η Μαχη

Ποιος θυμάται την επανάσταση;

ν·2
γεναρης-
φλεβαρης '84

τιμη δρχ. 100

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

«Αριστερή» αναδόμηση στη ΓΣΕΕ «Κεντρώος» ανασχηματισμός στην Κυβέρνηση

(ή πώς το ΠΑΣΟΚ προσπαθεί να οικοδομήσει την «Εθνική Ενότητα» σε ένα μόνο κόμμα...)

Οι πολιτικές εξελίξεις της χρονιάς που ακούει στο αισιόδοξο όνομα 1984 ξεκίνησαν εντυπωσιακά : οι μαχητικές δυνάμεις του ελληνισμού απο όλα τα σημεία του γεωγραφικού και του πολιτικού ορίζοντα—απο τον Εζεκία Παπαϊωάνου μέχρι τον Αμερικής Ιάκωβο — ήρθαν στην Αθήνα να δηλώσουν υποστήριξη στους λεπτούς χειρισμούς της ελληνικής κυβέρνησης για τα κρίσιμα εθνικά θέματα. Με φόντο την νέα αυτή πανεθνική εκστρατεία και με την προοπτική των Ευρω-εκλογών όλο και πιο κοντινή,κάθε ένα μέλος του τρίδυμου ΠΑΣΟΚ-ΝΔ-ΚΚΕ μας έδωσε τα πρώτα δείγματα της φετεινής ταχτικής του. Το ΠΑΣΟΚ προχώρησε σε κυβερνητικό και συνδικαλιστικό ανασχηματισμό,η ΝΔ κόντεψε να καταπιεί τον αρχηγό της και το ΚΚΕ αποκάλυψε τις νέες μίνιμουμ προγραμματικές θέσεις του. Στο μεταξύ,όμως,κάτω στα υπόγεια της πολιτικής σκηνής,μακρυά απο τις χειραψίες της πολιτικής ηγεσίας και τα ευτυχισμένα χαμόγελα των προεδρικών δεξιώσεων,η νέα "πιό άνετη"εισοδηματική πολιτική της κυβέρνησης προσφέρει λίγο απο τα ίδια—τιμαριθμική λιτότητα και ανακυκλωμένη ανεργία.

* * *

Στο προηγούμενο τεύχος της "Μαμής" παρατηρούσαμε πως "μ'αυτή την προσπάθεια,που απο τη μια προβάλει τον εαυτό του σαν τον "αντι-ακροδεξιό"πόλο και απο την άλλη την πολιτική του σαν το "οικουμενικό" ρεαλιστικό πρόγραμμα,το ΠΑΣΟΚ αναβιώνει την "Εθνική Ενότητα" σε νεα έκδοση. Σ'αυτήν που ταυτίζει "Εθνική Ενότητα" και ΠΑΣΟΚ και άρα ο ρόλος των άλλων κομμάτων είναι μόνο βοηθητικός ". Οι δυο ανασχηματισμοί —στην κυβέρνηση και στη διοίκηση της ΓΣΕΕ —ήρθαν να επιβεβαιώσουν πανηγυρικά αυτήν την εικόνα.

Τη στιγμή που η πολιτική του δεν συναντάει ουσιαστική αντιπολίτευση ,το ΠΑΣΟΚ διεκδικεί να εκφράσει ολόκληρο το πολιτικό φάσμα απο τη "φωτισμένη" δεξιά μέχρι τη "λογική" αριστερά.

Πραγματικά,ούτε η ΝΔ ούτε το ΚΚΕ έχουν να προβάλουν εναλλακτικό πρόγραμμα απέναντι στο ΠΑΣΟΚ. Στην μεν εξωτερική πολιτική η επικύρωση της ΠΑΣΟΚικης διαχείρισης σαν "οικουμενικής" γίνεται ρητά καθώς όλοι οι συνομιλητές του πρωθυπουργού δήλωσαν οτι υποστηρίζουν τους χειρισμούς του απέναντι στην "πρόκληση του Ντεκτάς". Στη δε οικονομική πολιτική η συγκατάθεση είναι έμμεση αλλά εξίσου σαφής. Οταν οι βιομήχανοι αναγνωρίζουν ότι το ΠΑΣΟΚ εξασφαλίζει κοινωνική γαλήνη,είναι φυσικό να βρίσκεται η ΝΔ σε αμηχανία.Οσο για το ΚΚΕ,η συμμαχία ΕΣΑΚ—ΠΑΣΚΕ στην πράξη μετράει περισσότερο απο τις οποιεσδήποτε διακηρύξεις "για μια άλλη οικονομική πολιτική".

Με αφετηρία, λοιπόν, την διαπίστωση ότι δεν υπαρχουν εναλλακτικές προτάσεις, το ΠΑΣΟΚ προσπαθεί να πείσει ότι δεν χρειάζονται ούτε εναλλακτικοί διαχειριστές της εξουσίας.

Το "αριστερό" άνοιγμά του στην ΓΣΕΕ με την εκλογή "του πρώτου κομμουνιστή γενικού γραμματέα μετά απο 37 χρόνια" έγινε απο θέση ισχύος. Οσο κι αν η δεξία κραυγάζει για "μαρξιστικό μέτωπο" στην πραγματικότητα οι "κομμουνιστές συνδικαλιστές" στην ηγεσία της ΓΣΕΕ μετράνε τόσο όσο και οι "κομμουνιστές υπουργοί" στην κυβέρνηση της Γαλλίας, δηλαδή διακοσμητικά. Η κρίσιμη αναμέτρηση στο συνδικαλιστικό κίνημα δόθηκε την περασμένη άνοιξη με την απεργία για το άρθρο 4. Απο τη στιγμή που το εργατικό κίνημα βγήκε απο την σύγκρουση ηττημένο, η ΠΑΣΚΕ ήταν σε θέση να διατηρήσει τον έλεγχο. Απο κεί και πέρα έχοντας εξασφαλίσει και την πλειοψηφία στα συνέδρια ΕΚΑ και ΓΣΕΕ, το άνοιγμα προς την ΕΣΑΚ έγινε με τους όρους τηςΠΑΣΚΕ. Οχι μόνο η ΓΣΕΕ παραμένει στήριγμα της οικονομικής πολιτικής της κυβέρνησης, αλλά και το κύρος της καλύπτει ένα ευρύτερο φάσμα, Οι "διορισμένοι απεργοσπάστες" μεταμορφώθηκαν ξανά σε "προοδευτική συνδικαλιστική δύναμη" και τώρα κινδυνεύουν λιγότερο να χάσουν ψήφους απο τα αριστερά.

Αντίστοιχα λειτούργησε και ο "κεντρώος" ανασχηματισμός του υπουργικού συμβούλιου. Η μεγάλη μάζα των "μικρομεσαίων" ψηφοφόρων, που με τις μετατοπίσεις της μπορεί να καθορίζει την έκβαση των εκλογικών αναμετρήσεων, περνάει σήμερα περίοδο συντηρητικοποίησης. Η δυσφορία απο τις οικονομικές πιέσεις μέσα σ' ένα κλίμα πολιτικής στασιμότητας, όπου δεν προβάλονται δυναμικές πρωτοβουλίες ούτε δεξιά ούτε αριστερά, ευνοεί ιδιαίτερα την αναπαραγωγή του μικροαστικού συντηρητισμού με όλες τις κοινωνικές εκφράσεις του: τις φοβίες για την εγκληματικότητα, την πολιτιστική στροφή προς τις "χρυσές μετριότητες", την οσμή που αναδύει ο τόνος και η θεματολογία του τύπου. Πολιτικά το φαινόμενο οδηγεί ένα πλήθος διεκδικητές να συνωθούνται στο χώρο του παραδοσιακού κέντρου. Απο τα κάθε λογής κατάλοιπα του χώρου (Πεσμαζόγλου, Ζίγδης, Βενιζέλος, Μυλωνάς) και τους μετανοημένους ιππότες της αλλαγής (Χονδροκούκης, Μπουλούκος) μέχρι τους "ήπιους" δεξιούς (Ράλλης και συντροφία). Το ΠΑΣΟΚ δεν είχε κανένα λόγο να τους αφήσει το πεδίο ελεύθερο , εκτός απο τη διατήρηση των εσωτερικών του ισορροπιών. Με τα αριστερά νώτα εξασφαλισμένα και τους κομματάρχες να διαισθάνονται ότι πνέει άνεμος συντηρητισμού, η πλάστιγγα έγειρε προς τα κοινοβουλευτικά στελέχη που έμεναν αναξιοποίητα.

Και ενώ το ΠΑΣΟΚ ελίσσεται με δεξιοτεχνία για να διατηρήσει την αυτοδυναμία του στον έλεγχο των εξελίξεων, η Ν.Δ. και το ΚΚΕ μοιάζουν να θέλουν να μονιμοποιήσουν την κρίσης τους.

Στην Νέα Δημοκρατία η κρίση στρατηγικής τροφοδοτεί την κρίση ηγεσίας και αντίστροφα. Ο Αβέρωφ προσπαθεί μάταια να είναι ηγέτης όλων των αποχρώσεων. Την μια μέρα κηρύσει τον αγώνα κατά της "μαρξιστικής λαίλαπας" και την άλλη καταγγέλει τον Μάνο σαν "όργανο της πλουτοκρατίας". Την μια μέρα είναι ηγέτης της Ενωμένης Εθνικοφροσύνης απο τις στήλες της "Ακρόπολης" και την άλλη κεντρογενής και κεντροστρεφής απο τις στήλες της "Καθημερινής". Κάθε μέρα κηρύσει την αρραγή ενότητα του κόμματος και κάθε μέρα διαψεύδεται ακόμα και με γροθιές και κλωτσιές.

Το πρόβλημα δεν είναι, βέβαια, προσωπικό του Αβέρωφ. Κανένας απο τους δελφίνους δεν φαίνεται να είναι σε θέση να λύσει το δίλλημα αν η Ν.Δ. πρέπει να συγκεντρώσει τα πυρά της στο πρόγραμμα του ΠΑΣΟΚ (αντιπαραθέτοντας ένα "νεοφιλελεύθερο αντικρατισμό" στον "σοσιαλιστικό" κρατικό παρεμβατισμό) ή στην συγκεκριμένη διαχείριση ενός προγράμματος που έτσι κι αλλιώς σήμερα είναι κοινά αποδεκτό. Το δίλλημα αυτό ξεπερνάει τα όρια της στενής εκλογικής τακτικής της Ν.Δ. Για τους καπιταλιστές το να ξανοιχτούν σε μια "νεοφιλελεύθερη" μετωπικη επίθεση ενάντια στην εργατική τάξη έχει σαν προυπόθεση ότι η αντίστασή της έχει εξασθενίσει σε σημείο που να επιτρέπει τέτοια χτυπήματα. Οι προτάσεις του Μάνου, για παράδειγμα, σημαίνουν κάθετη κλιμάκωση της ανεργίας, άμεση πτώση του μεροκάματου, δραστικές περικοπές στις κοινωνικές δαπάνες κλπ.. Είναι πιθανό ότι μια εργατική τάξη εξασθενημένη και απογοητευμένη απο την ΠΑΣΟΚική διαχείρηση θα αποδειχτεί ευάλωτη σε μια τέτοια εξόρμηση. Αυτό, όμως, δεν μπορεί να το κρίνει με σιγουριά ούτε ο ίδιος οΣΕΒ. Και για την ώρα προτιμάει μια πιο αργή αλλά και πιο σταθερή πορεία "εξυγείανσης" της ελληνικής οικονομίας.

Τη σταθερότητα αυτής της πορείας φαίνεται αποφασισμένο να συνεχίσει να στηρίζει το ΚΚΕ. Πιο αποκαλυπτικός και απο το ίδιο το κείμενο της Κεντρικής Επιτροπής ήταν ο τόνος στην ομιλία του Φλωράκη στην Θεσσαλονίκη. Ηταν σαν να προσπαθούσε να ανακαλύψει κάποια "θετικά σ τοιχεία" της κυβέρνησης ΠΑΣΟΚ τραβηγμένα απο τα μαλλιά για να δικαιολογίσει την συνεργασία. Τα δυό κεντρικά μοτίβα σ' αυτή την άχαρη αναζήτηση επιχειρημάτων υπέρ της κυβέρνησης ήταν το "υπάρχουν και χειρότερα" (η απειλή της Δεξιάς) και οι "φιλειρηνικές πρωτοβουλίες". Πολύ πειστικά, ομολογουμένως. Ακόμα και το στημένο ακροατήριο δεν ενθουσιάστηκε.

Το πιο ισχυρό επιχείρημα, βέβαια, είναι η προοπτική συμμετοχής του ΚΚΕ στην κυβέρνηση. Ποιός μπορεί να αντιπαραθέσει μια πιο ρεαλιστική πρόταση για να φτάσει η "αριστερά" στα ύπατα αξιώματα;Ούτε μέσα στο ΚΚΕ, ούτε φυσικά απο το ΚΚΕεσ, την ΕΔΑ ή τους διαφωνούντες του ΠΑΣΟΚ μπορεί να υπάρξει αντιπρόταση. Ολοι συμφωνούν ότι το εφικτο προχώρημα της Αλλαγής είναι η στήριξη της κυβέρνησης με προσπάθειες μετατόπισής της προς τα αριστερά. Για πρώτη φορά το ΚΚΕ —που η "ανανεωτική αριστερά" αρέσκεται να περιγράφει σαν κόμμα παλαιολιθικό, άξεστο και αδέξιο, τελείως ξένο προς τον εαυτό της— ηγεμονεύει τόσο απόλυτα στον χώρο της ρεφορμιστικής αριστεράς. Τι να πεί το ΚΚΕεσ για την "ενότητα σοσιαλιστών-κομμουνιστών" ή για την ΕΟΚ, όταν το ΚΚΕ προτείνει στο ΠΑΣΟΚ κοινή υπεράσπιση των ελληνικών συμφερόντων μέσα στην ΕΟΚ; Η αλληλοκάλυψη είναι πλήρης. Το χειρότερο για την ρεφορμιστική αριστερά στο συνολό της, γιατί ανεξάρτητα απο το αν θα καταφέρει να μπεί στην κυβέρνηση ή όχι, συμερίζεται απο τώρα τις ευθύνες για τα κατορθώματα του ΠΑΣΟΚ σε βάρος της εργατικής τάξης.

Πέρα, όμως, απο το πόσο εφικτή θα αποδειχτεί στις Ευρω-εκλογές η προοπτική μιας κυβέρνησης των "δημοκρατικών δυνάμεων" η απόφαση της Κεντρικής Επιτροπής του ΚΚΕ μας θυμίζει ότι ίσως αποδειχτεί και "εθνική ανάγκη". Και υπάρχουν δυό κρίσιμα θέματα που μπορεί να οδηγήσουν σε κατάσταση έκτακτης εθνικής ανάγκης. Το ένα είναι η όξυνση της ελληνοτουρκικής διαμάχης: Το ευρύ φάσμα πολιτικών που ενημερώθηκε απο τον πρωθυπουργό ενόψει της κρίσιμης διπλωματικής εκστρατείας για το "σχέδιο Κυπριανού", μπορεί να χρειαστεί να στηρίξει την κυβέρνηση αν η "αδιαλλαξία" της Τουρκίας προκαλέσει ανοικτή κρίση. Το άλλο θέμα είναι το εξωτερικό χρέος και οι σχέσεις με το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο. Αν κι εδώ οι εξελίξεις ακολουθούν υπόγεια διαδρομή "για να μην υπονομευτεί η συναλλαγματική θέση της χώρας" τα σημάδια της υπερχρέωσης ανησυχούν κυβέρνηση κι αντιπολίτευση. Με διακριτικό άρθρο στην Καθημερινή ο πρώην διοικητής της Εθνικής Τράπεζας (επι Ν.Δ.) Χριστοδούλου συμβούλευε το ΠΑΣΟΚ να επιδειώξει μια ρύθμιση με το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο απο τώρα, για να αποφευχθεί αργότερα μια επιζήμια δραματαική εξέλιξη. Είναι, δηλαδή, ανοικτό το ενδεχόμενο να απαιτηθεί έκτακτη ενίσχυση της "εθνικής ενότητας" λόγω καταστροφικών εξελίξεων στο διπλωματικό ή στο οικονομικό μέτωπο του ελληνικού καπιταλισμού. Αυτό το ενδεχόμενο, πάντως, δεν καθορίζει την άμεση τακτική των κομμάτων, που για την ώρα έχουν τα μάτια τους στραμένα στις Ευρω-εκλογές, γιατί εκεί θα κριθούν κοντοπρόθεσμα οι επιτυχίες κι οι αποτυχίες της τακτικής τους..

* * *

Ενώ, όμως, τα κόμματα διερευνούν πόσο κεντροδεξιά και πόσο κεντροαριστερά θα γείρει το εκλογικό βαρόμετρο, η κυβερνητική πολιτική συνεχίζει καθημερινά να διαμορφώνει όρους και συσχετισμούς σε βάρος της εργατικής τάξης. Η νέα "πιο άνετη" εισοδηματική πολιτική συνεχίζει το πάγωμα του μεροκάματου στον ιδιωτικό τομέα. Ολοι μιλούν για την κατάργηση του ετεροχρονισμού φέτος και κανένας δεν αναρωτιέται τι σχέση έχει η ΑΤΑ με τα πραγματικά μεροκάματα που πληρώνονται οι εργάτες. Ο αριθμός των νέων (κι όχι τόσο νέων) εργατών που πληρώνονται κάτω απο τα κατώτατα όρια μισθών ανεβαίνει ραγδαία. Κάποτε οι αυξήσεις που δίνονταν στα κατώτατα όρια δεν είχαν σημασία γιατί η συντριπτική πλειοψηφία έπαιρνε έτσι κι αλλιώς παραπάνω. Σήμερα οι αυξήσεις αυτές είναι εικονικές γιατί πολύ συχνά τα κατώτατα όρια υπάρχουν μόνο στα χαρτιά της στατιστικής υπηρεσίας. Οσο για τους "προνομιούχους" εργάτες που έχουν σταθερή δουλειά και παίρνουν πάνω απο το κατώτατο, αυτοί έχουν να δούν αύξηση απο πρόοπερσι κι ακόμα περιμένουν να υλοποιηθεί το ξεπάγωμα των κλαδικών συλλογικών συμβάσεων. Η πίεση της ανεργίας εξασφαλίζει ότι κανένας κλάδος δε έχει κινηθεί μαχητικά για νέα συλλογική σύμβαση. Και κάθε νέα προβληματική επιχείρηση που έχει την τύχη της ΦΙΞ, της Θεσσαλικής, του Λαδόπουλου, με το εργοστάσιο κλειστό και τους εργάτες στον δρόμο, διαβρώνει ακόμα πιο πολύ την δύναμη και το ηθικό των εργατών.

Ολη η φιλολογία για "νέα ορμή" στην κυβέρνηση της αλλαγής ή για "νέες κατακτήσεις" με την προπτική μιας κυβέρνησης των "δημοκρατικών δυνάμεων" ή για να δωθεί "ουσιαστικό περιεχόμενο" στην κοινωνικοποίηση και τις άλλες "θεσμικές αλλαγές" —ολα αυτά κρέμονται στον αέρα. Η μόνη περίπτωση να μετατοπιστεί πραγματικά το κέντρο βάρος των ταξικών συσχετισμών προς την μεριά του εργατικού κινήματος είναι η σύγκρουση με την κυβέρνηση του ΠΑΣΟΚ και όχι η κάθε λογής διεύρυνσή της.

Κυπριακό: Πρόβλημα εθνικό, διεθνές ή ταξικό;

Η ανακήρυξη χωριστού τουρκοκυπριακού κρατους στη Βόρεια Κυπρο και η ελληνική και ελληνοκυπριακη εκστρατεία για ανατροπή του "ψευτοκράτους" και "συνολική και δίκαιη" λυση έφεραν ξανα στο προσκηνιο τη συζήτηση για το κυπριακό. Εφήμεροι σχολιαστές της επικαιρότητας και μακρόπνοοι μελετητές της στρατηγικής που ακολουθεί το " εθνικό κέντρο" ζωγράφισαν πάλι με μελανα χρώματα τους κίνδυνους που απειλουν τον ελληνισμό μέσα από τη διαιώνηση του κυπριακού ζητήματος.

Διαιώνιση είναι η λέξη κλειδί. Στις αναλύσεις αυτές, το κυπριακό τοποθετείται διαχρονικά, έρχεται απο τα βάθη της ιστορίας φορτωμένο με κάποια μόνιμα αναλλοίωτα χαρακτηριστικά. Οι δε πρωταγωνιστές έχουν αποκτήσει και αυτοί κάποιους σταθερούς ρόλους—κλισέ: Η Αθήνα είναι πάντοτε "μειοδοτική", άλλοτε για λόγους ανοιχτής "προδοσίας" και άλλοτε γιατί δεν έχει "ξεκάθαρους στόχους". Η Λευκωσία είναι πάντοτε "ηρωική και πένθιμη" ένας μικρός Δαυίδ που δίνει τον άνισο αλλά καλό αγώνα του ελληνισμού ενάντια σε κάθε λογής Γολιάθ. Και η Άγκυρα πάντα "ύπουλη και επεκτατική" που εκμεταλεύεται τις ελληνικές αστάθειες η ασυναρτησίες χάρη στη "μεθοδικότητα" και "συστηματικότητα" των επιδιώξεών της.

Στην πραγματικότητα, αυτά τα κλισέ δεν μπορούν να εξηγήσουν τίποτα. Οι διαφωνίες Αθηνας -Λευκωσίας, παραδείγματος χαρη, ανάγονται είτε σε αστυνομικα μυθιστορήματα (άλλοτε τραγικά, οπως την εποχή Μακαριου Χούντας και άλλοτε γελοια,όπως η "γκαφα Καψή"), είτε σε ηθικοπλαστικές διαλέξεις περί ενοτητας, αρραγούς μετώπου κλπ. Η απόσταση ανάμεσα στους μύθους που αναμασσουν αυτες οι αναλυσεις" και στην πραγματικότητα διαρκώς διευρύνεται γιατί στην ουσία έχουμε να κανουμε με έννοιες και κατηγορίες που είναι δανειομένες απο την δεκατία του 30 και προσπαθούν να προεκταθούν στη σημερινή κατασταση με καποιο ρετουσαρισμα απο στοιχεία της δεκαετίας του 50.

Στό κείμενο αυτό προσπαθούμε να ξεφύγουμε απο αυτή την κληρονομια-που βλέπει ακομα το Κυπριακο σαν ζήτημα "αλυτρωτισμού" και αναζητάει τη λύση του είτε σε εθνικες εξορμήσεις είτε σε διεθνείς προστασίες και εγγυήσεις — και να στρέψουμε την προσοχή μας στην πορεία αναπτυξης του κυπριακού καπιταλισμου, στην συγκεκριμένη θέση του και διαπλοκή του στους ανταγωνισμους της περιοχής και στις επιπτωσεις που εχει στην εξέλιξη της ταξικής πάλης στην Ελλάδα και στην Κύπρο.

Από τη Ζυρίχη στο οικονομικό θαύμα: η ανάδυση του Κυπριακού καπιταλισμού.

Είναι γνωστό (άν και συχνά ξεχασμένο) χαρακτηριστικό της ανάπτυξης του καπιταλισμού, ότι δεν σταματάει μπροστά σε αιώνια "ώλυτα" ζητήματα. Το πιό κλασικό παράδειγμα είναι η ανάπτυξη του καπιταλισμού στην Πρωσία όπου μια μακρόσυρτη διαδικασία διάβρωσης ξεπέρασε το "άλυτο" πρόβλημα της ανατροπής της Φεουδαρχίας. Ο Λένιν σχολιάζοντας τις προοπτικές της ανάπτυξης του καπιταλισμού στη Ρωσία θεωρούσε ότι άν αποτύχαινε η επαναστατική ανατροπή της απολυταρχίας, ο ρώσικος καπιταλισμός θα έπαιρνε το αργό μονοπάτι της ανάπτυξης "τύπου Γιούνκερ", δηλαδή σαν της Πρωσίας
Θυμίζουμε αυτά τα παραδείγματα για όσους τυχον απορουν πως μπορει να γίνεται λογος για κυπριακό καπιταλισμό τη στιγμή που ποτέ δεν υπήρξε επαναστατική ανατροπή της αποικιοκρατίας στην Κύπρο, αφού ο απελευθερωτικός αγώνας ξεπουλήθηκε με τις συμφωνίες της Ζυρίχης και του Λονδίνου, που ίδρυσαν ένα" νεοαποικιακό " κρατίδιο — μαριονέτα.

Ωστόσο, σήμερα πιά, είναι σαφές ότι αυτή η περιγραφή δεν ταιριάζει στην πραγματικότητα και ότι η ελληνοκυπριακη αστική τάξη αγκάλιασε αυτό το "κατασκεύασμα", το προσαρμοσε στις ανάγκες της και στήριξε απάνω της μια εντυπωσιακή ανάπτυξη. Μια ανάπτυξη που της επέτρεψε να εμφανίζεται σαν αυτόνομος παράγοντας στη διεθνή σκακιέρα της Ανατολικής Μεσογείου. Η πορεία αυτής της ανάπτυξης πρέπει να εξεταστεί τόσο από οικονομική οσο και από πολιτική αποψη σε δυο χωριστες φάσεις που η κάθε μια καλύπτει και μια δεκαετία απο τη ζωή της Κυπριακής Δημοκρατίας. Το ορόσημο ανυμεσα στις δύο αυτές φάσεις είναι το 1974 .

1964-1974: Η δεκαετία της ελληνοκυπριακής κυριαρχίας.

1964—1974: Η δεκαετία της ελληνοκυπριακής κυριαρχίας
Όταν ιδρύθηκε το κρατος της Ζυρίχης , στην Κυπρο υπήρχαν 114 πόλεις και χωριά με μικτό πληθυσμό, όπου έλληνες και τούρκοι ζούσαν και δούλευαν πλαι-πλαι. Υπήρχαν επίσης 121 χωριά καθαρά τουρκοκυπριακά που όμως ήταν σκορπισμένα σε όλο το νησί . Με άλλα λόγια, οι στατιστικές που έδειχναν 81% του πληθυσμού έλληνες, 18% τούρκοι και 1% διάφοροι αλλοι (Αρμένιοι, μαρονίτες κλπ.) δεν ανταποκρίνονταν σε καμμιά εδαφική διαίρεση του νησιού.

Η ταξική διαίρεση,όμως αντικαθρεφτιζόταν στον διαχωρισμό των δυο κοινοτητων. Η συμμετοχή των τουρκοκύπριων στο εμπόριο, στη μεγάλη γαιοκτησία,και στις επιχειρηματικές δραστηριότητες ήταν μηδαμινή . Απέναντι στους ελληνοκυπριους αστούς δεν υπήρχε ένα αντίστοιχο τουρκικό "αντίπαλο δέος" στο

οικονομικό επίπεδο. Το τουρκοκυπριακό βέτο και τα άλλα προνόμια που εξασφάλιζαν οι Συνθήκες του Λονδίνου και της Ζυρίχης δεν είχαν πίσω τους αντίστοιχη τουρκοκυπριακή οικονομική βάση . Οι τουρκοκυπριακές τάσεις που πιθανά θα ήθελαν να μοιραστούν τα οφέλη της ανεξαρτησίας με του ελληνοκύπριους αστούς ξεκινούσαν από μειονεκτική θέση. Είναι χαρακτηριστικο το γεγονός ότι η συμβολή των αρμένιων (1% του πληθυσμου) στο "Εθνικό Εισόδημα" ήταν ίδια με τη συμβολή των τουρκοκυπριων (18% του πληθυσμού). Δεν είναι παράδοξο που αρκετα σύντομα ο "αδιάλλακτος"Ντενκτάς αντικατέστησε τον "μετριοπαθή" Κιουτσούκ.

Στην αντικατάσταση αυτή βοήθησε και η ελληνοκυπριακή στάση που αντιμετώπισε τις τουρκοκυπριακές αντιδράσεις "δια πυρός και σιδήρου". Υστερα από μια σύντομη εμπειρία πολιτικών συγκρούσεων (τουρκοκυπριακό βέτο στους φόρους,απόπειρα Μακάριου για αναθεώρηση του Συντάγματος σε συνεργασία με την Αγγλία), η σύγκρουση κρίθηκε στο στρατιωτικό επίπεδο.

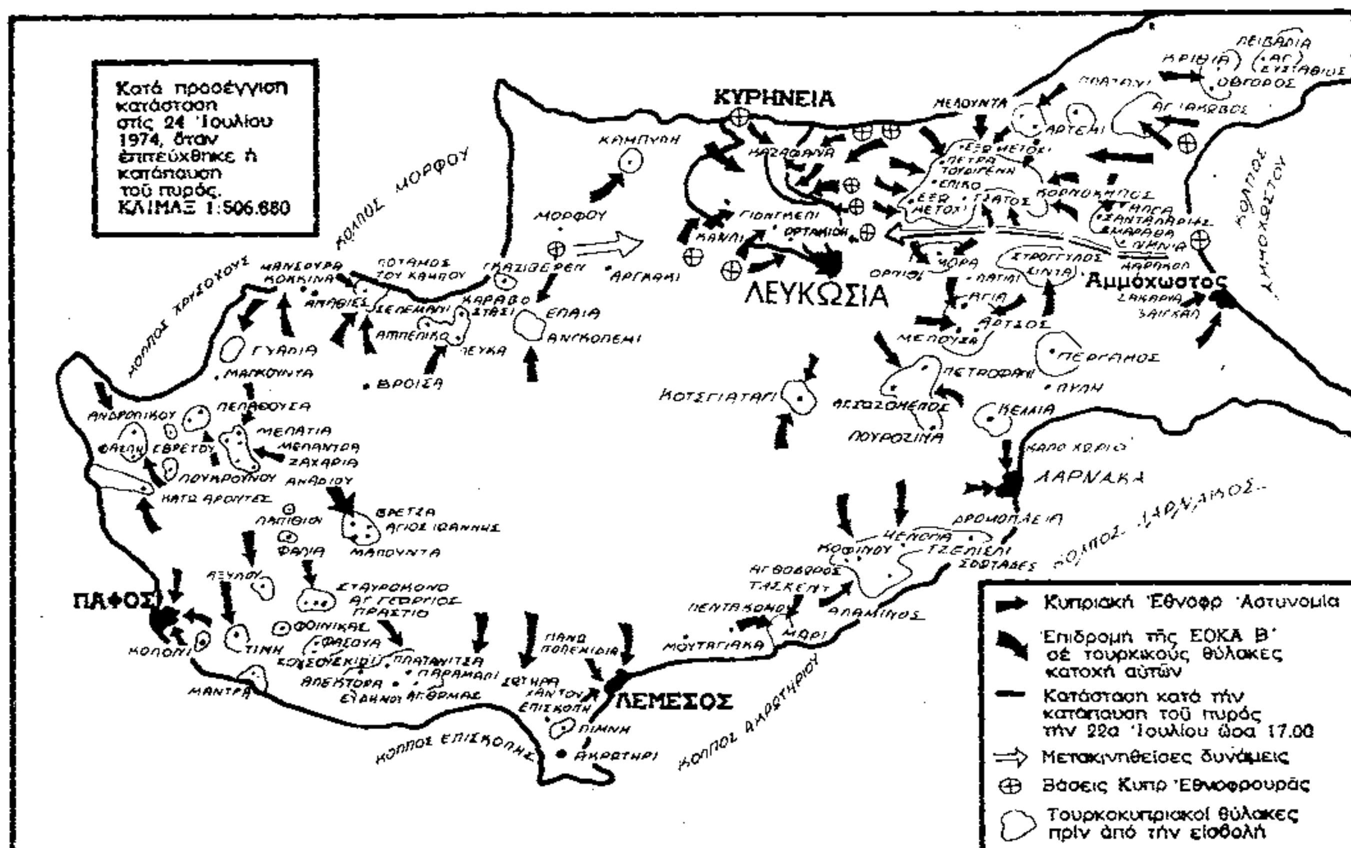
Στις 21 Δεκέμβρη 1963 οι ελληνοκυπριακές ένοπλες δυνάμεις εξαπέλυσαν μια σαρωτική επίθεση ενάντια στον τουρκοκυπριακό πληθυσμό. Από τους 104.000 τουρκοκύπριους, που όπως είδαμε ήταν σκορπισμένοι σε όλο το νησί, οι 60.000 συγκεντρώθηκαν στον τουρκοκυπριακό τομέα της Λευκωσίας και στη λωρίδα γης προς την Κυρηνεια όπου βρισκόταν η ΤΟΥΡΔΥΚ. Οι υπόλοιποι κλείστηκαν επίσης σε θύλακες στις άλλες πόλεις. Ήταν η πρώτη δημιουργία συνόρων μέσα στο νησί, με ελληνοκυπριακή πρωτοβουλία: ο πρώτος "Αττίλας" φορούσε φουστανέλα.

Ακολούθησαν και αλλες στρατιωτικές επιθέσεις των ελληνοκυπρίων τον Αύγουστο του 1964 και τον Νοέμβριο του 1967. Θα δούμε πιό κάτω πώς η "πολυδιάστατη" εξωτερική πολιτική του Μακαρίου καταφερε σε κείνη τη φάση να αποφύγει τις επεμβασεις των "εγγυητριών δυνάμεων" (τουρκική εισβολή ή Ελληνικό πραξικοπημα ή αγγλική καταληψη). Στό εσωτερικό της Κυπριακής Δημοκρατίας,πάντως, οι ελληνοκύπριοι αστοί παραμέρισαν τα εμπόδια που έβαλε η Ζυρίχη και το Λονδίνο στον έλεγχο του νέου κρατιδίου από μεριάς τους. Οι τουρκοκύπριοι στριμώχτηκαν σε μικρούς θύλακες που κάλυπταν μόνο το 4% του εδάφους, απομονωμένοι στρατιωτικά (ύστερα απο τρεις ηττες) πολιτικα (ντε φακτο καταργηση βέτο, αντιπροεδρίας, κάθε συμμετοχής στο κρατος) και οικονομικά (η συμμετοχή τους στην οικονομική ζωή του νησιού περιοριζόταν στην προσφορά φτηνού εργατικού δυναμικου, όταν χαλάρωνε η πολιτική ένταση). Ο διακοινοτικός διαλογος που εγκαινιάστηκε το 1968 με πρωτοβουλία της ελληνοκυπριακής πλευράς, αποσκοπούσε στη νομιμοποίηση αυτής της ντέ φάκτο κυριαρχίας των ελληνοκύπριων καπιταλιστών.

Οι διαδικασίες συσσωρευσης που συγκέντρωσαν στα χέρια τους χάρη σε αυτήν την κυριαρχία δεν ήταν καθολου ευκαταφρόνητες Το "κρατίδιο της Ζυρίχης " είχε κληρονομήσει μερικά ζωτικά πλεονεκτήματα .Πρώτα από όλα χάρη στην παρουσία των Αγγλικών βάσεων και της ειρηνευτικής δύναμης του ΟΗΕ διέθετε μια σημαντική είσροή "αδηλων πόρων" που βοηθούσε να μην εμφανίζονται συναλλαγματικά προβλήματα. Οι ελληνοκύπριοι καπιταλιστές είχαν μια ελευθερία κίνησης των κεφαλαίων τους που θα την ζήλευαν πολλά "νεοαποικιακά" κράτη. Εκτός απο ελευθερία κίνησης, όμως, είχαν και τα ίδια τα κεφαλαια. Η συγκεντρωτική εκμεταλλευση της αγροτικής παραγωγής , χαρη στον αναπτυγμένο συνεργατισμό που κληρονόμησαν απο τους Αγγλους και τον ανθηρο εξαγωγικό εμπόριο αγροτικών προϊόντων (εσπεριδοειδή) σήμαιναν ότι οι ελληνοκύπριοι συσσώρευαν γρήγορα κεφάλαια που τους έδιναν τα φτερά να απλωθούν και σε άλλες δραστηριότητες.

Ενας τομέας που άνθισε ήταν ο τουριστικός και δίπλα του ο κατασκευαστικός. Οι ελληνοκύπριοι επιχειρηματίες που σήμερα κάνουν αισθητή την παρουσία τους απο το κέντρο της Αθήνας με τα μεγάλα ξενοδοχεία τους μέχρι το Ομάν με τις τεχνικές εταιρείες τους έχουν τις ρίζες τους σ' εκείνη την περίοδο.

Η πιο εντυπωσιακή εξέλιξη, όμως, σημειωθηκε στον κυπριακο εφοπλισμό. Η νέα Κυπριακή Δημοκρατία απόκτησε δική της ναυτιλιακή σημαία που ήδη το 1971 συγκέντρωνε τον τέταρτο εμπορικό στόλο Μεσογείου. Η ραγδαία αυτή ανάπτυξη έχει αποδοθεί (π.χ. απο τον Ψυρουκη) στον χαρακτηρισμό της κυπριακής σημαίας σαν "σημαίας ευκαιρίας". Αυτο είναι λαθος. Οι σημαίες ευκαιρίας (π.χ. Παναμαϊκή) μαζεύουν καθε λογής εφοπλιστές (αμερικάνους,ελληνες, άγγλους κ.λ.π.) για λόγους φορολογικών και άλλων λειτουργικών διευκολύνσεων. Η κυπριακή σημαία μάζεψε κύπριους και ελλαδίτες εφοπλιστές που είδαν σε αυτη ένα χρήσιμο λάβαρο για την απόσπαση ενος μεριδίου στον αυξανόμενο όγκο μεταφορών που προκαλούσε η άνοδος του εμπορίου ανάμεσα στην ΕΣΣΔ και στον Τρίτο Κόσμο, ιδιαίτερα στα τότε ανερχόμενα ριζοσπαστικα

αραβικά καθεστώτα. Η ανάπτυξη της κυπριακής ναυτιλίας ήταν μια ψήφος εμπιστοσύνης του κυπριακού κεφάλαιου (μέσα κι έξω απο την Κύπρο)και μερίδας των ελλήνων εφοπλιστών στην εξωτερική πολιτική του Μακάριου, που πρώτος δίδαξε σε όλους τους έλληνες πολιτικούς τι θα πει ευέλικτη διπλωματία.

Έχοντας σαν βάση μια προνομιακή σχέση με την αγγλική διπλωματία — χάρη στους παλιούς αποικιακούς δεσμούς και στο γεγονός ότι αποτελούσε τον εγγυητή της σταθερότητας του καθεστώτος των αγγλικών βάσεων—ο Μακάριος ανακάλυψε γρήγορα τους μοχλούς που θα επέτρεπαν στην κυπριακή Δημοκρατία να επιπλέει "αδέσμευτη" στο σταυροδρόμι των αντιθέσεων της Ανατολικής Μεσογείου: καλλιέργεια των σχέσεων με τις αραβικές χώρες, εξισορροπηση ανάμεσα στις δύο υπερδυνάμεις με ανοιγματα προς την ΕΣΣΔ, αξιοποίηση των αντιθέσεων ΗΠΑ—Αγγλίας, διατήρηση αυτονομίας στα πλαίσια της κοινής γραμμής με το "εθνικό κεντρο" χρησιμοποιώντας τα περιθώρια της ελληνοτουρκικής διαμαχης.

Ήδη απο την κρίση του 1963-64 έγινε σαφές οτι η κυβέρνηση του Μακάριου δεν θα αποτελούσε μαριονέτα στα χερια των "εγγυητριών δυναμεων " και οτι η συνθήκη Συμμαχίας της Κυπρου με Ελλάδα Τουρκία και Βρετανία που επιβλήθηκε στη Ζυρίχη μπορούσε να εφαρμοστεί μόνο με τη βία. Η κυπριακή κυβέρνηση την καταγγειλε μονομερώς και γύρεψε πολύ ευρύτερες συμμαχίες, αντίστοιχες μετα δικά της συμφέροντα. Στην αρχή της κρίσης ο Μακάριος συνεργαστηκε με τους Άγγλους για να ανοίξει το ζήτημα της αναθεώρησης του Συντάγματος, όταν όμως η Αγγλία επιδίωξε να μονοπωλήσει το ρόλο του ειρηνοποιού με δικά της στρατεύματα στο νησί, ο Μακάριος ζήτησε και πέτυχε πολυεθνική ειρηνευτική δύναμη του ΟΗΕ. Απέναντι στις τουρκικές απειλές για εισβολή, η κυπριακή Κυβέρνηση χρησιμοποίησε αρχικό την συνεργασία με την Αθήνα που διακήρυξε ότι αυτό θα οδηγούσε σε ελληνο-τουρκικό πόλεμο. Όταν όμως ο Γ.Παπανδρέου ζήτησε τον έλεγχο πάνω στις πρωτοβουλίες του Μακάριου, η Λευκωσία τον απέρριψε και έκανε έκκληση στη Μόσχα και στην Αίγυπτο του Νάσερ για βοήθεια. Από τότε αποτελεί ιερό ευαγγέλιο της κυπριακής διπλωματίας ότι οι "ειρηνευτικές πρωτοβουλίες" γίνονται δεκτές μόνο όταν περνούν μέσα απο τον ΟΗΕ, ώστε να συμμετέχουν στα παζαρέματα όλοι οι παράγοντες και να μεγιστοποιούνται τα περιθώρια ελιγμών.

Στην επόμενη κρίση, του 1967, η αυτονόμηση της Κυπριακής Δημοκρατίας απο το "εθνικό κέντρο" υπογραμμίστηκε ακόμα πιο έντονα καθώς ο Μακάριος στηρίχθηκε σε άξονα Μόσχας-Άγκυρας για να αποκρούσει τις κοινές πιέσεις χούντας-αμερικάνων. Ούτε κάν η παρουσία στην Κύπρο της περιβόητης ελληνικής μεραρχίας των Παπανδρέου-Γαρουφαλιά (που ήδη βρισκόταν στα χέρια της χούντας) στάθηκε ικανή να αντισταθμίσει τη δύναμη της Κυπριακής διπλωματίας, τότε . Στις αρχές της χουντικής επταετίας η Λευκωσία πρόβαλε καθαρό ότι διεκδικεί τη δική της γωνιά στο ευαίσθητο τρίγωνο Ελλάδας—Τουρκίας—Κύπρου Ο κυπριακός καπιταλισμός ξεδίπλωνε τη δική του δυναμική, που αποδείχτηκε αρκετά ορμητική ώστε να επιβιώσει ακόμα και τη διπλή επίθεση του 1974.

1974-1984: Προς ένα «Λουξεμβούργο» της Μέσης Ανατολής;

Το 1974 οι κύπριοι εργάτες και αγρότες πλήρωσαν ακριβά τις φιλοδοξίες των ελληνοκυπρίων αστών. Το βίαιο ξέσπασμα των ανταγωνισμών πάνω στους οποίους έστηνε τις ακροβατικές ισορροπίες του ο κυπριακός καπιταλισμός (1) έπεσε στις πλάτες των τάξεων που όλα τα προηγούμενα χρόνια είχαν αγκιστρωθεί στο άρμα της "υπερήφανης" πολιτικής του Μακάριου. Οι ίδιοι οι ελληνοκύπριοι καπιταλιστές, ωστόσω, αποδείχθηκαν αρκετά ανθεκτικοί και επανήλθον δριμύτεροι.

(1). Για μια εντυπωσιακή περιγραφή των διπλωματικών παρασκηνίων της τουρκικής εισβολής δοσμένη απο τουρκική σκοπιά βλέπε Νεοκλή Σαρρή Η ΑΛΛΗ ΠΛΕΥΡΑ, εκδόσεις Γραμμή, Αθήνα 1977. Ενώ στην αρχή της κρίσης η ελληνική μεριά έμοιαζε να το έχει δίπορτο καθώς οι αμερικάνοι υποστήριζαν την Αθήνα και οι ρώσοι τη Λευκωσία, την κρίσιμη στιγμή η τουρκική εισβολή απέφυγε το βέτο όλων των μεγάλων δυνάμεων που σε άλλες κρίσεις την είχαν σταματήσει (Βρετανία, ΗΠΑ,ΕΣΣΔ).

Θα νόμιζε κανείς ότι με απώλειες επενδυμένων κεφαλαίων σε τεράστια κλίμακα (η βόρεια Κύπρος κάλυπτε το 70% του ακαθάριστου προϊόντος του νησιού) και με τον στρατιωτικό συσχετισμό δυνάμεων αντεστραμένο, οι ελληνοκύπριοι καπιταλιστές θα εγκατέλειπαν το "κατασκεύασμα της Ζυρίχης" όπως οι ποντικοί το πλοίο που βουλιάζει. Αντί να φυγαδεύσουν τα κεφάλαιά τους, όμως, άρχισαν να επενδύουν με πιό έντονους ρυθμούς από πρίν.

Δεν θα παραθέσουμε εδώ τα στοιχεία του οικονομικού "θαύματος" που συντελέστηκε μετα το 74. Παραπέμπουμε στην ανάλυση του κυπριακού μαρξιστικού περιοδικού "Δελτίο Συζήτησης" που αναδημοσίευσε η "Εργατική Πρωτοπορία" (Νο 12,Γενάρη 78) και στο άρθρο των Μαυρή, Πιτσέλη, Τσεκούρα στον " Σχολιαστή" (Νο8,1/11/83)..

Η ανάπτυξη του κυπριακού καπιταλισμού της δεκαετίας 64-74 δεν είχε οδηγήσει σε εκβιομηχάνιση όχι γιατί δεν υπήρχε αρκετη συσώρευση κεφαλαίου αλλά γιατί η ανάπτυξη της κυπριακής ναυτιλίας αποτελούσε μηχανισμό εξαγωγής κεφαλαίων σε επενδύσεις που δεν δημιουργούσαν βιομηχανία μέσα στο νησί (πλοία,ναυτιλιακές υπηρεσίες). Το 1974 εκδηλώνονται έντονες αλλαγές στην οικονομική συγκυρία που αντιστρέφουν αυτή τη ροή: όχι μόνο η εσωτερική συσσώρευση παραμένει μέσα αλλά σημειώνεται και επαναπατρισμός εφοπλιστικού κεφαλαίου και εισροή ξένων κεφαλαίων για άμεσες επενδύσεις. Οι λόγοι είναι πολλοί.Ηδη απο το 1972 η Κύπρος έχει συνδεθεί με την ΕΟΚ όπου είχε ενταχθεί και η Αγγλία. Παράλληλα, στην Μ. Ανατολή αρχίζει να ρέει το ορμητικό ρεύμα της ανακύκλωσης των πετροδολλαρίων. Στον γειτονικό Λίβανο —"Ελβετία" της Μ. Ανατολής— ο εμφύλιος πόλεμος υποχρεώνει τράπεζες και πολυεθνικές εταιρίες να αναζητήσουν ασφαλέστερο ορμητήριο. Ταυτόχρονα, η διεθνής ναυτηλιακή κρίση περιορίζει υποχρεωτικά τις επενδύσεις σε πλοία και σπρώχνει το κυπριακό κεφάλαιο να αξιοποιήσει αυτές τις νέες δυνατότητες που ανοίγονται μπροστά του. Και φυσικά μέσα στην Κύπρο υπήρξε ξαφνικά άφθονο φτηνό εργατικό δυναμικό—οι πρόσφυγες.

Ολοι αυτοί οι παράγοντες σήμαιναν οτι ο κυπριακός καπιταλισμός μετα το 1974 δεν παραδώθηκε στο έλεος ουτε της Τουρκίας ουτε της Ελλάδας. Αν η Άγκυρα φανταζόταν οτι με 40.000 στρατό πάνω στο νησί και το 70% του παραγωγικού δυναμικού στην κατοχή τού Ντεκτάς η Νότια Κύπρος θα γινόταν ένα μαραζωμένο εξάρτημά της, έπεσε τελείως έξω.(2)* Κι αν κάποιοι νόμιζαν οτι η επιβίωση της Νότιας Κύπρου μπορούσε να γίνει μόνο με τη μετατροπή της σε ελληνική επαρχία, πάλι γελάστηκαν. Βέβαια η Εθνική τράπεζα έχει μεγαλώσει τη διείσδυσή της στη Κύπρο και η ελληνική " οικονομική βοήθεια" δίνεται με το αζημίωτο, αλλά πάντως ο κυπριακός καπιταλισμός εξακολουθεί να έχει τη δική του ξεχωριστή δυναμική που εξυπηρετείται απο την διατήρηση της "αδέσμευτης" Κυπριακής δημοκρατίας.

Οι ελληνοκύπριοι καπιταλιστές δεν κρύβουν τις φιλοδοξίες τους να μετατρέψουν την Κύπρο σε "Λουξεμβούργο" της Ανατολικής Μεσογείου: ένα μικρό κρατίδιο που στηρίζεται στρατιωτικοπολιτικά στις ισορροπίες της περιοχής αλλά είναι κέντρο εξόρμησης για χρηματιστικές, ναυτιλιακές και εξαγωγικές δραστηριότητες προς την Μ.Ανατολή. Μια οικονομική βάση δεμένη με την ΕΟΚ αλλά και με τις αραβικές χώρες, με διακηρυγμένη "ανεξαρτησία" και "ουδετερότητα" ώστε να μην εμποδίζεται να προσφέρει τις οικονομικές υπηρεσίες της προς κάθε κατεύθυνση.

---

(2). Να αναφέρουμε μόνο το παράδειγμα του τουρισμού. Το 1973 πήγαν σε όλη την Κύπρο 264.000 τουρίστες και τα δυο τρίτα του ξενοδοχειακού δυναμικού βρίσκονταν στο Βόρειο τμήμα. Το 1983 το Νότιο τμήμα μόνο του έφτασε τους 620.000 τουρίστες ενώ στον τουρκοκυπριακό βορρά πήγαν μόνο 90.000 απο τους οποίους το 80% ήταν Τούρκοι τουρίστες που φυσικά δεν φέρνουν συνάλλαγμα. Το κατά κεφαλή εισόδημα στην τουρκοκυπριακή ζώνη είναι 1.300 δολλάρια ενώ στην ελληνοκυπριακή 3.800

Αυτές οι στρατηγικές επιδιώξεις της ελληνοκυπριακής αστικής τάξης καθρεφτίζονται τόσο στη στάση της απέναντι στους τουρκοκύπριους όσο και στις σχέσεις της με την ελληνική κυβέρνηση, όπως εκφράζονται συγκεκριμένα στις πρωτοβουλίες για την "επίλυση" του κυπριακού.

Τουρκοκυπριακή μειονότητα: από το πέταγμα στη θάλασσα στις προσφορές ενσωμάτωσης.

Οπως είδαμε προηγούμενα,η ανάπτυξη της ελληνοκυπριακής αστικής τάξης είχε στηριχτεί στην ασφυκτική απομόνωση των τουρκοκυπρίων.Ουσιαστικά πρίν το 1974 τη μόνη προοπτική που είχε να προσφέρει η Κυπριακή Δημοκρατία στους Τουρκοκύπριους ήταν το πέταγμα στη θάλασσα.

Πίσω απο το προπέτασμα του διακοινοτικού διάλογου που είχε εγκαινιαστεί απο το 1968 με πρωτοβουλία του Μακάριου, υπήρχε η σκληρή πραγματικότητα των ένοπλων Τουρκοφάγων του Γεωρκάτζη, του Γρίβα, του Σαμψών.Δεν υπήρχε καμμιά ουσιαστική προσπάθεια ενσωμάτωσης των Τουρκοκυπρίων στην οικονομική, πολιτική και κοινωνική ζωή του νησιού. Αντίθετα η καταστολή του τουρκοκυπριακού στοιχείου επενδύθηκε και με τον ιδεολογικό μανδύα της συνέχισης του απελευθερωτικού αγώνα. Ακόμα και μέσα στους κολπους της επαναστατικής αριστεράς στην Ελλάδα είχε απήχηση αυτή η ιδεολογία. Ο Νίκος Ψυρούκης στο βιβλίο του "Ιστορία της σύγχρονης Ελλάδας" (τόμος τρίτος, σελ. 263) υποστηρίζει ότι δεν "χωράει καμμιά αμφιβολία πως οι διενέξεις ανάμεσα στην ελληνοκυπριακή μειοψηφία και στην τουρκοκυπριακή μειονότητα αντανακλούσαν την πάλη του λαού της Κύπρου για την κατάργηση του νεοαποικιακού καθεστώτος καί για την απόκτηση του δικαιώματος της αυτοδιαθεσής του". Στην πραγματικότητα η διένεξη αυτή ,'η ταύτιση κάθε τουρκοκύπριου με πράκτορα της Τουρκίας,της Αγγλίας και γενικά των "ιμπεριαλιστικών συνωμοσιών" ήταν βασικό στήριγμα του καθεστώτος καθώς εξασφαλιζε για τους ελληνοκύπριους αστούς όχι μόνο τον αποκλειστικό έλεγχο του κράτους αλλά και την διάσπαση και την χειραγώγηση της εργατικής τάξης και των αγροτών.

Μετά την εισβολή του 1974 και την ανταλλαγή πληθυσμών με την συμφωνία Κληρίδη—Ντενκτάς η κατάσταση άλλαξε δραματικά. Και η μέν αντιτουρκική ιδεολογία συνεχίστηκε ενισχυμένη και απο τις 40. 000 ξιφολόγχες των Τούρκων στρατηγων. Η στρατηγική των ελληνοκύπριων καπιταλιστων, όμως, δεν μπορούσε να στηρίζεται στην ανύπαρκτη στρατιωτική υπεροχή απέναντι στους τουρκοκύπριους. Απο την ανάγκη αυτή σε συνδυασμό με τις δυνατότητες που άνοιξε το "οικονομικό θαύμα" διαμορφώθηκε η νέα γραμμή της διζωνικής μεν αλλά ενιαίας Κυπριακής Δημοκρατίας. Ηδη απο την συμφωνία Μακάριου—Ντενκτάς το 1977, πού επικυρώθηκε ξανά στην συνάντηση Κυπριανού—Ντενκτάς το 1979, μέχρι το πρόσφατο σχέδιο Κουεγιάρ και το τωρινό σχέδιο Κυπριανού, η αιχμή της ελληνοκυπριακής στρατηγικής μετατοπίστηκε προς την προοπτική ενσωμάτωσης των Τουρκοκυπρίων. Ολα τα σχέδια προτείνουν περισσότερη ή λιγότερη εδαφική έκταση της τουρκοκυπριακής ζώνης,περισσότερες η λιγότερες δικαιοδοσίες της τουρκοκυπριακής διοίκησης,αλλά επιμένουν ανυποχώρητα σε δυό σημεία: στην ενότητα της οικονομικής ζωής (ελεύθερη διακίνηση, εγκατάσταση και κατοχή περιουσίας ανάμεσα στις δυό ζώνες) και στην ύπαρξη κεντρικής κυβέρνησης με ισχυρές εξουσίες (διεθνείς σχέσεις, κεντρική τράπεζα, αμυντικές εγγυήσεις) στα χέρια βέβαια ελληνοκύπριου προέδρου και ελληνοκυπριακής πλειοψηφίας.

Η ανοιχτά δηλωμένη συλλογιστική πίσω απο αυτές τις προτάσεις είναι πως η οικονομική δύναμη των ελληνοκύπριων θα τους εξασφαλίσει την ηγετική θέση σε μια τέτοια συνεργασία με τους τουρκοκύπριους: οι μεν θα βάλουν το κεφάλαιο οι δε την εργασία και το ... "Λουξεμβούργο της Ανατολικής Μεσογείου" θα ευημερησει. Υπάρχει όμως μια...λεπτομέρεια. Για να υλοποιηθούν αυτά τα σχέδια, κάποιος πρέπει να υποχρεώσει την Τουρκία να τα δεχτεί. Κι εδώ ακριβώς ο κυπριακός καπιταλισμός ξεχνάει τα βουκολικά ειδύλια περί μικρού και φιλειρηνικού κρατιδίου όπου οι δυό κοινότητες οικοδομούν μονιασμένες κι αποστρατιωτικοποιημένες την ευημερία τους και ξαναπροβάλει σαν δυναμικός παράγοντας μέσα στην ζοφερή πραγματικότητα των άγριων ανταγωνισμών, της ασταθούς ισορροπίας και των εύθραυστων συμμαχιών ανάμεσα στις αρπακτικές αστικές τάξεις της περιοχής και στις μεγάλες ιμπεριαλιστικές δυνάμεις.

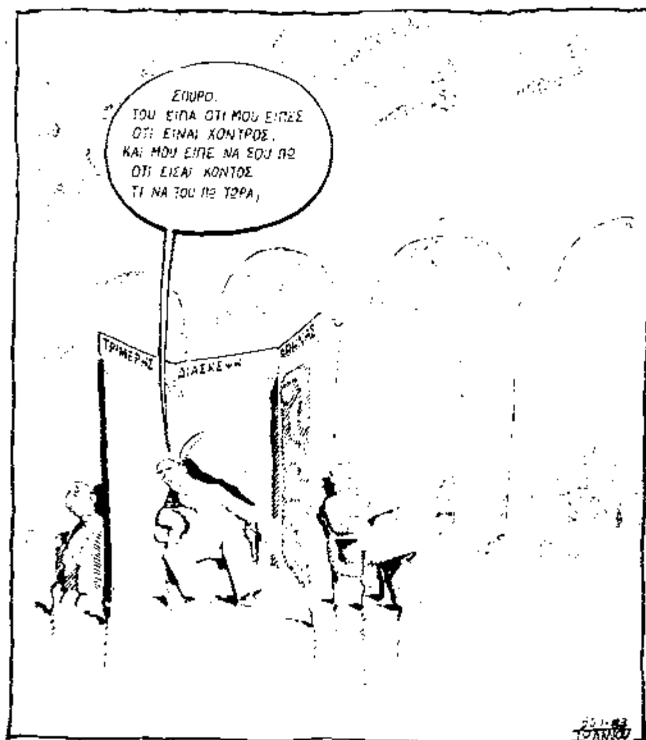
Ετσι, ενώ στις διαπραγματεύσεις προβάλεται πάντοτε η προοπτική ειρηνικής συνύπαρξης των δυό κοινοτήτων με έμφαση στην ενότητα του κυπριακού κράτους, στην πράξη υπάρχει η επιβολή οικονομικού αποκλεισμού στους τουρκοκύπριους και η αναζήτηση διεθνών συμμαχιών εναντίον τους. Ενώ η κυπριακή Δημοκρατία διακηρύσει οτι θέλει να αποσπάσει τους τουρκοκύπριους απο την Τουρκία και να τους ενσωματώσει στους κόλπους της, στην πραγματικότητα συνεχίζει τον πόλεμο με άλλα μέσα ελπίζοντας να ανατρέψει τους σημερινούς συσχετισμούς και τότε να επιβάλει την "ειρηνική" συνύπαρξη με το ζόρι.

Στο κέντρο αυτών των προσπαθειών τής ελληνοκυπριακής διπλωματίας να εξασφαλίσει "διεθνή ερείσματα" ενάντια στην Τουρκία βρίσκεται η σχέση της με την ελληνική κυβέρνηση.

Οι σχέσεις Αθήνας - Λευκωσίας

Οι σχέσεις της ελληνοκυπριακής αστικής τάξης με την "μητέρα Ελλάδα" ήταν αντιφατικές σε όλη την μεταπολεμική περίοδο. Ακριβώς επειδή το κυπριακό ζήτημα "διαιωνίστηκε" η ελληνοκυπριακή αστική τάξη είχε την επιλογή να μπορεί να αναπτυχθεί έξω απο το ελληνικό κράτος, γιατί η παγκόσμια ανάπτυξη του καπιταλισμού άνοιξε δυνατότητες που δεν υπήρχαν πχ. την εποχή της ένωσης της Κρήτης με την Ελλάδα. Οι ελληνοκύπριοι αστοί παίρνουν στα χέρια τους την διαχείρηση του αντιαποικιακού αγώνα σε μια εποχή όπου η απο-αποικιοποίηση έχει ήδη ξεκινήσει και η διεθνοποίηση του κεφάλαιου ανοίγει νέους ορίζοντες συσσώρευσης πέρα απο την "μεταπρατική" σχέση με την παλιά μητρόπολη. Στόχος τους στον τρόπο που διαχειρίζονται αυτή την υπόθεση (και την διαχειρίζονται αναμφισβήτητα, χωρίς ταξικό αντίπαλο, χάρις στην πολιτική του ΑΚΕΛ), δεν είναι ούτε να την "ξεπουλήσουν" με την έννοια της παραμονής κάτω απο αγγλική κυριαρχία ούτε να την οδηγήσουν στους κόλπους της ελληνικής αγοράς για να μπούν κάτω απ' τη φτερούγα των διαδικασιών συσσώρευσης του ελλαδικού χώρου. Αντίθετα στόχος τους είναι να εδραιώσουν την ταξική ηγεμονία τους στο νησί τόσο απέναντι στις κατώτερες τάξεις όσο κι απέναντι σε κάθε διεκδικητή, γιατί το ανεξάρτητο κρατίδιο έχει τα φόντα να γίνει εφαλτήριο της ανάπτυξης τους.

Η ηγεμονία αυτή επιτεύχθηκε και στα δυό επίπεδα, όπως αποδεικνύεται απο το πανηγυρικό 95% που πήρε ο Μακάριος στις προεδρικές εκλογές του 1968 ισοφαρίζοντας το ποσοστό του ενωτικού δημοψηφίσματος του 1950 τη στιγμή ακριβώς που επικυρωνόταν η εγκατάληψη της ένωσης με την Ελλάδα καθώς αποσυρόταν ο ελληνικός στρατός απο την Κύπρο.

Αντί για την ενσωμάτωση της ελληνοκυπριακής αστικής τάξης στους κόλπους της ελληνικής έχουμε την σύναψη μιας συμμαχίας ανάμεσά τους, που όπως κάθε τέτοια συμμαχία δεν είναι "ισότιμη" αλλά αντιφατική, όπως μαρτυρούν οι αλλεπάλληλες απόπειρες κάθε λογής ελληνικών κυβερνήσεων να επιβάλουν την ηγεμονία του "εθνικού κέντρου".

Τα "οράματα" αυτής της συμμαχίας τα συνοψίζει πολύ επιγραμματικά ο Α. Γ. Ξύδης: "η γνήσια ανεξάρτητη Ελλάδα με μια γνήσια ανεξάρτητη Κύπρο θα βοηθούσαν τον Ελληνισμό να ξαναγίνει παράγοντας πολυδύναμος μέσα στον ανταγωνισμό των Μεγάλων, παράγοντας ανεξαρτησίας και συνεργασίας όλων των μικρών κρατών που ζούν γύρω απο την ανατολική Μεσόγειο". (Ξύδη–Λιναρδάτου–Χαζτηαργύρη, Ο Μακάριος και οι Συμμαχοί του, Αθήνα, 1972).

Πρόκειται για οράματα πραγματικά μεγαλεπίβολα (για να μην πούμε μεγαλομανή), αντάξια των παραδόσεων της Μεγάλης Ιδέας, αλλά με εκσυγχρονισμένες φιλοδοξίες —όχι εδαφικές βλέψεις, αλλά την "πολυδύναμη" διαμεσολάβηση του "ελληνισμού" ανάμεσα στις μεγάλες δυνάμεις και στους λαούς της ανατολικής Μεσογείου. Οχι απλά και μόνο της Ελλάδας αλλά του "ελληνισμού", με την Κύπρο, με τις ελληνικές και κυπριακές εφοπλιστικές παροικίες του και τα ελληνοαμερικανικα "λόμπυ" του (κατά τα πρότυπα του Ισραήλ) —ένα είδος προωθημένου συνεταίρου των ιμπεριαλιστών με πεδίο δράσης απο τα Βαλκάνια μέχρι τα βάθη της Αραβίας.

Το πρόβλημα για τις φαντασιώσεις αυτές, βέβαια, είναι ότι κάθε ένα απο τα "μικρά κράτη" που ζούν γύρω απο την Ανατολική Μεσόγειο έχει τις αντίστοιχες φιλοδοξίες, ντυμένες με τις αντίστοιχες ένδοξες παραδόσεις και τα αντίστοιχα ευγενή οράματα: Η Τουρκία σαν φυσική "γέφυρα" του ισλαμικού κοσμου με την Δύση και την Ανατολή, η Συρία και η Αίγυπτος σαν "φυσική ηγεσία" του αραβικού κόσμου κλπ. κλπ.. Με άλλα λόγια όποιος φιλοδοξεί να γίνει " πολυδύναμος παράγοντας" στην περιοχή είναι υποχρεωμένος να ελίσεται όχι μόνο ανάμεσα στους ανταγωνισμούς των μεγάλων αλλά και στις διαμάχες των ντόπιων μικρών ανταγωνιστών, δηλαδή μέσα σ' ένα πραγματικό ναρκοπέδιο.

Αυτή η πραγματικότητα —οι δυσκολίες που αντιμετωπίζουν οι αρπακτικές φιλοδοξίες των καπιταλιστών και όχι η "μειο-

δοτική" πολιτική τους— είναι ο λόγος για τον οποίο η συμμαχία της ελληνικής με την ελληνοκυπριακή αστική τάξη βαδίζει απο περιπέτεια σε περιπέτεια.

Μετά το 1974 οι σχέσεις Αθήνας—Λευκωσίας γνώρισαν περίοδο ομοφωνίας και συνοχής σε μιά κοινή προσπάθεια να ανατραπεί ο δυσμενής συσχετισμός δύναμης απέναντι στην Τουρκία. Παρόλο που τα περιθώρια ανεξάρτητων πρωτοβουλιών της Κυπριακής Δημοκρατίας απέναπ στην ελληνική διπλωματία είχαν περιοριστεί, οι κυβερνήσεις της Νέας Δημοκρατίας έβαλαν στο πλάϊ την θεωρία του "εθνικού κέντρου" προβαλοντας αντίθετα την αντίληψη ενός "καταμερισμού ευθυνών" στα πλαίσια της ελληνοκυπριακής συνεργασίας: "Η Λευκωσία αποφασίζει, η Ελλάδα συμπαραστέκεται", "Το κυπριακό είναι ξεχωριστό πρόβλημα απο της ελληνοτουρκικές διαφορές" κλπ.. Αυτός ο καταμερισμός είχε το νόημά του σε μια περίοδο όπου αναπτύσσονταν μεγάλες πιέσεις για ανασυγκόλιση της νοτιοανατολικής πτέρυγας του ΝΑΤΟ μέσα απο μια συμφωνία —πακέτο με ελληνικές υποχωρήσεις στο Αιγαίο και τουρκικές παραχωρήσεις στην Κύπρο. Ηταν η εποχή που η πρωτοβουλία ανήκε στην Τουρκία με αιχμή το Αιγαίο (έξοδος του Χόρα, τουρκικό βέτο στο ΝΑΤΟ για τους όρους της ελληνικής επανένταξης) και ο συσχετισμός δεν σήκωνε επίδειξη ελληνικής επιρροής στην Κύπρο.

Απο τότε, όμως, οι συσχετισμοί έχουν αλλάξει και στρατιωτικά (στρατιωτικοποίηση των νησιών του Αιγαίου, εξοπλισμός ελληνικής αεροπορίας και ναυτικού) και διπλωματικά (ένταξη στην ΕΟΚ, καλλιέργεια των σχέσεων με ΕΣΣΔ, επανένταξη στο ΝΑΤΟ). Η κυβέρνηση του ΠΑΣΟΚ αισθάνθηκε πως είναι σε θέση να ακολουθήσει πιο δυναμική πολιτική απέναντι στην Τουρκία. Θεωρώντας ότι βρίσκεται στα πρόθυρα μιας ευνοϊκής ρύθμισης του επιχειρισιακού ελέγχου στο Αιγαίο (που όχι μόνο αποκρούει τις τουρκικές διεκδικήσεις αλλά και νομιμοποιεί τη στρατιωτικοποίηση των νησιών, κύρια της Λήμνου) η νέα τακτική που εγκαινίασε το ΠΑΣΟΚ έδωσε έμφαση στην εξάσκηση πιέσεων στην Τουρκία σκληραίνοντας την ελληνική στάση και στο Αιγαίο και στην Κύπρο: Είναι χαρακτηριστικό ότι η νέα πολιτική ξεκίνησε με ταξίδι του Αντρέα στην Κύπρο που διαφημίστηκε σαν η "πρώτη επίσκεψη Ελληνα πρωθυπουργού στην μεγαλόνησο".

Ο αντίκτυπος αυτής της αλλαγής έμφασης έγινε αισθητός και στις σχέσεις Αθήνας—Λευκωσίας απο την πρώτη στιγμή. Η επίσκεψη Παπανδρέου πραγματοποιήθηκε αφού μεσολάβησε μια αναβολή και έντονο παρασκήνιο. Στη συνέχεια οι διαφωνίες ήρθαν στην επιφάνεια ξανά και ξανά (γύρω απο το "κοινό πρόγραμμα" Κυπριανού—ΑΚΕΛ, παραίτηση Ρολάνδη για τον χειρισμό προτάσεων Κουεγιάρ) με αποκορύφωμα την σύγκρουση Παπανδρέου—Κυπριανού για την Τριμερή που τελικά αποδόθηκε σε "γκάφα" του Καψή.

Η ελληνοκυπριακή αστική τάξη ανησυχεί γιατί βλέπει ότι με την ελληνική αντεπίθεση η αιχμή της Τουρκίας ξαναγυρίζει απο το Αιγαίο στην Κύπρο. Ο διακοινοτικός διάλογος συνεχιζόταν όλα αυτά τα χρόνια καθώςη Τουρκία έλπιζε να ανταλλάξει κάποιες παραχωρήσεις της στην Κύπρο με κέρδη στο Αιγαίο. Η σκλήρυνση της ελληνικής στάσης ανταποδίδεται απο την Τουρκία με αδιαλλαξία στην Κύπρο. Η ανακήρυξη της τουρκοκυπριακής ζώνης σε χωριστό κράτος είναι τουρκική δήλωση ότι δεν πρόκειται να δεχτούν και ελληνικό επιχειρισιακό έλεγχο στο Αιγαίο και ελληνοκυπριακή κεντρική κυβέρνηση στην Κύπρο. Η Αγκυρα πιέζει έτσι το πιο αδύνατο σημείο της συμμαχίας Αθήνας—Λευκωσίας και κάνει τους ελληνοκύπριους καπιταλιστές να διαμαρτύρονται ότι θα πληρώσουν αυτοί την νέα τακτική της ελληνικής κυβέρνησης.

Μπροστά στην δυσφορία και τους ελιγμούς της κυπριακής κυβέρνησης, το ΠΑΣΟΚ αναβιώνει τη θεωρία του "εθνικού κέντρου", αυτή τη φορά σε προοδευτική εκδοχή (πχ. επανειλημένες δηλώσεις Παπανδρέου ότι η Αθήνα είναι μητρόπολη του ελληνισμού και η Κύπρος προεκτασή του). Οταν η χούντα έστελνε τελεσίγραφο στον Μακάριο να διώξει τον Κυπριανού απο την κυβέρνησή του και να πειθαρχεί στη γραμμή του "εθνικού κέντρου", ο Κυπριανού έμοιαζε πατριώτης. Τώρα που το ΠΑΣΟΚ κατηγορεί τον ίδιο αυτόν Κυπριανού για ενδοτισμό και προβάλει ξανά το προβάδισμα του "εθνικού κέντρου", ο πατριωτισμός μοιάζει να μετακόμισε απο την Λευκωσία στην Αθήνα.

Ταξική αλληλεγγύη

Το ΠΑΣΟΚ εξωραΐζει αυτάρεσκα την διαχείρηση της ελληνικης διπλωματίας απο τη μεριά του σαν τη διεξαγωγή ενός αγώνα "εθνικοαπελευθερωτικού—εθνικοαμυντικού", αντικειμενικά αντιιμπεριαλιστικού. Διάφοροι κριτικοί (και μερικές φορές άκριτοι) υποστηριχτές στις αριστερές παρυφές του ΠΑΣΟΚ διαβλέπουν στην κυβερνητική πολιτική μια προσπάθεια να μπεί πει τέλους τέρμα στην "αποεθνικοποίηση" του κυπριακού (βλέπε πχ. την αρθρογραφία στο περιοδικό "Τετράδια"). Και όταν μιλάνε για τερματισμό της "αποεθνικοποίησης" εννοούν την πολεμική προετοιμασία Ελλάδας και Νότιας Κύπρου για μια νικηφόρα σύγκρουση με την Τουρκία. Αυτή η πολεμική προετοιμασία (με το όνομα "αμυντική θωράκιση") αποτελεί κοινό σημείο "εθνικής ομοψυχίας" ανάμεσα στα ελληνικά και κυπριακά κόμματα απο τα δεξιά μέχρι τα "αριστερά".Ωστόσο η ομοφωνία αυτή θέλει να εμφανίζεται φιλειρηνική και μιλάει για τις αμυντικές ικανότητες του ελληνικού στρατού και της εθνοφρουράς σαν εγγύηση για την περίπτωση που η Τουρκία —κάτω απο την πίεση της "διεθνούς κοινότητας" γιά μια "δίκαιη λύση" του Κυπριακού— θά κατέφευγε στην βία. Στην πραγματικότητα, βέβαια, πολεμικές προετοιμασίες και διπλωματικές εξορμήσεις είναι δυό όψεις του ίδιου νομίσματος.

Το ζήτημα είναι τι μπορούν να προσδοκούν οι Κύπριοι εργάτες και αγρότες απο τους έλληνες στρατηγούς και τους έλληνες και ελληνοκύπριους διπλωμάτες και τι λόγους έχουν να υποστηρίξουν τις μάχες (περισσότερο ή λιγότερο ειρηνικές) στις οποίες τους καλούν;

Η εργατική τάξη και οι φτωχοί αγρότες στην Κύπρο έχουν κάθε συμφέρον να καταργήσουν τα σύνορα μέσα στο νησί τους,να πάψουν να βρίσκονται στο επίκεντρο των συγκρούσεων ανάμεσα σε κάθε λογής συμφέροντα που λύνουν τους λογαριασμούς τους στις δικές τους πλάτες. Ομως αυτό δεν μπορεί να γίνει με την πρόσδεσή τους στο άρμα της ελληνικής εκστρατείας για την ανατροπή του "ψευτοκράτους" των τουρκοκυπρίων. Γιατί κάτι τέτοιο δεν θα λύσει τίποτα, γιατί ακόμα και μια ελληνική νίκη σε μια τέτοια σύγκρουση δεν θα σημάνει τίποτα παραπάνω απο την δημιουργία των προυποθέσεων για έναν επόμενο γύρο, για μια τουρκοκυπριακή ρεβάνς. Ακόμα και ο πιο μεγάλος υποκριτής δεν μπορεί να πιστεύει ότι ένας ελληνοτουρκικός πόλεμος θα βάλει τις βάσεις για την ενότητα του νησιού με μια ελληνική νίκη που θα συνοδεύεται απο την προσφορά "εγγυήσεων" στην τουρκοκυπριακή μειονότητα. Ή, για να πάρουμε μια άλλη εκδοχή, ακόμα κι ο πιο τρελλός τουρκοφάγος δεν μπορεί να πιστεύει ότι θα "λύσει" αυτό το πρόβλημα με τον διασκορπισμό των τουρκοκυπρίων

Το Κυπριακό μετεξελίχτηκε απο πρόβλημα απελευθέρωσης απο τον αποικιακό ζυγό σε εστία αντιδραστικού ελληνοτουρκικού πόλεμου, γιατί η ηγεσία του αντιαποικιακού αγώνα έμεινε στα χέρια των αστών. Η ηγεμονία των ελληνοκύπριων αστων διέσπασε τις κατώτερες τάξεις σε ελληνοκύπριους και

τουρκοκύπριους και άνοιξε τον δρόμο για τις τραγωδίες που ακολούθησαν. Μια επαναστατική στρατηγική στην Κύπρο σήμερα πρέπει να έχει σαν βάση της το ξεπέρασμα αυτής της διάσπασης, την αποκατάσταση της ενότητας της εργατικής τάξης στην Κύπρο. Οποιος λέει ότι θέλει να δεί τους Κύπριους εργάτες και αγρότες να παίρνουν τις τύχες τους στα χέρια τους , πρέπει να κατανοεί ότι αυτό σημαίνει να γκρεμίσουν οι ίδιοι οι τουρκοκύπριοι το " ψευτοκράτος" του Ντεκτάς και οι ίδιοι οι ελληνοκύπριοι το "ψευτοκράτος" της Ζυρίχης για να μπορούν να αντιπαραθέσουν την ενότητά τους σε κάθε απόπειρα να μπλέκεται το νησί τους σε τυχοδιωκτικές εξορμήσεις των κα πιταλιστών.

Ασφαλώς μια τέτοια προοπτική φαντάζει σήμερα ουτοπική. Κάθε άλλος δρόμος μοιάζει πιο ρεαλιστικός: Η εξόρμιση του ελληνικού λόμπυ να πείσει τις ΗΠΑ να πιέσουν την Τουρκία, τα ανοίγματα στην Μόσχα για να βοηθήσει κι αυτή, η ενίσχυση των ενόπλων δυνάμεων για να χρησιμοποιηθούν σε "έσχατη ανάγκη", αν όλα τ' άλλα αποτύχουν. Ακριβώς οι ίδιοι ρεαλισμοί λειτουργούν και στις δυό πλευρές της διαχωριστικής γραμμής που περνάει το νησί και εδραιώνουν την ύπαρξή της. Δεν έχουν περάσει πολλά χρόνια, όμως, απο τότε που οι εργαζόμενοι βρίσκονταν στους δρόμους και στον Νότο και στον Βορρά. Απο τότε που ο Μακάριος έτρεχε στους δρόμους για να πείσει τους διαδηλωτές να γυρίσουν στα σπίτια τους κι ο Ντενκτάς συγκλονιζότανε απο τις απεργίες των τουρκοκύπριων που μόλις είχε "απελευθερώσει" ο τουρκικός στρατός. Αυτό που έλλειψε απο την Κύπρο δεν ήταν η διάθεση των εργαζόμενων μαζών —ελλήνων και τούρκων— να αγωνιστούν για να ξεφύγουν απο τη σημερινή κατάστασή τους, αλλά μια αριστερά ικανή να συνενώσει τους αγώνες τους βγάζοντάς τους απο το αδιέξοδο της εθνικής αντιπαράθεσης ελλήνων—τούρκων.

Μια επαναστατική αριστερά που να πάψει να ταυτίζει τους τουρκοκύπριους εργάτες και αγρότες με την χούντα του Εβρέν, να πάψει να τους βλέπει σαν το μακρύ χέρι του ιμπεριαλισμού και να κατανοήσει ότι Κύπρος ειρηνική, ενωμένη και ελεύθερη μπορεί να υπάρξει μόνο όταν οι τουρκοκύπριοι ενωθούν με την θέλησή τους με τους ελληνοκύπριους, δηλαδή μόνο όταν η ταξική αλληλεγγύη των εργατών της Κύπρου —ελλήνων και τούρκων— ξεριζώσει την αιτία των ανταγωνισμών, την ηγεμονία των αστών. Αν δεν πολεμήσουν οι ίδιοι οι τουρκοκύπριοι ενάντια στην χούντα των τούρκων στρατηγών (και σίγουρα θα πολεμήσουν, γιατί η Τουρκία είναι ένα ηφαίστιο που σιγοβράζει και οι τουρκοκύπριοι είναι στενά δεμένοι με τους αγώνες του λαϊκού κινήματος στην Τουρκία), τότε ποιός θα πολεμήσει; Ο ελληνικός στρατός και η εθνοφρουρά; Υπάρχει επαναστάτης που να υποστηρίζει ότι ο ελληνικός στρατός θα γινόταν δεκτός σαν απελευθερωτής στην Β. Κύπρο σήμερα; Ή μήπως φαντάζεται κανείς ότι μπορεί να γίνει αντάρτικο ενάντια στον τουρκικό στρατό στην Β. Κύπρο χωρίς την υποστήριξη και συμμετοχή των ίδιων των τουρκοκύπριων εργατών και αγροτών;

Χρέος της επαναστατικής αριστεράς στην Κύπρο και την Ελλάδα σήμερα δεν είναι να συμπλέει (όπως κάνει το ΑΚΕΛ, το ΚΚΕ, το ΚΚΕεσ) με την αστική υποκρισία που μιλάει για ειρηνική και ενιαία Κύπρο την ώρα που ετοιμάζει τον πόλεμο ανάμεσα στους δυό λαούς, ούτε να προσπαθεί να πλειοδοτήσει σε "σθεναρότητα " κατά της Τουρκίας (όπως κάνει η ΕΔΕΚ, οι αριστερές παρυφές του ΠΑΣΟΚ, το ΕΚΚΕ, η Ρήξη), αλλά να εξηγήσει στους ελληνοκύπριους εργάτες ότι ο δρόμος για την ελευθερία θα ανοίξει όταν η ταξικη ενότητα θα αντικαταστήσει την εθνικη ενότητα.

Ανεργία: το δικαίωμα στην τεμπελια;

Μέ τό τέλος τοῦ 83, στήν 'Αγγλία,τό περιοδικό "Νιού Σοσάϊτυ" πραγματοποίησε μιά ἔρευνα γιά τήν κατάσταση τῶν ἀνέργων στήν Μεγάλη Βρεττανία.Τά ἐπίσημα στοιχεῖα εἶναι ὅτι στή Βρεττανία τό 12,8% τοῦ ἐνεργοῦ πληθυσμοῦ εἶναι ἄνεργο.Οἱ ἄνεργοι ἐπιδοτοῦνται μέ εἰσόδημα πού φτάνει τό 60% τοῦ ἀντίστοιχου τῶν ἐργαζομένων."Ομως τό κέντρο τῆς ἔρευνας ἦταν πέρα ἀπό τήν οἰκονομική πλευρά τῆς ἀνεργίας.

Μέσα στο 83,πάνω ἀπό το 50% τῶν αὐτοκτονιῶν ἔγινε ἀπό ἀνέργους!Οἱ ἄνθρωποι πού βρίσκονται πάνω ἀπό ἕνα χρόνο στά ταμεῖα ἀνεργίας ἔχουν 19 φορές περισσότερες "πιθανότητες" νά ἀποπειραθοῦν ν'αὐτοκτονήσουν ἀπό ὅσους ἐργάζονται κανονικά.Στίς προσαγωγές στά δικαστήρια πάνω ἀπό τό 40% εἶναι ἄνεργοι.Ταυτόχρονα οἱ ἄνεργοι καπνίζουν καί παρακολουθοῦν τηλεόραση σέ πολύ μεγαλύτερο ποσοστό ἀπ'ὅτι ὁ ὑπόλοιπος πληθυσμός.'Αναμεσά τους παρατηρεῖται μέ 6 φορέςμεγαλύτερη συχνότητα ἡ βάναυση καί σκληρή συμπεριφορά στά παιδιά.

Μιά εἰκόνα πού φέρνει στήν ἐπιφάνεια μέ τόπιό τραγικό τρόπο τό ὅτι γιά τήν ἐργατική τάξη ἀνεργία δέν σημαίνει μόνο ἔλλειψη εἰσοδήματος.

'Ιδιαίτερα σέ χῶρες μέ μεγάλη παράδοση ταξικοῦ διαχωρισμοῦ ,μέσα στούς ἐργάτες εἶναι ἀνεπτυγμένη ἡ αἴσθηση "ἀξιοπρέπειας τῆς ἐργασίας" .Τό πέρασμα στήν ἀνεργία σηματοδοτεῖ γιά τόν ἄνεργο τό πέρασμα στήν ἀπελπισμένη θέση τοῦ "ἀποτυχημένου".

Ταυτόχρονα μέ τήν ἀνεργία καταρρέει ἡ μοναδική συλλογικότητα πού ὁ καπιταλισμός ἔχει ἀφήσει ζωντανή γιά τούς ἐργάτες:'Η συλλογικότητα στήν ἐργασία,ἡ ζωντανή σχέση μέ τούς συναδέλφους δέν μπορεῖ νά βρεῖ ὑποκατάστατο στή νεκρή καί ἀποξενωμένη συνοικία.

'Ο ἄνεργος ζώντας πιά μόνος στό πιό σκληρό "τοπίο" ζωῆς, τήν ἐργατική συνοικία,δέν ἔχει τίποτα εὐχάριστο νά κάνει στόν ξαφνικά πολύ ἐλεύθερο χρόνο του.

Τό "δικαίωμα στήν τεμπελιά" ἔχει πολύ περισσότερες προϋποθέσεις ἀπό μιά ἀπόλυση καί ἕνα καλό ἐπίδομα ἀνεργίας.

Πόλεμος και Ειρήνη

Δύσκολοι καιροί, ὄχι βέβαια γιά τούς πρίγκηπες, ἀλλά γιά τήν προοδευτική διανόηση:Τήν φιλειρηνική συνειδησή της πολύ ταράζουν κάποια πολεμικά καλέσματα πού δεν μπορεῖ νά τ'ἀρνηθεῖ.'Ο φιλειρηνισμός στήν Εὐρώπη εἶναι κίνημα καί στήν χώρα μας εἶναι ἐπίσημη πολιτική τῆς σοσιαλιστικῆς κυβερνησής μας ἀλλά ἔλα ὅμως πού ὑπάρχουν καί οἱ Τοῦρκοι πού δέν μᾶς ἀφήνουν ν'ἁγιάσουμε!Πῶς θά σύμβιβάσουμε τήνΕἰρήνη,τήν "Υφεση, τόν 'Αφοπλισμό μέ τήν 'Αμυντική θωράκιση καί τήν Πολεμική 'Αρετή τῶν 'Ελλήνων ;

Στό Κυριακάτικο Βῆμα (22-1-84) ὁ Φάνης Κακριδής διατυπώνει τούς στόχους μιᾶς φιλειρηνικῆς ἐκπαίδευσης ὅπως τούς παρουσίασε καί στό Πανελλήνιο Συνέδριο Διανοουμένων καί Καλλιτεχνῶν γιά τήν Εἰρήνη καί τόν Πολιτισμό πού ἔγινε στήν 'Αθήνα στίς 16-18 Δεκέμβρη 1983:

"Θέλουμε νά ἐξαλείψουμε τήν ἐπιθέτικότητα χωρίς ὅμως νά μειώσουμε τήν ἀμυντική ἑτοιμότητα.
Θέλουμε νά καλλιεργήσουμε τήν παγκόσμια συναδέλφωση χωρίς καμμιά ζημιά γιά τά ἐθνικά μας κεφάλαια.
Θέλουμε νά περιορίσουμε τόν ἐθνικιστικό μεγαλοϊδεατισμό καί τήν ὕβρη χωρίς νά μειωθεῖ οὔτε στό ἐλάχιστο ὁ γνήσιος πατριωτισμός...
Πόσο λεπτές εἶναι αὐτές οἱ ἰσορροπίες ,πόσο δυσεύρετη ἡ χρυσή τομή..."

Λίγες βδομάδες πιό πρίν ὁ Ντενκτάς εἶχε ἀνακηρύξει τό κρατιδιό του καί ὁ "ἐθνικιστικός μεγαϊδεατισμός καί ἡ ὕβρη" δυσκολεύονταν νά κρατηθοῦν στή "χρυσή τομή". 'Η "Ἐλεύθερη Γνώμη" θυμήθηκε τή "Σαλαμίνα, τόν Βόσπορο καί τήν 'Αλβανία"καί ἀντιπαραθέτει τό "πνεῦμα τῶν ἑλληνικῶν αἰώνων" στόν "συρφετό τῶν τιποτένιων καί τῶν ἀνύπαρκτων, ἱστορικά μηδενικά τῆς ἀνθρωπότητας".Καί στά ΝΕΑ ὁ Γεωργουσόπουλος (συνεπής στίς προηγούμενες ἐπιδόσεις του σάν τιμητή τῶν 'Επιτροπῶν Στρατιωτῶν πού διασαλεύουν τήν πειθαρχία στό στράτευμα) μᾶς πληροφορεῖ ὅτι οἱ τοῦρκοι στήν Κύπρο δέν πρόσφεραν τίποτα: "μόνο τούς καρπούς της ἔφαγαν καί τήν γέμισαν μέ τήν κοπριά τους".

Μάταια προσπαθεῖ στόν "δεκαπενθήμερο Πολίτη" (3-12-83) ὁ Γιῶργος Καρρᾶς νά ξαναστήσει τίς "λεπτές ἰσορροπίες" διακηρύσσοντας πῶς "ἀπέναντι τῆ

(στήν τουρκική άπειλή) είμαστε άναγκασμένοι ν'άμυνθοῦμε μέ ὅποιο μέσο βρεθεῖ στήν διαθεσή μας. Ἀπό κεῖ, ὅμως, μέχρι τό ὅτι οἱ Τουρκοκύπριοι εἶναι άπλῶς κουραδομηχανές ἡ ἀπόσταση εἶναι ὠκεανός ὁλόκληρος".

Δυστυχῶς γιά τούς φιλειρηνικούς πολεμιστές ὁ ὠκεανός αὐτός ἀποδεικνύεται πολύ στενός.Γιά τήν ἀκρίβεια, δέν εἶναι τίποτε παραπάνω ἀπό τά λασπονέρια τοῦ χαρακώματος πού μοιράζονται μέ τούς ρατα στές τουρκοφάγους σ'αὐτό τόν πόλεμο.

Αφύπνιση μετά Ωρυμαγδού

Ὠρυμαγδός: "Ενα "ἄτακτο καί λογοπλόκο φυλλάδιο" πού ἐκδίδεται ἀπό Κυπρίους,διευθύνεται ἀπό "μόνος του" καί συντάσεται "ἀπό τήν ὁρμή καί τούς κραδασμούς του"."Ενας Ὠρυμαγδός πού πάλλεται ἀπό τόν "ἔρωτα τοῦ ὠμέγα" ἤ γιά τό καινούργιο "ὤμικρον".

Διάβασα"ἕνα φυλλάδιο ἐλληνικό(πού) πασχίζει νά ἀνθίσει στήν ἀκρονότια Ἑλλάδα".Μέ μιά ὕλη πού συγκεντρώνεται στήν "τρελλή ἐλπίδα καί τό αἴτημα" πού τοποθετεῖται ἀπό τήν ἀρχή: "...ἡ ἐθνικοφροσύνη νά ξεπεράσει τίς πολιτικές καρικατοῦρες καί ἰδιαίτερα τήν δεξιά".Ἡ διεκδίκηση τῆς ἐθνικοφροσύνης γίνεται μέ ὅλους τούς γνωστούς τρόπους:Ἡ ἑλληνικότητα τοῦ παρελθόντος τῆς Κύπρου,ἡ ἀηδία γιά τόν κοσμοπολίτικο χαρακτῆρα τῶν ἀστῶν, ἡ ἀναφορά στήν ἕνωση καί τόν ἀγώνα τῆς ΕΟΚΑ,ἡ πικρία γιά τήν ἀδιαφορία ἐλλαδιτῶν καί κυπρίων γιά τήν Κύπρο πού χάνεται.Ἡ διεκδίκηση τῆς ἐθνικοφροσύνης γίνεται ἀπό τήν σκοπιά "μιᾶς κατα βάθος συμπαθητικῆς ἀριστερᾶς",τό ψάξιμο εἶναι γιά "ὅτι πιό ριζοσπαστικό πιό προοδευτικό,πιό γενναῖο μπορεῖ νά ἐπιδίξει ὁ ἐλληνισμός τῆς Κύπρου".Τό πάντρεμα τῆς διεκδίκησης τῆς ἐθνικοφροσύνης ἀπ'τήν δεξιά, μέ τήν διεκδίκηση τῆς ἀριστερᾶς ἀπό τό ΑΚΕΛ καί τούς ἐλλαδίτες "ἀπογόνους τοῦ Μπέρια " μοιάζει ἐφικτό.Μέχρι πού ἡ κουβέντα φτάνει στό στρατό:

""Α...οἱ στρατιῶτες!Ναί λοιπόν, τώρα πιά τά ἐλληνόπουλα δέν θέλουν νά πᾶνε στρατιῶτες.Τά"προχωρημένα" ἐλληνόπουλα δέν θέλουν ν'ἀκοῦνε γιά τήν Κύπρο γιατί "μ'ὅλα αὐτά" μπορεῖ καί νά γίνει κανένα ταρατατζούμ καί ...Τἄχουμε πεῖ γιά τόν Λάμαχο. (...) ἄς μήν παρατραβᾶμε τόν συρμό καί βρίζουμε τόν Ἀντρέα (ἐκτός ἀπ'ὅλα τἄλλα) καί διότι τό "παρακάνει" μέ τούς Τούρκους καί μετά τρέχα νά ζητᾶς λογαριασμό ἅμα μᾶς ἀνοίξουν κανένα ρουθούνι.(...) Γιατί λοιπόν τά κανονάκια μας δέν τά κρατᾶμε ἔταιμα γιά τήν Κύπρο; Εἶναι κάτι χρονάκια θητείαΠόσα ὅμως εἶναι τά μισάωρα στά στημένα ραντεβουδάκια;.. Κάνετε λιγάκι ὑπομονή.Τόσες θητεῖες ἔκανε ἡ Ρωμιοσύνη ..."

Ἐδῶ ἡ "ἄτακτη καί λογοπλόκα" γλώσσα συναντᾶ τήν ὀρθολογική καί ἱεραρχημένη γλώσσα τοῦ κράτους Τήν γλώσσα τοῦ Φίλια, τοῦ Ἀντρέα ,τῶν στρατοκρατῶν. Εἶναι σημεῖα πού ἡ ἐθνικοφροσύνη δέν μπορεῖ νά ἔχει παρά ἕνα καί μόνο πρόσωπο.

Ὁ Ὠρυμαγδός ξεκινᾶ μέ τήν διαπύστωση "τό πρόβλημα τῆς γλώσσας-εἶναι πρόβλημα ἐλευθερίας". Ὅμως τό πρόβλημα τῆς ἐλευθερίας εἶναι σίγουρα κάτι παραπάνω ἀπό πρόβλημα γλώσσας.

Λίγες μέρες ἀργότερα στό Ἰδεοδρόμιο "φυλλάδα παραγωγῆς ἀμφισβήτησης", ὑπῆρχε ἐγκωμιαστική παρουσίαση τοῦ Ὠρυμαγδοῦ.Ἀλληλεγγύη λογοπλόκων: Στίς μέρες μας δέν ἔχει τόσο σημασία τό τί λές,ἀλλά τό πῶς τό λές.
Τό στύλ ὑπεράνω ὅλων.

Θρεφτάρια και αφυπνιστές

Ἕνα ἀπό τά μόνιμα μοτίβα τοῦ ἀριστεροῦ ἐθνικοῦ πλειοδοτισμοῦ στό κυπριακό εἶναι ἡ ἄποψη ὅτι ἡ ἐθνική συνείδηση τῶν Κυπρίων ἐργατῶν ἔχει ἐξαγοραστεῖ ἀπό τόν Ἰμπεριαλισμό μέσα ἀπό τά ἀγαθά τοῦ καταναλωτισμοῦ καί γι'αὐτό ἔχουν ἀνάγκη ἀφύπνισης

Στό περιοδικό "Τετράδια" ὁ Λουκᾶς Ἀξελός παραπονιέται πώς "οἱ λαϊκές τάξεις λόγω τῆς ἀποεθνικοποιητικῆς διαδικασίας πού πρόκυψε σάν ἀποτέλεσμα τῆς ἀπεμπόλησης τῆς αὐτοδιάθεσης τῆς Κύπρου καί τῆς ταξικῆς τους ἰδιοτέλειας πού προκύπτει ἀπό τόν κατακτημένο εὐδαιμονισμό καί τήν εὐφορία τῆς ταξικῆς συνεργασίας σέ μιά ἰδιόρρυθμα μητροπολιτική κοινωνία τοῦ ἀναπτυγμένου καταναλωτισμοῦ, τοῦ στενοῦ συμφέροντος, τῆς ἀτομικοποίησης καί τοῦ φιλοτομαρισμοῦ δέν δείχνουν διατεθειμένες νά ἐνεργοποιηθοῦν" (τετράδιο πέμπτο, σελ.71)

Παρόμοια, στά "Παρασκήνια" τῆς Ἐλευθεροτυπίας διαβάζουμε ὅτι οἱ κύπριοι φοιτητές πού ἔκαναν πορεία ἀπό τήν Πάτρα στήν Ἀθήνα "ἀνέλαβαν νά μας θυμίσουν ὅτι φέτος τά Χριστούγεννα ὑπάρχουν καί ἄλλα προβλήματα ἐκτός ἀπό τήν τιμή τῆς γαλοπούλας " Τέτοιες ἀναφορές βρίσκουμε ἐπίσης στά ἄρθρα τῆς Πρῶξης.

Ἡ θεωρητική θεμελίωση τῆς ἄποψης αὐτῆς ἀνή-

κει βέβαια στόν ἱστορικό Νίκο Ψυρούκη πού βλέπει ὅτι "ἡ ἄνοδος τοῦ βιοτικοῦ ἐπιπέδου τῶν κυπρίων ἐργαζομένων πραγματοποιήθηκε μέ τήν τεχνική ἄνοδο τοῦ κόστους τῆς ἀναπαραγωγῆς τῆς κυπριακῆς ἐργατικῆς δύναμης καί μέ τήν αὔξηση τῶν ἀντιπαραγωγικῶν -παρασιτικῶν δραστηριοτήτων" καί "ἀποσκοποῦσε στήν ὑπόσκαψη καί ἀφαίρεση τῆς ἐπαναστατικότητας τῶν ἐργαζόμενων μαζῶν πού ἀπόριπταν στό συνολό τους τό νέο ἀποικιακό κατασκεύασμα." (ἱστορία τῆς Σύγχρονης Ἑλλάδας τόμ.Γ'σελ 57-58)Ἄν,ὅμως, ὁ Ψυρούκης ἔλπιζε σέ μιά ἀφύπνιση προερχόμενη ἀπό τό ἴδιο τό κίνημα τῶν ἐργαζόμενων μαζῶν, οἱ ὀπαδοί του μοιάζουν ν'ἀναζητοῦν νέους ἀφυπνιστές.Συνήθως οἱ ἐλπίδες στρέφονται πρός τό ΠΑΣΟΚπού ἐμφανίζεται πιό "συνειδητό" ἐθνικά ἀπό τούς ἐργάτες καί ἀγρότες τῆς Κύπρου.

Πρόσφατα, ὅμως, ὁ Α, Ριζᾶς (στή Μηνιαῖα Ἐπιθεώρηση Νο 41 ,Δεκέμβρης τοῦ 83) στήν πολεμικήτου ἐνάντια στούς διεθνιστές "ἱππότες" τῶν "θέσεων" καί τῆς ΟΣΕ προχωράει πολύ πέρα ἀπό τό ΠΑΣΟΚ καί φτάνει... στή χούντα.Ἀφοῦ ἐπαναλάβει ὅτι τά οἰκονομικά θαύματα δέν τόν ἀπασχολοῦν "ἄλλωστε λίγοι εἶναι (οἱ Κύπριοι):500000 :Μπορεῖ νά τούς ταΐσει ὁ ἰμπεριαλισμός καί νά ἐξαγοράσει (πόσο φᾶγε) τήν φωνή τους",διαμαρτύρεται γιατί ἡ ΟΣΕὑποστηρίζει ὅτι:

"Τελικά ἡ χούντα ἔπεσε ὅταν κατέρευσαν τά πολεμικά της σχέδια.Ἡ συνέχεια τοῦ Πολυτεχνείου ἦταν ἡ ἀντίσταση στό πραξικόπημα στήν Κύπρο καί στήν ἐπιστράτευση.Σήμερα ἡ συνέχεια τοῦ Νοέμβρη εἶναι ξανά ἡ πάλη ἐνάντια στά πολεμόχαρα σχέδια τοῦ ἑλληνικοῦ καπιταλισμοῦ.
ΟΧΙ ΟΜΟΨΥΧΙΑ ΜΕ ΤΟΥΣ ΣΤΡΑΤΟΚΡΑΤΕΣ,
ΑΛΛΗΛΕΓΓΥΗ ΣΤΟΥΣ ΤΟΥΡΚΟΥΣ ΚΑΙ ΚΥΠΡΙΟΥΣ ΕΡΓΑΤΕΣ."
(ἀπό τήν προκήρυξη τῆς ΟΣΕ πού μοιράστηκε στήν πορεία τοῦ Πολυτεχνείου στήν Ἀθήνα).
Καί παρατηρεῖ ὁ Α.Ριζᾶς:

" Ἄν ἔχει κάποια σχέση τό Πολυτεχνεῖο μέ τό κυπριακό αὐτή εἶναι σέ βάρος τοῦ Πολυτεχνείου... Ἡ ἐξέγερση τοῦ Πολυτεχνείου ἔβαλε φραγμό στήν κάποια "πολιτικοποίηση" πού ἐπιχείρουσε ὁ Παπαδόπουλος .Δέν ξέρω ἄν τελικά γινότανε αὐτό -πού γιά τό λαό σήμαινε πολλά πράγματα- ἄν θά ἀκολουθοῦσε τό πραξικόπημα ἐνάντια στόν Μακάριο. Πού ὡς γνωστό ἄνοιξε τήν πόρτα τῆς Τουρκικῆς εἰσβολῆς.Εἶναι κιά γνωστό ὅτι ὁ Παπαδόπουλος εἶχε ἀρνηθεῖ στούς Ἀμερικάνους νά περάσουν ἀεροπλάνα τους στήν διάρκεια τοῦ πολέμου Αἰγύπτου-Ἰσραήλ, κάτι πού τούς δυσαρέστησε καί ἀποφάσισαν τήν ἀνατροπή του"

Εἶναι θλιβερό, ἀλλά ἐκεῖ καταλήγει ἡ ἀναζήτηση ἑνός "ἐθνικά ὑπερήφανου" "ἐθνικοῦ κέντρου" πού νά βγάλει τούς Κύπριους ἀπό τόν "εὐδαιμονισμό" τους.

Οι πιο πράσινοι πράσινοι

Ἡ 2η Πανελλήνια Συνδιάσκεψη τῆς ΝεολαίαςΠΑΣΟΚ εἶχε σάν κεντρικό της σύνθημα τό "μέ πρωτοβουλία καί φαντασία στό δρόμο γιά τό σοσιαλισμό".Στή πραγματικότητα τό θέμα ἦταν μέ πιά πολιτική κατεύθυνση ἡ Ν. ΠΑΣΟΚ θά μπορέσει νά διατηρήσει τό χαρακτῆρα μαζικῆς ὀργάνωσης νεολαίας μαζί μέ τήν ἄνευ ὅρων καί ὁρίων ὑποστήριξη τῆς κυβέρνησης.

Σ'αὐτή τήν προσπάθεια τό κομματικό κέντρο προώθησε μέσα στήν Σύσκεψη μιά στροφή στό "κοινωνικό" Στροφή πού εἶχε ἕνα διπλό στόχο:Ἀπ'τήν μιά νά "ταπώσει" τίς συγκεκριμένες πολιτικές κριτικές πού ἐκφράζονταν μέσα στήν Σύσκεψη (Οἰκονομικά,Βάσεις,ΝΑΤΟ,ΕΟΚκλπ). Ἀπ'τήν ἄλλη νά προσανατολίσει τήν ὀργάνωση σέ θέματα καί πρακτικές ὅπου θά μπορεῖ νά ὑπάρχει κάποια δραστηριότητα (ὥστε νά διατηρεῖταιή ἐπιρροή),χωρίς αὐτή ἡ δραστιριότητα νά παράγει διαφοροποίηση ἀπό τήν κυβερνητική πολιτική.Ὁ γραμματέαςτῆς Ν.ΠΑΣΟΚ, Σ. Μανίκας, στήν συνετευξή του στά ΝΕΑ, σκιαγραφεῖ αὐτή τήν πολιτική:

α) "Ἡ νεολαία ἀρνεῖται τίς πολιτικές πού μεταφέρουνε τό σήμερα στό αὔριο,πού παραπέμπουν στήν ἐξ 'έφόδου κατάληψη τῶν χειμερινῶν ἀνακτόρων.
... Ἡ καθημερινή πραγματικότητα...ἀποτελεῖ τήν ὑλική βάση γιά ἑνωτική μαζική θεσμική καί αὐτόνομη δράση τῶν μαζικῶν κινημάτων μακριά ἀπό συντεχνιακές σειρῆνες ,μικροκομματικές σκοπιμότητες καί οἰκονομίστικες λογικές ."

β) "...(Ἡ νεολαία), μέ τήν δημιουργία κοινοτήτων νέων,παραγωγικῶν συνεταιρισμῶν,ἐπιτροπῶν γιά τήν προστασία τοῦ περιβάλλοντος κλπ ἀνιχνεύει κάποιες νέες σχέσειςστή παραγωγή,στήν κοινωνία, διαμορφώνει κάποιες νέες συνθῆκες κοινωνικῆς ζωῆς."

γ) "...(Ἡ κοινότητα τῶν νέων)...πρέπει νά εἶναι ἕνας ζωντανός χῶρος διαλόγου, ἐπικοινωνίας καί δημιουργίας,..., νά λειτουργήσει σάν καταλύτης στά ἀδιέξοδα τῆς καθημερινῆς ζωῆς, στήν κρίση τῶν ἀξιῶν,στήν κρίση τῶν προοπτικῶν.Εἶναι ὁ χῶρος πού θά ξαναφέρει κοντα τήν νέα γενειά πού μαστίζετε ἀπό τήν μοναξιά ,τήν ἔλλειψη σχέσεων,τήν ἀποξένωση .... Γιαυτό λέμε ὅτι οἱ κοινότητες τῶν νέων πρέπει νά διαχειρίζονται ἀπό τούς ἴδιους τούς νέους, νά "τρυπώνει" μέσα ἐκεῖ ἡ φαντασία τους,ἡ ἀγωνία τους, ἡ θεληση τους γιά ζωή.".

Μιά τοποθέτηση ὁλοκληρωμένη: μέ στρατηγικό ξεπέρασμα "τριτοδιεθνισμοῦ" ,μέ τακτική προσανατολισμένη στά "αὐτόνομα" μαζικά κινήματα πού ἀλλάζουν ἐδῶ καί τώρα τήν πραγματικότητα ("θεσμικά": προσοχή στίς "συντεχνιακές σειρῆνες " καί τόν "οἰκονομισμό"), μέσα ἀπό αὐτοδιαχειριζόμενες κομμοῦνες (κοινότητες)νέων, σύν τήν ἀπαραίτητη σάλτσα φαντασίας ζωντάνιας διαλόγου κλπ.Μιά τοποθέτηση πού θά μποροῦσε κάλλιστα νά προέρχεται ἀπό τήν Οἰκολογική Πρωτοβουλία ἤ ἄλλους συντρόφους τοῦ "χώρου".Ἡ Νεολαία ΠΑΣΟΚ ἄρχισε νά Πρασινίζει;

Μᾶλλον πρόκειται γιά κάτι πιό ἁπλό.Ἡ ν. ΠΑΣΟΚ ἀποφασίζει νά χρησιμοποιήσει τήν τακτική πού οἱ ἄλλες εὐρωπαϊκές κυβερνήσεις χρησιμοποιοῦνε ἐνάντια στά ἐναλλακτικά κινήματα. Ἐδῶ βέβαια ὄχι ἐνάντια στούς (ἀνύπαρκτους) οἰκολόγους,κράκερς,ἀντιπυρηνικούς,ἀλλά ἐνάντια στήν ἀδιαφορία καί τήν ἀποστασιοποίηση τῆς νεολαίας ἀπό τήν κυρίαρχη (κυβερνητική) πολιτική: Ὁ ἀποχωρισμός τοῦ κοινωνικοῦ ἀπό τό πολιτικό, τοῦ σήμερα ἀπό τά ὄνειρα γιά τό αὔριο, τῆς καθημερινῆς πράξης ἀπό τήν προοπτική τῆς "ἐφόδου στά χειμερινά ἀνάκτορα", δέν μπορεῖ νά ὁδηγήσει παρά στήν ἐνίσχυση τῆς πιό "διαχωρισμένης" πολιτικῆς,τῆς κυβερνητικῆς.Τῆς κυβέρνησης καί τῆς νεολαίας της πού μετά τήν "ὑπερπολιτική" πολιτική του τριτοκοσμισμοῦ ,ἀνακαλύπτει τήν Πράσινη καθημερινή ἀλλαγή τῆς ζωῆς "μας" πέρα ἀπό "μικροκομματικές σκοπιμότητες".

Πρόκειται γιά μιά στροφή ἐνδικτεική, ἰδιαίτερα γιά τούς συντρόφους πού πιστεύοντας στό "ἐδῶ εἶναι Βαλκάνια", πιστεύουν ὅτι ἡ τοποθέτηση τῶν στόχων καί τῶν μεθολογιῶν τῶν νέων κινημάτων εἶναι ἀπό μόνη της ἀνατρεπτική.

HUNGARY
AUSTRIA
TRANSYLVANIA
BANAT
SCLAVONIA
WALLACHIA
BULGARIA
MACEDONIA
ASIA MINOR
Hermanstadt
Belgrade
Widin
Nissa
Sophia
Adrianople
Bukarest
Silistria
Rustchuk
Shumla
Salonica
Berat
Valona
Kirchenau
Ismail
Gulf of Salonica
Gulf of Contessa
Thasos
Smyrna
TURKEY IN EUROPE
AND GREECE

Ο ιμπεριαλισμός σήμερα και οι ελληνοτουρκικοί ανταγωνισμοί

Ο ανταγωνισμός ανάμεσα στα "εθνικά" κράτη, που δεν είναι παρά ο ανταγωνισμός των καπιταλιστικών ομάδων των αντίστοιχων κρατών δεν κρέμεται στον αέρα. Δεν είναι δυνατόν να περιγραφεί αυτή η γιγάντια σύγκρουση σαν δυο σώματα που συγκρούονται στο κενό. Αντίθετα, αυτή η ίδια η σύγκρουση καθορίζεται απο το συγκεκριμένο περιβάλλον μέσα στο οποίο αυτοί οι "εθνικοί οικονομικοί οργανισμοί" ζούν και αναπτύσσονται. Το περιβάλλον όμως αυτό έχει απο καιρού πάψει να είναι μια περιχαρακωμένη ενότητα, η "απομονωμένη οικονομία" του Φίχτε και του Τύνεν. Αντίθετα, όλες αυτές είναι κομμάτια ενός πολύ γενοκότερου συνόλου που ονομάζεται παγκόσμια οικονομία. Ν.Μπουχάριν (Ιμπεριαλισμός και παγκόσμια οικονομία).

Αυτή η αντιμετώπιση του Μπουχάριν 70 χρόνια πρίν (τέλειωσε το βιβλίο του το 1915), θα φαινόταν στην σημερινή εποχή αυταπόδεικτη. Ολοι πια μιλάνε για τις πολυεθνικές, τα ξένα μονοπώλια, τον διεθνή καταμερισμό εργασίας κλπ. κλπ. Κι όμως μια κρίση του κυπριακού, μια όξυνση του ελληνοτουρκικού ανταγωνισμού, κάποια παραβίαση του εναέριου χώρου, είναι αρκετά να απομονώσουν το πρόβλημα, να φουντώσουν τον εθνικισμό, να ξαναγυρίσουν την κουβέντα σε "ιμπεριαλιστικούς δάκτυλους" και στις "εδαφικές" βλέψεις της Τουρκίας.

Τι γίνεται λοιπόν ξαναγυρίσαμε στην εποχή του ιμπεριαλισμού που περιέγραφε ο Λένιν, την περίοδο των αποικιών όπου οι ιμπεριαλισμοί είχαν διαιρέσει τον κόσμο σε αυτοκρατορίες; Η μήπως βρισκόμαστε στην περίοδο του 30 όπου η διεθνής οικονομική κρίση είχε χαλαρώσει τους δεσμούς των χωρών της περιφέρειας με την παγκόσμια οικονομία και έδινε την δυνατότητα στις χώρες του εξαρτημένου καπιταλισμού να διαμορφώσουν την δική τους οικονομική πολιτική και ανάπτυξη;

Τι διαφορά έχει λοιπόν η σημερινή παγκόσμια κατάσταση απο την τότε;Τι έχει αλλάξει στον ιμπεριαλισμό απο την προηγούμενη περίοδο ακόμα κι αυτή της δεκαετίας του 50;

Κι 'όμως πολλά έχουν αλλάξει

Στις αρχές του 50 τα αντιιμπεριαλιστικά κινήματα του τρίτου κόσμου πάλευαν για την οικονομική ανάπτυξη της χώρας τους, για ένα κράτος αυτάρκειας χωρίς οικονομικές εξαρτήσεις και δεσμεύσεις.

Το 1980 οι πρωτεργάτες αυτών των κινημάτων και οι επίγονοί τους, έχοντας ξορκίσει την αυτάρκεια και τον αντιιμπεριαλισμό διεκδικούν ακόμα μεγαλύτερη ενσωμάτωση στην διεθνή οικονομία, έτοιμοι να πολεμήσουν και να εξολοθρεύσουν κάθε ανταγωνιστή τους που μπαίνει εμπόδιο σ' αυτή τη διαδικασία.

Χώρες με πολύ διαφορετικές προϊστορίες, χώρες του υπανάπτικτου καπιταλισμού, χώρες με αντιιμπεριαλιστικά καθεστώτα, χώρες με "νεοαποικιακά" καθεστώτα έχουν σήμερα προχωρήσει στο δρόμο μιας τέτοιας ενσωμάτωσης και των ανταγωνισμών που τη συνοδεύουν. Ετσι βλέπουμε πως οι διαμάχες σαν της Ελλάδας με την Τουρκία είναι παγκόσμιο φαινόμενο που το συναντάμε σε διάφορα μήκη και πλάτη, σαν περισσότερο ή λιγότερο ανοικτή σύγκρουση: Ιράν–Ιράκ, Αργεντινή–Χιλή, Μαρόκο–Αλγερία, Ινδία–Πακιστάν, Βιετνάμ–Καμπότζη κλπ.

Ο συναισθηματισμός μας, όσων απο μας υποστήριξαν τα αντιιμπεριαλιστικά κινήματα του 50, θα μας σπρώξει σε θεωρίες για προδοσίες, εξαγορές και διάφορα παρασκήνια δολοπλοκιών με αστυνομικές ιστορίες.Τίποτα όμως απο όλα αυτά δεν είναι ικανό να εξηγήσει πώς σε διάφορες χώρες του τρίτου κόσμου την δεκαετία του 60 η απασχόληση στην βιομηχανία είχε μια άνοδο κατα 4,2% το χρόνο ενώ στις βασικές καπιταλιστικές χώρες η αύξηση περιορίστηκε μόνο σε 1,3%.Πώς η Κίνα, η Ινδία, η Βραζιλία, το Μεξικό έκτισαν βιομηχανίες ανταγωνιστικές στην διεθνή αγορά.Πώς η παραγωγή στα ηλεκτρονικά πέρασε στην άλλη μερια του Ειρηνικού απο το Σαν Φρατζίσκο στα καινούργια εργοστάσια της Ανατολικής και Νοτιοανατολικής Ασίας. Πώς η Βραζιλία έγινε μια δεύτερη πατρίδα της Φολξβάγκεν και της μικροηλεκτρονικής.

Οι βάσεις μπήκαν στη δεκαετία του '50

Αφετηρία για την εκπληκτική επέκταση της διεθνοποίησης του κεφάλαιου που βρίσκεται πίσω απο αυτές τις αλλαγές του ιμπεριαλισμού ήταν η συντριπτική ηγεμονία του αμερικάνικου καπιταλισμού μετά το τέλος του Β' Παγκόσμιου πόλεμου.

Η δεκαετία του 50 ήταν η αποθέωση της οικονομικής κυριαρχίας των ΗΠΑ σε παγκόσμιο επίπεδο.Με το τέλος του πολέμου το ευρωπαϊκό κεφάλαιο ήταν αρκετά μειωμένο σε σύγκριση με την προπολεμική περίοδο. Στην Γερμανία η βιομηχανία ήταν τελείως καταστρεμένη ενώ στην Γαλλία, τις Κάτω Χώρες και στην Ιταλία η παραγωγή έφτανε στο μισό της προπολεμικής περιόδου.

Αντίθετα οι ΗΠΑ βγήκαν απο τον πόλεμο σαν η κυρίαρχη παγκόσμια βιομηχανική χώρα. Η εσωτερική της αγορά της επέτρεψε να αναπτύξει βιομηχανίες κλίμακας πολύ μεγαλύτερες απο τις ευρωπαϊκές και ο πόλεμος της έδωσε την δυνατότητα μεγαλύτερης επέκτασης γιατί είχε γίνει ο προμηθευτής των συμμάχων στην Ευρώπη και στην Απω Ανατολή.

Για να κρατήσει αυτό τον ρυθμό ανάπτυξης και να αποφύγει την οικονομική κρίση που φαινόταν να έερχεται γύρω στο 1947, ο μόνος δρόμος ήταν η έξοδος προς την καταστραμένη Ευρώπη και την Ιαπωνία. Με εξαγωγές προϊόντων υψηλής τεχνολογίας, με δάνεια ανοικοδόμισης (το σχέδιο Μάρσαλ), και τέλος μέ άμεσες επενδύσεις (η περίοδος των αμερικάνικων πολυεθνικών στην Ευρώπη), το αμερικάνικο κεφάλαιο

επεκτείνεται στις αγορές της Ευρώπης και προχωράει σε νέες επενδύσεις.Το αποτέελεσμα ήταν να πολλαπλασιαστεί ο ρυθμός ανάπτυξής του μαζί με τα κέρδη του.

Για να πετύχει όλο αυτό το άνοιγμα,χρειαζόταν να σπάσουν οι αντιλήψεις αυτάρκειας και προστατευτισμού που υπήρχαν μέχρι τότε.Το πείραμα ήταν πειστικό και για το ευρωπαϊκό κεφάλαιο που είδε πιο κερδοφόρα την συνεργασία του με το αμερικάνικο παρά την ελπίδα του για μια εσωτερική συσσώρευση απομονωμένο το κάθε ένα στη χώρα του.Είναι η περίοδος που οι διεθνείς συναλλαγές γίνονται με κέντρο την Αμερική, την Ευρώπη και την Ιαπωνία.

Αντίθετα οι χώρες του τρίτου κόσμου μένουν μακρυά απο

όλες αυτές τις συναλλαγές για δυό κύρια λόγους: Ο πρώτος έχει να κάνει με την στρατηγική της κλειστής και αυτόνομης ανάπτυξης που επικρατούσε στις περισσότερες απο αυτές τις χώρες. Σαν απόηχο της προπολεμικής περιόδου, της κρίσης του 30 και της ραγδαίας εκβιομηχάνισης της ΕΣΣΔ με τα πενταετή προγράμματα σε απομόνωση με τον έξω κόσμο, οι περισσότερες απο αυτές τις χώρες, πίστευαν ότι υπήρχαν τα περιθώρια με κεντρικό άξονα και μοχλό το κράτος να προχωρήσουν σε βιομηχανική ανάπτυξη και σε αναπαραγωγή του παγκόσμιου καταμερισμού στο εσωτερικό τους. Είναι η περίοδος των αντιιμπεριαλιστικών κινημάτων, του Νασερισμού στην Μ.Ανατολή, του Περονισμού στην Λατινική Αμερική, των εξεγέρσεων στην Ινδικίνα.

Ο δεύτερος λόγος είναι δεμένος μ΄ αυτή την ίδια την επιλογή του αμερικάνικου καπιταλισμού. Ούτε η αγορά ούτε η εσωτερική δομή αυτών των χωρών παρουσίαζαν άμεσα ενδιαφέρον εκείνη την περίοδο για το αμερικανικό κεφάλαιο. Για να στηριχτούν επενδύσεις αναπτυγμένης τεχνολογίας χρειαζόταν όχι η στρατιά των άκληρων αγροτών αλλά οι ειδικευμένοι εργάτες της Ευρώπης. Ενώ ταυτόχρονα η δυνατότητα αυτού του κόσμου ήταν ακόμα πολύ μικρή για να αγοράσει τα αμερικανικά αυτοκίνητα, τις τηλεοράσεις και τις διάφορες ηλεκτρικές συσκευές. Οι σχέσεις του κέντρου με την περιφέρεια είναι κύρια σχέσεις αρπαγής φτηνών πρώτων υλών, ενώ η μεγάλη μάχη για αγορές και επενδύσεις γίνεται μέσα στο ίδιο το κέντρο.

Ετσι στο τέλος της δεκαετίας του 50 η παγκόσμια οικονομία δίνει την εικόνα των πιο μεγάλων και έντονων αντιθέσεων. Απο την μια η τεράστια οικονομική ανάπτυξη που τώρα πια εκτός απο την Αμερική αγκαλιάζει ταυτόχρονα την Ευρώπη και την Ιαπωνία, και απο την άλλη μεριά μια λασθάλασσα χωρών που πασχίζουν, απομονωμένες, να εξασφαλίσουν την διάτροφή και την συντήριση των κατοίκων τους.

Η «ανάπτυξη» της υπανάπτυξης.

Ανάμεσα στο 1960 και 1980 η εικόνα αυτή έχει ήδη αλλάξει. Η απομόνωση των χωρών του τρίτου κόσμου έχει πια σπάσει. Αποτελούν τώρα κι αυτές αναπόσπαστο συμπλήρωμα του ψηφιδωτού της παγκόσμιας αγοράς. Τη δεκαετία του 70 οι χώρες αυτές διπλασιάζουν τις εξαγωγές τους προς τις "μητροπόλεις" ενώ εισάγουν απο αυτές το 1/4 της συνολικής παραγωγής του καπιταλιστικού κέντρου.Ειδικότερα δε για την Ευρώπη αποτελούν τις αγορές στις οποίες εξάγει το 1/3 της παραγωγής της.

Το 60 η Ευρώπη δεν μπορεί πια να είναι η λύση για τον αμερικάνικο καπιταλισμό. Ηδη αρχίζουν και μπαίνουν οι πρώτοι δασμοί σε διάφορα είδη. Η ΕΟΚ (1957) χαράζει τα πλαίσια της ελεύθερης ζώνης ανταλλαγών κι έξω απ' αυτή μπαίνουν εμπόδια. Η Ιαπωνία την ίδια περίοδο, έχοντας πια αναπτύξει μια δυνατή τεχνολογία που συναγωνίζεται την αμερικάνικη, εξαπλώνεται στις γύρω χώρες της περιοχής. Ολοι πια ψάχνουν να φύγουν απο τα όρια που μέχρι τώρα αναπτύχθηκαν, πηγαίνοντας σε άλλες χώρες που θα τους εξασφάλιζαν χαμηλότερο κόστος παραγωγής, μεγαλύτερες αγορές, καινούργιους κερδοφόρους ορίζοντες. Με πρώτες τις αμερικάνικες πολυεθνικές, ακολουθούν οι βιομηχανίες της Ευρώπης και της Ιαπωνίας προς τις χώρες του λεγόμενου τρίτου κόσμου.

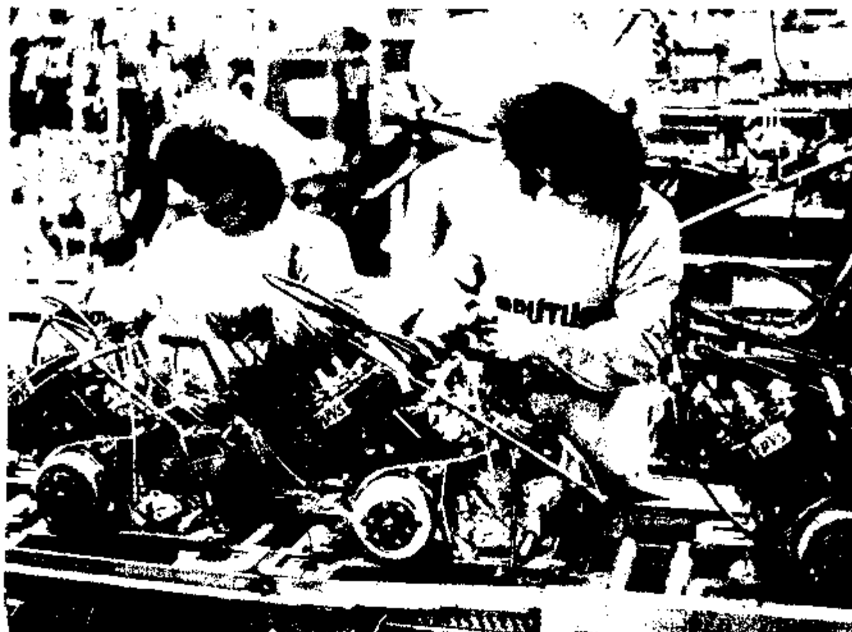
Για τις χώρες αυτές ο "κλειστός" δρόμος ανάπτυξης μέσα απο την εσωτερική συσσώρευση και αγορά είχε ήδη καταλήξει σε αδιέξοδο. Οχι μόνο για τις χώρες με τα δεξιά καθεστώτα όπου η εθνική συσσώρευση υπονομευόταν απο την διαρροή κεφαλαίων χάρη στα "νεοαποικιακά" προνόμια των ντόπιων και ξένων καπιταλιστών, αλλά και για χώρες με "προοδευτικά" καθεστώτα που γρήγορα διαπιστώναν ότι οι ρυθμοί της εθνικής συσσώρευσης δεν μπορούσαν να συγκριθούν με τους νέους ρυθμούς που έφερνε η εξόρμηση του αναπτυγμένου καπιταλισμού προς την περιφέρεια.

Για παράδειγμα, τα κέρδη απο το πετρέλαιο δεν συνέφερε πια να μετατρέπονται σε ράβδους χρυσού ή σε πολυτελείς κατοικίες. Ούτε ήταν δυνατόν να επιβιώσει ένα καθεστώς στηριγμένο ακόμα και στην πιο έντονη εσωτερική συσσώρευση

όταν τριγύρω του αναπτύσσονταν βιομηχανικά οι χώρες που δέχονταν τα δάνεια και τις άμεσες επενδύσεις.

Ετσι σημειώνεται μια στροφή όλων αυτών των χωρών προς τις ευκαιρίες που τους δημιουργούσαν τα ανοίγματα απο τον αναπτυγμένο καπιταλισμό. Οι τρόποι που αυτό έγινε ποικίλαν ανάλογα με την εσωτερική συσσώρευση, τις δυνατότητες της χώρας, το ρόλο του κράτους σ΄ αυτή κά. Ηταν

Κίτρινα εργατικά χέρια, μαύροι καταναλωτές, λευκοί θαυμαστές...

ένας συνδιασμός αξιοποίησης δανείων, συμμετοχής στις πολυεθνικές και αξιοποίησης του ελεύθερου πεδίου που αυτές οι νέες επενδύσεις της τεχνολογίας δημιουργούσαν στο πλάϊ.

Οι αντιλήψεις για αυτάρκεια άρχισαν σιγά-σιγά να υποχωρούν μπροστά στα κέρδη που το κεφάλαιο αυτών των χωρών άρχισε να παίρνει απο την ανοικτή οικονομία. Ετσι οι πρωτοβουλίες της Αμερικής μέσω της ΓΚΑΤΤ να εξαναγκάσει πολλές απο αυτές τις χώρες να παραιτηθούν απο τον προστατευτισμό τους και να βγάλουν τους δασμούς απο διάφορες εισαγωγές (ο ονομαζόμενος Γύρος του Κένεντυ) ενθαρύνει την ολοένα μεγαλύτερη ενσωμάτωση στην διεθνή οικονομία.

Το ερώτημα είναι γιατί; Μήπως άραγε μέσα απο τις πολυεθνικές, ακόμα και τις επενδύσεις στην βαριά βιομηχανία ή και στην νέα τεχνολογία οι χώρες που τις δέχτηκαν προχώρησαν σε "εθνική" ανάπτυξη όπως αρχικά προγραμμάτιζαν; Η απάντηση είναι όχι. Γιατί η "ανάπτυξη" σ' αυτές τις χώρες ήταν το αποτέλεσμα των εξελίξεων στην παγκόσμια οικονομία και όχι στην δική τους τη χώρα. Αυτό μπορούμε να το δούμε και απο τη μορφή της ανάπτυξης που πήραν. Το πρόβλημα της ανεργίας ποτέ δεν λύθηκε συνολικά γι αυτές τις χώρες, έστω κι αν ταυτόχρονα είχαν ένα πολύ ειδικευμένο εργατικό δυναμικό με ψηλό μεροκάματο. Οι βιομηχανίες που δημιουργήθηκαν μέσα σ' αυτές τις χώρες καθορίστηκαν απο τις ανάγκες και τις εξελίξεις της παγκόσμιας αγοράς κι όχι απο τις ανάγκες της εσωτερικής οικονομίας. Τα γεωργικά προϊόντα έμεναν απούλητα γιατί οι "μητροπόλεις" είχαν βάλει περιορισμούς στις εισαγωγές τους, ενώ απο την άλλη οι αγρότες σ' αυτές τις χώρες συνέχισαν να ζούν στην μιζέρια και στην φτώχεια.

Ομως παρόλα τα αρνητικά της μη "εθνικής" ανάπτυξης, οι καπιταλιστές της "περιφέρειας" είδαν πολύ γρήγορα να μπαίνουν στο παιχνίδι των διεθνών ανταγωνισμών. Ξαφνικά οι δυνατότητες επενδύσεων και εξαγωγών δεν περιορίζονταν για κάποια "υπανάπτυκτη" αγορά αλλά για τις αγορές της καρδιάς του καπιταλισμού. Αυτό εκτός απο τα κέρδη που εξασφάλιζε στους καπιταλιστές, έδινε και στο ίδιο το κράτος ένα πιο σημαντικό ρόλο στον διεθνή χώρο.

Αυτός ήταν άλλωστε κι ο λόγος που τόσο το ιδιωτικό όσο και το κρατικό κεφάλαιο των χωρών του τρίτου κόσμου δέχτηκε την "πρόκληση" των μητροπόλεων και μπήκε κι αυτό στον διεθνή καταμερισμό. Ετσι πια στο τέλος της δεκαετίας του 60 το κεφάλαιο της περιφέρειας κινείται και αναπτύσσεται στα πλαίσια της διεθνούς αγοράς.

Οι πολιτικές επιπτώσεις της ενσωμάτωσης

Βασικός παράγοντας σ' αυτή την πολιτική είναι το κράτος. Είναι αυτό που μπορεί να εξασφαλίσει με διάφορα μέτρα, οικονομικά, πολιτικά, ιδεολογικά ακόμα και στρατιωτικά, τη στήριξη του εγχώριου κεφάλαιου (κρατικό ή ιδιωτικό) στην συμμετοχή του στον διεθνή ανταγωνισμό.

Το κράτος των ανοικτών οικονομικών σχέσεων διαφέρει απο το κράτος της "αυτάρκειας", που προσπαθούσε να στηρίξει μόνο εναντίον πάντων μια εσωτερική συσσώρευση. Ενώ το κράτος της κλειστής ανάπτυξης στήριζε την πολιτική του σ' ένα πλέγμα προστατευτικών οικονομικών μέτρων για να εμποδίσει κάθε ανταγωνιστή (μικρό ή μεγάλο) να μπεί στην αγορά του, το "ανοιχτό" κράτος με προσανατολισμό την διεθνή οικονομία αφήνει να εξαφανιστεί ότι εσωτερικό κεφάλαιο δεν μπορεί να επιβιώσει σ' αυτήν, ενώ βοηθάει με συμμαχίες, συγκρούσεις, ακόμα και πολέμους όποια κομμάτια μπορούν και επιβιώνουν σ' αυτό τον ανταγωνισμό.

Η εξωτερική πολιτική των κρατών του "τρίτου" κόσμου δεν στηρίζεται πια στην αντιιμπεριαλιστική συμμαχία μιας προηγούμενης περιόδου. Ηδη ο τελευταίος απόηχος μιας τέτοιας συμμαχίας —το μέτωπο της άρνησης— έγινε σμπαράλια το καλοκαίρι του 82 στον Λίβανο. Αντίθετα όλη η σημερινή εξωτερική πολιτική αυτών των κρατών στηρίζεται στην λεγόμενη "αδέσμευτη" πολιτική, μια πολιτική που προσπαθεί σε όφελος της συγκεκριμένης χώρας να εξισορροπήσει αντιθέσεις που υπάρχουν μέσα στον καπιταλισμό. Μ' αυτό τον τρόπο θέλει να κρατήσει ανοίγματα προς όλες τις κατευθύνσεις, προς τις αναπτυγμένες καπιταλιστικές χώρες, προς τα κράτη του "τρίτου" κόσμου, προς τις χώρες του κρατικού καπιταλισμού. Αυτό δεν του δημιουργεί και μεγάλες δυσκολίες ιδιαίτερα σε μια περίοδο που όλα αυτά τα κράτη είναι αρκετά δεμένα μεταξύ τους μέσα απο την διεθνοποίηση των οικονομιών τους.

Προϋπόθεση για να πετύχει μια τέτοια πολιτική είναι η σχέση του συγκεκριμένου κράτους με την γύρω περιοχή. Γιατί απ' αυτή τη σχέση κρίνεται το κατά πόσο μπορεί να μετατραπεί στο "κεφαλοχώρι" της περιοχής. Που απο την μια, παίζοντας αυτό το ρόλο να λειτουργεί σαν σταθμός των αναπτυγμένων καπιταλιστικών χωρών για την γύρω περιοχή, και απο την άλλη να μπορεί το ίδιο να προχωρήσει αυτόνομα σε δικές του εξαγωγές και επενδύσεις στις γειτονικές χώρες. Είναι χαρακτηριστικό ότι απο μια περίοδο και πέρα αναπτύσ-

σεται μια ολόκληρη φιλολογία γύρω απο τά κράτη—υποσταθμούς του ιμπεριαλισμού: η Βραζιλία, το Ιράν του Σάχη, η Νιγηρία. Ωστόσο αυτή η φιλολογία προσπαθεί να ερμηνεύσει το φαινόμενο με όρους αποκλειστικά πολιτικούς (χωροφύλακες του ιμπεριαλισμού) και δεν στέκεται στις αλλαγές που έχουν επέλθει στην ίδια την ενσωμάτωση αυτών των χωρών στην παγκόσμια οικονομία.

Ο ρόλος αυτός σε διάφορες χώρες διεκδικείται απο πολλά κράτη και εξαρτάται απο συγκεκριμένες συνθήκες εάν οι ανταγωνισμοί μεταξύ τους λύνονται ειρηνικά ή βίαια. Γιαυτό άλλωστε και τα κράτη του "τρίτου" κόσμου έχουν αρχίσει να έχουν πάρα πολύ ψηλές στρατιωτικές δαπάνες. Οι χώρες της Μέσης Ανατολής έχουν αυξήσει τις δαπάνες τους σε 15% σε σχέση με προηγούμενα. Οι εξοπλισμοί τους περιλαμβάνουν όχι μόνο κλασικά αμυντικά όπλα αλλά προχωράνε ακόμα και σε πυρηνικό εξοπλισμό. Χώρες όπως η Κίνα, το Πακιστάν, το Ιράκ, η Βραζιλία, η Αργεντινή, όχι μόνο βρίσκονται ανάμεσα στις πρώτες χώρες παραγωγής όπλων, αλλά έχουν προχωρήσει και στην παραγωγή πυρηνικών όπλων.

Κι αυτό δεν συμβαίνει μόνο γιατί η πολεμική βιομηχανία είναι κερδοφόρα λόγω τεχνολογίας, δανείων και εξασφαλισμένων αγορών, αλλά και γιατί ταυτόχρονα εξασφαλίζει την υπεροχή αυτών των κρατών απέναντι σ' άλλους ανταγωνιστές τους. Η αγορά απο το Ιράκ των Σούπερ Εταντάρ απο την Γαλλία δεν έγινε μόμο για να αποκατασταθούν οι καλές σχέσεις ανάμεσα στις δυό χώρες αλλά ταυτόχρονα διευκόλυνε το Ιράκ στις πιέσεις του προς το Ιράν για να σταματήσει τον πόλεμο. Μολονότι τραγικό, φαίνεται αστείο πώς ένας πόλεμος που πριν απο τρία χρόνια άρχισε σαν συνοριακή διαμάχη, χρειάζεται τώρα την απειλή των πυραύλων για να σταματήσει. Κανένας βέβαια σ' αυτή την περίπτωση δεν τολμάει να υποστηρίξει ότι ο πόλεμος Ιράν—Ιράκ ήταν δάκτυλος των Γάλλων για να πουλήσουν τα Σούπερ Εταντάρ.

Από τον εθνικισμό της απομόνωσης στον εθνικισμό της εξάπλωσης.

Ο "εθνικισμός" του 50 ήταν ιδεολογία ενός πλατιού ταξικού μετώπου —εργάτες, αγρότες, και κομμάτια των αστών— στις χώρες του τρίτου κόσμου. Η πάλη αυτού του μετώπου ενάντια στον ιμπεριαλισμό, άλλοτε σαν αντάρτικο (Κούβα, Μοζαμβίκη, Βιετνάμ, Αγκόλα κά.) και άλλοτε σαν κράτος (η Αίγυπτος επι Νάσερ) έδινε στην ιδεολογία αυτή μιαν "απελευθερωτική" διάσταση.

Η "εθνική ανεξαρτησία" και "εδαφική ακεραιότητα" εκείνης της περιόδου ήταν η πάλη ενάντια σε εδαφικές προσαρτήσεις, βλέψεις ελέγχου των ιμπεριαλιστών, ήταν η πάλη για την κοινωνική απελευθέρωση των καταπιεσμένων (κύρια των αγροτικών μαζών) ήταν πάλη για τους στόχους μιας οικονομικής "ανάπτυξης" με βάση τις προτεραιότητες των αναγκών του λαού και όχι των ιμπεριαλιστών. Το σημαντικότερο απο όλα ήταν ότι ο "εθνικισμός" του 50 σαν αντιιμπεριαλιστική ιδεολογία και απο την σύνθεση των κομματιών που την έκφραζαν είχε μέσα του και στοιχεία ανατρεπτικά, δηλαδή αντικαπιταλιστικό, μολονότι αυτά χάνονταν μέσα στις βασικές μετωπικές επιλογές.

Σήμερα ο εθνικισμός στις χώρες αυτές δεν είναι πια παρά η ταύτιση με το κράτος σ' όλες τις βασικές επιλογές του: Στους εξοπλισμούς, στους ανταγωνισμούς με άλλα "κεφαλοχώρια" της περιοχής, στην προσπάθειά του να επιβάλει ή να κρατήσει την θέση του μέσα στην διεθνή αγορά. Το πιο πρόσφατο παράδειγμα είναι αυτό της Αργεντινής στα νησιά Φώκλαντ. Παρόλο που ήταν πόλεμος ανάμεσα σε χώρα της περιφέρειας και χώρα του κέντρου, είναι αδύνατο να τον ονομάσει κανείς αντιιμπεριαλιστικό. Κι όμως το αντιδικτατορικό κίνημα, οι εργάτες της Αργεντινής ξέχασαν προσωρινά τις αντιθέσεις τους με την χούντα και στρατεύθηκαν όλοι πίσω της. Δέχτηκαν να πάνε στρατιώτες σε μια εξόρμιση επιβεβαίωσης της ηγεμονίας του αργεντίνικου καπιταλισμού στην περιοχή.

Οταν μιλήσουμε για τον ανταγωνισμό Ελλάδας—Τουρκίας θα δούμε πιο συγκεκριμένα την έκφραση αυτου του εθνικισμού και μέσα στην ελληγική αριστερά, το πέρασμα απο τον αντιιμπεριαλισμό στον αντιδραστικό εθνικισμό.

Διεθνοποίηση και οικονομική κρίση

Η οικονομική κρίση αντί να σπάσει, όπως θα νόμιζε κανένας, αυτή την αλληλοεξάρτηση και διεθνοποίηση της οικονομίας ακόμα και των λιγότερο αναπτυγμένων χωρών, αντίθετα την σύσφιξε ακόμα περισσότερο. Κι αυτό πάλι είναι διαφορετικό απο ότι σε προηγούμενες κρίσεις, πχ. του 30, όταν η κρίση απομόνωνε την κάθε καπιταλιστική χώρα, που προσπαθούσε να βρεί λύση και να την ξεπεράσει μέσα στην ίδια την οικονομία της. Αντίθετα τώρα, ακριβώς λόγω της διεθνοποίησης και αλληλεξάρτησης της οικονομίας των διαφόρων χωρών, αναπτυγμένων και "υπανάπτυκτων" η κρίση δεν οδηγεί στην απομόνωση αλλά στην μεγαλύτερη σύσφιξη. Κι αυτό συμβαίνει κι απο τις δυό πλευρές: Οι χώρες της πρόσφατης εκβιομηχάνισης, μπαίνουν στην κρίση καταχρεωμένες μέσα απο τις σχέσεις τους όλη την προηγούμενη περίοδο με το διεθνές τραπεζιτικό κεφάλαιο. Ο μόνος τρόπος για να ξεπληρώσουν τα χρέη τους πέρα απο την συμπίεση, ανεργία και μιζέρια που επιβάλουν στην εργατική τάξη της χώρας τους, είναι το μπάσιμο ακόμα πιο πολύ στην διεθνή αγορά. Η περίπτωση να αρνηθούν να πληρώσουν τα χρέη τους είναι σήμερα πια τόσο ριζοσπαστικό μέτρο που μόνο απο μια εργατική επανάσταση μπορεί να παρθεί, γιατί σημαίνει κι απαλλοτρίωση ολόκληρης της αστικής τάξης αυτών των χωρών. Μιας αστικής τάξης που δρά στην παγκόσμια αγορά κι αν δεν πληρώσει τις τράπεζες δεν μπορεί να εξάγει, δηλαδή καταστρέφεται γιατί δεν έχει καμμιά δυνατότητα αναδίπλωσης στην εσωτερική αγορά της.

Για δε τις χώρες του ανεπτυγμένου καπιταλισμού οι δεσμοί τους με τις χώρες της Μέσης Ανατολής, της νοτιανατολι-

κής Ασίας και της Λατινικής Αμερικής έχουν γίνει ακόμα μεγαλύτεροι. Δεν μπορούν να τις "ξεχάσουν" και να συγκεντρώσουν την βιομηχανία τους ξανά στον εαυτό τους. Οχι μόνο γιατί θέλουν να εξασφαλίσουν την εξόφληση των χρεών που χωρίς αυτά το τραπεζικό σύστημα θα καταρεύσει, αλλά και λόγω αγορών, επενδύσεων και πρώτων υλών.

Σ' αυτή την περίοδο που όλοι εξαρτώνται απο όλους οι διεθνείς ανταγωνισμοί βρίσκονται στον παροξυσμό τους. Η στρατιωτικοποίηση και οι τοπικοί πόλεμοι δεν είναι πια το προνομιακό πεδίο των παλιών ιμπεριαλισμών, αλλά η επιλογή και ο τρόπος λύσης των διαφορών κάθε κράτους που βρίσκεται μέσα σ' αυτή την αλυσίδα. Γι αυτό άλλωστε κι επαναλαμβάνεται ξανά σήμερα ο "εθνικισμός" των εργατικών κομμάτων της Β' Διεθνούς πριν απο τον Α' Παγκόσμιο Πόλεμο. Με την διαφορά ότι τώρα είναι πολύ πιο γενικευμένος. Σε μια σειρά απο χώρες η καπιταλιστική ενσωμάτωση έχει γίνει δρόμος χωρίς επιστροφήκαι τα προβλήματα της οικονομικής κρίσης γυρεύουν διέξοδο στην οικονομική επέκταση, στην μεγαλύτερη διείσδυση στην γύρω περιοχή σε βάρος των πιο άμεσων αντιπάλων.

Στις στρατιές των ανέργων και στο φάσμα της μεγαλύτερης μιζέριας ο νέος εθνικισμός προσφέρει την απάντηση της μεγαλύτερης ταύτισης με τις εξορμήσεις του "δικού τους" κράτους.

Οι Ελληνοτουρκικοί ανταγωνισμοί

Αν προσπαθούσε κανείς να μιλήσει για τις διαμάχες Ελλάδας–Τουρκίας χωρίς να πάρει υπόψη του τις αλλαγές μέσα στις ίδιες τις χώρες και τις συνδέσεις τους με το διεθνές τους περιβάλλον, θα κατάληγε σίγουρα σε ρατσιστικές απόψεις: Στους αγώνες της ελληνικής φυλής ενάντια στους βάρβαρους. και άλλα παρόμοια. Ωστόσο, μόνο οι πιο κραυγαλέοι σωβινιστές τολμούν να εμφανίζουν τη σημερινή σύγκρουση σαν συνέχεια της "τελευταίας μάχης των Παλαιολόγων". Οι περισσότεροι αστοί ιδεολόγοι προτιμούν σήμερα πιο εκλεπτυσμένες συνδέσεις για να καταλήξουν, όμως, στο ίδιο συμπέρασμα, δηλαδή πως πρόκειται για ιερό και δίκαιο αγώνα του "ελληνισμού".

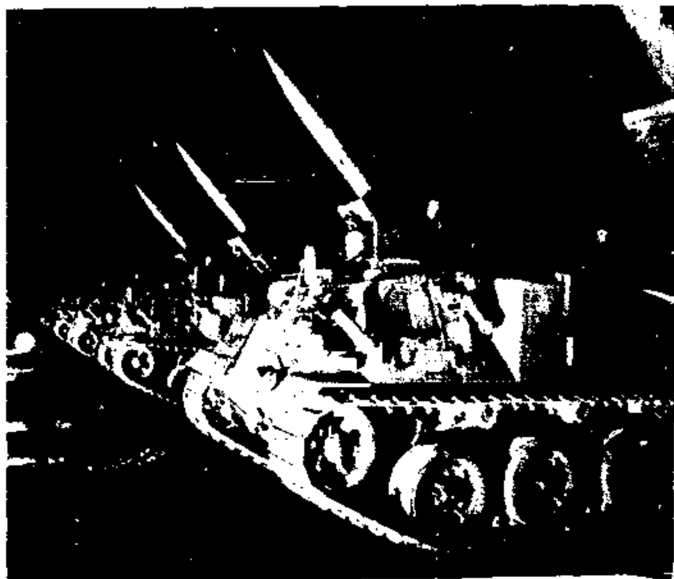
Η μεθολογική διαφορά των μαρξιστών απο όλους αυτούς βρίσκεται ακριβώς στην συγκεκριμένη ανάλυση της διαμάχης σαν ιστορικά προσδιοριζόμενης σε κάθε περίοδο εξετάζοντας τις αλλαγές στην κοινωνική δομή των δυό χωρών και την σύνδεσή τους με την δυναμική του διεθνούς περίγυρου. Ετσι μπορεί και γίνεται κατανοητή η διαφορά ανάμεσα στις συγκρούσεις πχ. της ελληνικής επανάστασης του 1821 και της ελληνικής επίθεσης ενάντια στην τούρκικη επανάσταση που κατάληξε στην μικρασιατική καταστροφή του 1922.

Οταν, όμως, φτάνουμε στην σημερινή διένεξη, ξαφνικά αυτά τα κριτήρια ξεχνιούνται και ακούμε χίλιες δυό θεωρίες μονόπαντες που προσπαθούν να μας πείσουν για την κακή Τουρκία: "Πίσω απο την Τουρκία βρίσκονται οι ιμπεριαλιστές", "Πίσω απο την Τουρκία βρίσκονται οι δυό υπερδυνάμεις", "Η πρωτόγονη Τουρκία έχει ανάγκη απο εδαφικές επεκτάσεις".

Για να απαντήσουμε στο ερώτημα "ποιός είναι ο χαρακτήρας της ελληνοτουρκικής διαμάχης σήμερα;" δεν είναι αρκετές αυτές οι αφοριστικές διαβεβαιώσεις. Χρειάζεται να πάρουμε υπόψη μας τις αλλαγές στον ίδιο τον ιμπεριαλισμό στην μεταπολεμική περίοδο και την θέση των δυό χωρών όπως προσδιορίζεται συγκεκριμένα μέσα σ' αυτή τη πορεία. Να δούμε, δηλαδή, συγκεκριμένα πώς η Ελλάδα και η Τουρκία αναπτύχθηκαν σε ανταγωνιστικά "κεφαλοχώρια" που διεκδικούν τον ρόλο του πιο σημαντικού υποσταθμού σε μια απο τις πιο δύσκολες περιοχές, όπου τα κέρδη αλλά και τα ρίσκα είναι τεράστια.

Η πρώτη μεταπολεμική περίοδος – οι αντιθέσεις της «Ελληνοτουρκικής φιλίας»

Στις αρχές της μεταπολεμικής περιόδου η Ελλάδα και η Τουρκία (παρόλο που διαφέρουν μεταξύ τους, όπως θα δούμε πιο κάτω) είναι χώρες με προχωρημένη ενσωμάτωση στον αναπτυγμένο καπιταλισμό –πολύ πιο προχωρημένη απο τις χώρες της Ανατολής. Στην Μ.Ανατολή είναι η περίοδος που μόλις αρχίζουν να αναπτύσσονται τα αντιιμπεριαλιστικά κινήματα που θα μεταμορφώσουν την περιοχή και θα θέσουν το ζήτημα της ενσωμάτωσης τους σε νέα βάση. Εκείνη την περίοδο όλα αυτά ανήκουν στο μέλλον. Στα Βαλκάνια, μ' εξαίρεση την Γιουκοσλαβία, είναι η περίοδος που υψώνονται τα τείχη του ψυχρού πολέμου. Ο μόνος δρόμος μέσα απο τον οποιο ο αναπτυγμένος καπιταλισμός επηρεάζει την οικοδόμηση του κρατικού καπιταλισμού είναι οι πιέσεις των στρατιωτικών δαπανών. Κάθε οικονομική δίοδος είναι ερμητικά κλειστή.

Η Ελλάδα και η Τουρκία είναι ένα δίδυμο που κατέχει μια ιδιαίτερη θέση στην περιοχή κι αυτό εκφράζεται με την ενταξή τους στους δυό οργανισμούς των χωρών του αναπτυγμένου καπιταλισμού –πρώτα στο ΝΑΤΟ και αργότερα στον ΟΟΣΑ. Ηδη, δηλαδή, απο κείνη την περίοδο οι δυό χώρες βρίσκονται σε προνομιακή θέση για να διεκδικήσουν στην συνέχεια ένα σημαντικό ρόλο στην προώθηση της καπιταλιστικής ενσωμάτωσης ολόκληρης της περιοχής.

Η πορεία αυτή, όμως, δεν είναι ούτε ευθύγραμμη ούτε ομαλή.

Η ιδιόμορφη ένταξη των δυό χωρών στην ιμπεριαλιστική αλυσίδα έχει σαν ιδιαίτερο χαρακτηριστικό την στρατιωτικοποίησή τους. Σίγουρα αυτό έχει ιστορικές ρίζες και στην μια (ρόλος του στρατού στο Κεμαλικό καθεστώς) και στην άλλη χώρα (εμφύλιος πόλεμος στην Ελλάδα). Κύρια, όμως, αντικαθρεφτίζει μιαν άλλη πραγματικότητα που καθορίζει σ' εκείνη την περίοδο την στρατιωτικοποίηση σαν βασικό στοιχείο της ένταξης Ελλάδας και Τουρκίας στο παγκόσμιο σύστημα. Πρόκειται για την αυτονόμηση των στρατιωτικών ανταγωνισμών απο τους οικονομικούς.

Στην πρώτη μεταπολεμική περίοδο (πριν αρχίσουν τα ανοίγματα της "ύφεσης" και της "όστ-πολιτικίκ") ο ανταγωνισμός ανάμεσα σε ΗΠΑ και ΕΣΣΔ είναι μόνο στρατιωτικός. Δεν υπάρχουν πουθενά αγορές όπου να συναγωνίζονται οικονομικά τα αμερικάνικα με τα ρώσικα προϊόντα. Ο οικονομικός ανταγωνισμός διεξάγεται εκείνη την περίοδο (όπως είδαμε) κύρια στις αγορές της Ευρώπης και της Ιαπωνίας ανάμεσα στους Αμερικάνους και τους συμμάχους τους. Αυτό δεν σημαίνει ότι ο ανατολικός συνασπισμός είναι έξω απο το καπιταλιστικό παγκόσμιο σύστημα και είναι ελεύθερος να συσσωρεύει κατά βούληση. Αυτό που συμβαίνει είναι ότι ο κύριος μηχανισμός επιβολής των νόμων της καπιταλιστικής συσσώρευσης στην ΕΣΣΔ και στις λαϊκές δημοκρατίες είναι ο αγώνας δρόμου των εξοπλισμών. Ο ψυχρός πόλεμος είναι πάνω απ' όλα ένας αμείλικτος οικονομικός πόλεμος κι έτσι η στρατιωτική περικύκλωση της ΕΣΣΔ παίρνει μια άλλη διάσταση —είναι ένας έμμεσος οικονομικός ανταγωνισμός με δυναμική αυτόνομη απο τους οικονομικούς ανταγωνισμούς ανάμεσα στα κεφάλαια του "ελεύθερου κόσμου".

Οι οικονομικοί δεσμοί της Ελλάδας και της Τουρκίας με τον αναπτυγμένο καπιταλισμό ήταν παραδοσιακά προσανατολισμένοι στην Ευρώπη. Της Τουρκίας με Γερμανία και Αγγλία, της Ελλάδας με Γαλλία και Αγγλία. Οι εξαρτήσεις του τραπεζικού συστήματος, οι ελπίδες για εξαγωγές αγροτικών προϊόντων, οι προτιμήσεις των εισαγωγών ήταν ευρωποκεντρικές σαν αποτέλεσμα όλης της προηγούμενης πορείας ανάπτυξης και των δυό χωρών. Οι αμερικάνοι θα προσπαθήσουν,, ιδιαίτερα στην πρώτη μεταπολεμική περίοδο, να μετατοπίσουν το επίκεντρο αυτών των δεσμών και εξαρτήσεων προς την μεριά τους. Ο κύριος μηχανισμός σ' αυτή την ανακατάταξη στον τρόπο ένταξης Ελλάδας και Τουρκίας στην ιμπεριαλιστική αλυσίδα είναι στρατιωτικός. Οι δυό χώρες είναι απαραίτητες για την ολοκλήρωση του κλοιού των στρατιωτικών πιέσεων της Δύσης πάνω στον ανατολικό συνασπισμό. Το έχει διακηρύξει ήδη το 1947 το δόγμα Τρούμαν. Μπροστά σ' αυτή την πραγματικότητα υποχωρούν ακόμα και οι σφοδρές βρετανικές αντιρρήσεις και το δίδυμο Ελλάδα—Τουρκία μπαίνει στο ΝΑΤΟ το 1955.

Η φιλολογία της παραδοσιακής αριστεράς συνηθίζει να μιλάει γι αυτές τις εξελίξεις σαν "πέρασμα απο την αγγλοκρατία στην αμερικανοκρατία". Ούτε ο ιμπεριαλισμός αλλάζει, ούτε οι χώρες ούτε οι μεταξύ τους σχέσεις —απλά γίνεται μια "αλλαγή φρουράς στην εξάρτηση". Ωστόσο, τα πράγματα δεν είναι έτσι. Η αλλαγή αυτή είχε πολλαπλές επιπτώσεις σ' εκείνη τη φάση. Σε μια περίοδο που τά δάνεια, οι επενδύσεις, ο κύριος όγκος της αύξησης του διεθνούς εμπορίου συγκεντρώνεται στην καρδιά του αναπτυγμένου καπιταλισμού, η Ελλάδα και η Τουρκία είναι απο τις λίγες χώρες της περιφέρειας που επωφελούνται απο αυτά τα "εσωστρεφή" οικονομικά θαύματα πριν ακόμα αρχίσει το "ξεχύλισμά" τους προς τον τρίτο κόσμο. Η "εμπορεύσιμη" στρατηγική σημασία των δυό χωρών, που εξαργυρώνεται αδρά σ' εκείνα τα χρόνια, βοηθάει να μπούν οι βάσεις για την μελλοντική διεκδίκηση του ρόλου τους σαν "κεφαλοχώρια".

Ομως το πιο σημαντικό είναι ότι αρχίζουν ήδη να διαμορφώνονται νέοι όροι και μορφές ελληνοτουρκικού ανταγωνισμού. Είναι η εποχή που καθιερώνεται η διαφορά στην Ελλάδα και την Τουρκία σαν δίδυμο. Η περιβόητη Νοτιο—Ανατολική πτέρυγα του ΝΑΤΟ κουβαλάει μαζί της και την αναζωπύρωση της "ελληνοτουρκικής φιλίας". Οι πάντες μιλούν για "κοινά συμφέροντα" και συνέχιση της παράδοσης που θεμελίωσαν ο Βενιζέλος και ο Κεμάλ. Οι αμερικάνοι θα επιχειρήσουν πολλές φορές να δώσουν και "οικονομική βάση" σ' αυτή τη "φιλία" με προτάσεις για μικτές επιχειρήσεις πχ. τουριστικές ή ακόμα και ελληνοτουρκική ομοσπονδία. Αυτό το μοτίβο με τα πάνω του και τα κάτω του φτάνει μέχρι την περίοδο της δικτατορίας (συνάντηση Κόλλια—Παπαδόπουλου—Ντεμιρέλ στην Αλεξανδρούπολη). Ομως η πραγματική βάση του δίδυμου είναι η αμοιβαία συμπληρωματική στρατηγική σημασία του. Και σ' αυτό το επίπεδο εκφράζονται και οι ανταγωνισμοί του.

Ισως η πιο ουτοπική αλλά και η πιό ζουμερή ιδέα για ανάπτυξη της ελληνοτουρκικής φιλίας ρίχτηκε απο τον Κων. Τσαλδάρη στην συζήτηση της Βουλής για την ένταξη στο ΝΑΤΟ, όπου πρότεινε ότι η Ελλάδα και η Τουρκία θα έπρεπε να διαπραγματευτούν την ένταξή τους στο ΝΑΤΟ σαν μια "κοινότητα" που διαθέτοντας (απο κοινού) το μεγαλύτερο στρατό της Δυτικής Ευρώπης θα εξασφάλιζε καλύτερους όρους ένταξης και μεγαλύτερη επιρροή(1). Στην πράξη, βέβαια, μια τέτοια "κοινότητα" ήταν απο την φύση της ανταγωνιστική γιατί η ίδια η ένταξη Ελλάδας και Τουρκίας σ' ένα αλληλοεξαρτώμενο δίδυμο έβαζε θέμα του ποιός είναι ο κυρίαρχος πόλος. Απο πολύ νωρίς η ελληνοτουρκική "φιλία" μέσα στην νοτιοανατολική πτέρυγα του ΝΑΤΟ συνοδεύτηκε απο την έκφραση φόβων και απο τις δυό μεριές ότι η μια χώρα θα γίνει "δορυφόρος της άλλης". Ο αγώνας δρόμου για την εξασφάλιση της συγκριτικά ανώτερης στρατιωτικής σημασίας είχε ξεκινήσει.

Το κοινό "αμυντικό" πλαίσιο λειτούργεί σαν θερμοκήπιο που επιταχύνει την ανάπτυξη των θερμών σημείων με κάθε κίνηση της μιας ή της άλλης πλευράς. Οι ελληνικές κυβερνήσεις "ανακαλύπτουν" την Κύπρο. Μετά απο χρόνια ολόκληρα όπου η ελληνική διπλωματία δεν μπορούσε να πει που πέφτει αυτό το νησί η προοπτική της εξασφάλισης της Κύπρου για το ΝΑΤΟ (και της αντίστοιχης ενίσχυσης της ελληνικής στρατηγικής θέσης) της δίνει την τόλμη να εμφανιστεί σαν υποστηριχτής της ένωσης. Η Τουρκία, που λίγα χρόνια προηγούμενα είχε δεχτεί αδιαμαρτύρητα την ένωση της Δωδεκανήσου με την Ελλάδα, αντιδρά βίαια, στο όνομα της τουρκοκυπριακής μειονότητας (έστω κι αν η τουρκική μειονότητα στην Ρόδο ήταν συγκριτικά —σαν ποσοστό— μεγαλύτερη). Στην πραγματικότητα ανησυχεί ότι η ένωση της Κύπρου με την Ελλάδα θα κατοχυρώσει συντριπτική ελληνική αερο-ναυτική υπεροχή καταδικάζοντας την Τουρκία σε αποκλειστικά χερσαίο σκέλος της νοτιανατολικής πτέρυγας. Ηδη απο το Σεπτέμβρη του 1955 οι αντιθέσεις ξεσπούν ανοιχτά.

Η πετρελαϊκή έκρηξη και η ενσωμάτωση της Μέσης Ανατολής

Οι οικονομικές επιπτώσεις αυτού του τύπου καπιταλιστικής ενσωμάτωσης των δυό χωρών στην πρώτη μεταπολεμική περίοδο διευκολύνουν την αναστήλωση εσωτερικών μηχανισμών συσσώρευσης με στήριγμα την αγροτική οικονομία. Σίγουρα η τεράστια οικονομική βοήθεια απο τις ΗΠΑ βοήθησε τους ίδιους τους αμερικάνους στον οικονομικό ανταγωνισμό με τους συμμάχους τους κύρια με την κατάκτηση θέσεων μέσα στο τραπεζικό σύστημα Ελλάδας και Τουρκίας σε βάρος Αγγλίας και Γερμανίας. Ομως ο ευρωποκεντρικός χαρακτήρας των οικονομικών συνδέσεων του δίδυμου με τον αναπτυγμένο καπιταλισμό δεν ανατράπηκε ποτέ, αφήνοντας έτσι την δυνατότητα για μια δυναμική επιστροφή των ευρωπαίων. Ούτε είναι δυνατόν να ισχυριστεί κανείς ότι η αμερικανική θεια ήταν "ο πολιορκητικός κριός" που άνοιξε στις δυό οικονομίες τις διαδικασίες διεθνοποίησης. Το αποφασιστικό άνοιγμα ήρθε μέσα απο άλλες εξελίξεις: Το ξεχύλισμα των ευρωπαϊκών οικονομικών θαυμάτων προς την περιφέρειά τους και την διασταύρωσή τους στην Μεσόγειο με το ρεύμα που ερχόταν απο την πέρα όχθη, δηλαδή την άνδρωση των κρατικών καπιταλισμών του πετρέλαιου. Τα κύμματα αυτής της διασταύρωσης ξεκόλησαν και την Ελλάδα και την Τουρκία απο τα βαλτονέρια της αγροτικής συσσώρευσης, για νέες πιο φιλόδοξες εξορμήσεις.

Η εξόρμηση της ΕΟΚ την δεκαετία του 60 για την ενσωμάτωση της περιφέρειάς της έχει περιγραφεί πολλές φορές. Είναι η εποχή των συμφωνιών σύνδεσης και των άμεσων επενδύσεων. Ο όγκος των κεφαλαίων που εξάγωνται απο Γερμανία και Γαλλία κύρια αλλά και απο τις άλλες χώρες, για να

(1) Αναφέρεται στο βιβλίο του Θ. Κουλουμπή "Ελληνικές Πολιτικές Αντιδράσεις απέναντι στην επιρροή των ΗΠΑ και του ΝΑΤΟ" (αμερικάνικη έκδοση, 1966).

επενδυθούν στα εργοστάσια —προεκτάσεις της ευρωπαϊκής βιομηχανίας είναι τεράστιος. Σίγουρα κάνει τις προηγούμενες βιομηχανικές επενδύσεις των χωρών που τις δέχονται να μοιάζουν με ψίχουλα. Η Ισπανία είναι ο μεγαλύτερος αποδέκτης όχι μόνο χάρη στο μέγεθος της δικιάς της αγοράς αλλά και γιατί είναι κατάλληλος σταθμός και προς την Λατινική Αμερική. Ομως το κύμα αγκαλιάζει και την Πορτογαλία (με τις αφρικανικές συνδέσεις της) και την Ελλάδα και την Τουρκία που ανοίγουν παράθυρο σ' ένα ακόμα πεδίο —την Μ. Ανατολή.

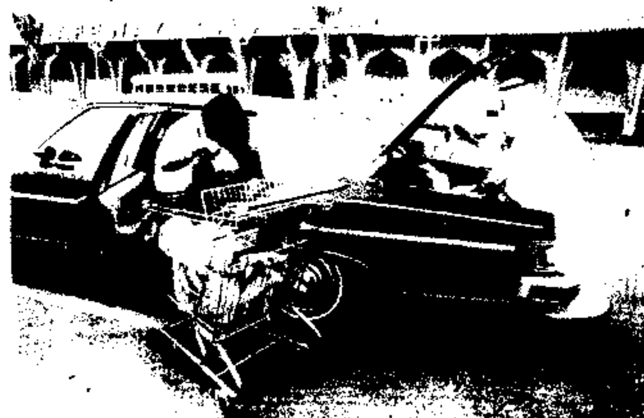

Στον χώρο αυτό, οι ίδιες οι επιτυχίες των πετρελαιοπαραγωγικών χωρών να εξασφαλίσουν μεγαλύτερο μερίδιο απο το εισόδημα του πετρέλαιου για τον εαυτό τους δημιουργούν προυποθέσεις για νέου τύπου ενσωμάτωση των χωρών αυτών στον διεθνή καταμερισμό. Αυτό ισχύει και για τις χώρες με "αντιιμπεριαλιστικά" καθεστώτα ή μάλλον αυτές παίζουν πρωτοποριακό ρόλο στην όλη διαδικασία. Η πίεση που ασκούν για μεγαλύτερο έλεγχό τους στην παραγωγή και εξαγωγή του πετρέλαιού τους γενικεύεται, χάρη στην δημιουργία του ΟΠΕΚ σ' όλες αυτές τις χώρες. Τα συντηρητικά καθεστώτα δεν τολμούν να μείνουν πίσω. Ομως τα αυξημένα έσοδα που προκύπτουν (ιδιαίτερα μετά την πετρελαιακή έκρηξη του 73-74) ανοίγουν νέες δυνατότητες και δώ είναι η σειρά των συντηρητικών καθεστώτων να πρωτοστατήσουν στην αξιοποίησή τους: Σαν καταθέσεις και τοποθετήσεις στις τράπεζες και τα χρηματιστήρια της Αμερικής και της Ευρώπης, σαν χρηματοδότηση αναπτυξιακών προγραμμάτων και αντίστοιχες παραγγελίες στις βιομηχανίες και τους κατασκευαστές του αναπτυγμένου καπιταλισμού, σαν πολεμικές δαπάνες για την ανάδειξή τους σε προστάτες των πετρελαιοπηγών. Αναπόφευκτα οι προοπτικές αυτές γενικεύονται. Αν οι Σαουδάραβες γίνονται τραπεζίτες που σπεκουλάρουν στην άνοδο του μάρκου ή στην πτώση της λίρας, ο Καντάφι γίνεται μέτοχος της ΦΙΑΤ. Αν ο Σάχης χτίζει ολόκληρες πόλεις στα πλαίσια μεγαλεπίβολων προγραμμάτων που "αξιοποιούν" τα εισοδήματά του καλύτερα απο άλλες μορφές επενδύσεων,, τα ίδια κριτήρια απλώνονται και στην Αλγερία —το χρήμα δεν πρέπει να μένει αναξιοποίητο. Κι αν σουλτάνοι του περσικού κόλπου αγοράζουν την πιο προχωρημένη τεχνολογία των εξοπλισμών, το Ιράκ πρέπει να φτιάξει μεγαλύτερη πολεμική μηχανή.

Τα μερίδια αμερικάνων—ρώσων—ευρωπαίων και γιαπωνέζων σ' όλη αυτή την πορεία περνούν σκαμπανευάσματα. Η ίδια η πορεία, όμως, των χωρών της Μ. Ανατολής προς την "ανοιχτή" ανάπτυξη προχωράει ακάθεκτα. Καθεστώτα "νεοαποικιακά" και καθεστώτα "αντιιμπεριαλιστικά" στροβιλίζονται αργά-αργά στην αρχή, όλο και πιο ξέφρενα στην συνέχεια, στην δίνη της νέας ροής των πετροδολλαρίων. Ούτε η οικονομική κρίση δεν μπορεί να ανακόψει αυτή την περιδίνιση. Οι δεσμοί του τραπεζικού χρέους είναι πιο σφικτοί απο τους δεσμούς των καταθέσεων. Η "ανοιχτή" ανάπτυξη αποδεικνύεται περιπέτεια, αλλά η διέξοδος αναζητείται απο όλους προς τα "εμπρός" —μεγαλύτερα δάνεια, περισσότεροι εξοπλισμοί, πιο προχωρημένη ενσωμάτωση.

Η Ελλάδα και η Τουρκία δεν ήταν δυνατόν να μείνουν έξω απο την πορεία, ιδιαίτερα μάλιστα καθώς ξεκινούσαν απο προχωρημένες αφετηρίες. Παρόλα αυτά το "άνοιγμά" τους δεν ήταν αυτόματο.

Η Τουρκία αρχικά παρουσιάζει καθυστέρηση σε σύγκριση με την Ελλάδα. Η Κεμαλική παράδοση έχει δημιουργήσει ένα σημαντικό κρατικο-καπιταλιστικό τομέα και "τριτοκοσμικούς" οικονομικούς προσανατολισμούς. Μέσα στην κυριάρχη τάξη της Τουρκίας αναπτύσσεται μια έντονη διαμάχη για το κατά πόσο πρέπει να ανοιχτεί στα ρεύματα της διεθνοποίησης του κεφάλαιου (όπως υποστηρίζει η μια τάση με διαδοχικούς εκφραστές τον Μεντερές, τον Ντεμιρέλ, τον Οζάλ σήμερα) ή να δώσει προτεραιότητα στην ανάπτυξη της εσωτερικής της αγοράς με προστασία στις βιομηχανίες υποκατάστασης εισαγωγών, κατεργασίας αγροτικών προϊόντων κλπ. (όπως επιχειρήθηκε πολλές φορές επι Ινονού και Ετσεβίτ). Οι επεμβάσεις του στρατού, ακριβώς λόγω της κεμαλικής παράδοσης και των δεσμών του με τον παραδοσιακό κρατικοκαπιταλιστικό τομέα που απειλούνταν με ριζική αναδιοργάνωση για να προχωρήσει το άνοιγμα της Τουρκίας, ευνόησαν στο παρελθόν την δεύτερη τάση. Ακόμα και η σημερινή χούντα του Εβρέν ταλαντεύτηκε (απομάκρυνση Οζάλ απο την προηγούμενη κυβέρνηση), αλλά η διαμάχη είχε ουσιαστικά κριθεί. Οι πιέσεις του τουρκικού χρέους, οι διαπραγματεύσεις με το διεθνές νομισματικό ταμείο για την αναθεώρηση των δανείων και η πολιτική που επέβαλαν αφόπλισε τους τομείς που αντιδρούσαν. Απο μια στιγμή και πέρα ο ίδιος ο κρατικός τομέας με τον συγκεντρωτισμό του διευκολύνει την γρήγορη αναδιοργάνωση και στροφή της οικονομίας. Με την βοήθεια και μιας ευνοϊκής συγκυρίας (ρόλος της Τουρκίας στον πόλεμο Ιράν—Ιράκ) ένας ξαφνικός εξαγωγικός δυναμισμός συγκαλύπτει τις συνέπειες απο την χρεωκοπεία των παραδοσιακών τομέων.

Στην Ελλάδα, αντίθετα, η διαδικασία προχώρησε με πολύ πιο γρήγορους ρυθμούς. Οχι μόνο ο προσανατολισμός στην ΕΟΚ κλιμακώνεται απο την σύνδεση στην πλήρη ένταξη, αλλά και οι δραστηριότητες του εφοπλιστικού κεφάλαιου διευκολύνουν το γρήγορο πέρασμα προς την αξιοποίηση των νέων δυνατοτήτων. Αν οι τουρκικές κατασκευαστικές εταιρείες και τα τσιμέντα τώρα κάνουν αισθητή την παρουσία τους στην Μ. Ανατολή—Β. Αφρική, οι Ελληνες ανταγωνιστές τους βρίσκονται εκεί απο καιρό. Τα προβλήματά τους είναι κύρια ότι οι "εύκολες" δυνατότητες έχουν ήδη αξιοποιηθεί. Χρειάζονται μια αναδιοργάνωση—εξόρμιση για να ανοίξουν νέους τομείς, αλλιώς κινδυνεύουν να μείνουν στάσιμοι ή να χάσουν και τους παλιούς.

Ενάντια στην απειλή πολέμου με την Τουρκία.

Πέρα απο τις ιδιαιτερότητες, πάντως, σ' αυτή τη δεύτερη μεταπολεμική φάση και οι δυό χώρες εντάσσονται αποφασιστικά στους μηχανισμούς και τις περιπέτειες της "ανοιχτής ανάπτυξης". Κι οι ανταγωνισμοί μεταξύ τους εντάσσονται κι αυτοί σε νέα πλαίσια που τους κάνουν πιο συνολικούς και πιο οξείς. Οι δυό πόλοι του δίδυμου διεκδικούν την πρωτοκαθεδρία όχι μόνο στρατιωτικά αλλά και οικονομικά. Πεδίο δράσης τους δεν είναι μόνο τα συνορά τους αλλά ολόκληρη η περιοχή. Η διπλωματία τους δεν συγκρούεται μόνο στις αυλές των ισχυρών της Δύσης για εύνοια ή έστω και της Ανατολής, αλλά σε όλες τις πρωτεύουσες της Μ. Ανατολής και των Βαλκανίων. Οι δε στόχοι ξεπερνούν κατά πολύ την οποιαδήποτε "συνοριακή" ή "εδαφική" διευθέτηση κι αποβλέπουν σε δυνατότητες οικονομικής διείσδυσης και διπλωματικής υπεροχής στην περιοχή.

Ούτε η Ελλάδα ούτε η Τουρκία είναι κράτη που ο καπιταλισμός τους μπορεί να στηρίξει την αναπτυξή του στον αποκλειστικό έλεγχο της εδαφικής περιοχής που περικλύεται απο τα συνορά του. Η κρατική πολιτική και των δυό πρέπει να εξασφαλίζει δυνατότητες εξαγωγών, όχι μόνο εμπορευμάτων αλλά και κεφαλαίων. Οχι μόνο εξαγωγές πρώτων υλών και αγροτικών προϊόντων προς τον αναπτυγμένο καπιταλισμό αλλά και των προϊόντων των βιομηχανικών κλάδων που η κάθε χώρα φιλοδοξεί και φιλοξενεί στο εδαφός της. Ομως οι ξένες αγορές και δυνατότητες επενδύσεων δεν χαρίζονται —κερδίζονται με τους γνωστούς τρόπους: Με συμμαχίες, ανταλλάγματα, προνομιακές προτιμήσεις, εκβιασμούς και (όπου σηκώνει) απειλές.

Για αυτό δεν είναι δυνατόν να αναχθεί η ελληνοτουρκική διαμάχη σε υπόθεση "εδαφικού επεκτατισμού". Αντίθετα οι διεκδικήσεις έχουν σαν στόχο αυξημένη επιρροή και στρατηγική υπεροχή για την ανάδειξη της μιας ή της αλλης χώρας σαν το πιό δυνατό (οικονομικά, στρατιωτικά, πολιτικά) "κεφαλοχώρι" της περιοχής. Σε τέτοια διαμάχη το ποιός άρχισε πρώτος, το ποιός είναι επιθετικός ή αμυντικός, ή το ποιός καλύπτει τις διεκδικήσεις του με ιστορικά επιχειρήματα δεν αλλάζει καθόλου τον χαρακτήρα της σύγκρουσης.

Αυτή η πραγματικότητα συγκαλύπτεται από όσους επιχειρούν να εμφανίσουν την ελληνική πολιτική σαν "υπεράσπιση της εθνικής ανεξαρτησίας ή σαν άμυνα σε ιμπεριαλιστικές επιθέσεις ("πίσω απο την τουρκία κρύβονται οι ιμπεριαλιστές"). Η κρατική πολιτική και των δύο χωρών δεν χρειάζεται "ιμπεριαλιστικό δάκτυλο" για να ερμηνευθεί. Οι ίδιες οι πολυεξαρτήσεις της "ανοιχτής ανάπτυξης" οδηγούν και τους δύο καπιταλισμούς προς την "πολυδιάστατη" πολιτική τους, που έχει σαν κύριο χαρακτηριστικό την εξισορρόπιση των αντιφατικών πιέσεων που δέχονται απο τους μεγάλους και την αρπακτικότητα απέναντι στους ανταγωνιστές της ίδιας ή κατώτερης κατηγορίας. Η αστική τάξη μπορεί να θεωρεί "εθνικούς στόχους" τη συμμετοχή της σ' αυτό το γαϊτανάκι, αλλά το εργατικό κίνημα δεν μπορεί να τους δεχθεί σαν στοιχεία ενός "εθνικού—δημοκρατικού προγράμματος" που η εκπλήρωσή τους πέφτει στην πλάτη του.

Για παράδειγμα η ελληνική κυβέρνηση αντιμετωπίζει τεράστιες πιέσεις για να αγοράσει τα αμερικάνικα αεροπλάνα στην "αγορά του αιώνα" και προ βάλει μεγάλη αντίσταση προσπαθόντας να μοιράσει τις παραγγελίες και σε άλλες χώρες. Αυτό για τους αστούς είναι πραγματικά ανεξάρτητη πολιτική, αλλά είναι αστείο να θεωρείται απο τη σκοπιά του εργατικού κινήματος σαν "αντίσταση στις ιμπεριαλιστικές πιέσεις". Ή για να σταθούμε σε ένα άλλο παράδειγμα, η συμμετοχή της Λήμνου στο σχεδιασμό των ασκήσεων του ΝΑΤΟ αποτελεί για την αστική τάξη νομιμοποίηση της στρατικοποίησης του νησιού και προβάλεται σαν επιβεβαίωση της ελληνικότητας του νησιού και υπεράσπιση του "αναφαίρετου δικαιώματος κάθε εθνικά ανεξάρτητης χώρας να οργανώνει την άμυνά της". Για την εργατική τάξη, όμως, δεν μπορεί να είναι στόχος το "δικαίωμα" εγκατάστασης βομβαρδιστικών αεροπλάνων στην είσοδο των στενών στα Δαρδανέλια και στον Βόσπορο.

Ούτε μπορεί το εργατικό κίνημα να αποδεχτεί το δόγμα "ειρηνη δια της ισχύος". Η ισορροπία του τρόμου δεν έχει θέση στις επιδιώξεις του εργατικού κινήματος. Όπως την απορρίπτουμε για τα πυρηνικά, το ίδιο ισχύει και για τις "συμβατικές" πολεμικές μηχανές: δεν αποτελούν εγγύηση ειρήνης αλλά πρόκληση για κλιμάκωση των ανταγωνισμών.

Όσοι θεωρούν ότι η ελληνοτουρκικήδιαμάχη αποτελεί αφορμή για μια συμμαχία του εργατικού—κινήματος με το κράτος για λόγους εθνικούς εξυπηρετούν τις ανάγκες του ελληνικού καπιταλισμού αλλά όχι της εργατικής τάξης.
Αντίθετα όσοι αγωνίζονται για την ανάπτυξη του εργατικού κινήματος πρέπει να κάνουν σημαία τους την απαγκίστρωσή του απ' αυτή τη συμμαχία. Είναι η απαραίτητη προϋπόθεση για να μπορεί να δώσει κάθε άλλη μάχη.

Το τριήμερο των «Ανεξάρτητων Εργατικών Συσπειρώσεων»

Τό έργατικό κίνημα βρίσκεται σέ ὕφεση.Αὐτή ἡ διαπίστωση εἶναι κοινά ἀποδεκτή ἀπό συντρόφους πού βρίσκονται ὄχι μόνο μέσα ἀλλά καί ἔξω ἀπό τούς ἐργατικούς χώρους.Ἤδη ἀπό τό Φθινόπωρο οἱ ἀλλαγές στά Εργατικά Κέντρα καί οἱ συμφωνίες γύρω ἀπό τήν ΓΣΕΕ, ἔδειχναν ὅτι ρεφορμιστές καί ΠΑΣΟΚ ἦταν ἀπο φασισμένοι νά μήν ἀφήσουν τίποτε νά ξεφύγει ἀπό τόν ἔλεγχό τους.Ὄχι μόνο νά μήν ὑπάρχει ἐπανάλ λειψη τῶν κινητοποιήσεων τοῦ ἄρθρου 4, ἀλλά νά σι γουρευτεῖ ἐπίσης καί ἡ Κοινή Ὠφέλεια καί οἱ ὁποι εσδήποτε ἀντιστάσεις στίς βιομηχανίες νά μείνουν ἄγνωστες καί ξεκομένες.

Μέσα σέ μιά τέτοια κατάσταση ἡ ὀργάνωση ἑνός τριήμερου ἐργατικῶν συσπειρώσεων,ἀπό τίς "Ἀνεξάρ τητες Ἐργατικές Συσπειρώσεις" ἦταν φυσικό νά προ καλέσει τό ἐνδιαφέρον καί τήν ἐλπίδα ὅτι μετά ἀπό πολύ καιρό σύντροφοι τῆς Ἐπαναστατικῆς Ἀριστερᾶς μέσα καί ἔξω ἀπό τούς ἐργατικούς χώρους,θά κουβέν τιαζαν πάνω σέ διάφορα θέματα πού ἀντιμετωπίζουν ἀπό τήν κυβέρνηση ΠΑΣΟΚ.

Τά θέματα αὐτοῦ τοῦ τριήμερου -ἀπολογισμός ἐργατικῶν συσπειρώσεων, οἰκονομική κρίση καί ἐργα τικό κίνημα, ἐργατικός ἔλεγχος καί συνδικαλισμός σήμερα- ἔβαζαν κάποιους ἄξονες γιά ν'ἀνοίξει μιά συζήτηση.

Ἡ πραγματοποίηση ὅμως ἑνός τέτοιου τριήμερου ἀρκετά αἰσιόδοξου σάν σύλληψη,ἀποδήχτηκε πώς εἶχε πολλά περισσότερα προβλήματα ἀπό ὅτι εἶχαν φαντα στεῖ οἱ ὀργανωτές.Προβλήματα πού ἐντοπίζονταν τόσο στήν προσέλευση καί συμμετοχή ὅσο καί στό ἴδιο τό περιεχόμενο τῶν εἰσηγήσεων καί τῆς συζήτησης.

Ὁ κόσμος πού συμμετεῖχε καί τίς τρεῖς μέρες ἦταν κύρια σύντροφοι τοῦ χώρου τῆς ἐπαναστατικῆς ἀριστερᾶς.Ἔλλειπαν τελείως οἱ ἐργατικές συσπειρώ σεις σάν τέτοιες (δηλαδή σάν συλλογικό ὄργανο δρά σης) καί ἀπό ἐκεῖ καί πέρα σύντροφοι ἀπό ἐργατι- κούς χώρους συμμετεῖχαν περισσότερο σάν ἄτομα καί λιγώτερο σάν μέλη κάποιων συσπειρώσεων (ἀκόμα καί ἐκεῖ πού ὑπάρχουν τέτοιες ὁμάδες).

Οἱ ἀδυναμίες τῆς συμμετοχῆς τονίστηκαν ἀκόμα περισσότερο ἀπό τίς ἀδυναμίες τῆς ἴδιας τῆς συζή- τησης πού χαρακτήρισαν αὐτό τό τριήμερο.Ἄν ἤθελε κανένας ἀρκετά σχηματικά νά τίς ἀναφέρει θά μπορῶ σε νά πεῖ πώς ἦταν οἱ ἑξῆς:Πρῶτα ἀπ'ὅλα ἕνα χάσμα ἀνάμεσα στήν πρώτη μέρα -τῶν ἀπολογισμῶν τῶν χώ - ρων- καί τῶν ἑπόμενων δύο ἡμερῶν πού συζητήθηκαν ὅλα τά ὑπόλοιπα.Ἡ παρατήρηση πού ἔκανε ἕνας σύν- τροφος ἀπ'τούς διοργανωτές γιά τήν πρώτη μέρα ἦταν ἀρκετά αὐσιαστική: "στούς ἀπολογισμούς ὑπῆρχε πολύ ἀγωνιστικότητα ἀλλά καθόλου πολιτική.Καί αὐτό δέν μᾶς λύνει κανένα πρόβλημα.Ἐγώ τουλάχιστον ἦρθα γιά νά κουβεντιάσω πολιτικά...".

Ἐνῶ λοιπον ἀπό τήν πρώτη μέρα εἶχε χαθεῖ τό πολιτικό κέντρο συζήτησης καί εἶχε ὁ καθένας νά παρακολουθήσει ἀνιαρούς ἀπολογισμούς γεμάτους λε πτομέρειες,οἱ εἰσηγήσεις τῶν ἑπόμενων δύο ἡμερῶν ἦταν ἀφηρημένες καί γενικές. Στό τέλος θά ψηφίζα με ἄν εἴμαστε ὑπέρ ἤ κατά τοῦ ἐργατικοῦ ἐλέγχου καί ὄχι πώς ἐμφανίζεται ὁ ἐργατικός ἔλεγχος ἐπί ΠΑΣΟΚ καί πώς ἀντιμετωπίζεται.Δηλαδή θέματα προβ- λημάτικῶν (ΦΙΞ.ΣΟΦΤΕΞ), κρατικοποιημένων (ΠΥΡΚΑΛ- ΜΑΝΤΟΥΔΗ) Κοινῆς Ὠφέλειας (ΤΡΑΠΕΖΕΣ) καί πιά ἐμ- πειρία καί ἀντιμετώπιση ἔχουν οἱ σύντροφοι πού δουλεύουν ἐκεῖ μέσα.Συζήτηση πού θά βοηθοῦσε τήν συμετοχή περισσότερων συντρόφων ἀλλά καί ἕνα ξεκα θάρισμα, μέ συμφωνία ἤ διαφωνία, γιά μιά κοινή ἀ- ντιμετώπιση.Ἦταν ἄλλωστε καί ὁ μόνος τρόπος γιά νά ἀποχτήσουν καί ἕνα νόημα οἱ ἀπολογισμοί τῆς πρώτης μέρας.

Οἱ ἀδυναμίες καί τά προβλήματα πού παρουσίασε αὐτό τό τριήμερο καί πού ἀπογοήτευσάν ἀρκετούς ἀπ αὐτούς πού τό παρακολούθησαν,δέν θά πρέπει νά ἀν- τιμετωπισθοῦν οὔτε μοραλιστικα οὔτε ἀδιάφορα .Ἀντίθε τα θά πρέπει νά κοιταχθοῦν σάν προβλήματα πού ξε- κινοῦν ἀπό τήν ἀντίληψη πού ἔχουν οἱ σύντροφοι τῶν "Ἀνεξάρτητων Ἐργατικῶν Συσπειρώσεων" τόσο γιά τό ἐργατικό κίνημα σήμερα ὅσο καί γιά τήν παρέμβαση τῶν ἐπαναστατῶν μέσα σ'αὐτό.

Γιά τούς συντροφους αὐτούς τό "σχῆμα" γίνεται αὐτοσκοπός.Τό πολιτικό περιεχόμενο ἔρχεται δεύτερο Σημασία ἔχει νά βρίσκονται οἱ συσπειρώσεις μεταξύ τους καί ὄχι ἡ διαμόρφωση μιᾶς κοινῆς πολιτικῆς ἀ ντιμετώπισης πού σταδιακά νά τίς ἑν οποιεῖ.Αὐτό φάνηκε ἀρκετά καθαρά στό τριήμερο,ὅπου οἱ πολιτι- κές διαφορές ὅσων λειτουργοῦν μέσα στίς ΑΕΣ ἦταν τεράστιες.

Τό λάθος αὐτῆς τῆς ἄποψης δέν περιορίζεται μόνο στήν ἀποτυχία ἑνός τριήμερου,ἀλλά πολύ πιό ού σιαστικά ἐμποδίζει αὐτό γιά τό ὁποῖο προσπαθοῦν οἱ συγκεκριμένοι σύντροφοι:Τό νά δεθοῦν καί νά ἀ- ποκτήσουν ἐπιρροή μέσα στόν ἐργατικό χῶρο.

Αὐτή τήν περίοδο μόνο μιά πολιτική δουλειά μέ "καθαρές πολιτικές ἐπιλογές" στό τί πάει νά κάνει καί πώς τό προσπαθεῖ,μπορεῖ νά βρεῖ ἀπήχηση σέ δι άφορους πρωτοπόρους ἐργάτες πού ἀπομονωμένα ἀλλά αὐθόρμητα καί πεισματικά συγκρούονται ἀπό δῶ καί ἀπό κεῖ.Ἡ σύγχηση πού ὑπάρχει μέσα στούς χώρους (προϊόν μιᾶς ὁλόκληρης ἀντιφατικῆς συγκιυρίας)εἶ- ναι λάθος νά ἀναπαράγεται καί σέ ἕνα σχῆμα ἔξω ἀ- πό τούς συγκεκριμένους χώρους,πού στόχο ἔχει νά βοηθήσει ὅσους παρεμβαίνουν στό ἐργατικό κίνημα καί ὄχι νά διαιωνίσει μιά κατάσταση πού ὑπάρχει διαχυτα μέσα σ'αὐτό.

Μιά τέτοια τακτική ἀρχίζει σιγά-σιγά νά μετα φέρει τήν πολιτική σύγχηση καί μέσα σέ μᾶς τούς ἴ διους καί αὐτό εἶναι καταστρεπτικό.Ἀντίθετα ἡ συ ζήτηση πάνω στά συγκεκριμένα προβλήματα τῶν πολι- τικῶν ἐπιλογῶν εἶναι αὐτό πού παρόλο πού μπορεῖ νά δημιουργεῖ διαφωνίες (θέματα συμμαχιῶν μέ τίς ἄλλες παρατάξεις,συγκεκριμένη ἀντιμετώπιση τῆς αὐ τοδιαχείρησης κἄ) βοηθάει στήν ἑνοποίηση καί δένα ἕνα κόσμο μέ διάφορα πρωτοπόρα κομμάτια τῶν ἐργατι κῶν χώρων.

Ἔτσι καί ἀλλιῶς τό κομμάτι τῆς ἐπαναστατικῆς ἀριστερᾶς πού λειτουργεῖ στόν ἐργατικό χῶρο εἶναι πιά πολύ μικρό .Τουλάχιστον ἄς μείνει πολιτικά ξε κάθαρο καί ἄς δεχτεῖ τό ρόλο του σάν τέτοιο.Δέν ἔ χουμε πιά τήν πολυτέλεια γιά ἄλλες ἀποτυχίες καί ἀπογοητεύσεις.Ἕνα παρόμοιο τριήμερο σάν αὐτό πού ἔγινε θά ἦταν διαλυτικό.

Εργατικός έλεγχος χωρίς εργατικό κίνημα.

(ή ο δρόμος για τη κόλαση είναι στρωμένος με καλές προθέσεις)

"Οι εργάτες της Deutsche Waffen und Munition Fabric φτάνουν στην ώρα τους, διαβάζουν τις εφημερίδες τους και αργά αρχίζουν να δουλεύουν. Η δουλειά διακόπτεται συχνά απο συζητήσεις, επιχειρηματολογήσεις και συγκεντρώσεις. Οι εργοδότες νοιώθουν ανήμποροι. Ολη η εξουσία είναι στά χέρια των εργατικών επιτροπών. Σ' όλα τα προβλήματα, απο την επιστροφή στην παραγωγή του εργοστάσιου όπως ήταν πρίν απο τον πόλεμο μέχρι τις προσλήψεις και τις απολύσεις και τις μέθοδες της δουλειάς, οι εργατικές επιτροπές έχουν την τελευταία λέξη".

Αυτά έγραφε η αστική γερμανική εφημερίδα Deutsche Tagezeitung στις 25 Νοεμβρίου 1918, σε μια περίοδο, πολύ διαφορετική απο τη σημερινή όταν η επανάσταση βρισκότανε στην ημερήσια διάταξη σ' ολόκληρη σχεδόν την Ευρώπη. Οταν, η συγχώνευση του οικονομικού και του πολιτικού αγώνα της εργατικής τάξης αντανακλώταν μέσα απο την συμβουλιακή της οργάνωση κι ο εργατικός έλεγχος σε κάθε επιχειρησιακή μονάδα συνδεόταν άμεσα με την προοπτική της κατάληψης της κεντρικής εξουσίας.

60 χρόνια αργότερα, ο εργάτης Ντίν Τζόουνς της "αυτοδιαχειριζόμενης" βιομηχανίας Lucas Aerospace στην Βρετανία θα δηλώσει σ' ένα συνέδριο στο Κάβεντρυ το 1978:

> "Ακόμα κι αν το πρόγραμμα του εργοστασίου μας (της Lucas) επεκταθεί σε κάθε εργοστάσιο στην Βρετανία και πάλι δεν θα μπορούσαμε να μιλήσουμε για σοσιαλισμό".

Δεν είναι μόνο τα 60 χρόνια που χωρίζουν τους εργάτες της Deutsche Waffen und Munition Fabric στο Βερολίνο απο εκείνους της Lucas Aerospace στη Βρετανία. Οι λόγοι που τους οδήγησαν στην πάλη για την επιβολή του δικού τους έλεγχου πάνω στην ίδια τους την δουλειά και το περιβάλον που μέσα του ήταν αναγκασμένοι να λειτουργήσουν ήταν σαφώς διαφορετικοί σε κάθε περίπτωση. Ομως και οι δυό αγώνες εντάσσονται μέσα στην ίδια πορεία και ανήκουν στην μακρυά παράδοση του εργατικού κινήματος να πάρει το ίδιο τις τύχες του στα χέρια του.

Τογεγονός ότι όροι όπως "εργατικός έλεγχος" και "αυτοδιαχείρηση" έχουν περάσει στο λεξιλόγιο των ρεφορμιστικών κομμάτων και στα προγράμματα των σοσιαλδημοκρατικών κυβερνήσεων, δεν σημαίνει ότι ήταν απο πάντα μια επινόηση των καπιταλιστών που σκόπευε στήν ενσωμάτωση—χειραγώγιση του εργατικού κινήματος. Η κομμούνα του Παρισιού το 1871, τα ρώσικα σοβιέτ του 1905 και 1917, τα εργατικά συμβούλια στην Γερμανία το 1918 και 1923, οι εργατικές επιτροπές στό Τορίνο του 1919 είναι παραδείγματα που πείθουν ότι το αίτημα του εργατικού έλεγχου, όχι μόνο πάνω στην παραγωγή, αλλά και στην διανομή και την κατανάλωση, μέσα απο τα δημοκρατικά εκλεγμένα και ανακλητά όργανα του κινήματος, μπήκε σαν ο βασικός στόχος του εργατικού κινήματος την ταραχώδη περίοδο της κρίσης του καπιταλισμού πρίν και μετά τον πρώτο παγκόσμιο πόλεμο.

Ομως , η ήττα της επανάστασης συνοδεύτηκε και απο την απώλεια της μνήμης των εργατικών συμβουλίων και ο εργατικός έλεγχος συνέχισε να υπάρχει σαν ένα λίγο-πολύ αφηρημένο ιδανικό στα κεφάλια μιας αμετανόητα ρομαντικής μειοψηφίας επαναστατών.

Αυτά τα λιμνάζοντα νερά ήρθε να ταράξει η νέα κρίση του καπιταλισμού στην δεκαετία του 70. Ο κίνδυνος της ανεργίας και η αναζωπύρωση που έφερε ο γαλλικός Μάης ήταν η αφορμή για να ακουστεί ξανά η λέξη "εργατικός έλεγχος" στους δρόμους και τα εργοστάσια. Οι εργάτες της Βιομηχανίας ρολογιών Lip στην Γαλλία και αργότερα της βιομηχανίας αεροπλάνων Lucas στην Βρετανία προσπάθησαν να εφαρμόσουν στην πράξη αυτό το σύνθημα. Εξω απο τις κυβερνητικές επιβολές το εργατικό κίνημα έβαζε και πάλι το θέμα του ελέγχου πάνω στην δουλειά του και τα προϊόντα της.

Είπαμε προηγουμένως ότι αυτές οι δυό απομακρυσμένες μεταξύ τους χρονικές περίοδοι ανήκουν στην ίδια διαδικασια εξέλιξης του εργατικού κινήματος, είναι κομμάτια της κίνησής του.Ομως, το άρθρο αυτό σκοπεύει στο να δείξει όχι την ούτως ή άλλως δοσμένη ενότητα αυτής της κίνησης, αλλά αντίθετα να αντικρούσει μια άποψη που θέλει τον εργατικό έελεγχο να "αιωρείται" σαν μια φετιχοποιημένη οντότητα πέρα απο το ποιά συγκεκριμένη μορφή καί περιεχόμενο παίρνει την κάθε χρονική περίοδο ανάλογα με την δύναμη αυτού του κινήματος.

Κι αυτό γιατί υπάρχει μια ουσιαστική διαφορά ανάμεσα στις διαδικασίες για τον εργατικό έλεγχο στις αρχές του αιώνα και εκείνες της δεκαετίας του 70 ή και σήμερα. Οι πρώτες έβαζαν καθαρά τον στόχο της κατάληψης της κεντρικής πολιτικής και οικονομικής εξουσίας σαν ταυτόχρονη διαδικασία αλλά και προυπόθεση για τον εργατικό έλεγχο. Οι δεύτερες, προσπάθησαν να αποτελέσουν νησίδες κάποιου άλλου τρόπου παραγωγής μέσα σ' ένα σύστημα που απο τη φύση του είναι ενάντια σε τέτοιου είδους λειτουργείες. Οι πρώτες περιείχαν το μήνυμα της επανάστασης, οι δεύτερες, πέρα απο τις καλές προθέσεις τους, έμελε να γίνουν η κάλυψη της ρεφορμιστικής πολιτικής μέσα στο εργατικό κίνημα.

– όταν το εργατικό κίνημα είναι σε ύφεση...

Ομως, αυτή η υπαρχτή εμπειρία του κινήματος για τον εργατικό έλεγχο, υπαρχτή όχι μόνο σαν δράση, αλλά και σαν θεωρία ανάπτυξης της πάλης του εργατικού κινήματος, χάνεται μέσα στις "δαιδαλώδεις" αναλύσεις των "μοντέρνων" απολογητών του ρεφορμισμού. Χάνεται, γιατί απο αυτές τις αναλύσεις λείπει το πιο σημαντικό στοιχείο που καθορίζει συγκεκριμένα τον ουσιαστικότερο παράγοντα του περιεχόμενου και της μορφής του εργατικού ελέγχου: το ίδιο το εργατικό κίνημα.

Ασχετα απο το αν κάτι τέτοιο γίνεται θελημένα ή αθέλητα, η απουσία αναφοράς στην κίνηση του εργατικού κινήματος, οδηγεί είτε στην ανοιχτή μετατροπή του εργατικού ελέγχου σε "τσόντα" της σοσιαλδημοκρατικής συνδιαχείρισης , είτε στην μυθοποίησή του σαν μια αφηρημένη λειτουργία που βρίσκεται "πάνω" απο τους καθημερινούς οικονομικούς αγώνες και "κάτω" απο την κατάληψη της κεντρικής εξουσίας. Κι οι δυό παραπάνω αντιμετωπίσεις έχουν σαν συνέπεια την ενσωμάτωση και αδρανοποίηση του εργατικού κινήματος.

Η χρησιμοποίηση του συνθήματος του "εργατικού ελέγχου" απο την διεθνή σοσιαλδημοκρατία και το ΠΑΣΟΚ,σαν βασικό της στόχο έχει τον αφοπλισμό του εργατικού κινήματος μέσα απο την συμμετοχή του στην διοίκηση των επιχει-

ρήσεων, μέσα απο την δημιουργία της αυταπάτης ότι οι εργαζόμενοι ελέγχουν την δουλιά τους και εν μέρει τα προϊόντα της. Ετσι, επιχειρεί να μεταφέρει τα προβλήματα των προβληματικών επιχειρήσεων στό ήδη προβληματικό εργατικό εισόδημα, χωρίς την χρήση άμεσων κατασταλτικών μέτρων.

Βέβαια όταν οι σοσιαλδημοκρατικές κυβερνήσεις της Σκανδιναβίας η της Γερμανίας έκαναν το ίδιο, ο καπιταλισμός περνούσε τις πιο ευτυχισμένες μέρες του απο δεκαετίες. Τα ανταλλάγματα που είχε να προσφέρει ήταν πολλά, απο την παροχή κοινωνικών υπηρεσιών, μέχρι ψηλούς μισθούς. Στην Ελλάδα μια τέτοια τακτική ήταν εκ των προτέρων αδύνατη.

Ετσι η βάση που πάνω της επιχειρείται να επιβληθεί η "συμμετοχή" του πασοκικού "εργατικού ελέγχου" είναι, είτε η ανεργία στις προβληματικές επιχειρήσεις, είτε οι περικοπές στις δαπάνες του δημόσιου τομέα και η εντατικοποίηση, συνδιασμένες με την ιδεολογική προπαγάνδα για τόν "κοινωνικά οφέλιμο" ρόλο που καλούνται να παίξουν οι εργαζόμενοι στην Κοινή Ωφέλεια.

Απέναντι, στην επιβολή της "κοινωνικοποίησης" του ΠΑΣΟΚ, το ΚΚΕ και το ΚΚΕεσ "αντιδρούν" είτε προβάλλοντας το σύνθημα της "ουσιαστικής συμμετοχής ... για το πάρσιμο μέτρων γενικού αντιμονοπωλιακού χαρακτήρα ... που, όμως, δεν μπορεί να επιτευχθεί μέσα στα καπιταλιστικά όρια (;)." (ΚΚΕ), είτε την "συμμετοχή για τον προσανατολισμό του εργατικού κινήματος σε μια συνολική στρατηγική για την αντιμετώπιση της κρίσης" (ΚΚΕεσ). Ετσι το μεν ΚΚΕ με τις γενικές αναφορές περί "καπιταλιστικών ορίων" (τι γίνεται άραγε στην κρατικοκαπιταλιστική Πολωνία;), πετυχαίνει απο την μια να συμμετέχει στην γραφειοκρατία των "αντιπροσώπων στη διοίκηση των επιχειρήσεων" και απο την άλλη να κάνει την κριτική του για "μη ουσιαστικη δημοκρατικη συμμετοχή". Το ΚΚΕεσ, πιο καθαρό στην αντιμετώπισή του, αναφέρεται σε μια "εργατική συμμετοχή, που θα βοηθήσει, ώστε το ξεπέρασμα της κρίσης να περάσει μέσα απο μια διαδικασία βαθειών δομικών αλλαγών προς μια ορθολογική οικονομική ανάπτυξη". Ετσι, λύνει το πρόβλημά του προδίδοντας στο εργατικό κίνημα "αναπτυξιακά καθήκοντα", δηλαδή στόχους που σκοπεύουν στην "οικονομική ανάπτυξη" και την "ανάπτυξη της επιχειρηματικής δράσης."

Αυτή, η τελευταία "εθνικοαναπτυξιακού" τύπου αντίληψη αποτελεί πάνω-κάτω σήμερα και την ιδεολογική βάση για τον αφοπλισμό του εργατικού κινήματος. Είτε πρόκειται για την "ανάπτυξη της βιομηχανίας", είτε για την "σωστή λειτουργία των τραπεζών", είτε για "ορθολογική λειτουργία της ΔΕΗ", προσπαθεί να "μαντρώσει" το εργατικό κίνημα στον λαβύρινθο των "θεσμικών—κοινωνικών κατακτήσεων, έτσι ώστε να ξεπεραστεί η κοντόθωρη συντεχνιακή οικονομίστικη μέχρι τώρα λειτουργία του". Το πρόβλημα κεντρικής εξουσίας και σχεδιασμού είναι ήδη λυμένο γιατί υπάρχει μια (λίγο-πολύ) αριστερή κυβέρνηση.Ετσι, ο εργατικός έλεγχος πρέπει πάρει το περιεχόμενο της στήριξης της γενικότερης κυβερνητικής πολιτικής ή στην καλύτερη περίπτωση να της προσδώσει μια ουσιαστικότερη, πιο φιλεργατική κατεύθυνση.

Πορτογαλία 1974

Μια τέτοια αντίληψη δεν εκφράζεται μόνο απο την κυβέρνηση και τους ρεφορμιστές. Παραλλαγμένη, σ' ορισμένα σημεία, τείνει να γίνει και η κεντρική πολιτική (ή κομμάτι της πολιτικής), απο την μια ενός μεγάλου αριθμού σωματείων, που σε μια προηγούμενη περίοδο υπήρξαν απο τα πιο μαχητικά, και απο την άλλη μιας μερίδας της επαναστατικής αριστεράς. Ετσι η "εθνικοαναπτυξιακή αντίληψη" του ΚΚΕεσ βρίσκει την αντανάκλασή της στο μαζικό κίνημα μέσα απο τον καθρέπτη του "εργατικού ελέγχου". Μια τέτοια πολιτική σιγοντάρεται κι απο ένα κομμάτι της επαναστατικής αριστεράς που κάπως όψιμα ανακάλυψε την "κοινωνικά ωφέλιμη" προοπτική της εργατικής τάξης μπερδεύοντας, όμως, την ταξική πάλη με τα διδάγματα της παραβολής του καλού Σαμαρίτη.

Και για να γίνουμε καθαρότεροι ας ξεκινήσουμε με το παράδειγμα μιας αρκετά ομολογουμένως χοντροκομένης εκδοχής για τον εργατικό έλεγχο, όπως ακούστηκε αυτή στο τριήμερο που οργάνωσαν οι Ανεξάρτητες Εργατικές Συσπειρώσεις. Η "μοντέρνα" αυτή αντίληψη έχει πάνω-κάτω ως εξής:

"Οι εργάτες πρέπει να πάψουν να έχουν μια κοντόθωρη αντιμετώπιση στα αιτήματά τους. Για παράδειγμα, πώς είναι δυνατόν οι εργαζόμενοι της ΛΑΡΚΟ να πίνουν στην παραλία ανενόχλητοι τον καφέ τους την στιγμή που ο Ευβοϊκός έχει γεμίσει απο την σκουριά του εργοστασίου τους; Πρέπει να αναλάβουν οι ίδιοι να εμποδίσουν αυτή την καταστροφή".

Πριν περάσουμε σε μια γενικότερη αντιμετώπιση του "επιχειρήματος", ας απαντήσουμε πρώτα μ' ένα άλλο παράδειγμα που τραβά μέχρι τα όριά της την παραπάνω αντίληψη:

Οι εργάτες της ΠΥΡ-ΚΑΛ παράγουν ... θάνατο με τις οβίδες τους. Παράγουν την πεμπτουσία του καταστροφικού προϊόντος. Μια μη "κοντόθωρη" —μη "συντεχνιακή", για να χρησιμοποιήσουμε τον προσφιλή όρο της κυβέρνησης— πάλη, θα απαιτούσε να είχαν σαν κεντρικό άξονα των αιτημάτων τους το ... κλείσιμο του εργοστασίου! Αν όχι, τότε θα πρέπει να " πείσουν" την κυβέρνηση να στέλνει όπλα μόνο σε ... επαναστατικά κινήματα. Μια άλλη "λύση" θα ήταν να παράγουν καινούρια, "κοινωνικά ωφέλιμα", προϊόντα. Ομως, αυτό θα σήμαινε ότι η δύναμη του εργατικού κινήματος είναι τέτοια που μπορεί να εξαναγκάσει την κυβέρνηση σε αλλαγές του συνολικού καταμερισμού εργασίας μέσα στην (καπιταλιστική) οικονομία. Σημαίνει ένα κίνημα που, όντας δυνατό μέσα στο χώρο δουλειάς και ξεπερνώντας τα φράγματα της συνδικαλιστικής γραφειοκρατίας, είναι σε θέση να βάζει ζήτημα κεντρικού ελέγχου και σχεδιασμού ολόκληρης της κοινωνίας. Ομως, αν κάτι τέτοιο δεν συμβαίνει, η άμεση πρακτική συνέπεια μιας πάλης για το "κοινωνικό όφελος" οδηγεί αντικειμενικά στην υποβάθμιση-εγκατάλειψη του καθημερινού αγώνα μέσα στο χώρο δουλειάς για τα άμεσα προβλήματα των εργαζομένων. Γι αυτό και δεν είναι τυχαίο ότι κυβέρνηση και συνδικαλιστική γραφειοκρατία επιχειρούν να στρέψουν το εργατικό κίνημα στην κατεύθυνση"των θεσμικών αλλαγών που μακροπρόθεσμα θα οφελήσουν και την ίδια την εργατική τάξη και την πορεία προς τον σοσιαλισμό". Αυτού του τύπου ο "εργατικός έλεγχος" έρχεται, τελικά να συνοδεύσει την κυβέρνηση στην ίδια την αντεργατική της πολιτική.

— η συζήτηση δεν είναι και τόσο καινούργια.

Στο βιβλίο "Αγώνες για την αυτοδιαχείριση" ο Υβόν Μπουρντέ —Γάλλος υπέρμαχος της αυτοδιαχείρησης— δίνει καθαρά την παραπάνω αντίληψη για τον εργατικό έλεγχο:

> "Οι (παραδοσιακοί) επαναστάτες ... θεωρούν ότι μπορούμε να χαραχτηρίζουμε εργατικές νίκες μόνο εκείνες τις ενέργειες που βλάπτουν την εργοδοσία και οι οποίες, τουλάχιστον, έχουν επιβληθεί δια της βίας. Κάτω απο αυτή τη σκοπιά, με την έκφραση "εργατικός έλεγχος" εννοούν μια παρέμβαση συνδιασμένη με μια σύγκρουση —βασικά μια σειρά απεργιακούς αγώνες— η οποία εξαναγκάζει την εργοδοσία σε παραχωρήσεις με συνέπεια την βελτίωση των συνθηκών δουλειάς ή αν προτιμάτε, μια ελαφρά απάλυνση της εκμετάλλευσης".

Απ' ότι φαίνεται ο Μπουρντέ μάλλον δεν έχει γνωρίσει απο κοντά τις απόψεις των "παραδοσιακών" επαναστατών. Γιατί τότε θα ήξερε ότι το πρόβλημα της ταξικής ή όχι φύσης ενός εργατικού αγώνα δεν έγκειται στο κατά πόσον αυτός θα επιβληθεί με την βία. Για παράδειγμα, μια απεργιακή κινητοποίηση για το διώξιμο των ξένων ναυτικών, που

υποτίθεται ότι είναι η αιτία της ανεργίας στα πλοία, είναι αντιδραστική, έστω κι αν "δια της βίας" πείσει τους εφοπλιστές να δεχτούν το αίτημα. Η κεντρική αιχμή για τους "παραδοσιακούς" επαναστάτες έγκειται στο κατά πόσον ένας αγώνας προωθεί την ενότητα στην βάση, την αυτοπεποίθηση, την ριζοσπαστικοποίηση και γενικά την ταξική συνείδηση και την οργάνωση σαν τάξη των εργατών. Δεν έχει σημασία αν η ρήξη γίνεται πάνω σε άμεσα ζητήματα συνθηκών δουλειάς ή έχει γενική πολιτική ή κοινωνική κατεύθυνση. Η Ρόζα Λούξεμπουργκ γράφει:

> "Ο συνεχής αγώνας των εργατών κατά του κεφαλαίου τούς συντηρεί σε κάθε διάλειμα της πολιτικής μάχης. Ετσι μπορούμε να πούμε ότι οι άμεσοι οικονομικοί αγώνες αποτελούν κατά κάποιον τρόπο τό μόνιμο ρεζερβουάρ της δύναμης της εργατικής τάξης, απο το οποίο οι πολιτικοί αγώνες πάντα ρουφούν καινούρια δύναμη. Η ακούραστη οικονομική μάχη του προλεταριάτου οδηγεί κάθε στιγμή σε μεμονωμένες αλλά απότομες διαμάχες, εδώ κι εκεί, απο τις οποίες εκρήγνυνται απίστευτοι πολιτικοί αγώνες σε τεράστια κλίμακα".

Κάτω απο αυτή την οπτική γωνία ο εργατικός έλεγχος δεν μπορεί να ιδωθεί σαν μια αφηρημένη "αυτόνομη" διαδικασία που το περιεχόμενό της είναι δοσμένο πέρα απο την κίνηση του εργατικού κινήματος. Και αυτός είναι ο λόγος που, όσο κι αν προσπαθιέται να παρουσιάζεται σαν "μοντέρνα" αντίληψη, η συζήτηση γύρω απο το θέμα ξεκινά απο τις απαρχές του παγκόσμιου εργατικού και επαναστατικού κινήματος.

Γενική άπεργία 1926 στην Βρετανία.

Η προσπάθεια πρόσδεσης της πάλης των εργατών στην εξελικτική διαδικασία της καπιταλιστικής επέκτασης ήταν κάτι που πρωτοεπιχειρήθηκε απο την Β' Διεθνή στο τέλος του 19ου και στις αρχές του 20ου αιώνα. Ενάντια σε μια τέτοια αντίληψη για τον "εργατικό έλεγχο" που αντιτίθεται στην πάλη για την κατάληψη της κεντρικής εξουσίας και προωθεί μια βαθμιαία εισαγωγή του σοσιαλισμού με κοινωνικές μεταρυθμίσεις, η Ρόζα Λούξεμπουργκ γράφει:

> "Γιατί, που καταλήγει αναγκαστικά η ενεργός συμμετοχή των συνδικάτων στον καθορισμό του όγκου, της παραγωγής; Σ' ένα καρτέλ εργατών με τους επιχειρηματίες, στην εφαρμογή μέσων εξαναγκασμού εναντίων των ανταγωνιστών, τα οποία δεν θα υστερούν κατά τίποτα στις μεθόδους των συνηθισμένων οργανώσεων των επιχειρηματιών. Απο την άποψη της κοινωνικής του αξίας, αυτό δεν είναι παρά μια δράση αντιδραστική, που δεν είναι δυνατόν να αποτελεί σταθμό στην απολυτρωτική πάλη του προλεταριάτου, γιατί είναι κάτι εντελώς αντίθετο με την πάλη των τάξεων."

Και συμπληρώνει ...

> "Απο την άποψη της πρακτικής του αξίας είναι μια ουτοπία που δεν είναι δυνατόν να εφαρμοστεί σε κλάδους μεγάλους που παράγουν για την παγκόσμια αγορά".

Βέβαια, η Ρόζα δεν έγραψε ολόκληρο βιβλίο, το "Μεταρρύθμιση ή επανάσταση" για να αντικρούσει μια ουτοπία. Μέσα στις αντιλήψεις για βαθμιαία παρέμβαση των συνδικάτων (και άλλων οργανισμών) στην οικονομία, έβλεπε την αντιδραστικότητα και το πόσο επικίνδυνες διαστάσεις για το εργατικό κίνημα έκρυβε μια τέτοια προοπτική.

Γι αυτό τόνιζε ότι ο καθορισμός της παραγωγής, περνά μόνο μέσα απο τον συνολικό κεντρικό σχεδιασμό της οικονομίας, σε μια κοινωνία που ο έλεγχος των μέσων παραγωγής ανήκει στην εργατική τάξη. Ας παρακολουθήσουμε την γλαφυρή αναφορά της Ρόζας στην ουτοπικότητα αλλά και την αντιδραστικότητα τέτοιων θεωριών που συνδυάζουν το "εδώ και τώρα" με τον πιό ακραίο ρεφορμισμό:

> "Ο Φουριέ είχε την φανταστική πρόθεση να μεταβάλει με το σύστημα των "φαλανστηρίων" όλο το θαλάσσιο νερό της γής σε λεμονάδα. Αλλά η ιδέα του Μπερνστάιν (σ.σ. ηγέτη της Β' Διεθνούς) να μεταβάλει τη θάλασσα της καπιταλιστικής πικρίας σε θάλασσα σοσιαλιστικής γλυκήτητας προσθέτοντας σ' αυτή βαθμιαία ρεφορμιστική λεμονάδα, είναι ίσως πιο ανούσια χωρίς νάναι και λιγότερο φανταστική."

Και τελειώνει ...

> "Το τείχος (σ.σ. ανάμεσα στον σοσιαλιστικό και τον καπιταλιστικό τρόπο παραγωγής) δεν είναι δυνατόν να κατεδαφιστεί παρά μόνο με το σφυροκόπημα της επανάστασης, δηλαδή με την κατάκτηση της πολιτικής εξουσίας απο το προλεταριάτο."

Η διαμάχη αυτή έφτασε στο αποκορύφωμά της στην επαναστατική περίοδο 1917–1923. Εκεί φάνηκε καθαρά και η λογική συνέπεια της άποψης που ήθελε τον εργατικό έλεγχο σαν μέσο για το "βαθμιαίο πέρασμα στο σοσιαλισμό". Οι ίδιοι που υποστήριζαν τα παραπάνω ήρθαν να γίνουν οι νεκροθάφτες του κινήματος των εργατικών συμβουλίων απ' άκρη σ' άκρη σ' όλη τη δυτική Ευρώπη. Σε μια εποχή που η δύναμη του εργατικού κινήματος ξεπερνούσε κάθε προηγούμενη εμπειρία η στενή σύνδεση ανάμεσα στην μερική και την ταξική πάλη αποτέλεσε ένα σύμφυτο μέρος της πορείας των εργατικών συμβουλίων, ανυψώνοντας τη δύναμή τους απο το επίπεδο της παραγωγής στη γενικότερη πολιτική και κοινωνική δράση. Μέσα σ' αυτά μπόρεσε να ενυπάρξει όλο το φάσμα τ της πάλης της εργατικής τάξης. Ο διαχωρισμός των διαφόρων πλευρών αυτού του αγώνα ήταν πολύ επικίνδυνος. Ετσι, ο εργατικός έλεγχος δεν ήταν δυνατόν να θεωρηθεί σαν αυτοσκοπός. Μπορούσε να επιτευχθεί ταυτόχρονα, αλλά και σαν κομμάτι της πάλης για την κεντρική εξουσία, ακριβώς όπως, κι αυτός ο τελικός στόχος δεν θα γινόταν ποτέ πραγματικότητα χωρίς την αυτοπεποίθηση που είχε αποκτηθεί μέσα απο την πάλη για τον έλεγχο στον τόπο δουλειάς. Στην περίπτωση της Γερμανίας, αυτοί που αντιστέκονταν στην επανάσταση έκαναν ότι μπορούσαν για να διασπάσουν την ενό-

ητα αυτής της πάλης, ζητώντας απο τα εργοστασιακά συμβούλια να αυτοπεριοριστούν σε εσωτερικά οικονομικά θέματα. Εκείνοι που δήλωναν υπέρμαχοι του "εργατικού–κοινωνικού ελέγχου" την εποχή που το κίνημα ήταν σε πτώση, έρχονταν να τσακίσουν τον γνήσιο εργατικό έλεγχο που ζητούσαν να επιβάλλουν τα συμβούλια σε μια επαναστατική περίοδο.

Το χάσιμο της παγκόσμιας επανάστασης οδήγησε στην κυριαρχία της σοσιαλδημοκρατίας και του σταλινισμού μέσα στο εργατικό κίνημα. Και ο μεν σταλινισμός έπαψε να έχει έστω και λεκτικές αναφορές στο ζήτημα του εργατικού ελέγχου, αντικαθιστώντας τον με τον σταχανοβισμό , η δε σοσιαλδημοκρατία τον χρησιμοποίησε σαν κάλυμα για να περάσει την πιο αντεργατική πολιτική. Εχοντας πείσει την περικυκλωμένη απο την οικονομική κρίση εργατική τάξη ότι ο σοσιαλισμός θα χτιζόταν μέσα απο την "συμμετοχή" σε όλα τα επίπεδα λήψης αποφάσεων στην βιομηχανία και το κράτος (δημοκρατία της Βαϊμάρης 1919–1933), διάλυσε στην κυριολεξία την οποιαδήποτε ανεξάρτητη δράση του εργατικού κινήματος, ανοίγοντας τον δρόμο για τον Χίτλερ. Αυτή η πολιτική συνεχίστηκε και μετά το 1945, όταν οι εργοδότες αναγκάστηκαν να δεχτούν την "ισότιμη συμμετοχή", μειώνοντας την στο 1/3 μετά το 1949. Μια "συμμετοχή" που δεν απέτρεψε βέβαια τις μαζικές απολύσεις στα ορυχεία του Ρούρ τη δεκαετία του 60 ή στην Φολξβάγκεν την δεκαετία του 70. Η μεγάλη άνθηση του καπιταλισμού βρίσκει τις κυβερνήσεις της Σκανδιναβίας και της Γερμανίας να έχουν πετύχει την ενσωμάτωση του εργατικού κινήματος μέσα απο το σύνθημα του "εργατικού ελέγχου" που γι αυτές τις χώρες αποτελεί πια πραγματικότητα".

– η εμπειρία της δεκαετίας του '70

Ομως η κρίση της δεκαετίας του 70 και οι μαζικές απολύσεις που ακολούθησαν ξανάφεραν στο προσκήνιο τον εργατικό έλεγχο. Αυτή τη φορά σαν μια αμυντική πάλη γιά το δικαίωμα στη δουλειά συνδυασμένη με προγράμματα " εναλλακτικής παραγωγής" στα πλαίσια του καπιταλιστικού καταμερισμού εργασίας. Οι καταλήψεις ενάντια στις απολύσεις οδήγησαν σε αρκετές περιπτώσεις στην σε μικρό η μεγάλο βαθμό "αυτοδιαχείριση" των εργοστασίων.

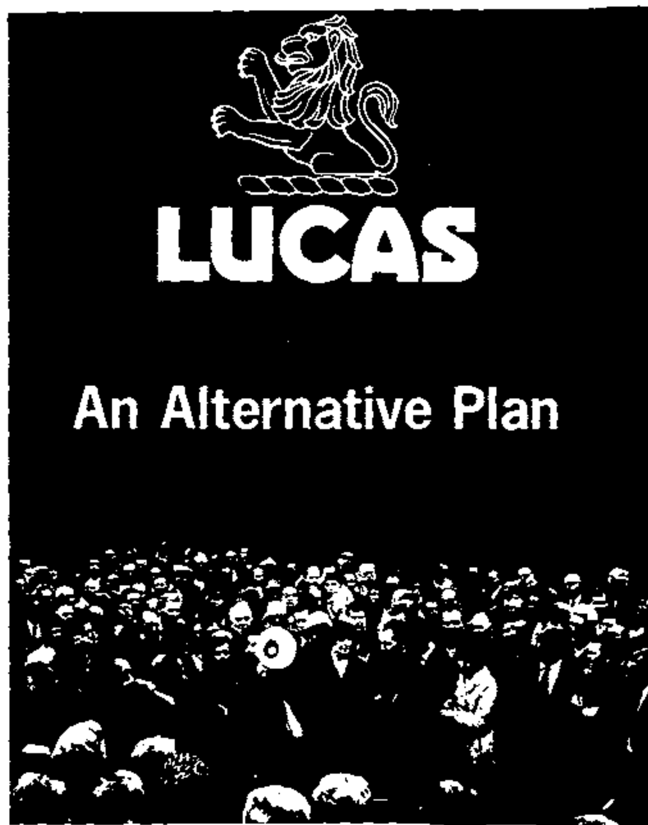
Αλλά, τα προβλήματα που αντιμετώπισαν όλες οι "αυτοδιαχειριζόμενες" επιχειρήσεις φάνηκαν απο την πρώτη στιγμή. Δεν ήταν μόνο το σαμποτάζ απο τις ανάλογες επιχειρήσεις που ώθησε το αυτοδιαχειριζόμενο εργοστάσιο ρολογιών Lip στην Γαλλία στον οικονομικό μαρασμό. Δεν ήταν ούτε κάποια άγρια καταστολή απο το γαλικό κράτος. Η παρακμή ήρθε απο τα μέσα. Γιατί, όταν η καπιταλιστική αγορά έχει τόσες απαιτήσεις απο μια μεμονωμένη επιχείρηση, τότε η επιχείρηση πρέπει να προσαρμοστεί σ' αυτές τις απαιτήσεις για να επιβιώσει. Κι αυτό με τη σειρά του σημαίνει τη δημιουργία μιας νέας τεχνοκρατικής γραφειοκρατίας. Σημαίνει μάνατζερς, διευθυντές παραγωγής ή επιστάτες που αναγκαστικά θα ξεπηδούσαν μέσα απο τους ίδιους τους εργαζόμενους.

Ακόμα πιο χαρακτηριστικό είναι το παράδειγμα της βιομηχανίας αεροπλάνων Lucas Aerospace στην Βρετανία. Κι εκεί το εναλλακτικό πρόγραμμα παραγωγής κάτω απο τον έλεγχο των 13.000 εργαζόμενων προσφέρθηκε σαν λύση στο κλείσιμο της επιχείρησης. Σύμφωνα με το Εναλλακτικό Πρόγραμμά τους:

> "Ο αντικειμενικός στόχος του προγράμματος έχει δυο σκέλη . Πρώτα, να προστετεύσεις το δικαίωμα των εργαζομένων στην δουλειά προτείνοντας μια σειρά εναλλακτικών προϊόντων ... Δεύτερον, να εξασφαλίσει ότι ανάμεσα στα εναλλακτικά προϊόντα θα υπάρχει ένα μέρος απ' αυτά που θα είναι κοινωνικά όφελιμα για το σύνολο της κοινωνίας."

Και όσον αφορά την πολιτική του Προγράμματος:

> "Το πιο σημαντικό χαρακτηριστικό του είναι ότι οι συνδικαλιστές θα προσπαθήσουν να παρακάμψουν τον στενό οικονομισμό που χαρακτήριζε την δραστηριότητά τους στο παρελθόν και να επεκτείνουν τα αιτήματά μας στην ουσία του προβλήματος των προϊόντων που παράγουμε και του τρόπου με τον οποίο τα παράγουμε."

Ετσι, ανάμεσα στα εναλλακτικά προϊόντα ήταν καροτσάκια για ανάπηρα παιδιά, συστήματα φρένων για φορτηγά και ηλιακοί θερμοσύφωνες. Ομως, ειδικά σε καιρούς κρίσης και με δεδομένο το αυξημένο κόστος των προϊόντων στη Lucas η πλειοψηφία του κόσμου προτιμούσε τους θερμοσύφωνες της ΒΡ, απο τους "αυτοδιαχειριζόμενους" της Lucas. Σύντομα, έφτασε μια εποχή ποι οι εργάτες της Lucas κέρδιζαν λιγότερα απο τους αντίστοιχους συναδέλφους τους σε άλλες επιχειρήσεις, ενώ άρχισαν να συζητούν για την αναγκαιότητα μείωσης του προσωπικού. Ο "εργατικός έλεγχος" που είχε πηγάσει απο την αναγκαιότητα της πάλης ενάντια στις απολύσεις, ερχόταν ο ίδιος να αναρωτηθεί αν πραγματικά έπρεπε να γίνουν περισσότερες περικοπές εργατικού δυναμικού. Τα γεγονότα είναι πεισματάρικα και ξεπερνούν κατά πολύ τις καλές προθέσεις. Η μαχητικότητα και η ριζοσπαστικοποίηση των πρώτων χρόνων πνίγηκε μέσα στις λεπτομέρειες της (καπιταλιστικής) παραγωγής. Ενας αντιπρόσωπος τμήματος σε μια άλλη "αυτοδιαχειριζόμενη" βιομηχανία στην Βρετανία, της Vickers, που ξεκίνησε σαν ένας απο τους πλέον μαχητικούς, το 1978 δήλωνε ότι παρακολουθούσε νυκτερινά μαθήματα αντί να συμμετέχει στις συνδικαλιστικές επιτροπές, για να είναι γνώστης των εξελίξεων της εναλλακτικής τεχνολογίας. (Συνέντευξη τον Νοεμβρη του 1978).

Ετσι, βλέπουμε ότι οι προσπάθειες για την επιβολή του "εργατικού ελέγχου", σε στιγμές που το εργατικό κίνημα δεν είναι σε θέση να δώσει δυναμικά μια συνολική διέξοδο στην καπιταλιστική κρίση μέσα απο την ανατροπή του συστήματος, οδήγησαν είτε στην ενσωμάτωση των αγώνων, είτε στο μαρασμό και την απογοήτευση των πιο πρωτοπόρων κομματιών της εργατικής τάξης.

Το πρόσφατο παράδειγμα της Πολωνίας της Αλληλεγγύης, όπου ένα σαρωτικό εργατικό κίνημα έβαλε το ζήτημα

Πολωνία της 'Αλληλεγγύης

του έλεγχου πάνω στην παραγωγή και την διανομή του προϊόντος, ξεκινώντας απο το αίτημα της ανεξαρτησίας των συνδικάτων απο την γραφειοκρατία, είναι η αναμφίβολη απόδειξη ότι το δυνάμωμα του εργατικού κινήματος στους καθημερινούς άμεσους ταξικούς αγώνες είναι η απαραίτητη προϋπόθεση για οποιαδήποτε αναφορά στον έλεγχο της παραγωγής.

...ο δρόμος για τη κόλαση είναι στρωμένος με καλές προθέσεις

Στην αρχή του κειμένου αναφερθήκαμε στην αντίληψη που θέλει τον εργατικό έλεγχο σαν μια αφηρημένη λειτουργία "πάνω" απο τους καθημερινούς οικονομικούς αγώνες και "κάτω" (ή "έξω") απο την κατάληψη της κεντρικής εξουσίας. Μια τέτοια αντιμετώπιση ξεκινά απο την δικαιολογημένη απέχθεια για την καθημερινή αλλοτρίωση στο χώρο δουλειάς, τη στυγνή επιβολή της τεχνολογίας "τους" και, κύρια, τις πραξικοπηματικού τύπου μεθόδους κατάληψης της εξουσίας που άφησε σαν κληρονομιά στο εργατικό κίνημα ο Σταλινισμός.

Ομως, η προβολή του "εδώ και τώρα εναλλακτικού εργατικού ελέγχου" δεν απαντά στο ερώτημα του ποιός ελέγχει και με βάση ποια συμφέροντα. Τα προβλήματα του αν χρειάζονται κούρσες ή λεωφορεία, πυρηνική ή ηλιακή ενέργεια, εξαρτήματα για όπλα ή αντλίες θερμότητας πρέπει βέβαια να τεθούν "απ' αυτή την πλευρά της επανάστασης" αλλά στην πραγματικότητα μπορούν δημοκρατικά να λυθούν μόνο σε μια σοσιαλιστική κοινωνία.

Ετσι τα "εναλλακτικά προγράμματα εργατικού ελέγχου" καταλήγουν να είναι υποκατάστατα της καθημερινής πάλης και αποκλίνουν τελικά απο το χτίσιμο μιας συνολικής εργατικής αντίστασης ενάντια στον καπιταλισμό.Γιατί, μια εργατική τάξη που δεν έχει την δύναμη να κερδίσει ένα αίτημα για αύξηση του μισθού, φαίνεται μάλλον απίθανο να προωθήσει αιτήματα για αλλαγές στην παραγωγή, πολύ περισσότερο να τις επιβάλει κι όλας. Η αποτυχία της πάλης ενάντια στις απολύσεις αντανακλά την αδυναμία της οργάνωσης στον χώρο δουλειάς και την έλειψη αυτοπεποίθησης. Τα αιτήματα που προβάλονται απο τον "εναλλακτικό εργατικό έλεγχο" απαιτούν τις ίδιες μορφές πάλης με το "απλοϊκό" αίτημα για δικαίωμα στην δουλειά για να επιβληθούν. Γι αυτό και είναι μάλλον αδύνατο να προωθηθούν απο ένα πεσμένο εργατικό κίνημα.

Ενα άλλο επιχείρημα που υπερασπίζει τα εναλλακτικά προγράμματα, υποστηρίζει ότι έστω κι αν τα οργανωτικά τους πλεονεκτήματα είναι περιορισμένα, η αξία τους έγκειται στο ότι ανεβάζουν την συνείδηση ανάμεσα στην, γενικά, απολίτικη εργατική τάξη. Ομως κι αυτό το επιχείρημα περικλείει κινδύνους.

Αρχικά, και κύρια, τα προγράμματα στην ουσία αποφεύγουν να βάλουν το ζήτημα του κοινωνικού,πολιτικού και οικονομικού στάτους που λειτουργεί σε μια καπιταλιστική επιχείρηση. Το πρόβλημα του γιατι ο καπιταλισμός δεν παράγει κοινωνικά οφέλιμα προϊόντα παραμερίζεται.Ετσι, στο τέλος ή διαφαίνεται η αδυναμία επιβολής του προγράμματος, είτε αναγνωρίζεται ότι η επιβολή του απαιτεί υποστήριξη απο τις κυβερνήσεις με αποτέλεσμα να γίνεται ουρά στις εναλλακτικές οικονομικές στρατηγικές εθνικής ανάπτυξης είτε του τύπου ΚΚΕεσ ή ακόμα και τύπου ΠΑΣΟΚ.

Ακόμα οι αδυναμίες που προκύπτουν,σε συνδιασμό με την κυριαρχία του επιστημονικού και τεχνικού προσωπικού ανάμεσα στους πρωτεργάτες της προώθησης των εναλλακτικών προγραμμάτων, οδηγούν στο να γίνεται προσπάθεια να λυθούν πολιτικά προβλήματα με τεχνολογικού τύπου εναλλακτικές καινοτομίες.

Τελικά, αυτές οι παγίδες που καθιστούν τους εργάτες υπεύθυνους για τομείς της παραγωγής μέσα στα πλαίσια του καπιταλισμού και σε συνδιασμό με τις ρεφορμιστικές αυταπάτες για το ρόλο του κράτους, κάνουν τα προγράμματα εναλλακτικού εργατικού ελέγχου, όχι μια διέξοδο απο τα προβλήματα του συστήματος, αλλά ένα θετικό καταλύτη για την συνεχειά του.

Το επαναστατικό κίνημα απο πάντοτε υποστήριξε την υπόθεση της εναλλακτικής παραγωγής μόνο υπο την έννοια της επαναστατικής προπαγάνδας βασισμένης στην ιδέα ότι σε μια σοσιαλιστική κοινωνία η παραγωγή θα είναι για τις ανάγκες και όχι για το κέρδος.

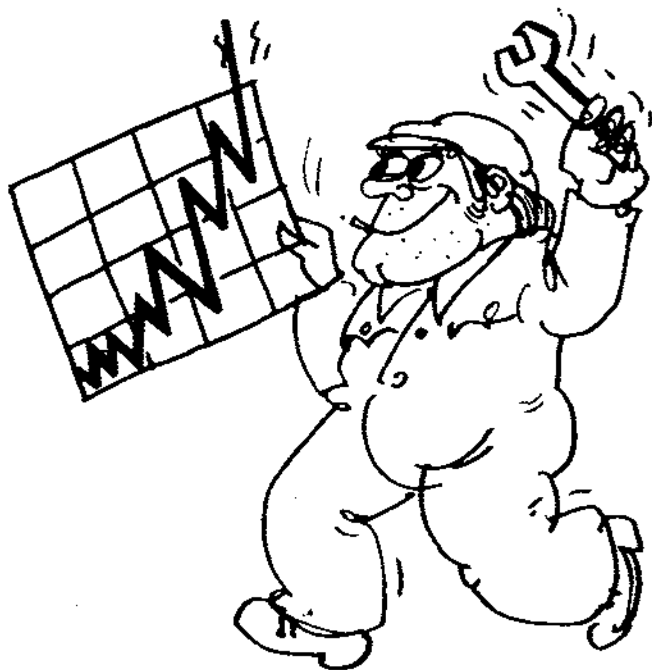
Η σπατάλη χρόνου και κύρια δυναμικότητας για τον σχεδιασμο λεπτομερών προγραμμάτων για μια τέτοια παραγωγή σε μια καπιταλιστική κοινωνία, τελικά στην καλύτερη περίπτωση οδηγεί στην απογοήτευση και την παραίτηση και στην χειρότερη στο δυνάμωμα του ίδιου του καπιταλισμού. Ομως, η μόνη πραγματική εναλλακτική πρόταση είναι ο σοσιαλισμός, όχι σε ένα εργοστάσιο ή σε κάθε εργοστάσιο ή έστω σε μια χώρα, αλλά παγκόσμια. Κι αυτη η προοπτική βάζει το ζή-

τημα της κατάληψης της κεντρικής εξουσίας. Ενα ζήτημα που ούτε μπαίνει, ούτε προφανώς απαντιέται απο τους οπαδούς του "εδώ και τώρα εναλλακτικού εργατικού ελέγχου", αφού δεν γίνεται κατανοητό ότι μια τέτοια διαδικασία δεν είναι γραφειοκρατικοποίηση, αλλά επέκταση στο σύνολο της κοινωνίας, αυτού που με τους καθημερινούς αγώνες προωθείται μέσα στο εργοστάσιο.

Αλλά, θα πούν μερικοί, σήμερα λοιπόν δεν μπορεί να υπάρξει πάλη για τον εργατικό έλεγχο; Το ερώτημα είναι απο την φύση του λαθεμένο γιατί θεωρεί την καθημερινή πάλλη στον χώρο δουλειάς και κάποιον αφηρημένο "εργατικό έλεγχο" σαν δυο πράγματα που, έχουν βέβαια κάποια σχέση, αλλά το δεύτερο είναι αυτόνομο και ποιοτηκά ανώτερο απο το πρώτο.

Εργατικός έλεγχος είναι κάθε αγώνας που δυναμώνει την οργάνωση στην βάση των εργαζόμενων σάν τάξη, κάθε πάλη που παρακάμπτωντας τα στεγανά της συνδικαλιστικής γραφειοκρατίας της "συμμετοχής" και της "συνδιαχείρησης" δίνεται απο τους ίδιους τους εργαζόμενους μέσα στο χώρο δουλειάς τους.

Δεν είναι καθόλου τυχαίο ότι όλες οι απόψεις για απόρριψη της "ξεπερασμένης" αντίληψης περί "οικονομίστικων" αιτημάτων και προώθηση "εργατικού ελέγχου", απο τις πιο δεξιές ως τις πιο αριστερές, καταλήγουν στην δέσμευση των πιο μαχητικών κομματιών του κινήματος στο γαϊτανάκι της γραφειοκρατίας των "αριστερών συνδικαλιστικών παραγόντων"..Οι μεγαλόπνοες διακηρύξεις για κοινωνική δράση και έλεγχο της παραγωγής απο την εργατική τάξη, είτε μπορούν να κινηθούν απο ένα κίνημα που το χαρακτηρίζει η αυτοπεποίθηση και η ενότητα στην βάση, είτε αντικειμενικά οδηγούν στην υποκατάσταση της ταξικής πάλης απο τα τραπέζια των συνδιαχειριστικών συνεδριάσεων μπλοκάροντας το εργατικό κίνημα στον ανταγωγνισμό της καπιταλιστικής αγοράς.

– ο εργατικός έλεγχος σήμερα.

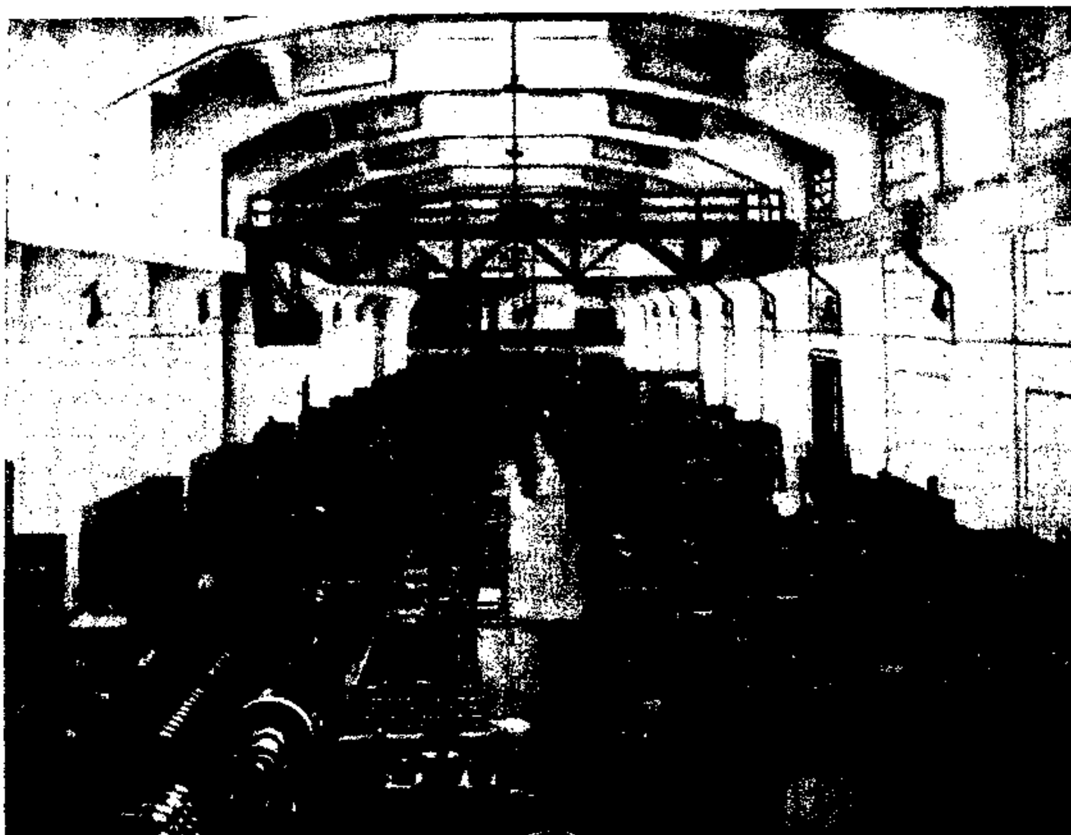
Μπορούμε και σήμερα να παλέψουμε για εργατικό έλεγχο. Κι αυτό δεν είναι κάτι γενικό κι αόριστο. Σημαίνει συγκεκριμένα αιτήματα και μορφές πάλης:

- Η πάλη ενάντια σε κάθε συνδικαλιστική γραφειοκρατία, για το πέρασμα κάθε απόφασης και κινητοποίησης μέσα απο την βάση του εργατικού κινήματος για την κατάκτηση μιας ουσιαστικής συλλογικότητας, είναι εργατικός έελεγχος.
- Η πάλη για τον έλεγχο των απολύσεων, όχι για να επικροτήσουμε κάποιες απολύσεις ή προσλήψεις για χάρη της "ανάπτυξης" της επιχείρησης ή της εθνικής οικονομίας τους, αλλά σαν συλλογική άρνηση να αποδεχτούμε το χάσιμο της δουλειάς οποιουδήποτε εργαζόμενου ειναι εργατικός έελεγχος. Αντι να στρέψουμε την δραστηριότητα των επιχειρήσεων σε "κοινωφελή έργα" πιέζοντας τις διοικήσεις, να επιβάλουμε την μείωση της ανεργίας μέσα απο την πάλη ενάντια στις απολύσεις. Το "κοινωνικό σύνολο" δεν είναι μια αφηρημένη έννοια που θα το προστατεύσουμε ζητώντας επενδύσεις — και μάλιστα παραγωγής ωφέλιμων προϊόντων— απο τους βιομήχανους και την κυβέρνηση. Είμαστε εμείς οι ίδιοι, που η κυβερνητική πολιτική μας χτυπά άσχετα απο χώρους. Δεν θα δόσουμε εμείς τη λύση στην κρίση του συστήματός τους.
- Η πάλη για καλύτερες συνθήκες δουλειάς είναι εργατικός έλεγχος, τη στιγμή που επιβάλλεται στην κάθε εργοδοσία να πάρει εκείνη στις πλάτες της τα βάρη που θα κάνουν πιο ασφαλή και λιγότερο αγχωτική την ζωή μας στην δουλειά. Ο ίδιος ο αγώνας ενάντια στην εξαγορά της υγείας μας για κάποιο πενιχρό ανθυγιεινό επίδομα δυναμώνει τον έλεγχο πάνω στην ίδια μας τη ζωή.
- Η πάλη για μείωση των ωρών εργασίας, απο την μια αφήνει μεγαλύτερα περιθώρια για δράση κάνοντας λιγότερο κοπιαστική την μέρα μας, απ' την άλλη θ' ανοίξει θέσεις για τους εργάτες που καθημερινά προστίθενται στους άνεργους. Αυτός ο εργατικός έλεγχος είναι πολύ πιο ουσιαστικός απο το να ζητάμε τη λειτουργία των επιχειρήσεων, των τραπεζών, του κράτους ή οποιασδήποτε εργοδοσίας σε "κοινωνικότερη" βάση.
- Η πάλη για αυξήσεις, είναι πάλη για εργατικό έλεγχο, αφού έρχεται σε ρήξη με την συνολική κυβερνητική πολιτική και δίνει στους εργαζόμενους την δυνατότητα να παλέψουν κάτω απο καλύτερες και ευνοϊκότερες θέσεις.
- Τέλος, η πάλη ενάντια στις συνέπειες της επιβολής μας τεχνολογίας που στόχο της έχει την αύξηση της παραγωγικότητας, της εντατικοποίησης, της μείωσης του εργατικού εισοδήματος σ' αναλογία με τα προϊόντα που παράγονται και τέλος την ανεργία, είναι κομμάτι της γενικότερης πάλης για εργατικό έλεγχο.

Ο "εναλλακτικός εργατικός έλεγχος" είτε σαν συμμετοχή, είτε σαν άρνηση της κατάκτισης της κεντρικής εξουσίας σημαίνει αντικειμενικά την παραπέρα ενσωμάτωση του εργατικού κινήματος στα παζάρια της συνδικαλιστικής γραφειοκρατίας με κράτος και εργοδότες. Σημαίνει υποκατάσταση της οργάνωσης στη βάση, της μόνης πραγματικής δυνατότητας υπεράσπισης του βιοτικού επίπεδου της εργατικής τάξης, στην προτεραιότητα του κέρδους και του ανταγωνισμού. Γι αυτό μόνη εγγύηση για ένα γνήσιο εργατικό έλεγχο είναι η πάλη για την κεντρική εξουσία, όχι σαν πραξικόπημα και γραφειοκρατικοποίηση, αλλά σαν αναγκαία προυπόθεση για το χτίσιμο μιας κοινωνίας που θα γράψει στην σημαία της: "Ο καθένας ανάλογα με τις ικανότητές του, στον καθένα ανάλογα με τις ανάγκες του".

ΠΥΡΚΑΛ:

η επιβολη του Νεου Κανονισμου Επιδοματων δεν ειναι και τοσο ευκολη υποθεση...

Στό προηγούμενο τεῦχος εἴχαμε ἀναφερθεῖ στό Νέο Κανονισμό πού ἡ διοίκηση τῆς "κοινωνικοποιημένης " ΠΥΡΚΑΛ ἐπιχειρεῖ νά ἐπιβάλλει στό ἐργοστάσιο (ἄρθρο "Κοινωνικοποίηση καί ἐπιστημονική ἐντατικοποίηση"). Ὅμως,ἀπ'ὅτι φαίνεται ἡ ἐπιβολή τοῦ Κανονισμοῦ δέν εἶναι τόσο εὔκολη ὅσο καί η... ἀνακοινωσή του.

Ἤδη ἀπό τήν ἀρχή οἱ περισσότεροι ἐργαζόμενοι ἐκφραζόντουσαν ἀνοιχτά ἐνάντια στόν Κανονισμό,ἰδιαίτερα ἐνάντια στό ἐπίδομα "συνέπειας" (βλέπε προηγούμενο τεῦχος Μαμής).Αὐτή ἡ ἀντίθεση ὀξύνθηκε μετά τίς πρῶτες πληρωμές μέ τό καινούργιο σύστημα Ἄς δοῦμε βῆμα-βῆμα τήν ἱστορία ὅπως ἐξελίχθηκε στήν ΠΥΡΚΑΛ (καί θάφτηκε ἀπό τίς ἐφημερίδες):

- Στό τμῆμα ὀβιδουργείου ἡ ΠΑΣΚΕ μιλᾶ γιά λάθος ὑπολογισμούς γιά νά καθυσηχάσει τόν κόσμο.
- Γίνονται συγκεντρώσεις στά τμήματα συντήρησης καί ΠΕΨ (ψυχρῆς ἐξέλασης)Στά ΠΕΨ μαζεύονται ὑπογραφές καί μετά ἀπό συμφωνία ἀναβάλλεται ἡ ἐπιβολή τῶν νέων βάσεων παραγωγῆς.
- Στίς Θερμικές Ἐπεξεργασίες τοῦ Ὀβιδουργείου ἡ ἑταιρεία προτείνει ν'ἀφαιρεθοῦν ἄτομα ἀπό μερικές φάσεις ἐπεξεργασίας καί νά μοιραστεῖ τό μεροκάματο τους στούς ἐναπομείναντες.Ἔτσι, θά ἔχει τήν δυνατότητα προσωπικοῦ πού "περισεύει" γιά νά μπορεῖ νά τό μετακινεῖ ὅπου ἐκείνη θέλει.Οἱ ἐργαζόμενοι ἀρνοῦνται,Ἡ πρόταση καττεβαίνει δεύτερη φορά σάν διαταγή. Οἱ ἐργαζόμενοι ἀρνοῦνται νά δουλέψουν. Ἡ διαταγή παίρνεται πίσω..
- Στίς 26 Γενάρη χαλᾶ ἕνα γερανός στό μπλόκ ἐξέλασης τῶν θερμικῶν τοῦ ὀβιδουργείου.Ζητοῦν ἀπό τούς ἐργάτες νά τσουλοῦν τά βλήματα μέ τά χέρια. Αὐτοί ἀρνοῦνται.Ἀποτέλεσμα:τό μπλόκ ἐξέλασης δέν δούλεψε μέ συνέπεια νά μήν δουλεψει ὅλη ἡ βάρδια τῶν θερμικῶν τήν ἴδια μέρα.
- Στίς 27 Γενάρη γίνεται συνέλευση στό τμῆμα Καλυκοποιΐας.Συμμετέχουν ἡ διοίκηση σωματείου καί ἑταιρείας.Τά θέματα εἶναι: 1) Ἐπιδόματα2) Συμπεριφορά προϊσταμένων3) "Ἀξιολογήσεις".Παρόντες καί οἱ 110 ἐργαζόμενοι τοῦ τμήματος.Οἱ περισσότερες ὁμιλίες κατακεραυνώνουν τήν διοίκηση ὅσο αφορᾶ τά ἐπιδόματα.Ξανά μπαίνει τό ζήτημα τῆς ἄρνησης ἀποδοχῆς τοῦ ἐπιδόματος."ἱκανότητας-συνέπειας".Τό προεδρεῖο τῆς συνέλευσης ζητᾶ νά γίνει ψηφοφορία κάτι πού τυπικά δέν θἄπρεπε νά γίνει ἐφόσον ἐπρόκειτο γιά συγκέντρωση μέ μή ἀποφασιστικό χαρακτήρα κατά τήν διοίκηση τοῦ σωματείου τῆς ἑταιρείας.Ἡ διοίκηση τοῦ σωματείου καλεῖ τόν κόσμο νά ἀποχωρήσει (ἐν τῶ μεταξύ ἀρκετοί ἐργαζόμενοι ἔχουν ἀποχωρήσει ἀπό μόνοι τους ἀπό βαριεστημάρα,βλέποντας τήν ταύτιση διοίκησηςσωματείου-ἑταιρείας).Μένουν 70 ἐργαζόμενοι καί γίνεται "ἄτυπη" ψηφοφορία.Τά ὄχι στό κανονισμό ἐπιδομάτων εἶναι 68 καί τά ναί 3
- Ὑπόμνημα τῶν ἐργαζόμενων στόν ποιοτικό ἔλεγχο γιά θέματα ἄνισης μεταχείρησης,μή λύσης προβλημάτων καί διεκδίκηση τῆς ἐνημέρωσης,μαζεύει 150 ὑπογραφές.Σέσυγκέντρωση πού γίνεται τό ΔΣ τοῦ Σωματείου δέχεται νά μεταφέρει τά αἰτήματα στήν ἑταρεία.

Αὐτά πρός τό παρόν καί ... ἕπεται συνέχεια. **ΚΠ**

Do you remember revolution?

"... Για μας, το οικολογικό κίνημα είναι η έκφραση–ύπαρξη και εκπροσώπιση κάποιων συμφερόντων που δεν καλύπτονται ούτε μπορούν να καλυφτούν απο τον βιομηχανικό πολιτισμο, που είναι η κυριάρχη κοινή αξία, τόσο του δυτικού όσο και του ανατολικού συστήματος, της δεξιάς όσο και της αριστεράς. Συμφέροντα όπως είναι ο καθαρός αέρας, η υγιεινή διατροφή, δικαιώματα πεζών και ποδηλατιστών, η χειραφέτιση και η αυτονομία, το δικαίωμα στην ύπαρξη του διαφορετικού, στην άρνηση της θητείας, στην αρμονική σχέση με το περιβάλλον, στην αναγνώριση των δικαιωμάτων των μειονοτήτων, των μειοψηφιών, των νέων, των γυναικών κλπ.. Συμφέροντα που μέσα απο διαφορετικές εμπειρίες και αναζητήσεις μπορούν να οδηγήσουν σε μια νέα ποιότητα ζωής, σε ένα πολύμορφο ΠΡΑΣΙΝΟ εναλλακτικό κίνημα. Κάτι που για να υπάρξει θα οριοθετηθεί αναγκαστικά απο την εξουσία και τα κόμματα, θα προκαλέσει συζητήσεις και συγκρούσεις για το αν θα είναι πράσινο ή κόκκινο, για το αν θα είναι συνέχεια της αριστεράς, του αριστερισμού, του αναρχισμού, ή αντίθετα θα μπορέσει να αφομοιώσει μέσα στην δικιά του ποιότητα, τις θετικότερες εμπειρίες απο τα πιο διαφορετικα κινήματα και προσπάθειες ...".

(Απο την τοποθέτηση της οικολογικής πρωτοβουλίας στο θέατρο Γκλόρια).

Κινήματα κοινωνικής κριτικής, πάλη για μια νέα ποιότητα ζωής, εναλλακτικές δυνατότητες. Μια συζήτηση που άρχισε το 79 μαζί με τις καταλήψεις, στήριξε μια σειρά απο πρωτοβουλίες και σήμερα τοποθετείται με διαφορετικούς όρους.

Ο απόηχος των αντιπυρηνικών διαδηλώσεων στην Ευρώπη, το επταήμερο των οικολόγων και άλλων εναλλακτικών κινήσεων στην ΑΣΟΕΕ, η επίσκεψη του Πράσινου βουλευτή Ντέρκ Σνάϊντερ, η αρθρογραφία σε διάφορα πολιτικά (και όχι μόνο), περιοδικά, η πρόταση για ένα πανελλαδικό φόρουμ επικοινωνίας ανάμεσα σε νεολαϊστικες–εναλλακτικές κινήσεις και ομάδες, ξανατοποθέτησαν με έμφαση αυτο το ζήτημα μέσα στις συζητήσεις του χώρου.

Πρόκειται για μια συζήτηση που σήμερα καθορίζεται απο δυό χαρακτηριστικά: Απο τη μια πρόκειται για μια συζήτηση "εξωτερική", μιας και στην Ελλάδα σε κανένα απο όλα αυτά τα ζητήματα δεν έχουν αναπτυχθεί κινητοποιήσεις με κάποια σημασία.

Ετσι σήμερα, αυτοί που συζητούν δεν είναι κάποιοι οικολόγοι, νέοι, γυναίκες, ποδηλατιστές, ή μειοψηφίες, δεν είναι κάποιοι εναλλακτικοι "κινηματίες", αλλά άνθρωποι με μια διαδρομή και εμπειρία κεντρικής πολιτικοποίησης. Με την έννοια ότι δεν προέρχονται απο την ανάπτυξη, έστω αρχική, κάποιων αντίστοιχων κινημάτων, αλλά απο τα κόμματα και τις οργανώσεις, απο τα συνδικάτα και τους φοιτητικούς συλλόγους, απο τις διαδικασίες κρίσης της ρεφορμιστικής και της επαναστατικής αριστεράς.

Ταυτόχρονα το θέμα που στην πραγματικότητα συζητιέται είναι η κρίση της αριστεράς με μια έμμεση μορφή. Η ανυπαρξία εμπειριών ή και προσπαθειών για την ανάπτυξη κινημάτων κοινωνικής κριτικής υποκαθίσταται απο ιδεολογικούς αφορισμούς: Για το θάνατο της πολιτικής, για το εναλλακτικό κίνημα σαν το νέο μοντέλο κοινωνικής πρακτικής, σαν την νέα επανάσταση, που γεννιέται απαλλαγμένη απο κάθε αποκρουστικό χαρακτηριστικό του παρελθόντος (μας).Κι όπου αυτές οι ιδεολογικές ανατροπές χρειάζονται παραδείγματα για να στοιχειοθετηθούν, η λύση είναι το δάνειο απο τα μεγάλα κινήματα της δυτικής Ευρώπης. Συνήθως αναφορές στα χαρακτηριστικά επιφάνειας (μέγεθος διαδηλώσεων, μαχητικότητα, εξυπνάδα συνθημάτων, πρωτοτυπία τακτικής). Αντίθετα σπανίζει η συζήτηση κάποιων άλλων πιο μόνιμων χαρακτηριστικών, ιδιαίτερα εκείνων που οδήγησαν στη διάλυση πολλά απ' αυτά τα κινήματα.

Παρόλα αυτά τα ερωτήματα έχουν τεθεί και θα καθορίσουν τη δράση και την πολιτικοποίηση μιας σειράς αγωνιστών.Με τα απο κάμποσα χρόνια και με τον ελληνικό μας τρόπο φτάσαμε στα ερωτήματα που πρώτοι αντιμετώπισαν ο Ρούντυ Ντούτσκε και οι σύντροφοί του. Λοιπόν, πράσινοι ή κόκκινοι;

Το τέλος της πολιτικής;

Η πρώτη "τομή" που παρουσιάζουν οι σύντροφοι που προσανατολίζονται στα εναλλακτικά κινήματα, είναι η ανακάλυψη του κοινωνικού κινήματος, και μάλιστα του κοινωνικού ενάντια στο πολιτικό: Το ζήτημα είναι να αναπτυχθεί η πάλη εκεί που υπάρχουν πραγματικές κοινωνικές αντιθέσεις, εκεί όπου ζούν, δουλεύουν, εκπαιδεύονται, υποφέρουν οι άνθρωποι. Η πολιτική σαν έμμεση έκφραση των αντιθέσεων δεν μπορεί παρά να είναι διαστρευλωτική, δεν μπορεί παρά να είναι ένα παιχνίδι των "τεχνικών της εξουσίας". Τα πράγματα βέβαια δεν είναι τόσο απλά.

Αρχικά μέσα στα πλαίσια αυτού που συνηθίσαμε να ονομάζουμε κίνημα, το κοινωνικό δεν είναι ενιαίο. Πρόσφατα οι εργάτες της ΠΥΡ-ΚΑΛ πάλευαν για να μην κλείσει το εργοστάσιο και βρεθούν στο δρόμο. Αντίθετα διάφοροι οικολόγοι προπαγάνδιζαν ότι το εργοστάσιο πρέπει να κλείσει σαν μια απο τις πιο ρυπογόνες μονάδες φτάνοντας μερικοί ακόμα και στην καταγγελλία της κινητοποίησης των εργατών. Είναι λοιπόν φανερό ένα πρώτο επίπεδο διαπραγμάτευσης–αντιπαράθεσης-αλληλοκαθορισμού, δηλαδή πολιτικής, μέσα στα πλαίσια του κινήματος για την επιλογή των στόχων, των μορφών πάλης, την ενοποίηση των αγώνων κλπ.

Ταυτόχρονα, ανάμεσα στούς καπιταλιστές και το κίνημα η αντιπαράθεση παίζεται με συγκεκριμένους όρους. Το κράτος δεν μπορεί να συντρίψει κάποια κοινωνική αντίσταση με οποιοδήποτε τρόπο και αφορμή. Την ίδια στιγμή το κίνημα δεν μπορεί να επιβάλλει εδώ και τώρα μια δικιά του οριστική επιλογή σε κάποιο θέμα πχ. διάλυση του στρατού και της οικογένειας. Η διαπραγμάτευση αυτών των όρων, των πλαισίων επιβολής, είναι καθημερινή και μόνιμη. Η εξέλιξη της πολιτικής πάλης καθορίζει λίγο-πολύ και τις δυνατότητες ανάπτυξης των κοινωνικών αντιστάσεων. Πολύ περισσότερο σήμερα που τα πάντα δεν παίζονται μόνο σε επίπεδο καταστολής, δηλαδή "καθαρής" αντιπαράθεσης. Ετσι η πολιτικοποίηση των αντιστάσεων, ο πολιτικός προσανατολισμός, και το ανέβασμα της οργανωτικότητας του κινήματος, γίνονται ανάγκες που η υποτίμησή τους σημαίνει άνευ όρων παράδοση.

Στη βάση αυτής της συζήτησης στην πραγματικότητα βρίσκεται η αηδία μιας σειράς αγωνιστών απέναντι σε ένα τύπο πολιτικής. Την πολιτική που έχει αποφορτιστεί απο το εκρηκτικό περιεχόμενο των ταξικών αντιθέσεων. Την πολιτική όπου το διαπραγματεύσιμο είναι οι τρόποι και οι τακτικές επιβολής της αστικής κυριαρχίας, η διαμόρφωση του πολιτικού μπλόκ εξουσίας που θα διαχειριστεί τα συμφέροντα των καπιταλιστών κι όχι η έκφραση της αντίστασης του κινήματος.Πρόκειται για την αηδία απέναντι στην πολιτική που επέβαλαν στο κίνημα το ΠΑΣΟΚ και το ΚΚΕ απο την μεταπολίτευση και μετά,

αλλά ιδιαίτερα μετά τις εκλογές του Οκτώβρη. Πρόκειται για ένα κυμα εγκατάλειψης της πολιτικής που παίρνει μαζικές διαστάσεις ακόμα και μέσα στις γραμμές των κομμάτων που έδωσαν τα κυρίαρχα χαρακτηριστικά της σημερινής πολιτικής κατάστασης. Παράλληλα οι παλιές οργανώσεις της επαναστατικής αριστεράς δεν μπόρεσαν να συγκροτήσουν μια διαφορετική αξιόπιστη έκφραση των κοινωνικών αντιστάσεων σε πολιτική πάλη. Ο σεχταρισμός, η ατελής ρήξη με τον ρεφορμισμό, οι σταλινικές αντιλήψεις για το κόμμα, τη σχέση μαζών—πρωτοπορίας, κοινωνικού-πολιτικού, οδήγησαν σε ένα αναμάσημα της ρεφορμιστικής πολιτικής. Ετσι για την ώρα αυτή η αμφισβήτιση το ξεπέρασμα της κυρίαρχης πολιτικής παραμένει μια διαδικασία τυφλή. Στοιχείο που παρόλο που εμπεριέχει και το φυλλορρόημα κάποιων οργανωμένων τους δυνάμεων, μετατρέπεται σε στοιχείο δύναμης των κυρίαρχων κομμάτων. Οσο πιο φτωχή κι άθλια γίνεται η πολιτική αντιπαράθεση, τόσο πιο άθλιες και πολιτικάντικες είναι οι δυνάμεις που επικρατούν. Μέσα σ' αυτές τις συνθήκες το να κηρύξουμε το "θάνατο του πολιτικού" είναι ένας ιδεολογικός αφορισμός που συντείνει απο άλλη διαδρομή, στην απομάκρυνση του κοινωνικού απο το πολιτικό, στην παραίτηση απο τα καθήκοντα ενοποίησης, προσανατολισμού, πολιτικοποίησης των αγώνων. Εξ' άλλου οι οπαδοί αυτής της άποψης έχουν λάθος αν πιστεύουν ότι τα εναλλακτικά κινήματα στην Ευρώπη δεν "κάνουν πολιτική". Το αντίθετο, και μάλιστα γύρω απο τον τρόπο που κάνουν πολιτική αυτά τα κινήματα είναι που αναπτύσσονται τα περισσότερα ερωτηματικά για τον χαρακτήρα και τις προοπτικές τους.

Νέα Κινήματα – παλιά προβλήματα.

Η ιστορική αναφορά κάθε κινηματία ειναι ο Μάης του 68 Και δικαιολογημένα μιας κι η περίοδος που άνοιξε με τις διαδηλώσεις στο Παρίσι και κράτησε μέχρι την ήττα της 25 Νοέμβρη στη Πορτογαλία, αποτελεί μια πρωτοφανή έκρηξη ριζοσπαστισμού. 'Ομως ο Μάης δεν αποτελεί απλά ένα άθροισμα κινημάτων και διαδηλώσεων φοιτητών, εργατών, νέων, γυναικών, ομοφυλόφιλων, στρατιωτών κ.α. Πρόκειται για μια περίοδο που "μίλησε" για τη σχέση ολων αυτών των κινημάτων μεταξύ τους, για τη σχέση τους με την πολιτική, για τη κοινωνική τους προοπτική: Πολιτική παραμένει η τέχνη του εφικτού,έφικτο όμως γίνεται "η διεκδίκηση του αδύνατου", "Μια μόνο λύση: Επανάσταση!", Και για τη πραγματοποίηση της ο Μάης συνδέεται με μιά παλαιότερη ιστορική αναφορά: " Η εργατική τάξη θα πάρει τη σημαία της πάλης από τα αδύναμα χέρια των φοιτητών".

Αυτά τα συνθήματα που σήμερα μπορεί να φαντάζουν ισχυρισμοί κάποιον γκρουπούσκουλων που πασχίζουν να διατηρήσουν την ιδιολογική τους καθαρότητα, σε κείνη την περίοδο αποτέλεσαν συγκεκριμένη πολιτική για το κίνημα. Το διαφοροποιό στοιχείο είναι ότι σε κείνη τη περίοδο βρίσκεται σε κίνηση η εργατική τάξη: δίπλα στα κατειλημένα πανεπιστήμια υπάρχουν τα κατειλημένα εργοστάσια του Παρισιού, δίπλα στους νέους και στις γυναίκες διαδηλώνουν οι εργάτες στο Μιλάνο και στο Τορίνο, δίπλα στους κατειλημένους στρατώνες εμφανίζονται τα εργατικά συμβούλια του Σετενάβε και καταλαμβάνονται τα λατιφούντια στον Νότο της Πορτογαλίας.

Σε αυτό ακριβώς το επίπεδο οργανώθηκε και η καπιταλιστική απάντηση. Τα σοσιαλδημοκρατικά προγράαμματα διαχείρησης της κρίσης και η συμμαχία με τα ΚΚ εκμεταλλεύτηκαν στο μαξιμουμ τις αδυναμίες πολιτικής συγκρότησης της εργατικής τάξης. Ταυτόχρονα το βάθεμα της κρίσης, με την ανεργία και τα κλεισίματα των εργοστασίων, ροκάνισε τα θεμέλια των αυθορμητων ξεσπασμάτων. Η υποχώρηση του προτελαριάτου απο τα μέσα του 70, σημαδευει τη συνέχεια της μοναχικής πορείας των κινημάτων κοινωνικής κριτικής που δεν μπορούν πια να έχουν άμεση και πρακτική αναφορα στην εργατική τάξη. Την περίοδο των " αδύναμων χεριών ακολουθούν τα "κομμένα χέρια" του 70. Σε αυτή την εποχή μπορούμε να διακρίνουμε δυο περιόδους:

* Ο απόηχος του 68: Τα κινήματα που αναπτύχθηκαν μέσα στο Μάη συνέχισαν για ένα ολόκληρο διάστημα να κινούνται με τη στρατηγική του 68: Ανάπτυξη της κριτικής στον καπιταλισμό σ' όλα τα επίπεδα, σύνδεση με την εργατική τάξη, για την επανάσταση. Όμως οι συνθήκες δεν ήταν πια οι ίδιες: Η διάλυση του αστικού πανεπιστημιου, στη βάση της κατάργησης του διαχωρισμού πνευματικής–χειρονακτικής εργασίας, δεν μπορούσε να προχωρήσει κλεισμένη στις αίθουσες διδασκαλίας. Η κριτική του Φ.Κ. γίνεται όλο και πιό ακαδημαϊκή, απομονώνεται φτάνει να προχωρά μέσα από τη κατάληψη των ακαδημαϊκών εδρών απο τους πρωταγωνιστές του 68. Τά ισχυρά κινήματα των νέων, των γυναικών, των ομοφυλόφιλων δεν μπορούν να συνεχίσουν την απελευθερωτική τους πορεία. Ακολουθεί η πολυδιάσπαση σε όλο και πιο ειδικές, εσωστρεφείς, απομονωμένες ομάδες. Το κίνημα των στρατιωτών χτυπιέται στη Γαλλία, Πορτογαλία, Ισπανία. Μόνο στις Σκανδιναβικές χώρες και στην Ολλανδία, με την ισχυρή σοσιαλδημοκρατική παράδοση, ισορροπεί σε μια νομιμότητα αναγνωρισμένου συνδικάτου με περιορισμένη όμως εμβέλεια και αποτελεσματικότητα.

Ο Μάης ξεδοντιάζεται σημείο προς σημείο. Πρόκειται για μια αργή πορεία αφομοίωσης εξόντωσης κινημάτων, οργανώσεων, αγωνιστών..

η ανατροπη του '68

Η διαδικασία της κρίσης του κινήματος του 68 ξετυλίγεται μέσα στη διαδικασία όξυνσης της οικονομικής και κοινωνικής κρίσης. Η καπιταλιστική ανασύνταξη προχωρά με την ένταση της εκμετάλλευσης και της καταπίεσης πάνω σ' όλο και πλατύτερα κοινωνικά στρώματα. Η ανεργία, οι περικοπές των κοινωνικών δαπανών, η χωρίς - εναλλακτική λύση καταρρευση των κυρίαρχων αξιών, δημιουργούν μια μόνιμη κατάσταση απελπισίας για τη νεολαία. Συνθήκες που αποτελούν τη βάση για αυθόρμητα ξεσπάσματα ή και κινήματα των νέων με κάποια μονιμότητα και συνέχεια. Μέσα σ' αυτές τις διαδικασίες η απομόνωση απο το εργατικό κίνημα γίνεται δεκτή σαν θεωρία: Η παθητικότητα της εργατικής τάξης που βρίσκεται είτε διαλυμένη απο τη κρίση, είτε στη μέγγενη καταστολής– ρεφορμιστικής κυριαρχίας, μόνιμο χαρακτηριστικό. Η αδυναμία γίνεται θέση. Το διαζύγιο με το προλεταριατο αποτελεί μια ιδεολογική ανατροπή του '68 που χαρακτηρίζει τα σημερινά κινήματα των νέων. Προκειται για μια εξέλιξη κεντρικής σημασίας που καθορίζει τον κύκλο απο την εμφάνιση στην αναπτυξη - και συνήθως– στη διάλυση των κινημάτων . Εξέλιξη που εμφανίστηκε με δυο διαφορετικές εκδοχές στην Ευρώπη:

α) Η ανεφικτη επανασταση : Πρόκειται για την αντίληψη που μαζί με την αδυναμία σύνδεσης με το εργατικό κίνημα αρχίζει να εγκαταλείπει την προοπτική της επανάστασης –με την έννοια της πάλης για τη συνολική ανατροπή του καπιταλισμού. Κυρια στη Γερμανία, τις Σκανδιναβικές χώρες την Ολλανδία, αλλά εν μέρει και στη Γαλλία, μια σειρά απο αδιέξοδες συγκρούσεις, το κενό εργατικών αγώνων και το βάρος των Σοσιαλδημοκρατικών κομμάτων οδηγούν στην αντίληψη οτι το μόνο που μπορεί να κριθεί είναι η επιβολή κάποιων μέτρων ή η κατάκτηση κάποιων χώρων και ελευθεριών που να επιτρέπουν την επιβίωση μέσα στη κρίση. Οι μεγαλύτερες κινητοποιήσεις γίνονται γύρω απο τις καταλήψεις των σπιτιών, το οικολογικό, και τη διεκδίκηση κάποιων προϋποθέσεων για την ανάπτυξη εναλλακτικών σχέσεων και πρακτικών της νεολαίας (π.χ. Κέντρο νεολαίας –Ζυρίχη). Ο όγκος των κινητοποιήσεων και η συνέχεια που παρουσιάζουν προκαλούν ένα διπλό αποτέλεσμα.

Απ' τη μια συγκροτούνται πολιτικά οι κυρίαρχες μέσα στο κίνημα αντιλήψεις. Πιό προχωρημένη εκδοχή είναι η δημιουργία των Πράσινων στη Γερμανία, ενω στη Σκανδιναβία προκαλούνται διασπάσεις των Σοσιαλδημοκρατικών νεολαιων, στην Ολλανδία κερδίζουν μεγάλη επιρροή μικρά ριζοσπαστικά κόμματα που συμμετέχουν στη Βουλή (Σοσιαλ/κο ,Σοσιαλδ/κό–Πασιφιστικό): "Η μόνη θέση κοινής αποδοχής μέσα στο κόμμα των Πράσινων είναι η απόρριψη της βίας, η πεποίθηση ότι τα προβλήματα της κοινωνίας μπορούν να λυ-

θουν μέσα από το διάλογο και την ανάπτυξη των ομάδων πίεσης", μας είπε ο Ντ. Σναϊντερ μέλος μιας απο τις πιο ριζοσπαστικές τάσεις των Πράσινων στην ομιλία του στο Γκλόρια.

Από την άλλη μετά τις πρώτες συγκρούσεις, οι κυβερνήσεις ξεκαθαρίζουν μια πιο ευέλικτη τακτική που συνδυάζει τη καταστολή με παραχωρήσεις ή και προσπάθειες αξιοποίησης των κινημάτων. Τα αποτελέσματα αυτης της εξέλιξης είναι σήμερα φανερά στη πορεία των κινημάτων:

* Το κίνημα των καταλήψεων των σπιτιών, τουλάχιστον με την αρχική του μορφή, εχει διαλυθεί. Η πλειοψηφία των καταληψιών κουρασμένη απο την αέναη σύγκρουση με την αστυνομία, δέχθηκε τη λύση να διατηρεί τα σπίτια πληρώνοντας ενοίκιο. Ενοικιο μικρότερο βέβαια απο τα στάνταρ της αγοράς, αλλά ας μη ξεχνάμε οτι τα κτίρια που καταλήφθηκαν έμεναν άδεια γιατι υπήρχε δυσκολία στην αξιοποίησητους.

* Το οικολογικό κίνημα ανάπτυξε τις μεγαλύτερες κινητοποιήσεις του σε αμυντικό επίπεδο. (υπεράσπιση κάποιου δάσους, ενάντια στη δημιουργία κάποιου αεροδρομίου ή δρόμου κ.λ.π.). Η στροφή της τοπικής αυτοδιοίκησης και των σοσιαλιστών σε τέτοια θέματα έκανε αυτές τις κινητοποιήσεις ολο και πιο σπάνιες. Παράλληλα οποτε προσπάθησε να περάσει σε θετικές αντιμετωπίσεις δεν μπόρεσε να αποφύγει την τεχνοκρατικη εκδοχή: Η τεχνολογία αντιρύπανσης, οι εναλλακτικές καλλιέργειες, οι ήπιες μορφές ενεργείας, η υγιεινή διατροφή, γίνονται τομείς με έντονο ενδιαφέρον για τους καπιταλιστές με αποτέλεσμα τη χρηματοδότηση πολλών εναλλακτικών πρακτικών απο το κράτος σαν πειράματα για μελλοντικές επενδύσεις.

* Η διεκδίκηση των κέντρων νεολαίας εγκαταλείπεται τουλάχιστον στις μεγάλες πόλεις. Χαρακτηριστική είναι η περίπτωση της Ζυρίχης: Μετά τις σκληρές συγκρούσεις για τη κατάκτηση του κτιρίου, το κέντρο, απόλυτα απομονωμένο απο τη πόλη, μετατρέπεται σε γραφείο ταξειδίων για τις Ινδίες και το Θιβέτ, σε κέντρο διακίνησης της ηρωινης. Οι πρώτοι που το εγκαταλείπουν είναι οι πιο ζωντανοί απ' αυτούς που το διεκδίκησαν.

Το τελευταίο καιρό παρουσιάζεται σ' αυτές τις χώρες μια απορρόφηση όλων των άλλων νέων κινημάτων στο αντιπυρηνικό. Πρόκειται για μια εξέλιξη που δεν είναι μόνο θέμα επιλογής αλλά και αδυναμίας να διατηρηθούν κάποια μέτωπα που άνοιξαν τα προηγούμενα χρόνια. Όμως για το αντιπυρηνικό θα μιλήσουμε πιο κάτω μιας και αποτελεί συγκλιση και άλλων παραγόντων.

β) Η καθημερινή επανασταση: Η αντίθετη τάση εμφανίζεται στον πιο θερμό Νότο με κέντρο την Ιταλία και το κίνημα του '77. Εδώ αρχικά τα κινήματα δεν έχουν καμμιά αυταπάτη για τη δυνατότητα ουσιαστικών κατακτήσεων με μονιμότητα και διάρκεια μέσα στο καπιταλισμό. Με την έκρηξη του '77 οι επι μέρους διεκδικήσεις συνοδεύονται με "κεντρική" πάλη ενάντια στην αστυνομία, τα κόμματα, το κράτος. Ταυτόχρονα οι διεκδικήσεις, οι μορφές πάλης που επιλέγονται ξεφεύγουν απο τα όρια ανοχής του καπιταλισμού. Η "δεύτερη κοινωνία" βαδίζει σε μια μετωπική αντιπαράθεση με τη πρώτη. Σ' αυτη τη πορεία η προσπάθεια προσεταιρισμού του εργατικού κινήματος υποτιμάται, ενω κάποια κομματια των κινημάτων φτάνουν να αντιμετωπίζουν εχθρικά τους εργάτες σαν προνομιούχους, σαν τμήματα της πρώτης κοινωνίας. Η πραγματοποίηση της επανάστασης, όταν η βασική κοινωνική δύναμη που μπορεί να τη στηρίζει μένει αμέτοχη, μπορεί να προχωρήσει μόνο σαν καρικατούρα, σαν πραξικόπημα. Τάσεις που φαίνονται μέσα στα κινήματα πολύ πρίν οι B.R. πάρουν το λόγο: οι αντιλήψεις για "στρατιωτικοποίηση του κινήματος" εκφράζονται απο το διαλυτικό συνέδριο του Pottere Operaio, οι διαδηλώσεις P-38 αναπτύσσονται πολύ πρίν την υπόθεση Μόρο, οι συγκρούσεις κλιμακώνονται με πλήρη αδιαφορία για τα όρια της συγκυρίας. Όμως το πραξικόπημα μπορεί να πραγματοποιηθεί μόνο απο επαγγελματίες συνομότες. Ο συσχετισμός ανάμεσα στους κινηματίες και τους στρατιωτικούς αλλάζει ραγδαία; Ολόκληρα κομμάτια του κινήματος μετατρέπονται σε ένοπλες οργανώσεις ("Πρώτη γραμμή και δεκάδες μικρότερες).— οι Ταξιαρχίες αναδεικνύονται σαν κέντρο, με την έννοια ότι είναι μόνοι που ολοκληρώνουν τη περιρέουσα διάθεση σε πρακτική—στρατηγική—οργάνωση.

Μετά την εκτέλεση του Μόρο το κράτος παίρνει τη πρωτοβουλία και το κίνημα του '77 συντρίβεται σ' ένα όργιο καταστολής; ειδικοί νόμοι, αστυνομοκρατία, δίκες, χιλιάδες κρατούμενοι, " μετανοιωμένοι,", φυγάδες, συμμοριοποίηση των απομειναριων ενός μαζικού κινήματος της νεολαίας.

Μέσα σ'αυτές τις συνθήκες ήττας αναπτύσσεται η αυτοκριτική της αυτονομίας. Η κριτική στους στρατιωτικοπολιτικούς, προεκείνεται σε κριτική του "ολοκληρωτισμού" που ενυπάρχει σε κάθε αντίληψη που τοποθετεί τη κατάληψη της πολιτικής εξουσίας σαν προϋπόθεση για τη συνέχεια της απελευθερωτικής πορείας της εργατικής τάξης και ολόκληρης της κοινωνίας. Η έννοια της επανάστασης—τομής στη διαδικασία ανάπτυξης του κινήματος, διαλύεται σε μια καθημερινή αέναη ανάπτυξη εναλλακτικών τρόπων ζωής, έκφρασης, παραγωγής. Η πολιτική προτείνεται σαν διαπραγμάτευση ανάμεσα στην αστική εξουσία και τις εναλλακτικές πρακτικές για την εξασφάλιση των όρων ύπαρξης τους. Από τον παξικοπηματισμό, στη θεωρία των ομάδων πίεσης και των απελευθερωτικών λόμπυ. Ο "ιταλικός εργατισμός" μετά την αριστερή ανακαλύπτει τη δεξιά εκδοχή υποκατάστασης της εργατικής τάξης. Η επανάσταση τοποθετείται στη μνήμη του κινήματος: Do you remember revolution ?

Στις αρχές των χρόνων '80 η αντιπαράθεση των SS–20 με τους Πέρσιγκ και Κρούζ δημιουργεί νέες συνθήκες τουλάχιστον στην Ευρώπη. Οι πολιτικές και κοινωνικές συνθήκες μέσα στις οποίες εξελίσεται η φρενίτιδα των πυρηνικών εξοπλισμών αφαιρούν απο Δυτικούς και ανατολικούς κάθε δυτότητα αιτιολόγησης της πολιτικής τους. Έχοντας μεσολαβήσει η Πολωνία και το Αφγανιστάν, οι εξελίξεις της Μέσης Ανατολής και της Κεντρικής Αμερικής, κανένας απο τους δυο συνασπισμούς δεν έχει το κύρος να ισχυριστεί οτι εξοπλίζεται για την υπεράσπιση ενός "γενικού καλού" του Ελεύθερου κόσμου οι μεν—της εργατικής τάξης οι δε, απέναντι στο αμερικανικό Γεράκι οι μεν—τη Ρώσσικη αρκουδα οι δε.

Οι τεράστιες δαπάνες για τους πυραύλους, μέσα στις συνθήκες της κρίσης, φαντάζουν όλο και πιο αδικαιολόγητες, παρουσιάζονται σαν μια τεραστιας κλίμακας πρόκληση.

Η τακτική Ρώσσων και αμερικάνων να φορτώνουν ένα μέρος των δαπανών στους συμμάχους τους, δημιουργεί το φαινόμενο να τάσσονται ενάντια στους πυραύλους κομμάτια των αστικών τάξεων και απο τις δυο πλευρές, και κατα συνέπεια κάποια κόμματ α, μερίδα του μεγάλου τύπου, ακόμα και τμήματα των πιο πολεμοκάπηλων κρατικών μηχανισμών.

Τέλος, οι υπαρκτοί πόλεμοι-τα Φωλκλαντ και ο Λίβανος, η Μεσοποταμια και η Κεντική αμερική— σε συνδυασμό με την ομολογία της πιθανότητας ενός "περιορισμενου" πυρηνικού πολέμου στην Ευρώπη, δημιουργούν το αίσθημα αβεβαιότητας και ανασφάλειας για τους κατοίκους της πιο "ήρεμης" ηπείρου: στην Ευρώπη απλώνεται το φαινόμενο που ονομάστηκε "τρόμος της βόμβας".

Αυτή είναι και η βάση της ανάπτυξης των τεραστίων κινητοποιήσεων σ'όλες σχεδόν τις χώρες της Δ.Ευρώπης ενάντια στην εγκατάσταση των Πρεσιγκ — Κρουζ. Κινητοποιήσεις που συνενώνουν οικολόγους και καταληψίες, νεολαίες Σοσιαλδημοκρατικών κομμάτων και Προτεστάντικες εκκλησίες, φεμινιστριες και αριστερίστικες οργανώσεις, ευρωκομμουνιστες και φιλοσοβιετικά ΚΚ, αστους πολιτικούς και καθολικούς διανοουμένους, καλλιτέχνες και αστέρες της Ευρωπαικής δημοσιογραφίας, ακόμα και στρατηγούς και Βετεράνους των πολέμων. Πρόκειται πράγματι για "ένα κίνημα που συσπειρώνει εκατομμύρια κόσμου ανεξάρτητα απο πολιτική ή θρησκευτική τοποθέτηση ταξική ή κοινωνική θέση, ηλικία". (Ρήξη 13). Πρόκειται για ένα κίνημα που με τη δύναμη των κινητοποιήσεων-του και το βάρος της προπαγάνδας του κατέγραψε την αντίθεση των μαζών της Ευρώπης στην εγκατάσταση των Πέρσιγκ — Κρούζ. Οι τελευταίες όμως εξελίξεις έχουν φέρει στην επιφάνεια και τα προβλήματα που ενυπάρχουν ακριβώς μέσα στον πλάτος της συμμαχίας που στήριξε αυτές τις κινητοποιήσεις:

Το κεντικό πρόβλημα είναι ότι το κίνημα ενοποιείται μόνο στην αντίθεση στην εγκατάσταση των πυραύλων. Όποτε οι εξελίξεις ξεπέρασαν αυτό το επίπεδο, η συμμαχία διαλύθηκε, οι αντιδράσεις ήταν πολύ πιό περιορισμένες. Στην Αγγλία το αντιπυρηνικό κίνημα δεν μπόρεσε να πεί λέξη για το πόλεμο στα Φωλκλαντ, εκτός απο μιά ανακοίνωση που απαιτούσε να μην υπάρχουν πυρηνικά όπλα στο Στόλο. Σ'όλη την Ευρώπη η πάλη ενάντια στην "ειρηνική βόμβα", ενάντια στα πυρηνικά εργοστάσια, συνενώνει μόνο ένα μικρό μέρος του αντιπυρηνικού κινήματος. Οι προσπάθειες των πιο προχωρημένων κομμάτων νά δώσουν αιχμές και ενάντια στον συμβατικό πόλεμο, ή αιχμές αλληλεγγύης σε κινήματα που δοκιμάζονται άγρια αυτή τη περίοδο (Σαλβαδόρ, Πολωνία, Νικαράγουα, Παλαιστίνη...) έμειναν απομονωμένες.

Αυτή η διαπίστωση στήριξε και την τακτική των κυβερνήσεων στην αντιμετώπιση του κινήματος. Η έμπειρη αστική τάξη της Ευρώπης δεν παρασύρθηκε σε ψυχροπολεμικές υστερίες , φρόντισε τη πιό πολιτικοποιημένη και μακρόπνοη τακτική: Στις πολιουρκουμένες βάσεις οι πυραύλοι κατέβηκαν απο τον αέρα. Το κύμα διαδηλώσεων αντιμετωπίστηκε υπομονετικά, ακόμα και όταν χρειάστηκε η επέμβαση των δυνάμεων καταστολής αυτό έγινε με τρόπο που υπογράμμιζε ότι τα όρια του νόμου ισχύουν ακόμα και για ένα τόσο πλατύ κίνημα. Έτσι το "θερμό φθινόπωρο" του '83 πέρασε χωρίς καμμιά χώρα να μπεί σε σοβαρή πολιτική κρίση λόγω των πυραύλων. Σήμερα η κατάσταση είναι εντελώς διαφορετική: Οι πυραυλοι εχουν ηδη εγκατασταθεί στην Ευρωπη.

Πρόκειται για μιά εξέλιξη με τεράστια σημασία. Αρχικά η αστική τάξη επιβεβαιώνει ότι, παρόλες τις πιέσεις, η κεντρική της επιλογή είναι η αποδοχή του πυρηνικού εξοπλισμού της Ευρώπης. Οι αντιθέσεις με τους αμερικάνους περιχαρακώνονται στα πλαίσια του ΝΑΤΟ, στη διαπραγμάτευση του τι ανταλλάγματα—τι έλεγχο—τι συμμετοχή θα έχουν οι εθνικές κυβερνήσεις στο πρόγραμμα ανάπτυξης των Πέρσιγκ-Κρούζ. Επιλογή που βάζει τα αστικά τμήματα των αντιπυρηνικών κινητοποιήσεων σ'ένα δίλλημα "με ποιόν θα πάς και ποιόν θ'αφήσεις". Ακόμα όμως και συνολικά για το κίνημα τοποθετούνται κάποια διλλήματα: Ξήλωμα των πυραύλων ή έλεγχος πάνω στις πιθανότητες χρησιμοποίησης-του; Τι κοινωνικές και πολιτκές αλλαγές απαιτούνται και στη μια και στην άλλη περίπτωση; Τι στόχους μπορεί να έχει σήμερα το αντιπυρηνικό κίνημα; Ερωτήματα που και μόνο η εμφάνιση τους από τα τέλη του '83 μοιάζει να έχει παραλύσει τα κινήματα στις περισσότερες χώρες.

Το καλύτερο παράδειγμα για να παρακολουθήσουμε αυτή την εξέλιξη είναι η Γερμανία. Οι αντιπυρηνικές κινητοποιήσεις ξεκίνησαν με άξονα τους Πράσινους—Εναλλακτικούς. Μέσα σ'ενα χρόνο τα γκάλλοπ υπολογίζουν ότι το 70—75% των Γερμανών είναι ενάντια στην εγκατάσταση Πέρσιγκ—Κρούζ. Σ'αυτό το διάστημα συντελείται μια καταπληκτική στοφή: Τό SPD , Η Γερμανική Σοσιαλδημοκρατία, που προκάλεσε την απόφαση του ΝΑΤΟ για την εγκατάσταση των Πέρσιγκ—Κρούζ τοποθετείται ενάντια στους πυραύλους. Ο Βίλλυ Μπράντ, η μεγαλύτερη αλεπού της Ευρωπαϊκής πολιτικής, μετατρέπεται σε περιφερόμενο ρήτορα στις αντιπυρηνικές εκδηλώσεις. Η μάχη ενάντια στους πυραύλους βρίσκει τρεις αιχμές: αποκλεισμός των Βασεων—μεγάλες διαδηλώ-

σεις–Κοινοβουλευτική έκφραση από SPD-Πρασινους. Η πολιτική προϋπόθεση της συμμαχίας είναι η περιθωριοποίηση κάθε πιο ριζοσπαστικής τάσης απο το "να μην εγκατασταθουν οι Πέρσιγκ–Κρουζ στο Γερμανικό έδαφος". Παρόλα αυτά η κυβέρνηση Κολ εγκαθιστά τους πυραύλους. Στις νέες συνθήκες οι μόνοι που έχουν τακτική είναι το SPD; ψήφο στο SPD, για σοσιαλδημοκρακτική κυβέρνηση, που αν και δεν μπορεί να δεσμευτεί για ξηλωμα των πυραύλων, θα προωθήσει διαπραγματεύσεις για τον έλεγχό τους, διεθνείς πρωτοβουλίες για διμερή αφοπλισμό κ.λ.π. Ένα επίπεδο ελιγμών τόσο οικείο για τους μάγους της Ostpolitik αλλά και αρκετά απαγορευτικό για την συνέχεια του αντιπυρηνικού κινήματος .Οι Πράσινοι μπαίνουν σε μιά σοβαρή κρίση. Ένα κομμάτι αποδέχεται την πίεση και αρχίζει να υλοποιεί τη συμμαχία με το SPD , υποστηρίζοντας σοδιαλδημοκρατικές κυβερνήσεις στα κοινοβούλια των κρατιδίων. Ο σχηματισμός σοσιαλ/κης κυβέρνησης στηνΈσση με την ψήφο των Πράσινων, κάνει το "κέντρο" του κόμματος να απειλεί με διαγραφές. Κάθε προσπάθεια διερεύνησης μιας άλλης τακτικής απέναντι στους πυραύλους αντιμετώπίζεται με τον παλη̣ό καλό γερμανικό τρόπο: Στο κοινοβούλιο βουλευτής των Πράσινων, βετεράνος στρατηγός καταγγέλει την ύπαρξη "κομμουνιστικών ομάδων" που διαβρώνουν τους Πράσινους επεξεργαζόμενες συνομωσίες. Οι πιό ριζοσπαστικές τάσεις, αν και αρνούνται την υποστήριξη του SPD, ομολογούν οτι δεν έχουν κάποια εναλλακτική τακτική για την συνέχεια του κινήματος. Ο Βίλλυ Μπράντ εκτιμά οτι σε λίγα χρόνια οι Πράσινοι δεν θα υπάρχουν πια.

Σήμερα, 15 χρόνια απο το 68, τα κινηματα κοινωνικής κριτικής έχουν διαγράψει ένα τεράστιο κύκλο εμπειρίας.
Αρχικά πρόκειται για μια διαδρομή που αποτελεί μια καταπληκτική διεύρυνση της κριτικής του καπιταλισμού.Η κριτική της εκπαίδευσης και της εργασίας,της οικογένειας και του σεξισμου,της σχέσης με τη φύση την τεχνολογία,η διεκδίκηση της δημιουργικότητας και της επικοινωνίας,η συνειδητοποίηση του ενδεχόμενου αφανισμού σαν οριακή έκφραση της ανταγωνιστικότητας της αστικής κοινωνίας. Πρόκειται για μια διεύρυνση απαιτήσεων και στόχων,για μια διεύρυνση "προγράμματος"της επανάστασης.
Ταυτόχρονα πρόκειται για μια διαδρομή που διερευνά βήμα πρός βήμα, με το πιο επώδυνο τόπο, μέσα απο εκρήξεις και ήττες, ολα τα ζητήματα επαναστατικής πρακτικής απο την αρχή. Μετά το '68, η υποχώρηση και η παθητικότητα τής εργατικής τάξης μέσα στη κρίση δημιουργεί το κενο "δεδομένων" και βεβαιότητας.

Εμφανίζονται οι αντιλήψεις που θεωρούν αυτή την υποχώρηση του εργατικού κινήματος το οριστικό τέλος της εργατικής τάξης, σαν επαναστατικό υποκείμενο στην πάλη για την ανατροπή του καπιταλισμού. Η σύνθεση των κινημάτων κοινωνικής κριτικής παρουσιαζεται, για ενα διάστημα, σαν η διάδοχη εποχή, σαν η εναλλακτική λύση στη κρίση του εργατικού κινήματος. Απ' τη μια πρόκειται για μια αυθόρμητη αντίθεση στη τακτική των ΚΚ, οπου στο ονομά της σύνδεσης με το εργατικό κίνημα υποκαθιστούν τη πάλη, τις ανάγκες, τις προοπτικές μαζικών κινημάτων στις κοινοβουλευτικές σκοπιμότητες των κομμάτων. Απ' την άλλη όμως, πρόκειται για ένα προσανατολισμό που οδηγεί τα κινήματα της νεολαίας σε μια νέα πορεία κρίσης:

Η αποδοχή της απομόνωσης απο το εργατικό κίνημα δημιουργεί κρίση κοινωνική στρατηγικής, για τα κινήματα. Το "ξεπέρασμα" της προλεταριακής επανάστασης, του σοσιαλισμού, εμφανίζεται με δυο αδιέξοδες εκδοχές:α) Την επανεμφάνιση προσοσιαλιστικών αντιλήψεων, για την ανάπτυξη εναλλακτικών νησίδων όπου η ζωή της νεολαίας μπορεί να αλλάξει χωρίς τις προυποθέσεις κάποιας συνολικής κοινωνικής ανατροπής που θεωρείται ανέφικτη ή και επικίνδυνη. Β) Την ανάπτυξη της τάσης για την πραγματοποίηση της απομονωμένης επανάστασης. Της πρακτικής οπου τα κινήματα πραγματοποιουν "χτύπημα στη καρδιά του κράτους", και όχι μόνο μέσα από τις ένοπλες ενέργειες, κλιμακώνοντας μια καταστροφική επιθετικότητα απέναντι σε κάθε τι που αποτελεί ή αντιπροσωπεύει στοιχεία του αστισμού. Πρακτικές αδιέξοδες,γιατί η ίδια τους η απομόνωση προσδιορίζει την αδυναμία να συνδεθεί η καταστροφή του παλιού, με μια νέα συνολική πρόταση για την οργάνωση της κοινωνίας.

Πρόκειται για μια κρίση κοινωνικής προοπτικής που δεν καθορίζει το μέλλον των κινημάτων, αλλά το σήμερα,τη πράξη τους εδώ και τώρα. Οι οικολόγοι, οι πράσινοι, οι καταληψίες συναντούν τα όρια αναπτυξης εναλλακτικών τρόπων παραγωγής-σχέσεων ζωής μέσα στο καπιταλισμό. Η προσπάθεια διαπραγμάτευσης αυτών των ορίων,
φέρνει τους κινηματίες που έχουν απορρίψει τον "ολοκληρωτισμό" των επαναστάσεων, μπροστά σε μια σειρά αμειλικτα διλλήματα. Μέσα στα πλαίσια του οργανωμένου απο τους καπιταλιστές πολιτικού παιχνιδιού, αν αποκλειστεί η προοπτική συνολικής ανατροπής του, δεν υπάρχουν άλλες εκδοχές από την ενσωμάτωση ή τη διάλυση. Παράλληλα στην Ιταλία η αυτονομία, ανακαλύπτει μέσα απο τη δράση των Ταξιαρχιών, το μοναδικό τρόπο ανατροπής οταν η βασική ανατρεπτική τάξη παραμένει αμέτοχη. Η αυτοκριτική της αυτονομίας και η αναπτυξή των σχέσεων Πράσινων– SPD σημαδεύουν το τέλος μιας εποχής. .

Μέσα σ'όλα αυτά τα αδιέξοδα υπάρχει και μια διαφορετική εμπειρία. Η Πολωνέζικη επανάσταση έρχεται να δώσει τη καλύτερη απάντηση σ' οσους πίστεψαν στην αποχώρηση των εργατών απο το επαναστατικό προσκήνιο. Η σύνθεση της κριτικής των νέων, των φοιτητών, των διανοουμένων, με τη κίνηση και τις προοπτικές του "ιστορικού νεκροθάφτη", έδωσε στην αντιπαράθεση χαρακτήρα θανάσιμης αγωνίας για τους κρατικούς καπιταλιστές. Προκειται για μια εμπειρία —οδηγό:αυτή ακριβώς η σύνθεση είναι επίκαιρη και αναγκαία σ' όλο το πλανήνη.

Δεκαπέντε χρόνια απο το Μάη, η κόκκινη εκδοχή είναι πάντα επίκαιρη.

ΚΕΕΔ: η σύγχρονη «Φανέλλα του Στρατιώτη»

Η θεωρία και η πράξη του ρεφορμισμού στο στρατό

Η αναγγελία ίδρυσης της ΚΕΕΔ προκάλεσε μιά σειρά συζητήσεων στο χώρο του κινήματος για το στρατό που σύντομα κατέληξαν στο εφησυχαστικό συμπέρασμα οτι " δεν πρόκειται παρά γιά άλλη μιά σφραγίδα στα χέρια του ΚΚΕ " που θα έχει σα στόχο να δείξει ότι " το κόμμα ασχολείται οργανωμένα με το ζήτημα ". Ενα χρόνο μετά, η εικόνα αυτή φαίνεται να διαφοροποιείται αρκετά, καθώς η ΚΕΕΔ και "δραστηριότητες " έχει να εμφανίσει, και μάλιστα " μέσα κι έξω απ' τον στρατό" και ένα ολόκληρο "θεωρητικό υπόβαθρο" γύρω από τα συνολικότερα ζητήματα θητείας, πειθαρχίας, αξιόμαχου κλπ έρχεται να προβάλλει.

Ετσι, είναι πια φανερό ότι μια επαναστατική κριτική στην ΚΕΕΔ σήμερα, δεν μπορεί απλά και μόνο να βασίζεται στο κατά πόσο ο συγκεκριμένος αυτός φορέας προωθεί τα αιτήματα περί μείωσης της θητείας και συνδικαλισμού (άλλωστε όπως είναι γνωστό υποστηρίζει τη "μείωση της θητείας στους 12-16 μήνες" και την "κατοχύρωση των δημοκρατικών δικαιωμάτων των στρατευμένων") αλλά πρέπει αναγκαστικά να αναφέρεται σε όλα τα ζητήματα που έχουν σχέση τοσο με τον ρόλο και τη λειτουργία του στρατού καθεαυτού όσο και με την στρατηγική του επαναστατικού κινήματος σε σχέση με τον μηχανισμό αυτό.

ΑΠ' ΑΦΟΡΜΗ ΤΟ ΑΡΘΡΟ ΤΗΣ ΚΟΜΕΠ

Ενα κείμενο απροκάλυπτης επίθεσης στις Επιτροπές Στρατιωτών και στην Επιτροπή γιά το Στρατό δημοσιεύτηκε στο τεύχος 12 της "Κομμουνιστικής Επιθεώρησης" ("Οργάνου της ΚΕ του ΚΚΕ") τον Δεκέμβρη του '83 με τον χαρακτηριστικό τίτλο: "Επιτροπές" για το στρατό : ενα εμπόδιο στο δρόμο του δημοκρατικού κινήματος για τον εκδημοκρατισμό των Ενόπλων Δυνάμεων.

Στο άρθρο αυτό της Αγγελικής Σωτήρη ξετυλίγεται ανάγλυφα όλη η "σύγχρονη" ρεφορμιστική αντίληψη γιά το στρατό, το ρόλο των δημοκρατών αξιωματικών και τα καθήκοντα συνειδητής πειθαρχίας που έχουν να εκπληρώσουν οι φαντάροι--είναι επομένως προφανής η ανάγκη να σταθούμε για λίγο εδώ.

"Ενοπλες Δυνάμεις"

".....Γιατί οι αριστερίστικες κι οι αναρχικές ομαδούλες απολυτοποιώντας μια γενική θέση, ότι ο στρατός ε π ι δ ι ώ κ ε τ α ι να είναι όργανο στα χέρια των εκμεταλλευτριών τάξεων για την καταστολή των λαικών κινητοποιήσεων, αντιμετωπίζουν τις Ε.Δ. μονόπλευρα, με παρωπίδες, σαν αποκλειστικά αντιδραστική δύναμη, που δεν υπόκειται σε αλλαγές".

Και παρακάτω:

"Δεν πρέπει να ξεχνά κανείς ότι το μεγαλύτερο ποσοστο των μονίμων στελεχών προέρχεται από φτωχές αγροτικές και γενικά όχι εύπορες οικογένειες που δοκιμάζονται κι ότι οι ίδιοι - κύρια οι κατώτεροι - αντιμετωπίζουν σοβαρά προβλήματα"

Ολη η "σύγχυση" του κείμενου δημιουργείται από την σκόπιμη ταύτιση δύο εντελώς διαφορετικών πραγμάτων:

Του στρατού, σαν μηχανισμού με σαφώς καθηρισμένο ταξικό ρόλο για την υλοποίηση του οποίου είναι αρμόδιοι οι αξιωματικοί (ή αλλιώς "τα μόνιμα στελέχη"),και των χιλιάδων νέων προλετάριων που υποχρεώνονται με τη βία να χάσουν δυό χρόνια απ' τη ζωή τους για να εκπληρώσουν το "χρέος προς την πατρίδα".

Και βέβαια ο στρατός δεν είναι " όργανο στα χέρια των εκμεταλλευτριών τάξεων" μ ό ν ο όταν καλείται να πειθαρχήσει με τα όπλα τις εξεγερμένες μάζες, όπως ισχυρίζεται η ορθόδοξη κομμουνίστρια αρθρογράφος, αλλά είναι από τη φύση του τέτοιος και εκπληρώνει το ρόλο του σε καθημερινή βάση όταν διαπαιδαγωγεί την νεολαία με το δηλητήριο του μιλιταρισμού, του εθνικισμού και της πειθαρχίας στους "ανωτέρους", όταν η ίδια η ύπαρξη και η ισχυροποίησή του έρχεται σε κατευθείαν αντίθεση με τις στρατηγικές προοπτικές του εργατικού κινήματος.

Ο στρατός παύει να είναι το "οπλισμένο χέρι της αστικής τάξης" ακριβώς από τη στιγμή που η πειθαρχία σπάει, που η κάστα των αξιωματικών διαλύεται, από τη στιγμή δηλαδή που σαν στρατός αποσυντίθεται και συντρίβεται. Η διάλυση του στρατού - στα πλαίσια της διάλυσης της κρατικής μηχανής συνολικά - είναι το πρώτο έργο κάθε επανάστασης, διαφορετικά η επανάσταση είναι αδύνατη.

Αξίζει στο σημείο αυτό να θυμηθούμε τα λόγια ενός πολύπλευρα διαστρευλωμένου σύντροφου, τόσο από τους επικριτές του όσο και από τους λεγόμενους " υποστηριχτές " του:

" Καμμιά μεγάλη επανάσταση δεν έγινε και δεν μπορεί να γίνει χωρίς "ξεχαρβάλωμα" του στρατού. Γιατί ο στρατός είναι το πιό αποστεωμένο όργανο υποστήριξης του παλιού καθεστώτος, το πιό γερό φρούριο της αστικής πειθαρχίας, στήριγμα της κυριαρχίας του κεφάλαιου, για τη διατήρηση και την καλλιέργεια της δουλικής υποταγής και της καθυπόταξης των εργαζόμενων στο κεφάλαιο.....".

(Λένιν—"Η προλεταριακή επανάσταση κι ο αποστάτης Κάουτσκι").

* * *

Μετά λοιπόν,από την απόρριψη των λενινιστικών "παρωπίδων" για τον ρόλο του στρατού και των καραβανάδων, ανοίγει ο δρόμος για την καταγγελία της "ανεύθυνης στάσης των αριστερίστικων και αναρχικών ομαδούλων" και για την συνετή και επιλεκτική διατύπωση των αιτημάτων του κινήματος.

Με την μονότονα επαναλαμβανόμενη διευκρίνιση ότι "η πειθαρχία είναι αναπόσπαστο στοιχείο του στρατεύματος" και ότι "ο λαός ενδιαφέρεται ζωτικά για το αξιόμαχο....και μάλιστα σε μια εποχή έντασης με την Τουρκία", αφού δηλαδή προηγηθούν ατέλειωτες δηλώσεις πίστης και νομιμοφροσύνης στην αστική τάξη, διατυπώνεται το αίτημα της "καθιέρωσης κάποιας μορφής συνδικαλισμού".Προς αποφυγήν τυχόν παρεξηγήσεων διευκρινίζεται και πάλι ότι "αυτό δεν μπορεί να είναι αυτοσκοπός, ούτε πολύ περισσότερο μέθοδος ρήξης με τη "στρατοκρατία", όπως θέλουν οι αριστεριστές".

Ενας "συνδικαλισμός" δηλ. που - όπως γράφεται σε άλλο σημείο - θα έχει να κάνει με τη συμμετοχή των φαντάρων στα ζητήματα "μόρφωσης και ψυχαγωγίας" και που θα προωθείται "σε ενότητα με τα μόνιμα στελέχη".Κι αν τα παραπάνω δεν αρκούν για να πείσουν τους φαντάρους που σ' όλα τα γράμματά τους καταγγέλουν τους "σύμμαχούς τους αξιωματικούς", δεν μένει πιά παρά η επιστράτευση και της σχετικής κινδυνολογίας:

"Δεν χρειάζεται να υπογραμμίσει κανείς ότι ένας συνδικαλισμός "φανταρίστικος", ξεκομμένος, που αγνοεί τις ειδικές συνθήκες των ΕΔ και την ενότητα με τα μόνιμα στελέχη και τον λαό τον ίδιο, δεν είναι δύσκολο να ελεγχθεί από το κατεστημένο και να εξυπηρετεί μιά χαρά τα συμφέροντά του".

Η ίδια - βέβαια - λογική διαπνέει και τον υπόλοιπο κατάλογο των προβαλλόμενων αιτημάτων. Για το κάθε ένα από αυτά (από τη "μείωση της θητείας στους 16 μήνες" μέχρι και τη "βελτίωση των συνθηκών ζωής των στρατευμένων"), ακολουθεί μιά αντίστοιχη δέσμη προτάσεων για την διασφάλιση του αξιόμαχου και του ετοιμοπόλεμου του στρατού.

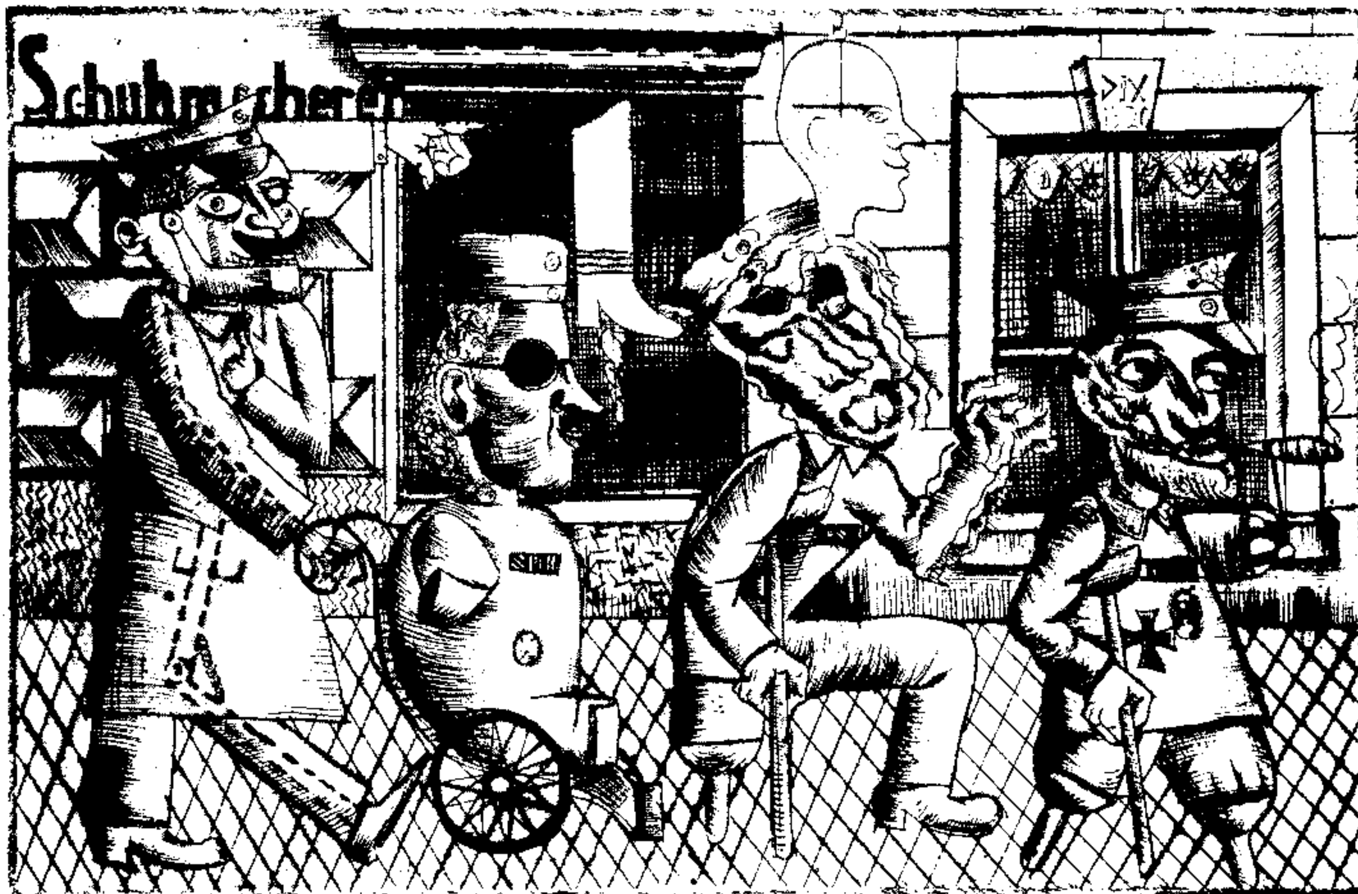
Ετσι, για την κάλυψη πχ των κενών θέσεων που θα προκύψουν από τυχόν μείωση της θητείας προβάλλεται παράλληλα η "αναδιάταξη των Μονάδων και ο εκσυγχρονισμός του οπλικού συστήματος", μιά συνολικότερη δηλ. αντίληψη που δεν θέλει το κίνημα σε μιά θέση αντιπαλότητας και πάλης αλλά συνδιαλλαγής και αστικής "υπευθυνότητας".

Η προβολή αυτών των θέσεων από το ΚΚΕ, που αν και πάγια "εθνικοενωτικό" τώρα φαίνεται να προσεγγίζει ανοιχτά ευρωκομμουνιστικές αντιλήψεις, μόνο σε άγνοια του ρόλου του στρατού δεν οφείλεται. Η διαμόρφωση αυτού του "θεωρητικού πλαίσιου" και η χάραξη της αντίστοιχης "πραχτικής" που θα δούμε παρακάτω, έρχεται να υλοποιήσει στον "ευαίσθητο χώρο των Ενόπλων Δυνάμεων" τις συνολικότερες προσπάθειες προσέγγισης της κυβέρνησης του ΠΑΣΟΚ και προσεταιρισμού των "μονίμων στελεχών".

Μιά πολιτική που έχοντας σαν απώτερο στόχο τη διαμόρφωση ενός "στρατεύματος υπερασπιστή της εθνικής ανεξαρτησίας και των δημοκρατικών ελευθεριών", στην πράξη μεταφράζεται στον διαρκή αυτοπεριορισμό του κινήματος και στην υποταγή του στα πολεμοκάπηλα σχέδια της ελληνικής αστικής τάξης, αφού "χρειαζόμαστε εναν ισχυρό στρατό ενόψει του τουρκικού κινδύνου".

Ετσι η κριτική στην κυβέρνηση που μέσα στο '83 "αυτοκτόνησε" 31 φαντάρους, είναι ότι "παρά τις ορισμένες επιμέρους αλλαγές το ζήτημα συνολικά του εκδημοκρατισμού των ΕΔ δεν σημείωσε ουσιαστικά βήματα προς τα μπρος". Η διαφωνία του ΚΚΕ (και της ΚΕΕΔ) με την "αγορά του αιώνα" - τον περιβόητο εξοπλισμό του στρατού με μαχητικά αεροπλάνα αξίας 350.000.000 δολ - δεν βρίσκεται στην παραπέρα στρατιωτικο-

now probably destroyed

ποίηση της κοινωνίας, στην ένταση της λιτότητας, στο ότι ο ελληνικός αστικός στρατός κλιμακώνει τις προετοιμασίες του για μια αυριανή πολεμική αναμέτρηση, αλλά στο ότι η αγορά αυτή δεν καλύπτει τις πραγματικές ανάγκες του στρατού, γι' αυτό και αντιπροτείνει την "διαφοροποίηση των πηγών εξοπλισμού".

ΓΥΡΩ ΑΠ' ΤΗ "ΔΡΑΣΗ" ΤΗΣ ΚΕΕΔ

Η πραχτική των ΚΚΕ–ΚΕΕΔ στο διάστημα που μεσολάβησε από την ίδρυσή της τελευταίας μέχρι σήμερα, ήρθε να διαψεύσει το επιχείρημα κάποιων συντρόφων, σύμφων με το οποίο "η διαφορά μας με την ΚΕΕΔ έγκειται στο ότι εμείς αναπτύσσουμε πραχτική στο στρατό.

–Μέσα στις μονάδες η κατάσταση τον τελευταίο καιρό εμφανίζεται αρκετά αλλαγμένη. Οι Κνίτες φαντάροι δεν μπαίνουν πια στο στρατό χωρίς γραμμή, έτσι "ώστε να μην εκτίθενται στην επιρροή των ύποπτων Επιτροπών", αλλά αναπτύσσουν μια συγκεκριμένη δραστηριότητα που ξεκινάει από την καταγγελία στον "Ρίζο" και καταλήγει στην αναφορά. Βέβαια οι ιδιόμορφες συνθήκες που επικρατούν, αναγκάζουν τους "κομματικούς" να συζητούν με τους "αριστεριστές" και να δυσκολεύονται να υλοποιήσουν τις θέσεις περί "συνεργασίας με τα μόνιμα στελέχη".

Κατά τα άλλα φαίνονται και εδώ τα αποτελέσματα της "πατριωτικής – δημοκρατικής" πολιτικής τους: Με την (αριθμητική) δύναμη που διαθέτουν, θα μπορούσαν - αν μη τι άλλο - να είχαν ξεπεράσει το στάδιο της απλής καταγγελίας στον Τύπο και να είχαν συμβάλλει στην οικοδόμηση όρων κινήματος.

–Εξω απ' το στρατό, η ΚΕΕΔ μοιάζει να έχει πλησιάσει τον αρχικό της στόχο: Τη μονοπώληση του κινήματος .

Οι κατά τόπους επιτροπές της – έστω κι αν είναι στημένες – απλώνονται (ως επιδημία).Οι παρεμβάσεις της καλύπτουν ένα ευρύ φάσμα δραστηριοτήτων. Ανάμεσα σ' αυτές κεντρική θέση κατέχουν θέση κατέχουν οι περίφημες "γιορτές αποχαιρετισμού" των νεοσύλλεκτων, ήτοι συγκεντρώσεις νέων την παραμονή της κατάταξής τους.Αυτές βρίσκονται σε αντιστοιχία με την γνωστή θέση ότι "ο πιό ισχυρός (αστικός) στρατός είναι αυτός της συνειδητής πειθαρχίας".Ετσι οι νέοι μέσα σε ένα "οικογενειακό" κλίμα ακούνε παροτρύνσεις γιά κουράγιο (" η Τοπ. Αυτοδιοίκηση στο πλευρό σας") και ευχές γιά "παραγωγική και δημοκρατική θητεία".Οι "γιορτές" αυτές έρχονται να υπενθυμίσουν στούς νέους τα πατριωτικά τους καθήκοντα και να διευκολύνουν την ομαλή ένταξη τους στον (κυριολεχτικά) αυριανό τους ρόλο.

Εξάλλου η μεθοδευόμενη έκδοση κεντρικού έντυπου, οι ανακοινώσεις στον Τύπο, η δημοσίευση των Θέσεων της κίνησης κλπ είναι κάποιές από τις υπόλοιπες δραστηριότητες που στό σύνολό τους εκτιμήθηκαν δεόντως από το υπουργείο Εθν. Αμυνας. Δεν έχει περάσει πολύς χρόνος από τότε που οι προτάσεις για την αναμόρφωση του στρ. κανονισμού 20–1 θεωρήθηκαν από τον Δροσογιάννη "συζητήσιμες" ("έξω όμως από διαδικασίες λαϊκού κινήματος" όπως σοφά συμπλήρωνε).

Η συνέχεια αυτών των ανοιγμάτων ήρθε με την επίσκεψη συνταχτών του Ριζοσπάστη στις παραμεθόριες μονάδες, όπου μαζί με τον υφυπ. Αμυνας επιθεώρησαν την "αξιόμαχη ικανότητα του στρατεύματος". Στο σχετικό ρεπορτάζ που ακολούθησε, βλέπουμε να απαριθμούνται οι "πολλές και αξιόλογες αλλαγές στη ζωή του φαντάρου" ωστε στο τέλος του κείμενου να φτάσει να αναρωτιέται ο συντάχτης:"Ποιά μπορεί να είναι τα προβλήματα των στρατιωτών κάτω από τέτοιες συνθήκες;"

Το μόνο πρόβλημα που τελικά βρέθηκε να υπάρχει στη ζωή των πραγματικά "εξόριστων του Εβρου" είναι αυτό της έλλειψης ουσιαστικής ενημέρωσης, για το οποίο καταλήγει ο "κομμουνιστής" ρεπόρτερ:

" Η απομόνωση φέρνει μιά εσωστρέφεια καθόλου χρήσιμη για τους αντιπροσώπους μας στα σύνορα.Σήμερα που ο στρατός λογιλά θα πρέπει να έχει περιοριστεί στα αυστηρά **(SIC)** καθήκοντά του, η ενημέρωση δεν είναι πολυτέλεια. Είναι μέρος της αποστολής του."

* * *

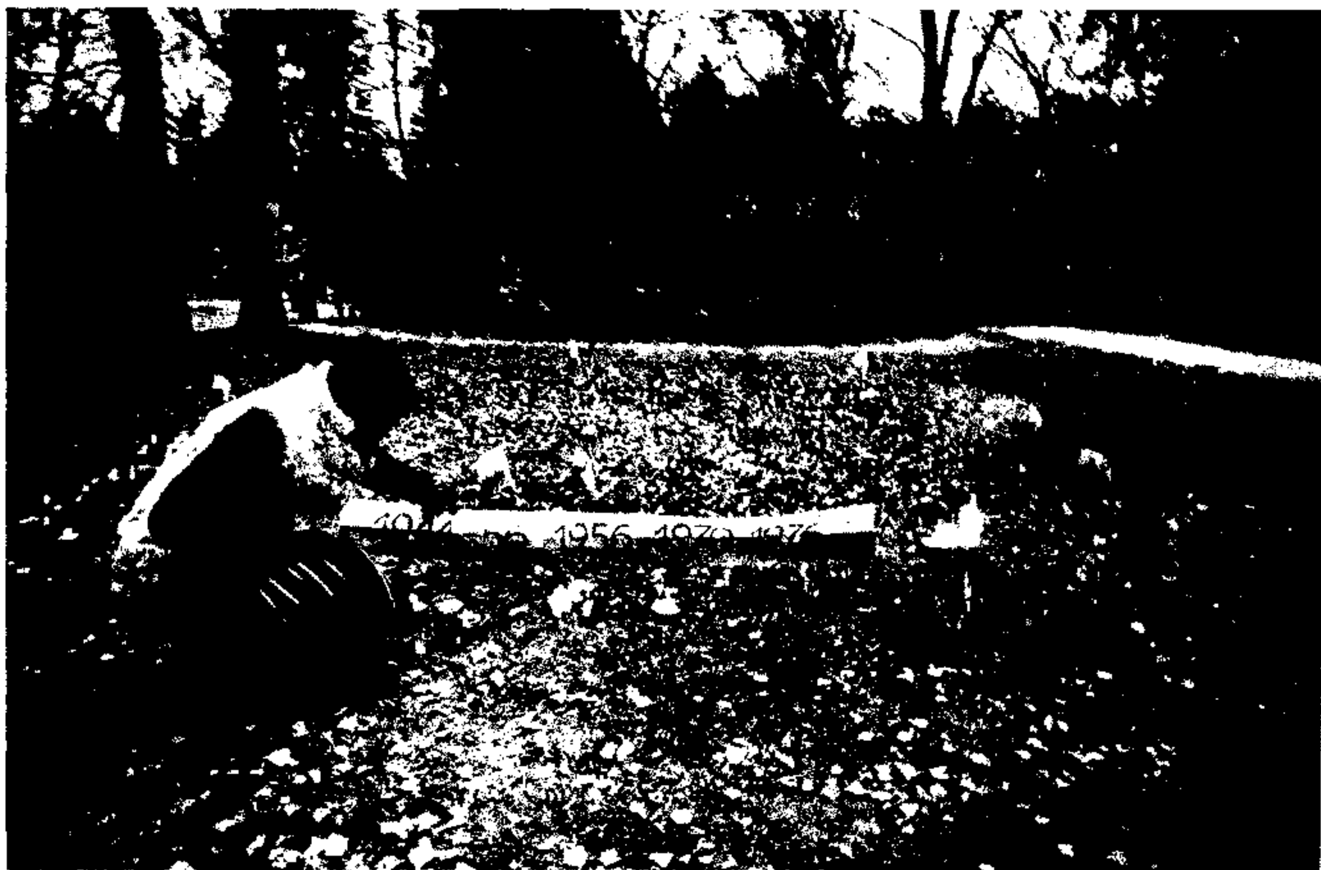
Είναι φανερή η αξεδιάλυτη αντίφαση μιάς πολιτικής που θέλει να "εκφράσει" την μαζική αγανάχτηση για το στρατό, προσπαθώντας ταυτόχρονα να την περιορίζει στα ασφυχτικά πλαίσια της "αναγκαίας πειθαρχίας του στρατεύματος" και της "ομοψυχίας μπροστά στους εθνικούς κίνδυνους".

Ειδικότερα σε συνθήκες Ελληνοτουρκικής κρίσης, η πολιτική αυτή παραλύει και αδρανοποιεί τη μόνη δύναμη που μπορεί να αποτρέψει το ξέσπασμα ενός άδικου πόλεμου ανάμεσα στους λαούς της Ελλάδας και της Τουρκίας: Το εργατικό και νεολαίστικο κίνημα, υποτάσσοντάς το στην εθνικιστική λογική της "υπεράσπισης της πατρίδας".(Χαρακτηριστική είναι η διευκρίνιση που δημοσιεύτηκε στο Ριζοσπάστη ότι όλες οι διεκδικήσεις ισχύουν σε περίοδο ειρήνης).

Γι αυτό και η αντίθεσή της είναι κάθετη με κάθε αντιμιλιταριστική λογική ανάπτυξης μαζικού κινήματος, που σαν στόχο της δεν βάζει τον "εκσυγχρονισμό των ΕΔ" αλλά το δυνάμωμα του κινήματος των φαντάρων και της νεολαίας. **ΓΓ**

ΠΟΛΩΝΙΑ: ΜΙΑ ΔΙΑΡΚΗΣ ΕΡΓΑΤΙΚΗ ΕΞΕΓΕΡΣΗ

Ένα κείμενο για την Πολωνική Αλληλεγγύη, σήμερα τώρα που το ζήτημα είναι πια ανεπίκαιρο, που έχει κλείσει και ξεχαστεί απο όλους;
Όμως η πρόσφατη Πολωνική επανάσταση δεν έχει μόνο ξεχαστεί! Τα δυο χρόνια που πέρασαν απο την ημέρα της στρατιωτικής επέμβασης, φαίνονται αρκετά μεγάλη απόσταση, για να μπορεί η Αλληλεγγύη να χρησιμεύει σαν παράδειγμα, σε πείσμα των γεγονότων και της ιστορίας, για την επιβεβαίωση και στήριξη κάθε θεωρίας: Είτε πρόκειται για τις λασπολογίες του ΚΚΕ και των ανατολικών, είτε πρόκειται για το βραβείο Νόμπελ και την διεκδίκηση της Αλληλεγγύης, από τη Δύση, είτε πάλι για την εξαφάνιση της ίδιας της εργατικής τάξης, απο το προσκήνιο, όσο αφορά την Αυτονομία.

Όμως στην Πολωνία το '80 γεννήθηκε το μεγαλύτερο εργατικό κίνημα που εμφανίσθηκε μεταπολεμικά. Το μέγεθός του και η εξέλιξή του ήταν τέτοια που η Αλληλεγγύη έγινε παράδειγμα για την εργατική τάξη παγκόσμια— ας θυμηθούμε την "Μέρα Αλληλεγγύης", οπως ονόμασαν τα Αμερικάνικα συνδικάτα, την διαμαρτυρία τους, ενάντια στον Ρήγκαν ή τους Ιταλούς εργάτες που απειλούσαν να κάνουν το Τορίνο Γκτάνσκ της Ιταλίας. Και μπορεί στις 13 Δεκέμβρη νάχασε η Πολωνική εργατική τάξη την μάχη, όμως ο αγώνας δεν έχει κριθεί ακόμα. Ο Γιαρουζέλσκι δεν μπόρεσε να σκοτώσει το κίνημα. Το ζήτημα, στην πραγματικότητα, δεν έχει κλείσει. Η επικαιρότητα της Αλληλεγγύης, είναι η επικαιρότητα της επανάστασης.

Από την κινητοποίηση στην οργάνωση: Η γέννηση της «Αλληλεγγύης»

Η Πολωνική εργατική τάξη έχει μια μεγάλη αγωνιστική παράδοση .Τον Ιούνη του 56, οι εργάτες του Πόζναν απεργούν και κατεβαίνουν σε διαδηλώσεις, προκαλόντας μια τεράστια κρίση. Τον Δεκέμβρη του 70 κατεβαίνουν σε διαδηλώσεις οι εργάτες των πόλεων της Βαλτικής. Τα γραφεία του κόματος καίγονται στα Γκντανσκ και το Στετίνο. Τον Γενάρη του 71 οι εργάτες του Στετίνου ξεσηκώνονται για άλλη μια φορά. Όμως τώρα αντί να διαδηλώσουν στους δρόμους καταλαμβάνουν τα ναυπηγεία, αναγκάζοντας τον Γκιέρεκ να διαπραγματευτεί μαζί τους, στον χώρο τους. Τον Δεκέμβρη του 71, εργάτριες στο Λοτζ απεργούν, αναγκάζοντας το κράτος να αποσύρει τίς αυξήσεις των τιμών. Τον Ιούνη του 76, απεργούν, και πάλι ενάντια στίς αυξήσεις τιμών, οι εργάτες στην Βαρσοβία, το Ραντομ και το Πλοκ. Οι εργάτες του εργοστασίου Ούρσους μπλοκάρουν τίς σιδηροδρομικές γραμμές, στο Ραντομ καταστρέφουν τα κομματικά γραφεία.

Οι εξελίξεις του 56, 70, 71 και 76 ήταν λίγο-πολύ αυθόρμητες. Όμως απο το 76 αρχίζει να λειτουργεί μια πολύ μικρή ομάδα αντικαθεστωτικών γύρω απο το KOR,μιά επιτροπή για την υπεράσπιση των εργατών. Το 76 υπερασπίζεται τους εργάτες στο Ραντόμ, μετα τις απεργίες. "Μετά επέκτειναν τις δραστηριότητες-τους και σε άλλα μέρη. Όχι μόνο υπερασπίστηκαν τους εργάτες, αλλά και τους έμαθαν πως ν' αμύνονται απέναντι στο αντίποινα"(1).

Δημοσιεύουν πληροφορίες γύρω απο την κατέσταση στα εργοστάσια, την καταπίεση των εργατών, τίς συνθήκες δουλειάς, κ.λ.π. Έρχονται σε επαφή με ομάδες εργατών σε διάφορα εργοστάσια με αποτέλεσμα μεταξύ των άλλων, δυο ανεπίσημα δελτία, το Robotnic (εργάτης) και αργότερα το Robotnic Wybrera (εργάτες της Ακτής).

Το KOR αριθμούσε όλα,—όλα καμμιά τριανταριά μέλη. Όμως είναι αμφίβολο, άν οι εξελίξεις του 80—81 θα ήταν οι ίδιες χωρίς αυτό.

Τον Ιούλη του 80, η κυβέρνηση προσπαθεί για άλλη μια φορά να αυξήσει τις τιμές. Για άλλη μια φορά βρίσκεται μπροστά σε ένα κύμα απεργιών. Όμως τώρα, παρά την συνηθισμένη σιγή των κρατικών μέσων επικοινωνίας το καθεστώς ήταν ανίκανο να απομονώσει το κίνημα.

"Κατ' αρχήν, απο τον Ιούλιο που άρχισαν οι απεργίες, οργανώσαμε (KOR) ένα κέντρο πληροφοριών, που μάζευε όλες τις δυνατές πληροφορίες γύρω απο τις απεργίες και τους έδινε δημοσιότητα. Όχι μόνο τον Αύγουστο, αλλά ήδη απο τον Ιούλιο, όταν κυρησσόταν μια απεργία κάπου στη χώρα, ο κόσμος ενημερωνόταν αμέσως και για αυτήν την απεργία και για όλες τις προηγούμενες και για τα αιτήματα. Κυκλοφόρησαν φύλλα του Robotnik" (Εργάτης) που περιείχαν "ημερολόγια απεργιών" (χρονολογίες των γεγονότων) και τα αιτήματα των εργατών σε κάθε εργοστάσιο.

ROBOTNIK 11 • VI • 1980 51/52

Αυτό είναι πολύ σημαντικό. Παλιότερα (το 1970 και 1976) γινόντουσαν διαδηλώσεις, εμπρησμοί κομματικών κτιρίων, κλείσιμο σιδηροδρομικών γραμμών κ.λ.π. Εκτός των άλλων, αυτές ήταν προσπάθεις για να δοθεί δημοσιότητα, προσπάθειες επικοινωνίας". (2)

Και η επικοινωνία έπαιξε κρίσιμο ρόλο στην εξάπλωση του κινήματος. Η γνώση ότι και κάποιοι ακόμα διαμαρτύρονται, απεργούν ενάντια στις αυξήσεις, ενέπνεε και προέτρεπε σε αγώνες και την υπολοιπη εργατική τάξη. Η πληροφόρηση διέλυσε την απομόνωση, και προβάλλοντας το μέγεθος του κινήματος έσπασε αφ' ενός μεν τον μύθο του παντοδύναμου κράτους, αφ' ετέρου την δυνατότητα βίαιης καταστολής χωρίς καμμία αντίδραση συμπαράστασης. Η νίκη φαινόταν εφικτή. Και έτσι το απεργιακό κύμα απλώθηκε. Τον Αύγουστο του 80 οι εργάτες του ναυπηγείου Λένιν στο Γκτανσκ, καταλαμβάνουν το ναυπηγείο. Η κυβέρνηση, μέσα στην προσπάθεια-της να διασπάσει και να απομονώσει το κίνημα, ακολουθώντας μια τακτική που είχε προφανώς επεξεργαστεί στο παρελθόν, δίνει αυξήσεις στους απεργούς, αντισταθμίζοντας έτσι εκεί τις αυξήσεις τιμών. Την ίδια τακτική εφαρμόζουν και στο Γκτανσκ Η διοίκηση δίνει αυξήσεις. Όμως, αυτήν την φορά, δεν καταφέρνουν να διασπάσουν τον αγώνα. Συνδικαλιστές άλλων ναυπηγείων του Γκτανσκ, πείθουν τους εργάτες του ναυπηγείου Λένιν να τους συμπαρασταθούν στους δικούς τους αγώνες. Η κατάληψη συνεχίζεται. Το σπάσιμο της απομόνωσης καρποφορεί αγωνιστική ενότητα.

Το δυνάμωμα του κινήματος, έφερε στην επικαιρότητα το ζήτημα του συντονισμού του αγώνα, το ζήτημα της εργατικής οργάνωσης. Ένα ζήτημα που είχε προπαγανδίσει το KOR, πολύ νωρίτερα: "Θα πρέπει να προστεθεί ότι κατα τη διάρκεια των τεσσάρων προηγουμένων χρόνων το KOR, είχε βάλει σαν στόχο να πείσει τον κόσμο για μια κεντρική ιδέα, που θα μπορούσε να εκφραστεί ως εξής: "Μην καίτε τις κομματικές επιτροπές: οργανώστε δικές σας επιτροπές". Η ιδέα αυτή διαδόθηκε πολύ στην κοινωνία μας..." (3)

Η ιδέα αυτή, τον Αύγουστο του 80, έγινε πραγματικότητα στο Γκντανσκ . Φτιάχνεται για τον συντονισμό του αγώνα μια δια—εργοστασιακή επιτροπή (MKZ) της περιοχής. Και καθώς οι απεργίες και οι καταλήψεις απλώνονταν στεινόντουσαν, παντού δια—εργοστασικές επιτροπές.

Σο Γκντάνσκ , η κυβέρνηση αναγκάζεται να διαπραγματευτεί, όχι πιά μόνο για τις αυξήσεις, αλλά πάνω σε έναν κατάλογο αιτημάτων, τα 21 σημεία, και να τα δεχτεί. Μεταξύ αυτών, την απελευθέρωση των πολιτικών κρατούμενων και το δικαίωμα ίδρυσης "ανεξάρτητων αυτοδιαχειριζόμενων σωματείων". Η νίκη αυτή δίνει νέα ώθηση στο κίνημα. Οι MKZ πολλαπλασιάζονται για να ενωθούν τον Σεπτέμβρη σε ένα σώμα, σε εθνική κλίμακα. Γενιέται η Αλληλεγγύη.

Τον Αύγουστο του 80 η μάχη δόθηκε μέσα στα εργοστάσια. Η "Πολωνική απεργία" δηλαδή η κατάληψη του χώρου δουλειάς γύρισε στην πατρίδα της.

Και αυτός ήταν άλλος ένας βασικός παράγοντας που επέτρεψε την γέννηση των MKZ και της Αλληλεγγύης. Γιατί ενώ η διαδήλωση μπορεί να συννενόσει άμεσα την επαναστατική οργή των συμμετεχόντων, όχι μόνο δεν δίνει την δυνατότητα μόνιμης οργάνωσης, αλλά γίνεται και σε έδαφος όπου το κράτος μπορεί να επέμβει βίαια, με σχετική ευκολία. Ενώ, βασιζόμενη κύρια στον αυθορμητισμό, μπορεί να είναι μια άμεση αντίδραση, δεν μπορεί ούτε να εδραιωθεί με κάποιον τρόπο σαν μόνιμη μορφή αγώνα, αλλά ούτε και να διαδοθεί εύκολα. Η διαδήλωση δεν δίνει μόνη της την δυνατότητα στους εργάτες να διαμορφώσουν πολιτικές απόψεις, να τις συζητήσουν κ.λ.π., δηλαδή να βάλουν την προοπτική και τους στόχους της κλιμάκωσης του αγώνα.

Solidarność

Το 56 το 70 το 76, τις αυθόρμητες διαδηλώσεις, καταστροφές κομματικών γραφείων εκτροχιασμούς τρένων, μάχες με την αστυνομία κ.λ.π. ακολούθησε άμεση βίαιη καταστολή με εκατοντάδες νεκρούς, που ερχόνταν να συμπληρώσει μια αλλαγή στην κορυφή της εξουσίας. Το 56, η "φιλελεύθερη" πτέρυγα του κόμματος υπερισχύει. Στην ηγεσία ανεβαίνει ο Γκομούλκα, που μέσα κύρια απο τις οικονομικές παροχές, μπορεί και εμφανίζει την άνοδο-του σαν επιτέγασμα της νί-

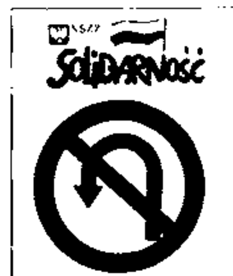
κης του κινήματος αναγνωρίζει τα εργατικά συμβούλια και μια σχετική ελευθερία στην ως τότε ριζοσπαστική αντιπολίτευση (γιανα τα απαγορεύσει λίγο αργότερα). Με τα γεγονότα του 70—71 αντικαθιστά τον Γκομούλκα ο Γκιέρεκ. Το σλόγκαν της εποχής ήταν "Εάν μας βοηθήσετε θα σας βοηθήσουμε" . Οι αλλαγές της εξουσίας έβρισκαν υποστήριξη απο μεγάλες μερίδες της εργατικής τάξης.

Το 80, οι αλλαγές στην κορυφή της κυβέρνησης ή του κόμματος, ούτε μπορούσαν να προσφέρουν κανένα οικονομικό αντάλλαγμα ούτε εντυπωσίαζαν κανέναν. Οι εργάτες είχαν τις δικές τους οργανώσεις που ήταν οι μόνες στις οποίες είχαν εμπιστοσύνη. Ούτε η αντικατάσταση του Γκιέρεκ απο τον Κάνια, ούτε αργότερα του Κάνια απο τον Γιαρουζέλσκι μπόρεσαν να αναχαιτήσουν το εργατικό κίνημα. Μα ακόμα και μετά τις 13 Δεκέμβρη, δεν κατάφερε ο Γιαρουζέλσκι να κερδίσει καμμία ανοχή.

Οι καταλήψεις του 80, μπόρεσαν να δώσουν και μόνιμη οργάνωση, και δοκιμασμένους ηγέτες αλλά και τεράστια ώθηση στον πολιτικό προβληματισμό. Η οργάνωση γύρω απο τον τόπο δουλειάς ήταν τελικά αυτή που έδωσε την δυνατότητα να λειτουργείσουν και να επικρατείσουν οι απόψεις για την δημιουργία της Αλληλεγγύης , απόψεις εμπνευσμένες απο την ίδια του την πρόσφατη ιστορία του εργατικού κινήματος, και προπαγανδισμένες απο το KOP.

Η «αυτοπεριοριζόμενη» επανάσταση

Ο ρυθμός με τον οποίο μεγάλωνε η Αλληλεγγύη ήταν μοναδικός. Στα τέλη Σεπτέμβρη αριθμούσε γύρω στα 10 εκατομύρια μέλη. Καθώς πλησίαζε η ημερομηνία για την εκπλήρωση της συμφωνίας του Γκντανσκ, η Αλληλεγγύη πλαισιονόταν συνεχώς απο νέα μαχητικά στελέχη,από μια βάση που είχε εναποθέσει πάνω της όλες τις ελπίδες. Η πρώτη στάση εργασίας μιας ώρας, στην οποία κάλεσε το συνδικατο, είχε 100% επιτυχία, αποδεικνύοντας την υποστήριξη της εργατικής τάξης σε όλη την χώρα, αλλά και την πειθαρχία των μελών.

Τέλη Οκτώβρη, η Αλληλεγγύη έδωσε, την πρώτη μάχη, και την κέρδισε. Η κυβέρνηση προσπάθησε να περιορίσει το κίνημα σε στενά συνδικαλιστικά πλαίσια, και απέτυχε κάτω από την απειλή της γενικής απεργίας. Η νίκη, έφερε μεγάλη αισιοδοξία στο κίνημα, ενώ έρριξε το κράτος σε μεγαλύτερο χάος. Σε όλη τη νέα περίοδο, ως την άνοιξη του 81 ξεσπούσαν τοπικές απεργίες, η μία μετά την άλλη, απεργίες για αυξήσεις, για απολύσεις διευθυντών, συμπαράστασης σε διωκόμενους συνδικαλιστές, ενάντια στην διαφθορά κ.λ.π.

Την ίδια στιγμή που η βάση έδειχνε αυτήν την αγωνιστικότητα, η ηγεσία του συνδικάτου, προσανατολιζόταν σταθερά σε μια τακτική μη σύγκρουσης .Παρόλες τις διαφοροποιήσεις τους, όλοι οι ηγέτες της Αλληλεγγύης είχαν την άποψη της χρησιμοποίησης του κινήματος, σαν μέσο πίεσης για μεταρυθμίσεις. Προσανατολιζόντουσαν δηλαδή σε μιά συνεργασία με την κυβέρνηση, σε μια λίγο πολύ ειρηνική συνύπαρξη της Αλληλεγγύης και του κόμματος. Το κόμμα θα διατηρούσε τον "κυρίαρχο ρόλο" του, ενώ η Αλληλεγγύη θα παρέμενε πάντα αντιπολίτευση. Με βάση την αντίληψη, ότι το κράτος και η Ρωσία ανεχόταν το συνδικάτο, οσο αυτό δν ξεπερνούσε ορισμένα όρια, ακολουθούσαν ταχτική "αυτοπεριορισμού". "Αντίθετα, απο την πλευρά τους οι συνδικαλιστές ηγέτες, τους πρώτους έξη μήνες, έκαναν ότι μπορούσαν για να μήν ξεπεράσουν τα όρια του ρόλου του συνδικαλιστή, για να μή χάσουν από τα μάτια τους την αρχή που είχε καθοριστικό ρόλο στη δημιουργία του συνδικάτου: τον πολιτικό αυτοπεριορισμό ". (4).

Στην προσπάθειά της η ηγεσία της Αλληλεγγύης να αναδειχθεί σε υπεύθυνο συνομιλητή, προσπαθούσε ήδη από την αρχή να περιορίσει τις κινητοποιήσεις. Ήδη τον Δεκέμβρη του 80, ο Βαλέσα έλεγε:

"Η κοινωνία χρειάζεται τάξη τώρα. Πρέπει να μάθουμε να συνδιαλεγόμαστε τώρα παρά να απεργούμε"

Όταν ξέσπασαν οι πρώτες απεργίες κατά της διαφθοράς κατα του τρόπου που ζούσαν οι επίσημοι του καθεστώτος ένας στενός συνεργάτης του Βαλέσα παραπονιόταν:

"Θέλουμε να σταματήσουν αυτές οι απεργίες κατά της διαφθοράς. Αλλιώς θάπρεπε να κατέβει όλη η κοινωνία σε απεργία"

Όμως δεν ήταν μόνο ο Βαλέσα και οι συνεργάτες του ουσιαστικοί μετριοπαθείς. Οι ήγέτες του KOR, που είναι αμφίβολο άν θα είχε εξελιχθεί με τον ίδιο τρόπο η κατάσταση χωρίς την συμβολή του, είχαν και αυτοί την άποψη του αυτοπεριορισμού. Ήδη απο το 78, ο Μιχνίκ (μέλος του KOR) έλεγε:

" Δεν θέλουμε να ανατρέψουμε το σύστημα... Συνειδητοποιούμε ότι σήμερα στην Πολωνία πρέπει να κυβερνάει το Κομουνιστικό κόμμα, και ότι η Πολωνία πρέπει να παραμείνει στο Σοβιετικό μπλόκ—το μόνο που θέλουμε είναι να διοικούν δικαιότερα. Θέλουμε τον διάλογο με το Κόμμα, όχι τη ρήξη".

Τον Νοέμβρη του 80, παρά την άνοδο της Αλληλεγγύης, ο Μίχνικ επέμαινε στις ίδιες απόψεις:

"Οι μόνοι αντιπρόσωποι και οι μόνοι συνέταιροι που πέρνει στα σοβαρά η Σοβιετική Ένωση, είναι οι κομουνιστές. Σήμερα, το κίνημα μας, πρέπει να ελέγχει και να περιορίζει την εξουσία του, για να κερδίσει δημοκρατικές ελευθερίες".

Την αντίληψη της συνύπαρξης του εργατικού κινήματος και του κόμματος είχε και την Άνοιξη του 81, ο Κουρόν (μέλος του KOR, συγγραφέας μαζί με τον Μοτζελεφσκι της Ανοιχτής επιστολής στο ΠΕΕΚ).

"Νομίζω ότι η βασική περιπλοκή της κατάστασης, είναι το γεγονός της Σοβιετικής κυριαρχίας στην Πολωνία. Υπάρχει η γενική συναίσθηση του γεγονότος ότι μια μέρα μπορεί να εμφανιστούν τα τάνκς, και τότε θα αρχίσει ο πολωνικός πόλεμος, που θα είναι μια τραγωδία για το έθνος μας. Αυτό πρέπει να αποφευχτεί. Λόγω του εξωτερικού κινδύνου, η επανάσταση πρέπει να αυτοπεριοριστεί."

Η βίαιη καταστολή το 56, 70, 71 και το 76, η εισβολή των Ρώσων στην Ουγγαρία το 56, στην Τσεχοσλαβακία το 68 είχε σαν συνέπεια τις ιδέες της "ειρηνικής συνύπαρξης", των των ορίων που δεν έπρεπε να ξεπεραστούν. Όμως τα ίδια τα γεγονότα στην Πολωνία απεδείκνυαν καθημερινά το αντίθετο: Δεν εμπόδιζε την εισβολή η μετριοπάθεια της ηγεσίας, αλλά το ενεργό μαζικό κίνημα που μέσα απο τους αγώνες και τις νίκες του κέρδιζε αυτοπεποίθηση και απέσυρε κάθε υποστήριξη ή ανοχή απο το κόμμα, την κυβέρνηση ή τους Ρώσους. Γιατί μέσα στην διεθνή συγκυρία (οικονομικά ανοίγματα της ΚΟΜΕΚΟΝ προ την Δύση, οικονομική κρίση κ.λ.π.) θα ήταν πολύ δύσκολη για τους Ρώσους μια εισβολή, όπως στην Ουγγαρία το 56,– όπου δεν δίστασαν να σκοτώσουν δεκάδες χιλιάδες στην προσπάθεια-τους να πνίξουν την συνεχιζόμενη αντίσταση.

Αφισα που κυκλοφορησε στην Τσεχοσλοβακια το 68.

Την ίδια στιγμή που η ηγεσία της Αλληλεγγύης προσπαθούσε να περιορίσει το κίνημα, η κατάσταση στην Πολωνία θα μπορούσε να χαρακτηριστεί επαναστατική. Η εργατική τάξη ήταν ενεργοποιημένη, ενώ η γραφειοκρατία ανίκανη να διατηρήσει αναλοίωτη την μορφή της κυριαρχίας της. Η φοβερή επιδείνωση της οικονομικής κατάστασης πίεζε για λύση. Η ισορροπία των δυο αντίπαλων δυνάμεων έπρεπε να λήξει με την επικράτηση της μίας. Από την μία το καθεστώς ρηγμένο στο χάος, αποδυναμωμένο απο τις εξουσίες του, αλλά και τα κοινωνικά του στηρίγματα. Απο την άλλη η Αλληλεγγύη, η οργάνωση της επαναστατημένης εργατικής τάξης.

Ουγγαρια 56 ...

Μέσα σε επαναστατικές καταστάσεις, διάφορα στρώματα της κοινωνίας τραβιώνται πίσω απο την εργατική τάξη. Η εμπρακτη αμφισβήτηση της εξουσίας, τους δίνει ελπίδες, να ξεφύγουν απο την κατάσταση καταπίεσης και εκμετάλευσης που βρίσκονται. Η δύναμη του εργατικού κινήματος γίνεται αφορμή για την υποστήριξη του, οι νίκες του είναι αυτές που γεννάνε τα οράματά-τους– η επαναστατική κατάσταση είναι αυτή που μαζικά γεννάει τα κινήματα όλων των εκμεταλευόμενων και καταπιεζόμενων στρωμάτων.

Ήδη στα τέλη Σεπτέμβρη, γίνονται οι πρώτες κινήσεις των αστυνομικών, σε διάφορες περιοχές. Τον Ιούνη οργανώνουν συγκέντρωση 1000 αντιπροσώπων, που εκπροσωπούσαν 42.000 αστυνομικούς. Στόχος τους, να μην επιτρέψουν να γίνουν μηχανή καταστολής, και η δημιουργία ανεξάρτητου σωματείου. Τον Νοέμβρη φτιάχνεται στην Βαρσοβία απο 100 γυναίκες η πρώτη φεμινιστική ομάδα της Πολωνίας . Τον Δεκέμβρη, διαδηλώνουν οι αγρότες ζητώντας την νομιμοποίηση της Αγροτικής Αλληλεγγύης. Τον Γενάρη οι φοιτητές του Λοτζ καταλαμβάνουν την σχολή τους υποστηρίζοντας την NZS (την ανεξάρτητη οργάνωσή τους). Στην Βαρσοβία διαμαρτύρονται οι φυλακισμένοι, ζητώντως "τόσο φαΐ όσο και οι αστυνομικοί σκύλοι". Στους 10 επομένως μήνες ξεσηκώνονται οι φυλακισμένοι στις 109 απο τις 146 φυλακές της χώρας. Στο δυνάμωμα και την εξάπλωση του εργατικού κινήματος, η άρχουσα τάξη δεν μπορούσε να μην αντιδράσει. Μια ανοιχτή σύγκρουση δεν μπορούσε να διακινδυνεύσει . Αφ'ενός μεν η εξουσία της πάνω στους κρατικούς μηχανισμούς ήταν αμφίβολη (–και δεν είναι τυχαίο, ότι ο Γιαρουζέλσκι σαν αρχηγός του στρατού είχε, πρίν τις 13 Δεκέμβρη, αρνηθεί δυο φορές να επέμβει–), αφ' ετέρου η ιδεολογική της κυριαρχία είχε ολοκληρωτικά χρεωκοπήση. Το κόμμα είχε χάσει κάθε βάση.

Στην προσπάθειά-του το καθεστώς να αποκτήσει κάποια δημοτικότητα, αντικαθιστά τον πρωθυπουργό. Την θέση του

Πινκόφσκι, αναλαμβάνει ο Γιαρουζέλσκι, που θεωρείτο γενικά μεριοπαθής. Το 70 και το 76 είχε αρνηθεί να κτυπήσει, σαν αρχηγός του στρατού, τους απεργούς, κερδίζοντας έτσι κάποιον σεβασμό. Την αντικατάσταση συνόδευσε αίτημα για "90 ημέρες χωρίς απεργίες" και μια υποχωρητικότητα απέναντι στα διάφορα αιτήματα.

Όμως η περίοδος της μετριοπάθειας δεν κράτησε πολύ. Ίσα, ίσα αντικαταστάθηκε γρήγορα απο μια περίοδο έντονης καταστολής, —συλλήψεις συνδικαλιστών, βιαιοπραγίες εναντίον μελών του KOR, παραβίαση της συμφωνίας του Γκτάνσκ—που κορυφώθηκε τον Μάρτη στο Μπυντγκότζ, στην μεγαλύτερη κρίση στους 17 μήνες της Αλληλεγγύης. Στο Μπυντγκότζ η αστυνομία επιτέθηκε σε μια συνδιάσκεψη της Αλληλεγγύης, τραυματίζοντας 27 συνδικαλιστές. Η Αλληλεγγύη απάντησε με μια απεργία μισού εκατομυρίου εργατών, και με την απειλή γενικής απεργίας, σε περίπτωση που δεν θα τιμωρούντο οι υπεύθυνοι. Η κυβέρνηση κατηγόρησε την Αλληλεγγύη για πολιτική δράση. Όλα έδειχναν ότι πλησιάζει μια συνολική αναμέτρηση. Την τελευταία στιγμή, χωρίς την έγκριση του συνδικάτου, ο Βαλέσα ακυρώνει την γενική απεργία, ενώ η κυβέρνηση υπόσχεται να μελετήσει το ζήτημα. Η αντιδημοκρατική στάση του Βαλέσα δημιουργεί θύελα αντιδράσεων μέσα στην Αλληλεγγύη. Είναι ακριβώς η στιγμή που διαφοροποιούνται οι διάφορες απόψεις. Γεννιόνται τα ρεύματα που έγιναν γνωστά σαν "ριζοσπαστικά". Τα κίνητρα τους ήταν αφ' ενός μεν η αντιδημοκρατική στάση της ηγεσίας, που δεν ενδιαφερόταν να συμβουλεύεται τα μέλη, αφ' ετέρου η μετριοπάθεια, που αποδυνάμωνε το κίνημα και έδινε τον χρόνο στο καθεστώς να ανασυγκροτηθεί και να χτυπήσει τις κατακτήσεις των εργατών.

Οι «ριζοσπαστικές απόψεις και το κίνημα της αυτοδιαχείρησης

Η αντιπολίτευση που γεννήθηκε με τα γεγονότα του Μπίτγκοτζ μέσα στην "Αλληλεγγύη", δεν μπόρεσε να επηρρεάσει την πορεία της ηγεσίας.

Το καλοκαίρι του '81, ήταν πολύ θερμό για την Πολωνία. Χαρακτηρίστηκε απο ένα κύμα τοπικών απεργιών—οι ναυτεργάτες στη Βαλτική, οι υπάλληλοι της αεροπορικής εταιρίας ΛΟΤ, κατάληψη απο 14000 εργάτριες της κλωστοϋφαντουργίας στο Ζιραρτόφ, γενική στάση εργασίας στην Ζελένια Γκόρα, κ.λ.π.

Όμως η ηγεσία του συνδικάτου, αντι να προσπαθεί να κατευθύνει τις μενονομένες μάχες σε οργανωμένη πάλη κατά του καθεστώτος, προσπαθούσε να τις πνίξει. Ο Βαλέσα έτρεχε απο μέρος σε μέρος προσπαθώντας να πείσει τους απεργούς να επιστρέψουν στη δουλειά.

Ομως το πρόβλημα που αντιμετώπιζε η ηγεσία της "Αλληλεγγύης", ήταν, οτι η προοπτική της, να πιέζει το καθεστώς για μεταρυθμίσεις, έχανε όλο και περισσότερο το νόημα της. Το καθεστώς ήταν ανίκανο να ανταποκριθεί, ακόμα και να ήθελε. Η οικονομική κρίση, που μάστιζε την Πολωνία, βάθαινε, εντονότερα μια και στα χρόνια προβλήματα είχε προστεθεί και η αποδιοργάνωση
Το καθεστώς μπορούσε να δώσει αυξήσεις, ομως κανένας δεν μπορούσε να εγγυηθεί οτι θα υπήρχαν αγαθά στα καταστήματα.

Ο Λιτινσκι (μέλος του KOR) έγραψε στο Robotnic "Φτάσαμε σε μια κατάσταση, που φαίνεται να μην έχει διέξοδο. Η οικονομία και το κράτος αποσυνθετονται. Μπορούμε να συζητάμε χωρίς νόημα, αν η αποσύνθεση οφείλεται στο συνειδητό ή ημι-συνειδητό σαμποτάζ του καθεστώτος ή στην μη κυριαρχία της εξουσίας του καθεστώτος μετά τα γεγονότα του Αύγούστου του 1980... Η αλληλεγύη επιτάχυνε αυτήν την παραλυτική αποσύνθεση των οργάνων εξουσίας σε αρκετό βαθμό. Η στρατηγική, που συνίσταται στο να στέκει κανένας παρατηρητής και να βλέπει πως κινήται το καθεστώς και να συνδιαλέγεται με αυτό, φαίνεται αναποτελεσματική.Η Αλληλεγγύη χάνει τον στόχο της και διαλύεται".

Ο Μπούγιακ, συνδικαλιστής του εργοστασιου Ούρσους έλεγε μεταφορικά: "Αν θεωρήσουμε του εαυτούς μας κύρια σαν συνδικάτο, όπως θέλει η κυβέρνηση, τότε πρέπει να τους θεωρήσουμε συνδικάτο ναυτικών σε βυθιζόμενο πλοίο".

Μέσα σε αυτήν την κρίση είναι που απλώθηκαν οι ιδέες της αυτοδιαχείρησης, οχι με στόχο, να μοιραστεί η " Αλληλεγγύη" τις ευθύνες της οικονομίας, αλλά για να αντιδράσει στην έλειψη αγαθών, απλά και μόνο, επειδή δεν υπήρχε κανένας άλλος, ικανός να το κάνει. Στά μέσα Αυγούστου του '81 η εθνική επιτροπή της Αλληλεγγύης, ζήτησε απο τους εργάτες να δουλέψουν οχτώ απο τα ελεύθερα Σάββατα (για την κατάκτηση τους είχαν δοθεί πολύ μεγάλοι αγώνες), για να ξεπεραστεί η κρίση. Στις εκκλήσεις αυτές, οι απαντήσεις ήταν:

Φωτογραφία τοῦ Συνέδριου

"Πριν τον Αύγουστο, όταν έμπαινα στο ανθρακωρυχείο, υπήρχε πάντα μια έκκληση, της διοίκησης ή του κόμματος, που κρεμόταν στην είσοδο, για περισσότερη δουλιά. Η έκκληση αυτή θα μπορούσε να μπεί στην ίδια προθήκη. Τι εγγυήσεις έχουμε ότι αυτο το κάρβουνο θα πάει στους αγρότες;"
Ένας άλλος ανθρακωρυχος είπε στους αντιπροσώπους της εθνικής επιτροπής:
"Τολμάτε να ζητάτε απο τον κόσμο να δουλέψει τα ελεύθερα Σαββάτα του, επειδή πρέπει να υποστηριχτεί η κυβέρνηση. Όμως ποιός λέει ότι πρέπει να την στηρίζουμε:", Και οι εργάτες πείστηκαν να δουλέψουν τα Σάββατα, μόνο με την υπόσχεση ότι θα αναλάβει την διανομή η "Αλληλεγγύη".

Βέβαια, οι ιδέες του ελέγχου της παραγωγής και διανομή είχαν μπεί πολύ νωρίτερα. Ήδη στην γέννηση της, η "Αλληλεγγύη" είχε ονομαστεί "ανεξάρτητο αυτοδιαχειριζόμενο συνδικάτο", ενω το „JEDNOSC" (εφημερίδα της Αλληλεγγύης) του Νοεμβρίου του '80 έγραφε:
" Η Κρατική ιδιοκτησία και κοινωνική ιδιοκτησία των μέσων παραγωγής είναι δυο τελείως διαφορετικά πράγματα, που δεν θάπρεπε ποτέ να συγχέονται. Τα μέσα παραγωγής μπορεί να κατέχονται απο το κράτος, αλλά αυτό δεν σημαίνει οτι με αυτόν τον τρόπο είναι κοινωνική ιδιοκτησία της εργα-

τικής τάξης". Και πρότεινε οτι η μάχη είναι για την μετατροπή της κρατικής ιδιοκτησίας σε κοινωνική.

Το Μάρτη του '81, ξεπήδησε το "Δίκτυο", μια οργάνωση που περιλάμβανε εργοστασιακές επιτροπές αυτοδιαχείρησης απο δεκαεφτά ,μεγάλα εργοστάσια. Τον Ιούλιο, διοργάνωσε μια συνάντηση, όπου παρευρέθηκαν αντιπρόσωποι απο περισσότερα απο 1000 εργοστάσια. Οι προτάσεις του Δικτύου αυτοδιαχείρισης, αφορούσαν την οργάνωση των εργοστασίων και την οικονομική μεταρύθμιση. Τον Ιούλιο του '81, δημοσίευσε ένα ενοποιημένο σχέδιο:

"Τό σύστημα της συγκεντρωτικής σοσιαλιστικής οικονομίας έπαψε να λειτουργεί. Οι ντιρεκτίβες είναι πια αναποτελεσματικές, τα διαθέσιμα αγαθά δεν φτάνουν στον προορισμό τους και η διοίκηση, γραφειοκρατικοποιημένη, είναι ανίκανη να λύσει ακόμα και τα πιο απλά προβλήματα. Η χώρα βυθίζεται στο χάος και την κρίση.

Μέσα σε αυτήν την κατάσταση παρουσιάζουμε ένα σχέδιο...

Αντί για λεπτομερή πλάνα, που περιέχουν ταυτόχρονα στοιχεία σημαντικά και ασήμαντα, το κεντρικό πλάνο θα πρέπει να έχει σαν αντικείμενο μόνο τον καθορισμό των στρατηγικών στόχων της οικονομίας. Ένα τέτοιο σχέδιο θα πάψει να είναι όργανο διοίκησης της οικονομίας γιατί οι επιχειρήσεις θα εργάζονται με σκοπό το κέρδος και όχι για να εκπληρώσουν τους στόχους των πλάνων.

Η αυτοδιαχείρηση σε μια επιχείρηση σημαίνει ότι οι εργαζόμενοι και οι αντιπρόσωποι τους — το συμβούλιο των εργαζομένων—αποτελούν την ανώτερη εξουσία διαχείρησης.... Ο διευθυντής πρέπει να είναι υπόλογος στο συμβούλιο των εργαζομένων...."

Τελικά αυτές οι προτάσεις έγιναν δεκτές απο το συνέδριο της "Αλληλεγγύης" τον Οκτώμβρη του '81, και ενσωματώθηκαν στο πρόγραμμα της.

Ενώ το Δίκτυο και η "Αλληλεγγύη" έβλεπαν την κατάσταση της οικονομίας και αναγνώριζαν και πρακτικά την ανάγκη της αυτοδιαχείρισης, την έβλεπαν περιορισμένη στα εργοστάσια. Η κεντρική εξουσία θα έμενε στα χέρια του κόμματος. Ο "κυρίαρχος ρόλος" του δεν αμφισβητήθηκε. Η αυτοδιαχείρηση θα ήταν μια παράλληλη δομή. Βέβαια, πρότειναν και συγκεκριμένες μεταρυθμίσεις (κατάργηση της σχεδιοποίησης, ελεύθερες εκλογές κ.λ.π.). Όμως, (πέρα απο την ιδεολογική κριτική που μπορεί να κάνει κανένας σε αυτά τα ίδια), εξακολούθησαν να βλέπουν το κίνημα σα μέσο πίεσης προς τη κυβέρνηση, έβλεπαν την Αλληλεγγύη μόνινα αντιπολίτευση.

Μα δεν ήταν μόνο οι προτάσεις του Δίκτυου στο συνέδριο της Αλληλεγγύης ουσιαστικά μετριοπαθείς. Κανένας απο τους "ριζοσπαστικούς" αντιπολιτευόμενους τον Βαλέσα δεν έβαλε κάποια επαναστατική προοπτική για το κίνημα, δεν έδενε τις ελπίδες της εργατικής τάξης με το δυνάμωμα του κινήματος της. Οι "ριζοσπαστικές" απόψεις μέσα στο συνέδριο, επέκριναν κατ' αρχήν την αντιδημοκρατική στάση του Βαλέσα, και την μετριοπάθεια. Ο Γκβιάζντα έλεγε στο συνέδριο:

"Πιστεύω ότι είναι λάθος να πιστεύουμε ότι θα ηρεμήσουμε την εξουσία κάνοντας υπαναχωρήσεις.... Δεν αποφεύγουμε τη σύγκρουση υποχωρόντας, οι παραχωρήσεις μας οδηγούν κοντύτερα στη σύγκρουση..."

Και με αυτή την άποψη συμφώνησαν και οι άλλοι δυο "ριζοσπάστες" αντιπολιτευόμενοι του Βαλέσα , Ρουλέφσκι και Γιώρτσικ. Κατέκριναν δηλαδή τη μετριοπάθεια και την τακτική των υποχωρήσεων, όχι γιατί είχαν σα στόχο την ανάπτυξη του κινήματος και την αναμέτρηση με την εξουσία, αλλά αντίθετα την αποφυγή της σύγκρουσης. Εξακολουθούσαν και αυτοί να βλέπουν στην Αλληλεγγύη, το συνδικάτο που με την απειλή της γενικής απεργίας, θα ανάγκαζε το καθεστώς να διαπραγματευτεί. Βέβαια τα αιτήματά τους, και τα ζητήματα που έθιξαν στο συνέδριο ήταν σαφώς πολιτικότερα του Βαλέσα. Ο Γιώρτσικ μίλησε για εκλογές ενώ ο Ρουλέφσκι σε ένα πρωτοφανή για την Πολωνία αντιρώσικο λόγο, έθιξε το ζήτημα της εξωτερικής πολιτικής και των εξοπλισμών. Η ριζοσπαστικότητά τους, τους έδωσε το 45% των ψήφων των συνέδρων. Τό γεγονός όμως αυτό δεν άλλαξε την την στάση της ηγεσίας απέναντι στο κίνημα.

Ο δρόμος για την στρατιωτική επέμβαση

Η επιτυχία των "ριζοσπαστών" στο συνέδριο ήταν ενδεικτική δυο πραγμάτων: Της ριζοσπαστικοποίησης των απόψεων της βάσης, αλλά συγχρόνως και της συρίκνωσής της εμπιστοσύνη της προς την ηγεσία και εν μέρει το συνδικάτο το ίδιο. Η τακτική της συγκράτησης των κινητοποιήσεων, την ίδια στιγμή που το καθεστώς ήταν ανίκανο να ανταποκριθεί και να υποχωρήσει σε οποιαδήποτε πίεση, είχε δημιουργήσει μεγάλη σύγχυση.

Ο Γκβιάζντα έλεγε στο συνέδριο:

"Το συνδικάτο μας είναι σίγουρα σε δυσκολία... Πριν ένα χρόνο οι αρχές δεν θα τολμούσαν να δικάσουν τόσους συνδικαλιστές, πρίν ένα χρόνο ο εισαγγελέας δεν θα τόλμαγε να κάνει τόσες έρευνες ενάντια σε ανεξάρτητες εκδόσεις και εφημερίδες του συνδικάτου. Με αυτή την έννοια, δεν προοδεύουμε, αντίθετα έχουμε οπισθοχωρήσει. Και αυτό γιατί δεν αντιδράσαμε σε μικρότερες επιθέσεις, που είχαν σαν στόχο να διαπιστώσουν αν θα τις αποδεχόμαστε.

.... Νομίζω πως κάνουμε λάθος να μην απαντήσουμε έντονα στην πρώτη επίθεση."

Όμως ούτε αυτή η αδυναμία, ούτε η επιτυχία των "ριζοσπαστικών" ούτε η αντικατάσταση του Κάνια απο τον αρχηγό του στρατού, στρατηγό Γιαρουζέλσκι, άλλαξε την τακτική της ηγεσίας. Η συγκέντρωση της εξουσίας, μάλιστα, φάνηκε θετική στα μάτια του Βαλέσα, που δήλωσε: "Τουλάχιστον σημαίνει οτι η εξουσία συγκεντρώνεται στα χέρια ενός ανθρώπου. Αυτό που χρειζόμαστε είναι μια ισχυρή, λογική κυβέρνηση, που να μπορούμε να διαπραγματευτούμε μαζί της".

Τον Νοέμβρη, η κυβέρνηση καλεί τον Βαλέσα σε κοινή συνδιάσκεψη με το Γιαρουζέλσκι και τον καρδινάλιο Κλέμπ λίγο καιρό αφού είχε συλλάβει συνδικαλιστές της Αλληλεγγύης γιατί μοίραζαν προκηρύξεις και ενώ το "αυξανόμενο απεργιακό κύμα φαίνεται να είναι το σοβαρότερο από τη γέννηση της Αλληλεγγύης τον Αύγουστο του '80". Η ηγεσία της Αλληλεγγύης δέχεται την πρόσκληση. (5)

Τον Νοέμβρη λοιπόν, την ίδια στιγμή που η κυβέρνηση σχεδίαζε τις τελευταίες λεπτομέρειες της στρατιωτικής επέμβασης τα μέλη του συνδικάτου έβλεπαν την ηγεσία τους μπλεγμένη σε "φιλικές" συζητήσεις με τον Γιαρουζέλσκι.

Στις 2 Δεκέμβρη το καθεστώς κάνει ένα αποφασιστικό βήμα. Εκκενώνει την σχολή πυροσβεστικής απο τους σπουδαστές που την έχουν καταλάβει, χρησιμοποιόντας εκατοντάδες αστυνομικούς και ελικόπτερα. Η άμεση αντίδραση του Βαλέσα ήταν να ζητήσει μετριοπάθεια.

Την ίδια στάση κράτησε και στην συνάντηση συνδικαλιστών στο Ράντομ την άλλη μέρα, προειδοποιόντας για τους κινδύνους μιας γενικής απεργίας. Τώρα οι ριζοσπάστες άρχισαν να προβάλλουν άλλες απόψεις: Αμφισβητήθηκε ο κυρίαρχος ρόλος του κόμματος, προτάθηκε η σύσταση προσωρινής κυβέρνησης για να διεξάγη εκλογές, προτάθηκε η δημιουργία εργατικής πολιτοφυλακής. Η Αλληλεγγύη έπρεπε επιτέλους να κινηθεί δυναμικά.

Όμως το συνδικάτο δεν είχε την δύναμη που είχε άλλωτε. Ένας ομιλητής υποστήριξε ότι περίπου ένα τρίτο των εργατών άρχισαν να εμπιστεύονται την κυβέρνηση ότι μπορεί να λύση το πρόβλημα της έλλειψης τροφίμων, αρκεί να σταμάταγαν οι απεργίες. Ενώ ο Μοτζελέφσκι είπε: "Το συνδικάτο δεν είναι τόσο δυνατό όσο ήταν. Και κάθε συνδικαλιστής το ξέρει" Και όπως φάνηκε λίγο αργότερα με την επέμβαση του στρατού στις 13 Δεκέμβρη, δεν ήταν μόνο αυτοί που το ήξεραν. Ήταν και το καθεστώς που προετοιμαζόταν για αυτή ακριβώς την στιγμή.

Και εκείνη η εποχή ήταν η κατάλληλη. Γιατί, λίγο νωρίτερα, ο Γιαρουζέλσκι δεν μπορούσε να ρισκάρει μια μετωπική σύγκρουση, ενώ αργότερα, αναμφισβήτητα οι όροι θα είχαν αντιστραφεί. Θά ήταν το εργατικό κίνημα επιτιθέμενο, σε μια συνολική σύγκρουση. Και η επιτυχία των "ριζοσπαστών" στο συνέδριο χρησίμευσε στο καθεστώς σαν υπόδειξη για αυτό. Οι επαναστατικές ιδέες που εκφράστηκαν τις τελευταίες δέκα μέρες, θα μπορούσαν, λίγο νωρίτερα, να αλλάξουν ριζικά την πορεία των γεγονότων. Γιατί, η μετριοπάθεια , η έλλειψη επαναστατικής προοπτικής ήταν αυτή που αποδυνάμωσε την Αλληλεγγύη.

Οι ιδέες αυτές, που δεν είναι παρά η πείρα του παγκόσμιου εργατικού κινήματος, γεννήθηκαν μέσα απο την ίδια της την πραχτική, της εργατικής τάξης την Πολωνία. Όμως ήρθαν πολύ αργά. Η έλλειψη επαναστατικής οργάνωσης, — μιας οργάνωσης που να προπαγανδίζει την ανατροπή της γραφειοκρατίας και την κατάληψη της εξουσίας από την εργατική τάξη, μιας οργάνωσης που θα μπορούσε να μεταφέρει και να διαδόσει την πείρα του παγκόσμιου εργατικού κινήματος που θα μπορούσε να δείξει τη δυνατότητα να χτιστεί το έμβρυο μιας καινούργιας κοινωνίας, βασιζόμενης στην αυτενέργεια των ίδιων των εργατών— έγινε με την τραγική κατάληξη του 13 Δεκέμβρη αισθητή. Μια επαναστατική οργάνωση, που θα μπορούσε να βάλει, αυτή την επαναστατική προοπτική στο κίνημα, θα μπορούσε μέσα στην επαναστατική κατάσταση που διαμορφώθηκε (και περιγράψαμε προηγουμένως) να κερδίσει τη μάζα των εργατών και να στρέψει την Αλληλεγγύη στην κατεύθυνση της αναπόφευκτης σύγκρουσης.

Γιατί μόνο η επαναστατική προοπτική μπορούσε να αναπτύξει το κίνημα. Η αποδυνάμωση του τελευταίου διαστήματος, δεν οφειλόταν, ούτε ιδεολογική ανασυγκρότηση του κράτους, ούτε στο ξεπέρασμα της κρίσης, και το κέρδισμα τμημάτων της εργατικής τάξης, μέσα απο οικονομικές παροχές. Οφειλόταν στην ίδια την μετριοπάθεια, στο ανέφικτο των στόχων της πίεσης του καθεστώτος που έβαζε η ηγεσία.

Άλλωστε, η επαναστατική προοπτική θα αποδυναμώσει το κράτος και απο τα τελευταία του στηρίγματα, που αποδείχτηκαν ολέθρια για την Αλληλεγγύη: τον στρατό και την Αστυνομία. Γιατί μόνο η προοπτική της σύγκρουσης και της νίκης μπορούσε να δυναμώσει τα κινήματα που είχαν αναπτυχθεί. Γιατί αυτό θα σήμαινε ότι το εργατικό κίνημα θα αγκάλιαζε το κίνημά τους, θα οργάνωνε μαζικές διαδηλώσεις υποστήριξης του, θα προσέφερε προστασία στους διωκόμενους, θα μπορούσε να σπάσει το φόβο που τους προκαλεί η στρατιωτική δομή των σωμάτων αυτών.

Όμως όλα αυτά δεν έγιναν .Και στις 13 Δεκέμβρη, τα τάνκς κατέβηκαν στους δρόμους, και ο Γιαρουζέλσκι κύρησε την χώρα σε κατάσταση έκτατης ανάγκης.

2 Δεκεμβρη.

Μία μόνιμη κατάσταση

Οι συνέπειες της στρατιωτικής επέμβασης είναι γνωστές. Στην θέση της Αλληλεγγύης, ο Γιαρουζέλσκι επέβαλε την εξατομικοποίηση της εργατικής τάξης.
Χιλιάδες ηγέτες και σύμβουλοι της Αλληλεγγύης φυλακίζονται. Εργάτες που αντιστέκονται στα εργοστάσια συλλαμβάνονται και καταδιώκονται με συνοπτικές δικαστικές διαδικασίες.
Στη Σιλεσία εργάτες στα ορυχεία δολοφονούνται, απο τα ειδικά τμήματα της αστυνομίας με πυροβολισμούς ή ξυλοδαρμούς. Τάνκς και τεθωρακισμένα οχήματα ελέγχουν τους δρόμους. Το τηλεφωνικό δίκτυο διακόπτεται, τα μαζικά μέσα μεταφοράς επιτηρούνται συνεχώς. Ο στρατός αναλαμβάνει το τύπο και τη τηλεόραση. Τα σύνορα κλείνουν. Οι πολωνοί εργάτες δεν έχασαν μόνο τις πολιτικές τους κατακτήσεις, αλλά και τις οικονομικές. Οι τιμές αυξήθηκαν μέχρι 400%, οι μισθοί καθηλώθηκαν τα ελεύθερα Σάββατα καταργήθηκαν, η ανεργία, σαν μαζικό φαινόμενο έκανε απειλητική την εμφάνισή της.

Όμως ένα εργατικό κίνημα σα την Αλληλεγγύη δεν μπορεί να νικηθεί σε μια μέρα. Η αυτοπεποίθηση και οι εμπειρίες των δεκαεφτά μηνών ήταν πολύ έντονες για να αφήσουν τη πολωνική εργατική τάξη παθητικό θεατή. Από τη πρώτη στιγμή, οι αντιδράσεις απλώθηκαν σ΄όλη τη χώρα. Διαδηλώσεις, απεργίες, καταλήψεις. Και το καθεστώς δεν είχε παρά μόνο έναν τρόπο για να τα αντιμετωπίσει. Τη βία.
Από την αρχή η Αλληλεγγύη προσπαθεί να ξανασυγκροτηθεί. Η ανάγκη της οργανωμένης αντίστασης είναι ξεκάθαρη σε όλους . Ήδη απο τα μέσα Γενάρη αρχίζει να διαμορφώνεται μια υποτυπώδης, οργάνωση της Αλληλεγγύης, που απλώνεται, στους επόμενους μήνες, στα εργοστάσια, στα σχολεία, ακόμα και τον στρατό. Χίλια περίπου παράνομα έντυπα κάνουν την εμφάνισή τους, κρατώντας έτσι ζωντανή τη πληροφόρηση και την ανταλλαγή απόψεων. Η συζήτηση για την προοπτική του κινήματος, ξανακάνει την εμφάνισή της με τις πρώτες οργανωμένες κινητοποιήσεις. Και αυτές έρχονται η μια μετά την άλλη. Πρωτομαγιά, 3 του Μάη, 13 Μάη, 13 Ιουνη, 31 Αυγούστου, 10 Νοέμβρη κ.λ.π.

Βέβαια τα προβλήματα που αντιμετώπισε και αντιμετωπίζει η Αλληλεγγύη δεν είναι μικρά. Γιατί μέσα σε συνθήκες στρατιωτικού νόμου, η οργάνωση είναι δύσκολη, η πληροφόρηση αργή, οι ελιγμοί της εξουσίας δύσκολοι στο να παρακολουθηθούν, ο φόβος της βίαιης καταστολής έντονος. Ακριβώς μέσα σ΄αυτές τις συνθήκες πρέπει η Αλληλεγύη να ξεπεράσει τις δυσκολίες της , που την οδήγησαν στις 13 Δεκέμβρη.

Από την άλλη μεριά το καθεστώς, βρίσκεται σε σοβαρότατη κρίση. Μπορεί ο Γιαρουζέλσκι να κέρδισε την μάχη, όμως και το καθεστώς του Γκομούλκα το '56 και του Γκιέρεκ το 70, βρήκαν σ' ένα βαθμό κάποια υποστήριξη, ενώ οι στρατιωτικοί δε μπορούν να ελπίζουν, παρά μόνο στο φόβο και τη βία. Μπορεί να πίστεψαν σε μιά ομαλοποίηση τύπου Καντάρ, όμως ο Καντάρ χρειάστηκε δέκα ολόκληρα χρόνια μετα την ήττα της επανάστασης του 56,για να σταθεροποιήσει ξανά το καθεστώς, και η επιτυχία του βασίστηκε στην ικανότητά του να αυξήσει το βιοτικό επίπεδο όμως κάτι τέτοιο δεν είναι εύκολο για τη Πολωνία. Το καθεστώς της 13 Δεκέμβρη βρέθηκε αντιμέτωπο με 27 δισ.δολλάρια χρέος στις δυτικές χώρες, και άγνωστο τι πόσο στις χώρες της ΚΟΜΕΚΟΝ. Αντίθετα, την επέμβαση ακολούθησαν, όπως είπαμε, αυξήσεις τιμών και καθήλωση των μισθών πτώση δηλαδή του βιοτικού επιπέδου.

Από την άλλη η μνήμη των δεκεφτά μηνών, είναι όχι μόνο πολύ νωπή αλλά και πολύ έντονη, για να αφήσει, χώρο σε οποιοδήποτε ιδεολογική προπαγάνδα. Ούτε μπορεί το "νέο" καθεστώς να οικειοποιηθεί έστω και τη παραμικρή αίγλη του κινήματος. Τα νέα κρατικά συνδικάτα, δεν πείθουν κανέναν, ούτε οι εκκλήσεις και η συνεργασία της εκκλησίας, ούτε η σχετική ελευθερία του Βαλέσα. Και βέβαια η διεθνής οικονομική κρίση δεν αφήνει κανένα περιθώριο ελπίδας στους στρατιωτικούς.

Η πολωνική εργατική τάξη βρίσκεται μόνιμα σε αναβρασμό. Και η επόμενη εξέργεση δεν θα αργήσει νάρθει. Αυτή τη φορά, οι ιδέες θα παίξουν κυρίαρχο ρόλο. Όπως λέει ο Φράσιουνικ σε ανοιχτή επιστολή ".... η εξουσία......αυτό που φοβάται είναι μια συνειδητή κοινωνία, που γνωρίζει τα δικαιώματά της και που δε διστάζει να τα απαιτήσει".

Σημειωσεις

1.Α.Βαλεντινοβιτς :Συνεντευξη (Δεκεμβρης 80)
2.Γ.Κουρον :Συνεντευξη (Μαης 81)
3.στο ιδιο.
4.Σ.Μπλουμσταιν :Συνεντευξη (27-12-81)
5.Guardian 21-10-81

ΣΚ

Νόμος Πλαίσιο και Συμβούλιο της Επικρατείας

Η αυτοδιεύθυνση των καθηγητών θα γίνει ο τάφος των εκσυγχρονιστών;

(ή: καιρός να μιλήσει ένας άλλος «νεκροθάφτης»)

'Αλοίμονο άν οἱ νόμοι μπορούσαν νά βάλουν τέλος στήν κρίση τοῦ καπιταλισμοῦ.Μιά διαπίστωση τόσο παλιά πού ἡ ἀρχή της συμπίπτει μέ τήν αὐγή του.Αὐτό ἀκριβῶς συν έβει μέ τό Ν.1268 καί μέ τήν φιλολογία πού ἀναπτύχτηκε γύρω ἀπ'αὐτόν.'Εκεῖ πού τό ΠΑΣΟΚ πανηγύριζε ὅτι μέ τήν ψήφιση τοῦ ριζοσπαστικοῦ νόμου ἔβαλε τέλος στήν κρίση τῶν ΑΕΙ καί μαζί του τό ΚΚΕ καί ΚΚΕ(εσωτ.) ἐκτελώντας τίς προσθαφαιρέσεις περί θετικῶν καί ἀρνητικῶν σημείων ἔβλεπαν θετική διέξοδο σ'αὐτόν γιά τό ξεπέρασμα τῆς κρίσης ,μιά σειρά γεγονότα ἦρθαν νά ὑπενθυμίσουν, μέ τρανταχτό τρόπο,τήν ὕπαρξη της.

"Ολο καί πληθαίνουν λοιπόν αὐτοί πού τό τελευταῖο διάστημα ἀναγκάστηκαν νά μιλήσουν γιά δυσλειτουργίες στά ΑΕΙ,ἄν καί οἱ οἰωνοί πού ξεκίνησαν ἦταν ἀρκετά εὐνοϊκοί γιά τά ἐκσυγχρονιστικά τους σχέδια.Στοιχεῖο πού σήμερα ἀφήνει ἀκάλυπτους ὅλους ἐκείνους τούς συντρόφους τῆς 'Αριστερᾶς τοῦ Φ.Κ. πού θρηνοῦσαν γιά τόν "ὁδοστρωτήρα" τοῦ ΠΑΣΟΚ πού στό πέρασμα του σαρώνει τά πάντα.

"Ετσι οἱ πολυσυζητημένες τροπολογίες Παπαθεμελῆ (πού μπορεῖ νά μήν ἔγιναν,ὅμως τό ἔδαφος εἶναι πάντα ἀνοιχτό γι'αὐτές),ἡ πρόσφατη ἀπόφαση τοῦ τμήματος τοῦ Συμβούλιου τῆς 'Επικρατείας γιά τήν ἀντισυνταγματικότητα ὁρισμένων διατάξεων τοῦ Νόμου-Πλαίσιο,ὅπως καί οἱ ἀποφάσεις τῶν φοιτητικῶν Γενικῶν Συνελεύσεων γιά τά ἑξάμηνα,ἔρχονται νά ξανανοίξουν τήν συζήτηση γιά τόν ἐκσυγχρονισμό καί τήν κρίση τοῦ πανεπιστήμιου, ὅπως καί γιά τό ρόλο τοῦ ΦΚ στήν νέα συγκυρία καί τήν συγκρότηση τῆς 'Αριστερᾶς του.

ΑΠΟ ΤΟΝ ΕΚΣΥΓΧΡΟΝΙΣΜΟ ΤΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΣΤΟΝ ΕΚΣΥΓΧΡΟΝΙΣΜΟ ΤΗΣ ΚΡΙΣΗΣ

Οἱ πρῶτες προσπάθειες τοῦ ἐκσυγχρονισμοῦ τῶν ΑΕΙ τοποθετοῦνται μέ τό κλείσιμο τῆς πρώτης μεταπολεμικῆς περιόδου καί ἐκφράζονται συγκεκριμένα τήν ἑπόμενη περίοδο.'Η συνολική μεταρύθμιση στή ἐκπαίδευση ἐπί Γ.Παπανδρέου πού τελικά ἀνακόπηκε, ἀλλά καί τό δημιούργημα τῆς χούντας,ὁ καταστατικός χάρτης γιά τήν ἀνώτατη ἐκπαίδευση,εἶναι ἐκφράσεις του.

Κινήσεις πού ἦρθαν νά δώσουν λύση στίς ἀνάγκες τῆς ἀστικῆς τάξης γιά τήν νέα φάση τοῦ ἑλληνικοῦ καπιταλισμοῦ καί νά ἄρουν τούς "περιορισμούς" πού ἔθετε ἡ ὀργάνωση καί λειτουργία τῶν ΑΕΙ τῆς μεταπολεμικῆς περιόδου.'Ας δοῦμε ὅμως, ἔστω καί συνοπτικά, τίς κατευθύνσεις ἐκείνης τῆς ἐποχῆς δεμένες μέ τόν τρόπο πού ἀναπτύχθηκαν.

Τό πανεπιστήμιο στήν μεταπολεμική 'Ελλάδα ἦταν διαμορφωμένο ἀπό τίς ἀνάγκες τῆς συμμαχίας ἀστῶν μικροαστῶν.Συμμαχία πού καθορίζει τά πάντα,ἀπό τόν τρόπο λειτουργίας τῶν πολιτικῶν κομμάτων μέχρι καί τήν συγκεκριμένη μορφή τοῦ κράτους,στηρίζοντας τήν ἐπέκταση τῆς κυριαρχίας τοῦ κεφαλαιου σέ κάθε πτυχή τῆς ἑλληνικῆς κοινωνίας.

'Εξαιτίας λοιπόν αὐτῆς τῆς σχέσης πού ὑλοποιεῖται σέ περίοδο ἀστικῆς ἀνόδου τό πανεπιστήμιο ἀποτέλεσε βασικό θεσμό γιά τήν ταξική κινητικότητα τῶν μικροαστικῶν στρωμάτων πρός τά πάνω,τήν πρόσβαση αὐτῶν τῶν στρωμάτων στήν κρατική μηχανή, χρησιμοποιώντας ἐκτός ἀπό τό πτυχίο καί τό ρουσφέτι καί τήν παρέμβαση τοῦ κράτους στήν ἀναπαραγωγή τῶν ἐπιστημόνων, μέ ἰδιαίτερη ἔμφαση στήν ἀναπαραγωγή τῶν ἐλευθεροεπαγγελματιῶν.

'Αντίστοιχα διαμορφώθηκε μιά ἀκαδημαϊκή ἱεραρχία πού ἐπόπτευε στήν διαδικασία μέ τήν ὁποία ἀποκτοῦν τά προσόντα τους καί τήν ἰδεολογία τους τά στελέχη πού ἐπανδρώνουν τήν κρατική γραφειοκρατία ἐκείνης τῆς περιόδου.Αὐτή ἀκριβῶς ἡ λειτουργία εἶναι πού δίνει στήν καθηγητική ἱεραρχία μιά ἐξέ-

χουσα θέση στήν κρατική γραφειοκρατία πού άντανακλάται στήν παντοδυναμία τῆς ἕδρας, ἀλλά καί καθορίζει τό ἐλάχιστο ὡς ἀνύπαρκτο...μό της μέ τήν παραγωγική διαδικασία.

Ἀπό τήν μεταπολίτευση καί μετα, ἡ ἐπιχείρηση ἐκσυγχρονισμός τῶν ΑΕΙ, ὄχι μόνο γίνεται αἰσθητή γιά τίς ἀνάγκες τῆς ἀστικῆς τάξης ,ἀλλά ἀποτέλεσε ἕνα ἀπό τούς βασικούς στόχους στό πρόγραμμα τῆς συνολικῆς στρατηγικῆς τοῦ κεφάλαιου στήν Ἑλλάδα.Τό πανεπιστήμιο ἔπρεπε νά προσαρμοσθεῖ
α) στό πέρασμα ἀπό τήν ταξική κινητικότητα στήν ἀναπαραγωγή τῶν νέων μικροαστικῶν στρωμάτων
β) στό δέσιμο μέ τίς ἀνάγκες παραγωγικῆς διαδικασίας ,διεξαγωγή ἔρευνας γιά τήν σύνδεση μέ τήν καπιταλιστική παραγωγή.

Μέ τήν Νέα Δημοκρατία στή διαχείρηση τοῦ ἑλληνικοῦ καπιταλισμοῦ,οἱ πρῶτες ὁμάδες ἐργασίας παραχωροῦν τή θέση τους στίς ἐπιτροπές πρυτάνεων καί αὐτές στό νόμο 815 σάν τελική ἔκφραση τῆς ἐκσυγχρονιστικῆς ἐπίθεσης.Ἐδῶ δέν θά θέλαμε νά ἀναφερθοῦμε στίς πιέσεις τοῦ τότε ἐνεργοποιημένου ΦΚ, τοῦ κινήματος τῶν καταλήψεων ,ἀλλά στήν διαπίστωση ὅτι ὁ ἐκσυγχρονισμός τοῦ πανεπιστήμιου ἦταν ζωτικῆςσημασίας γιά τήν αστική τάξη, ἔστεκε ὑπεράνω κομμάτων καί ἔπρεπε νά γίνει μέ κάθε θυσία καί μέ τούς καλύτερους δυνατούς ὅρους.

Ἡ παραλαβή τῆς σκυτάλης ἀπό τό ΠΑΣΟΚ φάνηκε ὅτι λύνει τό πρόβλημα.Ἡ ψήφιση τοῦ νόμου 1268 ἐδῶ καί δύο χρόνια ἀκολουθήθηκε ἀπό τήν ἄμεση ἐφαρμογή του.Τό στοιχεῖο τῆς συμετοχῆς τῶν φοιτητῶν στά ὄργανα δέν ἐπιτρέπει τήν ἐπανάληψη τῆς προηγούμενης κατάστασης ἀπό μέρους τοῦ ΦΚ, ἀλλά ἀπεναντίας διευκολύνει τήν συνένεση γιά τήν ἐφαρμογή του.

Ἡ ὑλοποίηση βέβαια τῶν παραπάνω σημαίνει διφορετικό τρόπο ὀργάνωσης τοῦ πανεπιστήμιου πού ἀρχίζει μέ ἀλλαγές στά περιεχόμενα (νέα προγράμματα σπουδῶν),στούς ρυθμούς (ἡ βάση τό ἑξαμηνιαῖο μάθημα),στίς ἐξετάσεις (κατάργηση τῶν τριῶν περιόδων καί μεταφορῶν) κλπ. Ἀλλαγές πού ὁ ἐκσυγχρονισμός δέν τίς κρατᾶ μόνο στό φοιτητικό στρῶμα ἀλλά τίς μετατοπίζει καί στήν ἴδια τήν ἀκαδημαϊκή ἱεραρχία (κατάργηση τῆς ἕδρας, πιό συλλογική λειτουργία).

Ἐδῶ ἀκριβῶς ἐντοπίζονται καί οἱ ἀντιδράσεις τῆς δεύτερης.Τό ζήτημα δέν εἶναι ὅτι ἡ ἰδεολογία της εἶναι αὐτή πού προκαλεῖ τίς συγκρούσεις (τσακωμοί στό συμβούλιο τῆς ἐπικρατείας γιά τήν ἀντισυνταγματικότητα τοῦ νόμου),ἀλλά ἡ ἄρνησή της νά μεταρυθμιστεῖ χάνοντας τά σαφῆ ὅρια τῶν πεδίων ἐξουσίας πού κατεῖχε,μέσα σ'ἕνα διευρυμένο καθηγητικό σῶμα.Ἄλλωστε τό παλιότερο παράδειγμα τῶν χουντικῶν καθηγητῶν καί ἡ ἀντιστασή τους στό καταστατικό χάρτη τοῦ72 πού περιόριζε τίς "ἐλευθερίες" τους εἶναι χαρακτηριστικό.

Κίνηση, πού ἡ κατάθεση τῶν τροπολογιῶν Παπαθεμελῆ, ἰδιαίτερα μέ τήν ἐνίσχυση τῆς ἀποφασιστικότητας τῶν ΔΣ τῶν τμημάτων καί τῆς συμμετοχῆς σ'αὐτά μόνο τῶν φοιτητῶν,πῆγε νά προλάβει.Ἡ βιαστική ὅμως ἀπόσυρση ἦρθε νά ὑπενθυμίσει τίς λεπτές ἰσορροπίες, ἀναγκάζοντας ἀκόμα καί τόν ἴδιο τό πρωθυπουργό νά παρέμβει ὡς ἐγγυητής τῆς φοιτ τικῆς συμμετοχῆς γιά τό ...ἀπό κοινοῦ ξεπέρασμα τῶν δυσλειτουργιῶν, γιά τήν τωρινή κινητοποίηση τῆς ΕΦΕΕ καί τῶν συλλόγων ὑπέρ τῆς ἀντισυνταγματικότητας τοῦ νόμου.

Ὅμως, ὁ ἐκσυγχρονισμός δέν ξετυλίγεται σέ περίοδο ἀστικῆς ἀνόδου, ἀλλά ἀπεναντίας καπιταλιστικῆς κρίσης,γεγονός πού ὁδηγεῖ σέ ἀδιέξοδα πού ἡ συνολική τους παρουσία προσδιορίζει καί τά ὅρια τοῦ ἐκσυγχρονισμοῦ.

Σήμερα δέν εἶναι δυνατή αὐτή ἡ ἁπλή ἀναπαραγωγή τῶν νέων μικροαστῶν.Ὁ πληθωρισμός τῶν προσόντων σέ σχέση μέ τήν ἀγορά ἐργασίας δέν σημαί - νει τίποτε ἄλλο παρά μόνο ἀνεργία.Δέν εἶναι τυχαίες λοιπόν οἱ προτάσεις πού ψελλίζονται τώρα τελευταῖα καί πού ἀφοροῦν τήν δημιουργία μεταπτυχιακῶν σχολῶν.Ἡ λειτουργία τους θά δράσει σάν τό δεύτερο πάτωμα στήν ἀνώτατη ἐκπαίδευση,ἐπιχειρώντας νά ξεφύγει ἀπό τίς ἀντιφάσεις τῆς μαζικοποιημένης πρώτης βαθμίδας τῶν ΑΕΙ.

Τά ἀδιέξοδα αὐτά ἀγγίζουν ὄχι μόνο τά παραδοσιακά ἐλεύθερα ἐπαγγέλματα (πολιτικοί μηχανικοί, δικηγόροι),πού ἄνθισαν τήν μεταπολεμική περίοδο ἀλλά καίτάἐπαγγέλματα πού διέθεταν τήν σιγουριά τοῦ Δημόσιου (καθηγητές κλπ) .Προτάσεις ὅπως,ὁ διορισμός στό δημόσιο νά σταματήσει νά γίνεται ὅπως εἶναι τώρα, ἀλλά νά ἐξαρτᾶται ἀπό τό βαθμό στό πτυχίο, τίς μεταπτυχιακές σπουδές, ὅλο καί πιό συχνά ἔρχονται στήν ἐπικαιρότητα τώρα τελευταῖα.

Ἡ σύνδεση τῆς ἔρευνας μέ τήν παραγωγή τήνση μερινή περίοδο δέν μπορεῖ νά ὑλοποιηθεῖ σύμφωνα μέ τίς προδιαγραφές τῶν ὁποιοδήποτε πλάνων.Ἡ αἰτία ὄχι μόνο τό ὑπερτροφικό πανεπηστήμιο μέ τούς ἀνέτοιμους κατανεμητικούς του μηχανισμούς πρός μιά τέτοια λειτουργία, ἀλλά καί ἡ κρίση πού γιά ἄλλη μιά φορά βάζει ὅρια στήν ἀνάπτυξη τῆς παραγωγικότητας.Ἡ ἀπορρόφηση λοιπόν ἐπιστημόνων καί μάλιστα μεγάλου ἀριθμοῦ (πού τά ἐφοδιά τους γιά τήν σύνδεση τῆς ἔρευνας μέ τήν παραγωγή δέν εἶναι ἀρκετά) ἀπό μιά ὑποτονική βιομηχανία, εἶναι μιά διαδικασία μέ ἀναιμική λειτουργικότητα.

Ἕνα σύνολο ἀδιεξόδων πού ἐξαιτίας τους δημιουργοῦνται οἱ συνεχεῖς τροποποιήσεις στήν πορεία τοῦ νόμου ,οἱ τεταμένες ὀξύνσεις στό καθηγητικό στρῶμα καί οἱ διαφορετικές στάσεις ἀπέναντί του. Παράλληλα, ἡ διάλυση τοῦ μαχητικοῦ φοιτητικοῦ κινήματος ἔχει κάνει τή φοιτητική συμμετοχή νά μοιάζει σάν ὑπερβολική παραχώρηση σ'ἕνα ἀντίπαλο τοῦ ἐκσυγχρονισμοῦ πού δέν φαίνεται πιά τόσο ἀπειλητικός.Συνολικά, οἱ παρεμβάσεις τῶν καθηγητῶν στόνΝΠ στοχεύουν περισσότερο στήν προσαρμογή τουστήν σημερινή συγκυρία παρά στήν ἀνατροπή του.

Ἡ ἀπόφαση λοιπόν τοῦ συμβούλιου τῆς ἐπικρατείας γιά τόν διαχωρισμό τῶν ὁρίων ἐξουσίας τῶν καθηγητικῶν βαθμίδων, γιά τήν ἀνακούφιση τῆς ἀκαδημαϊκῆς ἱεραρχία ἀπό τήν ὑπερβολική φοιτητική συμμετοχή, δέν μπορεῖ νά ἑρμηνευτεῖ σάν ὁ τιτάνιος ἀγώνας τῆς μαύρης ἀντίδρασης.Ἀλλά σάν ἀπόφαση πού ἔρχεται δίνοντας ἔμφαση στήν αὐτοδιοίκηση τῶν ΑΕΙ νά ἀποκαταστήσει τή θιγμένη θέση της τῆς ἀκαδημαϊκῆς ἱεραρχίας κάνοντας τό ρόλο της πιό λειτουργικό στήν ὑλοποίηση τοῦ ἐκσυγχρονισμοῦ.

Ὅμως οἱἐναπομείναντες καί οἱ ἀπολιθωμένοι ἐκπρόσωποι τῶν φοιτητῶν στά ὄργανα συμμετοχῆς, ὅλοι αὐτοί πού ὑπερασπίστηκαν τά ἑξάμηνα καί τόν νόμο στίς τελευταῖες φοιτητικές συνελεύσεις μποροῦν νά διατρανώνουν τήν ἀποφασή τους γιά τήν πάλη...ἐνάντια στά σχέδια τῆς ἀντίδρασης.Ὁκαιρός ὅμως τῶν πειραματισμῶν πέρασε καί ἡ κρίση τοῦ πανεπιστήμιου μεταφέρθηκε αί στό ΦΚ ἀποτελώντας σήμερα συστατικό του στοιχεῖο.

Στήν τελική φάση τῆς ἐφαρμογῆς τοῦ ΝΠ μέ τή προώθηση τῶν ἑξαμήνων καί τῶν νέων προγραμμάτων σπουδῶν, τά πράγματα δέν προχωρᾶνε μέ τήν ἠρεμία καί τούς πανηγυρισμούς τῆς πρώτης περιόδου.

Γίνεται πιά φανερή ἡ κάμψη τοῦ ΦΚ οἱ δυνά - μεις τοῦ "φοιτητικοῦ συνδικαλισμοῦ" βρίσκονται πιά σέ ὑποχώρηση.Οἱ ἴδιοι οἱ καθηγητές πού τήν προηγούμενη περίοδο ὑποστήριζαν τήν "ἰσότιμη συμμετοχή " τῶν φοιτητῶν στά ὄργανα διοίκησης τῶν ΑΕΙ,

ΓΙΑ ΜΙΑ ΑΡΙΣΤΕΡΑ ΣΤΟ ΦΚ

Σήμερα τό ἐρώτημα "μετά τά ἑξάμηνα τί" ;δέν ἔχει τό ἴδιο βάθος πού εἶχε τό "μετά τίς καταλήψεις τί";Παρόλα αὐτά ἡ ἀπάντηση πού θ'ἀρχίσει νά διαμορφώνεται αὐτή τήν περίοδο θά εἶναι καθωριστική γιά τόν προσανατολισμό ἑνός κομματιοῦ τοῦ σημερινοῦ ΦΚ πρός τάἀριστερά.Κοινή διαπίστωση τοῦ περισσότερου κόσμου τῶν συσπειρώσεων ἦταν ἡ ἀνάγκη νά βαθύνει πιά αὐτή ἡ πολιτικοποίηση ,νά ἀρχίσει νά δημιουργεῖται μιά ἀριστερή κίνηση πού νά ξεπερνάει τόν ἔστω καί "νικηφόρο" συνδικαλισμό τῶν ΓΣ

Καταρχην πρεπει να ξεκαθαρισουμε οτι οι ελπιδες για μια αριστερα στο ΦΚ δεν βρισκονται ουτε στο ξαναζωντανεμα καθ τον εκδημοκρατισμο του φοιτητικου συνδικαλισμου, ουτε και πρεπει να στραφουν αποκλειστικα στις διαρροες των ρεφορμιστικων νεολαιων και παραταξεων ἤ ακομα στην ρευστοτητα των ιδιων τῶν μηχανισμῶν τους.

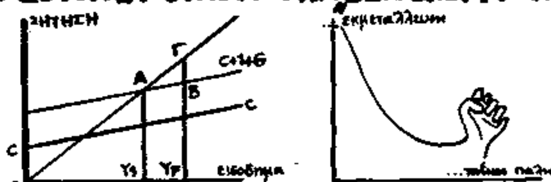
Ἡ ἐλπίδα βρίσκεται ξανά στόν ἴδιο τόν κόσμο πού πλαισιώνει τίς συσπειρώσεις κουβαλόντας ταυτόχρονα τήν μικρή του ἐμπειρία ἀπό πολιτικούς ἀγῶνες,ἀλλά καί τήν ρήξη του μέ τίς ἀστικές ἀξίες και κοινωνικές σχέσεις,τήν δικιά του ἀμφισβήτηση ἀπέναντι στό καπιταλισμό.

Σήμερα,ἕνας ἀριστερός προσανατολισμός στό ΦΚ δέν μπορεῖ νά στεριώσει ἀπό τήν μιά μέρα στήν ἄλλη Χρειάζεται μιά περίοδος πού θἄχει κύρια πειραματικό χαρακτῆρα πάνω στήν δυνατότητα τόσο κάποιων νέων πρωτοβουλιῶν,ὅσο καί τῆς σύνδεσης τῶν ὁποιων ἀμφισβητήσεων μέ τήν συνολικώτερη ἐκσυγχρονιστική ἀπόπειρα τοῦ ΠΑΣΟΚ σέ περίοδο κρίσης καί ὄχι ἄνθισης τοῦ καπιταλισμοῦ.

Ἀριστερά μπορεῖ ν'ἀναπτυχθεῖ σήμερα μέσα ἀπό

ΤΡΙΗΜΕΡΟ ΕΚΔΗΛΩΣΕΩΝ στην ΑΣΟΕΕ

Η "ΕΘΝΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ ΔΕΝ ΕΧΕΙ ΑΝΑΓΚΗ

...ΤΗΝ ΠΑΡΑΓΩΓΙΚΟΤΗΤΑ ΜΑΣ ΑΛΛΑ ΤΗΝ ΕΞΕΓΕΡΣΗ ΜΑΣ!

1η μερα 8/2, 6μμ. ΣΥΖΗΤΗΣΗ: "η οικονομικη κριση, η παραγωγικοτητα, η αντισταση φοιτητων-εργαζομενων"

ΟΜΙΛΗΤΕΣ: Πετρος Λιναρδος-Ρυλμον
: μελος της ανεξ. Συνδικ. κινησης ΠΥΡΚΑΛ
: συνδικαλιστης απο την ΦΙΞ

2η ΜΕΡΑ 9/2, 6μμ. ΣΥΖΗΤΗΣΗ: η κατασταση στα ΑΕΙ, τα εξαμηνα, ο αστικος εκσυγχρονισμος–Πρωτοβουλιες για μια Αριστερα στο Φ.Κ.: εξεταστικο, προγραμμα σπουδων, ρολος της αστικης επιστημης, στρατος, ανεργια.

3η ΜΕΡΑ 10/2, 6μμ: παρτυ μασκε κ' οχι μονο.

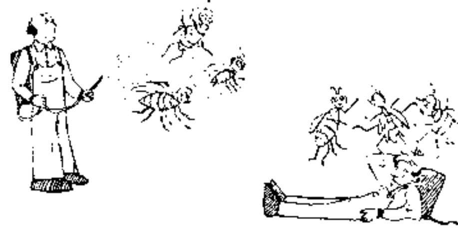
ΑΠΕΣ
(Αριστερη Συσπειρωση Φοιτητων ΑΣΟΕΕ)

διημερο εκδηλωσεων

στη ΓΕΩΠΟΝΙΚ(η) (ΙΕΡΑ ΟΔΟΣ 131 ΒΟΤΑΝΙΚΟΣ)

21-22/1 10^{30} π.μ. κ' 3 μ.μ.

ΛΕΩΦΟΡΕΙΑ: 806-807-808-809 απο τη ΖΗΝΩΝΟΣ και 026-813 απο Ιπποκρατους.

- Η μεταβαση απο την παραδοσιακη γεωργια στη συγχρονη – Οικολογικες επιπτωσεις – Εναλλαχτικες λυσεις.
  ομιλητες: Α. ΛΟΥΛΟΥΔΑΚΗΣ – Μ. ΚΑΡΑΝΔΕΙΝΟΣ – Ν. ΜΑΡΓΑΡΗΣ – Κ. ΑΓΓΕΛΛΟΠΟΥΛΟΣ. Σαβ. 10^{30} π.μ.
- Ελληνικος γεωργικος τομεας – Προβληματα αναπτυξης.
  -Η παραγωγικη χρηση των πορων κ' η δομη της ζητησης – Η γεωργια στα πλαισια της συνολικης αναπτυξης των παραγωγικων δυναμεων στην υπηρεσια της κοινωνιας.
  ομιλητες: Ν. ΜΑΡΤΙΝΟΣ, Θ. ΣΤΑΥΡΟΠΟΥΛΟΣ Σαβ. 3 μ.μ.
- Ο ρολος και οι ευθυνες του γεωπονου στην παραγωγη
  ομιλητες: Γ. ΚΑΡΑΝΤΙΝΟΣ, Π. ΜΑΚΡΗΣ, ΚΑΡΑΚΩΣΤΑΣ, ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ, ΑΝΤΩΝΟΓΛΟΥ Κυρ. 10^{30} π.μ.

ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ **"αντιλογος"**

Ὡς τά τώρα,ἡ κριτική τῆς ἐπιστήμης σάν μιᾶς δύναμης πού "βρίσκεται μέ τό στανιό ὑποταγμένη στίς ἀνάγκες τοῦ κεφάλαιου" ἦταν ἀποκλειστικό προνόμιο μιᾶς χούφτας ἀκαδημαϊκῶν μαρξιστῶν ,κύρια τῶν ξένων πανεπιστημίων.Τό ἑλληνικό ἀστικό πανεπιστήμιο δέν ἀντιμετώπισε πρωτοβουλίες πού νά κλονίζουν σέ μαζικό ἐπίπεδο τό κῦρος αὐτοῦ τοῦ ἐπιστημονισμοῦ ,πού νά ἀντιτάσσουν τίς ἀνάγκες τῶν παραγωγῶν στίς ἀνάγκες τῆς παραγωγικότητας τοῦ κεφάλαιου καί τῶν καπιταλιστῶν.

Ἡ κριτική τῆς τρέλας τοῦ καπιταλισμοῦ πού στήν κίνηση του πρός τά μπρός καταστρέφει τά πάντα (τούς ἴδιους τούς ἐργαζόμενους,τό περιβάλλον κλπ) ἦταν κοινό σημεῖο τῆς συζήτησης πού ἀναπτύχθηκε τόσο στό σιήμερο τῆς Γεωπονικῆς ὅσο καί στήν ἐκδήλωση γιά τήν οἰκονομική κρίση καί τήν παραγωγικότητα τοῦ ΑΠΕΣ(Ἀριστερή Συσπείρωση Φοιτητῶν ΑΣΟΕΕ) .

Σήμερα πού προωθοῦνται τά νέα προγράμματα σπουδῶν , πρωτοβουλίες πού καταδείχνουν τό ταξικό τους περιεχόμενο εἶναι ἀναγκαῖες ὅσο ποτέ ἄλλωτε.

Στήν ΑΣΟΕΕ, τό ΑΠΕΣ ὀργάνωσε τήν συζήτηση σάν μιά πρώτη προσπάθεια κριτικῆς τῆς πολιτικῆς οἰκονομίας ὄχι ὅμως ἀπό μιά ἀκαδημαϊκή σκοπιά .Ἡ κριτική μπόρεσε ν'ἀποκτήσει ζωντάνια καί ἀμεσότητα ἀπό τήν παρουσία τῆς Ανεξάρτητης Συνδικαλιστικῆς Κίνησης ΠΥΡΚΑΛ. Ἡ συνδικαλιστές τῆς ΠΥΡΚΑΛ ἔδωσαν μέ τόν πιό ζωντανό τρόπο τό τί σημαίνει ἡ ἐφαρμογή τῶν ἀρχῶν τῆς παραγωγικότητας:Ἀνέβασμα τῶν κερδῶν τῆς "Κοινωνικοποιημένης ἐπιχείρησης ,κτύπημα τοῦ ἐργατικοῦ κινήματος ἀπό τήν ἄλλη μέ ἐπιστημονικό τρόπο.

τήν κριτική τῆς ἐπιστήμης τοῦ κέρδους καί τῆς ἐκ μετάλευσης ,τῶν σχέσεων ἐξουσίας πού ὀργανώνουν τ τήν παραγωγή της, τῆς ἰδεολογικῆς της κατεύθυνσης καί τῆς ἀναπαραγωγῆς τηςδηλαδή στά μόνιμα καί οὐσιαστικά χαρακτηριστικά τοῦ πανεπιστήμιου πού τό συγκροτοῦν σάν ἀστικό.Παράλληλα ν'ἀντιπαρατήθενται σ'αὐτά οἱ συγκεκριμένες ἀνάγκες τῶν μαζῶν καί τῶν ἀγώνων τους στήν ἐκπαίδευση,ἐναλλακτικές προοπτικές ὀργάνωσης καί σύνδεσης τῆς γνώσης μέ τήν ζωή καθώς καί ἡ σύνδεση τοῦ ΦΚ μέ κινητοποιημένα καί θ εὐαισθητοποιημένα κομμάτια τοῦ κινήματος σ στά ἐργοστάσια στήν γειτονιά κλπ.

Πρῶτες ἀπόπειρες σ'αὐτή τήν κατεύθυνση ἦταν κάποια ἀντιμαθήματα πού ἔγιναν σέ ὁρισμένες σχολές (οἰκονομικό,ΑΣΟΕΕ) καθώς καί οἱ πρωτο ουλίες τῶν συσπειρώσεων τῆς Γεωπονικῆς -περιοδικό 'Αντίλογος καί τοῦ ΑΠΕΣ - ἀριστερή συσπείρωση φοιτητῶν ΑΣΟΕΕ

'Απ'τήν ἄλλη ,ἡ πάλη τοῦ ΦΚ πρέπει νά ἐντάσεται στήν πάλη ὅλου τοῦ νεολαιΐστικου κινήματος,νά επιχειρει να δωσει διεξοδο πολιτικη στα συνθλιπτικα διλημματα που οδηγει την νεολαια η καπιταλιστικη κ κρισηκαι η καταπιεση στο σχολειο,την οικογενεια,το στρατο, στους χωρους που ζει, εργαζεται,ασφυκτια...

Σαυτη την κατευθυνση η πρωτοβουλια για τον στρατο ειναι υποδειγματικη και αποτελεσε για αρκε το διαστημα το μοναδικο πολιτικο περιεχομενο που κατεγραφε τον χωρο των συσπειρωσεων στην αριστερα του ΦΚ. Ποιος δεν θυμαται τις ΓΣ που ψηφιζαν υπερ της απελευθερωσης των συμπαραστατων των στρατιωτων Ακομη και στο νεκροταφειο(απο πολλες αποψεις) Πολυτεχνειο σειρα απο ΓΣ προχωρουσαν σε κινητοποιησεις, αποχες απ τα μαθηματα την μερα της δικης.

Για τα ζητηματα της ανεργιας,η συνδικαλιστικη παραταξη του "κομματος της εργατικης ταξης" ση μερα ειναι περισσοτερο απο αναρμοδια για να πιασει το σφυγμο,την αγωνια και την δυσαρεσκεια των ανεργων(πτυχιουχων και μη) νεων.Τα πιο σωστα και αναβαθμισμενα πτυχια μεσ απο εξαμηνα και καλυτερα προγραμματα σπουδων δεν εξασφαλιζουν δουλεια παρα μονο μεγαλυτερη πειθαρχεια (πραγμα που μπηκε απο την καταληψη της Σχολης Καλων Τεχνων).

Απο την αλλη, οι προτασεις για διορισμο του καθενα στην ειδικοτητα του πέρα ἀπ'τό ὅτι δέν ἔχου σάν βάση μιά πολιτική πού νά ἀρνεῖται τόν διαχωρισμό ἀνάμεσα σέ πτυχιούχους καί μή,διασποῦν τήν ἑνότητα ἑνός συνολικοῦ κινήματος πού βάζει τό δικαίωμα στήν δουλειά φέροντας τά ἐπιμέρους κομμάτια του σέ ἀνοικτό ἀνταγωνισμό γιά τόν καθορισμό "σφαιρῶν ἐπιρροῆς" στήν ἐξαντλημένη ἀγορά ἐργασίας."Ετσι ἀντί νά πρωωθοῦν τήν ἑνότητα καί τήν συλλογ κό τητατ δυναμώνουν τόν ἀνταγωνισμό.

Σήμερα πού τά ΑΕΙ ἔχουν μεταβληθεῖ σέ πάρκιν ἀνέργων καί ἡ κυβέρνηση παίρνει τά μέτρα πού ἀναφ εραμε πιό πάνω ,εἶναι ἀδιανόητο νά ὑποτιμᾶμαι μιά τέτοια πρωτοβουλία.

'Ιδιαίτερα τώρα πού εἶναι πιθανή ἡ προοπτική ν νά κριθοῦν ἀπό τήν ὁλομέλεια τοῦ ΣτΕ ἀντισυνταγματικές οἱ σχετικές διατάξεις τοῦ ΝΠ ,ἡ συγκυρία ἀπαιτεῖ μιά συνολική ἀντιπαράθεση στήν ἀστική πολιτική καί τό ρεφορμισμό μέσα στά ΑΕΙ.

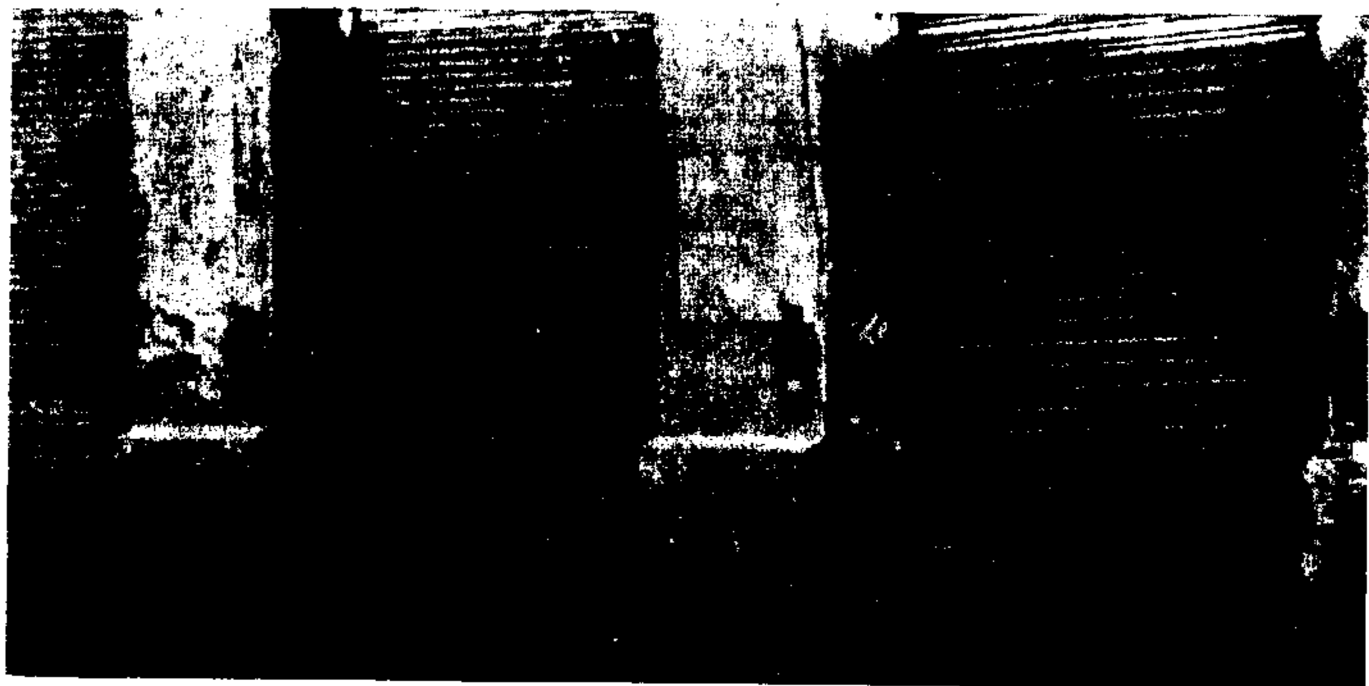
'Απέναντι στίς πιέσεις τῶν καθηγητῶν γιά τήν ἐξασφάλιση ἀπό τήν μεριά τους μεγαλύτερων μεριδίω ἐλέγχου, οἱ ρεφορμιστικές παρατάξεις μαζί μέ τήν ΠΑΣΠ ξανασηκώνουν τά λάβαρα τοῦ ἀγῶνα ἐνά ντια στήν "ἀντίδραση" ἔτσι ἐπιχειροῦν νά μεταθέσουν τό πεδίο ἀντιπαράθεσης πού ἄνοιξε μέ τήν πάλη ἐνάντια στά ἐξάμηνα σέ πιό προσφιλές σ'αὐτούς πεδίο τῆς διεκδίκησης "καλίτερων θέσεων" μέσα στό νέο δημοκρατικό πανεπιστήμιο.'Η ἄρνηση τῆς ἀκαδημαϊκῆς ἱεραρχίας νά μεταρυθμιστεῖ δέν σημαίνει καί ἀνατροπή τοῦ νόμου.'Η πάλη ἐνάντια στό ἀστικό πανεπιστήμιο χρειάζεται νά συνεχιστεῖ γιατί οἱ ἀπαιτήσεις τῶν καθηγητῶν γιά αὐτοδιεύθυνση δέν σημαίνουν καί μπαο κάρισμα τοῦ ἐκσυγχρονισμοῦ.Εἶναι σίγουρο ὅτι ὁ μπαμπούλας τῆς ἀντίδρασης μαζί μέ τό ψευτοδίλημα /ἀντιδραστικοί δημοκρατικοί θά κρέμεται σάν τα φόβλακα πάνω ἀπό ὁποιαδήποτε πρωτοβουλία πού θά πρωωθεῖ τήν ρήξη μέ τό νόμο πλαίσιο.

Τέλος πρέπει νά σημειωθεῖ ὅτι ἡ ρευστότητα πού παρατηρήθηκε μέσα στίς σχολές καθώς καί ἡ ἔντονη κινητικότητα αὐτή τήν περίοδο ,ἡ ἀπουσία ἐμφανῶν διαχωριστικῶν γραμμῶν ἀνάμεσα σέ διαφορετικές ἰδεολογικές καί πολιτικές ἐπιλογές, εἶναι ταυτόχρονα ἀντανάκλαση τῶν διεργασιῶν πού συμβαίνουν μέσα στά ἴδια τά μικροαστικά στρώματα.Καί εἶναι σίγουρο ὅτι αὐτές οἱ καταστάσεις δέν διατηροῦνται ἐπ' ἄπειρον.'Ο διαχωρισμός καί τό σπάσιμο τῆς ἀσάφειας γύρω ἀπό τό τί ἀποτελεῖ ἀριστερά στό ΦΚ πρέπει νά προχωρήσει στήν οὐσία .Αὐτό ἀφορᾶ τόσο τούς κυβερνητικούς συνδικαλιστές τῆς ΠΑΣΠ τούς ρεφορμιστές τῆς ΠΣΚ καί τῆς ΔΑ-ΔΕ ἀλλά καί τήν ἴδια τήν ΔΑΠ.'Αποφεύγοντας τήν μετατροπή μας σέ πρωωθημένους τραμπούκους τοῦ ΠΑΣΟΚ χρειάζεται νά βαθύνου με τήν κριτική μας γιά τήν ἀξιοκρατία,τήν τεχνοκρατία καί τόν ἐπιστημονισμό.

Μακριά ἀπό τό νά ἐλπίζουμε ἄμεσα στήν ἀνατροπή τοῦ ΝΠ χρειάζεται μιά ὑπομονετική συστηματική προσπάθεια πού νά τείνει ν'ἀντιμετωπί... τό σύνολο τῆς ἀστικῆς πολιτικῆς μέσα στά ΑΕΙ.

ΘΓ ΠΚ

Μέση Ανατολή ο πόλεμος των «ειρηνοποιών»

Αυτή τη φορά η κατάσταση στον Λίβανο έμοιαζε πως θα προχωρούσε προς τον μεγάλο συμβιβασμό. Μετά απο μια έντονη περίοδο που άρχισε με την εισβολή του Ισραήλ το καλοκαίρι του 1982, συνέχισε με τις συγκρούσεις Χριστιανών και Μουσουλμάνων στην Βυρηττό και στα βουνά Σούφ κι έφτασε στον πρόσφατο βομβαρδισμό των Παλαιστήνιων απο τα Συριακά στρατεύματα, φάνηκε πως είχαν παρθεί οι "μεγάλες" πρωτοβουλίες.

* Το παλαιστηνιακό κίνημα, κέντρο αντίστασης και "αποσταθεροποίησης" για την αστική τάξη του Λίβανου, είχε πάψει πια να υπάρχει. Τα περισσότερα στρατόπεδα είχαν κλείσει κι όσα παρέμειναν ανοιχτά ήταν κάτω απο τον άμεσο ή έμμεσο έλεγχο των Σύρων.

* Η διάσκεψη της Γενεύης —τον Νοέμβρη του 1983— ανάμεσα στην κυβέρνηση του Τζεμαγιέλ και τις διάφορες δυνάμεις της αντιπολίτευσης φάνηκε ότι κατάληγε σε συμφωνία.

Ο Τζεμαγιέλ σε πρόσφατη συνέντευξή του στην "Μόντ" καλούσε τους ηγέτες της αντιπολίτευσης να συμμετάσχουν σε μια κυβέρνηση Εθνικής Ενότητας για να προσπαθήσουν πια όλοι μαζί να ξαναχτίσουν το κράτος του Λίβανου.

* Ταυτόχρονα οι αμερικάνοι είχαν αρχίσει να προσανατολίζονται σε μια συμφωνία με την Συρία, αναγνωρίζοντας έτσι ότι δεν μπορούσαν να ελέγχουν την κατάσταση στον Λίβανο ούτε με την "ειρηνευτική" τους δύναμη ούτε με το Ισραήλ σαν χωροφύλακα. Ιδιαίτερα η προσπάθεια γι αυτή τη συμφωνία γινόταν όλο και πιο επιτακτική όσο πλησίαζαν οι αμερικανικές εκλογές. Το ότι 265 αμερικάνοι στρατιώτες σκοτώθηκαν στον Λίβανο, μετράει αρνητικά για την δημοτικότητα του Ρήγκαν.

Μια τέτοια συμφωνία ΗΠΑ-Συρίας-Τζεμαγιέλ-Τζουμπλάτ-Αμάλ, έλπιζε να κληθεί να επιβλέψει η ελληνική κυβέρνηση προσθέτοντας έτσι και τον ελληνικό στρατό στους "ειρηνοποιούς".

Κι όμως μέσα σε λίγες μέρες τα σχέδια για συμβιβασμό έγιναν κουρέλια. Το κράτος του Λίβανου βρίσκεται υπο διάλυση. Οι Σιίτες και οι Δρούζοι ελέγχουν ουσιαστικά την Βυρηττό και την γύρω περιοχή. Ο Τζεμαγιέλ είναι στην πραγματικότητα αιχμάλωτος. Κυβέρνηση δεν υπάρχει, τα περισσότερα μέλη της έχουν παραιτηθεί. Ο στρατός έχει ενωθεί στο μεγαλύτερο του μέρος με τις μιλίτσιες των Δρούζων και των Σιιτών. Οι αμερικάνοι, σε απελπιστική κατάσταση, απο την μια βομβαρδίζουν την Βυρηττό κι απο την άλλη ανοίγουν γέφυρες με την Αμάλ (οργάνωση των Σιιτών).

Το που θα καταλήξει αυτή η έκρηξη είναι δύσκολο ακόμα να πεί κανένας. Πάντως αυτό που είναι σαφές, είναι πως όλοι θα προσπαθήσουν να κρατήσουν με κάθε τρόπο την εξουσία τους πάνω στον Λίβανο.

Το παρακάτω άρθρο περιγράφει ποιές δυνάμεις και με ποιό τρόπο είναι δεμένες με τον σημερινό Λίβανο. Είναι γραμμένο απο ένα σύντροφο δημοσιογράφο που παρακολουθεί τις εξελίξεις στην Μέση Ανατολή. Εχει δημοσιευτεί στο περιοδικό "Σοσιαλιστική επιθεώριση" του Σοσιαλιστικού Εργατικού Κόμματος της Αγγλίας.

Ο λαβύρινθος του Λίβανου

"Η κρίση στην Μ. Ανατολή" έχει μια καινούργια διάσταση όταν βρίσκονται στην μεν Ανατολική Μεσόγειο 40 αμερικανικά πολεμικά πλοία, στην δε Συρία βάσεις των πιο σύγχρονων ρωσικών πυραύλων.

Οπως έλεγε κι ένας αμερικανός διπλωμάτης: "το πρόβλημα σ' αυτή την περιοχή είναι ότι, σε αντίθεση με την Ευρώπη, δεν υπάρχουν τρόποι ελέγχου του πολέμου, που μπορεί να ξεσπάσει κάθε στιγμή απο ένα τυχαίο γεγονός".

ΗΠΑ - ΕΣΣΔ

Οι μεγάλες δυνάμεις έχουν ξανασυγκεντρώσει το ενδιαφέρον τους στον Λίβανο. Σ' αυτή τη μικροσκοπική χώρα —μισή στο μέγεθος απο την Ουαλλία και με πληθυσμό περίπου τεσσάρων εκατομυρίων— βρίσκονται αυτή τη στιγμή (εκτός απο τα στρατεύματα του ΟΗΕ), στρατιωτικές δυνάμεις απο 6 χώρες.

Παράλληλα, αυτό που περιπλέκει ακόμα περισσότερο την παραπάνω εικόνα είναι οι συγκρούσεις που υπάρχουν όλην αυτή την περίοδο στο εσωτερικό του Λίβανου —οι Δρούζοι συγκρούονται με τους φαλαγγίτες, το κομμουνιστικό κόμμα με τους "χομεϊνικούς" και οι Παλαιστήνιοι μεταξύ τους. Καθημερινά γίνεται όλο και πιο δύσκολο να βρεθεί λύση στον Λιβανικό λαβύρινθο.

Αλλά αυτή η ίδια η χαοτική κατάσταση είναι το πιο ενδεικτικό στοιχείο για το τι συμβαίνει εκεί κάτω. Ο Λίβανος απο πολύ καιρό βρίσκεται κάτω απο την κατοχή των πιο δυνατών γειτόνων του —το νότιο μέρος έχει καταληφθεί απο το Ισραήλ, που στηρίζεται στις τεράστιες στρατιωτικές ενισχύσεις των ΗΠΑ— ενώ το βόρειο και το ανατολικό τμήμα ελέγχεται απο την Συρία που, παραδοσιακά, είναι ένα απο τα πιο δυνατά κέντρα του Αραβικού κόσμου.

Εδώ και χρόνια οι δυό αυτές δυνάμεις λειτουργούν με στόχο να αποσταθεροποιήσουν ακόμα περισσότερο μια χώρα

που είναι ήδη χωρισμένη απο εσωτερικές αντιθέσεις και διαμάχες. Στους τελευταίους μήνες οι προσπάθειες και των δυό αυτών χωρών έχουν γίνει ακόμα πιο μακιαβελικές.

Το Σιωνιστικό κίνημα έχει απο παλιά βλέψεις στον Λίβανο. Η πιο επιθετική του πλευρά υποστηρίζει ότι ο Νότιος Λίβανος θα πρέπει να αποτελέσει τμήμα ενός "Μεγάλου Ισραήλ", με ιδιαίτερες βλέψεις για τα νερά του ποταμού Λιτάνι.

Μια άλλη άποψη υποστηρίζει ότι επικεφαλής του Λιβάνου θα πρέπει να βρίσκεται μια δυνατή κυβέρνηση Μαρονιτών, συμμάχων του Ισραήλ, που να έχει την δυνατότητα να διαλύσει τις συμμαχίες ανάμεσα στην πλειοψηφία των Μουλσουμάνων —τους Σιίτες, τους Σουνίτες και τους Δρούζους. Οταν τα στρατεύματα του Σαρόν κατευθύνθηκαν προς την Βυρηττό το καλοκαίρι του 1982, το έκαναν με πρόθεση να εγκαταστήσουν μια ακροδεξιά κυβέρνηση Φαλαγγιτών που θα πραγματοποιούσε τους παραπάνω στόχους.

Μια άλλη άποψη, με τον ίδιο βασικά προσανατολισμό, προωθεί τον διαμελισμό του Λίβανου στα επι μέρους "εθνικοθρησκευτικά" στοιχεία του. Οι σχεδιαστές αυτής της στρατηγικής υποστηρίζουν ότι η επέμβασή τους θα πρέπει να στοχεύει στην δημιουργία "αυτόνομων ζωνών" ή "κρατιδίων" για τις πιο σημαντικές ομάδες του Λίβανου —τους Μαρονίτες, τους Σιίτες και τους Δρούζους. Σύμφωνα μ' αυτό το σωβινιστικό όραμα εάν όλη η περιοχή είναι διαιρεμένη σε κρατίδια "εθνοτήτων", αυτό θα δώσει την δυνατότητα στο Ισραήλ να μετατραπεί στο κυρίαρχο κράτος της περιοχής.

Το σάπιο καθεστώς

Το Ισραήλ απότυχε το 1982 να αποκαταστήσει τον αποκλειστικό έλεγχο των Φαλαγγιτών στον Λίβανο. Η δομή πάνω στην οποία έλπιζε ο Σαρόν να στήσει το "φιλικό" προς το Ισραήλ καθεστώς, ήταν πολύ σάπια για να στηρίζει στην εξουσία άλλη μια γενιά Μαρονίτες εκατομυριούχους. Γι αυτό ακριβώς τον λόγο το Ισραήλ έχει ξεκινήσει μια χωρίς όρια αποσταθεροποιητική καμπανια, προσπαθώντας να αποκτήσει σχέσεις με στελέχη των Δρούζων και των Σιιτών. Τους προμηθεύει όπλα και χρήματα, αναζητώντας τους μελλοντικούς ηγέτες των "αυτόνομων" τοπικών διοικήσεων που θα στηρίζονται στο Ισραήλ. Μ' αυτό τον τρόπο, ελπίζει, ότι ο Λίβανος μπορεί να μείνει για πάντα διαιρεμένος.

Σύμφωνα με την παραπάνω άποψη, εάν το Ισραήλ δεν μπορεί άμεσα, μέσα απο μια κεντρική κυβέρνηση, να έχει τον έλεγχο του Λίβανου, τότε καλύτερα να μην υπάρχει καθόλου κεντρική εξουσία ώστε να εξασφαλίζεται ένας έμμεσος έλεγχος του Ισραήλ.

Το καλοκαίρι του 1983, όταν η μιλίτσια των Δρούζων έδιωξε τους φαλαγγίτες απο την οροσειρά του Σούφ, κοντά στην Βυρηττό, πολύ συχνά κι οι δυό πλευρές πολεμούσαν χρησιμοποιώντας ισραηλινά όπλα. Το Ισραήλ απο παλιά εξόπλιζε την φάλαγγα, πρόσφατα δε άρχισε "επιλεκτικά" να δίνει όπλα και σε

ορισμένους απο τους Δρούζους. Και οι δυό πλευρές —υποψιάζονται— ότι το Ισραήλ τους έδωσε ψεύτικες πληροφορίες για να προκαλέσει την σύγκρουσή τους.

Συρία - Ισραήλ

Η πολιτική της Συρίας διαφέρει πολύ λίγο απο το Ισραήλ. Η Δαμασκός έχει απο παλιά φιλοδοξίες να ελέγξει τον Λίβανο που ιστορικά, στην περίοδο της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας, ήταν κομμάτι της Συρίας. Στρατηγικά έχει τεράστια σημασία η κατοχη, απ' αυτήν, αυτού του μακρόστενου κομματιού του εδάφους που βρίσκεται στα δυτικά της σύνορα.

Αλλά οι βλέψεις του Σύρου προέδρου Ασσάντ είναι στενά δεμένες με τις φιλοδοξίες του καθεστώτος των Μπααθιστών να γίνει η Συρία ο κύριος πόλος

του Αραβικού Εθνικισμού στην περιοχή.

Στον Αραβικό κόσμο ο εθνικισμός πήρε μια ιδιαίτερη μορφή. Ο Αραβικός Εθνικισμός είναι ιδεολογία που έχει επιρροή και επίδραση παρόμοια με του ρεφορμισμού στην Δυτική Ευρώπη.

Η τελειωτική κατάρευση του Νασερισμού στην Αίγυπτο έδωσε την δυνατότητα στον Μπααθισμό να γίνει το πιο σημαντικό ρεύμα του Αραβικού Εθνικισμού και το κόμμα του Μπάαθ να πάρει την εξουσία τόσο στην Συρία όσο και στο Ιράκ.

Και τα δυό αυτά κόμματα τυπικά είχαν τις αναφορές τους στην Αραβική Ενότητα, στην πάλη ενάντια στον Ιμπεριαλισμό και τον Σιωνισμό, στον "Αραβικό Σοσιαλισμό". Στην πραγματικότητα όμως κι αυτά όπως κι οι άλλες εκδοχές του Αραβικού Εθνικισμού —στην Λιβύη, στην Αλγερία, στην Ν. Υεμένη— δημιούργη-

σαν δύσκαμπτες κρατικοκαπιταλιστικές γραφειοκρατίες, στηριγμένες σε μια έντονη εσωτερική καταπίεση.

Στόχος του Ασσαντ είναι να επιβάλει την Συρία σαν ηγεμονική εθνική Αραβική δύναμη και γι αυτό η επέκταση της εξουσίας της και στον Λίβανο —σαν τμήμα του Συριακού "έθνους"— θεωρείται σαν απαραίτητο βήμα. Ο προσανατολισμός αυτός αποτελεί την βάση της πολιτικής της Συρίας απο τότε που ο Ασσαντ πήρε την εξουσία το 1971. Καθώς δε η Αίγυπτος (λόγω της απομόνωσής της μετα την συμφωνία Κάμπ-Ντέηβιντ) και το Ιράκ (λόγω του πολέμου με το Ιράν), έχουν μπεί στο πλάϊ, η αυτοπεποίθηση του Ασσαντ στην διεκδίκηση αυτού του στόχου έχει ενισχυθεί.

Σήμερα η Συρία έχει στενούς δεσμούς με τον Μαρονίτη ηγέτη Σουλεϊμάν Φράντζη, με τον ηγέτη των Σουνιτών Ρασίντ Καραμέ, με τον Δρούζο Ουαλίντ Τζουμπλάντ, ενώ παράλληλα κρατάει μυστικές επαφές με όλες τις πολιτικές ομάδες και μιλίτσιες, περιλαμβανομένης και της Φάλαγγας.

Η Συρία θα ήθελε να υπάρχει στην Βυρηττό μια κυβέρνηση που να έχει στενούς δεσμούς με την Δαμασκό. Εάν αυτό δεν μπορεί να γίνει τότε η δεύτερη "καλύτερη" λύση είναι η πολιτική αστάθεια.

Μοιάζει πως το Ισραήλ και η Συρία αντιμετωπίζουν με τον ίδιο τρόπο την κατάσταση. Εάν ούτε το ΤΕΛ-ΑΒΙΒ ούτε η Δαμασκός μπορέσουν να ελέγξουν συνολικά τον Λίβανο τότε καλύτερα να πάψει να υπάρχει τελείως ο Λίβανος.

Ολες αυτές οι ραδιουργίες και αντιραδιουργίες που έχουν σαν στόχο να εντείνουν τις εχθρικές σχέσεις ανάμεσα στα διάφορα κόμματα στον Λίβανο, προκάλεσαν τόσο τις πρόσφατες αιματοχυσίες όσο και την άμεση ανάμειξη των υπερδυνάμεων που σήμερα είναι πιο πιθανή από άλλοτε να φτάσει σε άμεση σύγκρουση.

Η αντιμετώπιση Συρίας και Ισραήλ είναι κοινή και στο πρόβλημα των Παλαιστήνιων. Το μεν Ισραήλ επιθυμεί την εξαφάνιση της Οργάνωσης για την Απελευθέρωση της Παλαιστήνης (ΟΑΠ), κι αυτό έγινε φανερό απο την κτηνώδικη εισβολή του στον Λίβανο το καλοκαίρι του 1982 και απο την πολιορκία της Βυρηττού.

Η δε Συρία επιδιώκει την διάλυση του μεγαλύτερου μέρους της ΟΑΠ, "διευκολύνοντας" έτσι την λειτουργία μόνον όσων συμφωνούν μαζί της, κι αναγνωρίζουν στον Ασσαντ τον θεματοφύλακα της παλαιστηνιακής υπόθεσης.

Η διάσπαση της ΟΑΠ

Το σημερινό καθεστώς της Συρίας είναι απο την αρχή αντίθετο με την ΟΑΠ. Οι Παλαιστήνιοι έπαιρναν περιορισμένη βοήθεια απο το καθεστώς που υπήρχε πρίν απο τον Ασσαντ, αλλά όταν οι Μπααθιστές πήραν την εξουσία το 1971 πολύ σύντομα υιοθέτησαν αρνητική στάση απέναντι στο κίνημα. Εκλεισαν τον ραδιοφωνικό σταθμό της ΟΑΠ και άρχισαν οι διώξεις των στελεχών της. Το 1976 όταν τα Συριακά στρατεύματα μπήκαν στον Λίβανο,τυπικά μεν συγκρούστηκαν με τους Μαρονίτες,στην πραγματικότητα όμως στράφηκαν ενάντια στην ΟΑΠ και στους αριστερούς Λιβανέζους συμμάχους της. Και τελευταία στην Τρίπολη, κατάφερε ο Ασσαντ να μετατρέψει μια ενδοπαλαιστηνιακή διαμάχη σε επίθεση της Συρίας ενάντια στην ΟΑΠ. Τον Μάη του 1983 "στασιαστές" της ΟΑΠ που συσπειρώθηκαν γύρω απο τον Αμπού Μουσά καθώς κι ένας αριθμός "ριζοσπαστών" (μελών της φιλοσοβιετικής/φιλοσυριακής ομάδας της Φατάχ), άρχισαν μια καμπάνια ενάντια στην ηγεσία του Αραφάτ που τον κατηγορούσαν για γραφειοκρατικοποίηση, διαφθορά κι εγκατάλειψη των βασικών αρχών της ΟΑΠ.

Δεν είναι περίεργο πώς πολλοί Παλαιστήνιοι αντιμετώπισαν με συμπάθεια αυτήν την προσπάθεια. Γι αυτούς η ηγεσία της ΟΑΠ ήταν ξεκομένη, προνομιούχα και συμβιβασμένη μέσα απο τις συναλλαγές της με τα πλουσιότερα αραβικά κράτη και μέσω αυτών με τις ΗΠΑ. Για μερικές εβδομάδες οι "στασιαστές" κέρδιζαν συνεχώς με την μεριά τους μεγάλο αριθμό στελεχών και μαχητών της ΟΑΠ που συμφωνούσαν με την ριζοσπαστική τους πλατφόρμα. Αλλά όσο περνούσε ο καιρός τόσο οι "στασιαστές ταυτίζονταν όλο και περισσότερο με τους Σύριους. Σαν αντάλλαγμα είχαν την δυνατότητα να κινούνται ελεύθερα στα ελεγχόμενα απο τους Σύριους Λιβανικά εδάφη (απαγορευμένα για τους "πιστούς" του Αραφάτ), να εξασφαλίζουν τρόφιμα και πολεμοφόδια όταν αρχίσαν οι μάχες, να έχουν την βοήθεια των συριακών τάνκς.

Σήμερα πια οι "στασιαστές" αντιμετωπίζονται απο τους Παλαιστήνιους σαν προέκταση της Συρίας και σαν το ραβδί που ο Ασσαντ χτυπάει τον Αραφάτ. Ξανά η μεγάλη πλειοψηφία υποστηρίζει τον Γιασέρ Αραφάτ και είναι διατεθειμένη να ξεχάσει πολλά απο τα λάθη του.

Ο Αραφάτ είναι τώρα πολύ περισσότερο λαοφιλής απο ότι ήταν όλα αυτά τα τελευταία χρόνια. Στην Δυτική Οχθη είχαν γίνει πολλές διαδηλώσεις υποστήριξής του, παρόλες τις απειλές των ισραηλινών στρατευμάτων κατοχής. Ακόμα και τα στρατόπεδα των Παλαιστήνιων στην Δαμασκό κινητοποιήθηκαν υπέρ του Αραφάτ.

Για την πλειοψηφία των Παλαιστήνιων συνεχίζει να είναι το σύμβολο του Παλαιστηνιακού Εθνικισμού —ο "Μίστερ Παλαιστήνη" όπως τον αποκαλούν— και για αυτό κάθε επίθεση εναντίον του θεωρείται σαν επίθεση ενάντια στο ίδιο το κίνημα.

Στην Τρίπολη ενώ στην αρχή μεγάλος αριθμός Παλαιστήνιων προσχώρησε στους "στασιαστές" στην συνέχεια ξαναγύρισε στο στρατόπεδο του Αραφάτ. Αυτός άλλωστε ήταν κι ο λόγος που όλο και περισσότερες συριακές μονάδες, με την βοήθεια του συριακού πυροβολικού, αντικαθιστούσαν τις μονάδες των στασιαστών.

Η σύγκρουση πιά έχει μετατραπεί σε παλαιστηνοσυριακή . Γι' αυτό και οι δύο μεγαλύτερες "ριζοσπαστικές " οργανώσεις της ΟΑΠ — το Λαϊκό Μέτωπο για την Απελευθέρωση της Παλαιστήνης και το Λαϊκό Δημοκρατικό Μέτωπο (που πρόκειται σύντομα να συγχωνευτουν),δεν πήραν καθόλου μέρος στην διαμάχη. Αντίθετα έβγαλαν ανακοινώσεις με τις οποίες έκαναν κριτική στην Συρία για την επέμβαση της.

Η προθυμία του ' Ασσαντ να απαλαγεί απο τον Αραφάτ συνδέεται και με την επιθυμία του να γίνει ο ίδιος κάτοχος του " Παλαιστηνιακού χαρτιού "—

δηλαδή να έχει την δυνατότητα να ενεργεί εξ ονόματος των Παλαιστήνιων.

Για τον ' Ασσαντ η ανάγκη ελέγχου των Παλαιστήνιων έγινε πιο επιτακτική απο την στιγμή που υπήρξε η προσέγγιση Αραφάτ και βασιλειά Χουσείν της Ιορδανίας με βάση το σχέδιο για "αυτονομία" της Δυτικής όχθης και ομοσπονδιοποίησης της με την Ιορδανία.

Καθώς η δημοτικότητα του Αραφάτ ανεβαίνει γίνονται ακόμα πιο φανερές οι βασικές αδυναμίες της πολιτικής του. Κατά την άποψη του η ΟΑΠ είναι ένα εθνικό κίνημα — με στόχο την δημιουργία ενός παλαιστηνιακού κράτους,—που συνδιάζει ταυτόχρονα την ένοπλη πάλη και την υψηλή διπλωματία,προσπαθώντας έτσι να βάλει πίεση στο Ισραήλ και τους συμμάχους του.

Για την πραγματοποίηση αυτού του στόχου η ΟΑΠ δεχόταν χρήματα και όπλα απ' όλα τα αραβικά καθεστώτα, πράγμα που έκανε ακόμα μεγαλύτερη την εξάρτηση της απ' αυτά. 'Ετσι στο τέλος είχε μετατραπεί στο πιστό είδωλο αυτών των καθεστώτων.

Σύμφωνα με την γραμμή Αραφάτ,οι Παλαιστήνιοι δεν πρέπει να παίρνουν μέρος στους αγώνες των αράβων εργατών ενάντια στις κυβερνήσεις τους και αρκετά απροκάλυπτα αρνείται να υποστηρίξει ανατρεπτικές κινήσεις μέσα στις αραβικές χώρες.

Η εργατική τάξη έχει μεγαλώσει αρκετα τα τελευταία χρόνια στις αραβικές χώρες—ιδιαίτερα δε στο Ιράκ,στην Συρία, στις χώρες του Περσικού κόλπου και ακόμα περισσότερο στην Αίγυπτο όπου η εργατική εξέγερση το 1977 κόντεψε να ανατρέψει τον Σαντάτ και το καθεστώς του.

Ομως παρ' όλα αυτά ο εθνικισμός της ΟΑΠ έχει γίνει ακόμα πιό συντηρητικός αγνοώντας τελείως την μόνη δύναμη πού έχει την δυνατότητα να επιβάλει αλλαγές στην περιοχή.

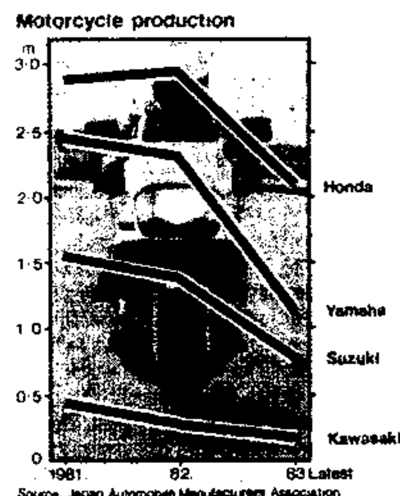
Μέσα στην ΟΑΠ έχουν δημιουργηθει διάφορες ομάδες πού κρατούν στενές σχέσεις με διάφορα αραβικά καθεστώτα μολονότι συγχρόνως βεβαιώνουν για την ανεξαρτησία τους απ' αυτά. Μέχρι βέβαια που και ο Αραφάτ πιάστηκε στην προφανή παγίδα.Οι Συριοι οργάνωσαν ένα μεγάλο μπλόκ μέσα στην ΟΑΠ με κέντρο τον Παλαιστηνιακό Απελευθερωτικό Στρατό (υποστηρίζεται απο την Δαμασκό),την ανταρτική οργάνωση Σάικα και κάπιες μικρές ομάδες πιστές στην Συρία. Αυτό το μπλόκ μπήκε επικεφαλής της επίθεσης των Σύριων στα παλαιστηνιακά στρατόπεδα της Τρίπολης.

Γιά τους επαναστάτες το σενάριο που διαγράφουν τα γεγονότα στον Λίβανο και στο Παλαιστηνιακό κίνημα είναι τραγικό. Η εργατική τάξη δεν βρίσκεται σε καμιά χώρα στο προσκήνιο. Στην Συρία το εργατικό κίνημα είναι τρομοκρατημένο. Στο Ισραήλ η εργατική τάξη κρατάει ακόμα τους ιδεολογικούς δεσμούς της με τον Σιωνισμό. Στον Λίβανο η εργατική τάξη είναι πολύ μικρή,ενώ αντίθετα οι θρησκευτικές και εθνικιστικές διαμάχες,(με την βοήθεια και των άλλων χωρών),κυριαρχούν στην πολιτική σκηνή.

Είναι δύσκολο να περιμένει κανένας λύση σ' αυτή την περίπλοκη κατάσταση παρ' εκτός και εάν η εργατική τάξη αυτών των χωρών καταφέρει να σπάσει την απομόνωση της. Τότε μόνο υπάρχει ελπίδα ότι θα αλλάξει και ο συσχετισμός των δυνάμεων στην περιοχή.

Η μεγάλη ανατρεπτική ΙΔΕΑ της μοτοσυκλέτας, ένα κερδοφόρο υποκατάστατο

Μετά τή δεύτερη πορεία μοτοσυκλετιστών,στίς 19 Δεκέμβρη,μιά νέα συζήτηση αρχίζει νά φουντώνει. Μοτοσυκλετιστές καί πολιτική.Λέσχες,ειδικός τύπος, πολιτικά περιοδικά,πολλοί ενθουσιώδεις από τούς διαδηλωτές,υφυπουργείο Νέας Γενιάς,εφημερίδες,βαθαίνουν τή σκέψη στό θέμα,ανταλλάσουν επιχειρήματα. Τό σενάριο έχει ήδη ζωγραφιστεί.Τό κράτος χτυπάει τούς μοτοσυκλετιστές,οι μοτοσυκλετιστές οργανώνονται καί θά αντιδράσουν.

Γιατί τό κράτος χτυπάει τούς μοτοσυκλετιστές; Γιατί η μοτοσυκλέτα είναι μιά ΙΔΕΑ ασυμβίβαστη μέ τίς σημερινές κυρίαρχες αξίες καί πραχτικές. Τό πόσο χοντροκομένη είναι αυτή η απάντηση παίζει ανάλογα μέ τό άν τή δίνει τό ΜΟΤΟΣΠΟΡ,η ΛΕΜΟΤ ή διάφοροι ζωηροί αριστεροί,αριστεριστές,αναρχικοί.Η ουσία όμως μένει η ίδια: Κάπου μέσα στή μοτοσυκλέτα ή σ'αυτούς πού τήν οδηγούν υπάρχει ΚΑΤΙ πού ενοχλεί τούς αστούς καί τήν εξουσία τους.Αυτό τό κάτι είναι πού θά αποτελέσει καί τή βάση γιά νά οργανωθούν οι μοτοσυκλετιστές καί νά αντιδράσουν στό μέλλον. Από κεί καί κάτω αρχίζει ο καυγάς:Τί είναι άραγε αυτό τό κάτι; Πώς μπορεί νά εκφραστεί; Από ποιούς ενάντια σέ ποιούς; Από τή στιγμή πού ανακατεύονται καί τά περιδικά τής αριστεράς η συζήτηση περιπλέκεται: "αντιθέσεις στούς κόλπους τού λαού",άρα διερεύνηση τών σχέσεων νομιμόφρονων καί καμικάζι.Πολυπλοκότητα τής συγκυρίας,άρα ανάλυση τής τακτικής ιδεολογικής ενσωμάτωσης πού ασκεί ο Λαλιώτης,σύνδεση μέ τή καταστολή πού αποτελεί"κύρια πλευρά"στή λογική τού κράτους.Πρίν τά ψάξουμε όλα αυτά μήπως θά'πρεπε πρώτα νά αναρωτηθούμε άν υπάρχει αυτό τό κάτι,αυτός ο αιθέρας στή μηχανή ή στό μοτοσυκλετιστή;

"Η πορεία ήταν ένας μεγάλος προβολέας,πού πήρε ρευμα από τήν ενέργεια τών χιλιάδων μοτοσυκλετιστών κάί φώτισε άπλετα καί απ'όλες τίς πλευρές τήν Μεγάλη Ιδέα τών Δύο Τροχών." (Δ.Παπανδρέου ή Dobberman,εκδότης τού Motosport καί σχεδόν μόνιμος πρωταθλητής ταχύτητας).

Η μοτοσυκλέτα ποτέ δέν υπήρξε ιδέα,ούτε μικρή ούτε μεγάλη,αλλά ένα συγκεκριμένο εμπόρευμα.Ενα εμπόρευμα πού σέ μιά παλιότερη εποχή συνδέθηκε μέ κάποια συγκεκριμένα κοινωνικά στρώματα πού τό χρησιμοποιούσαν σχεδόν αποκλειστικά. Συνδέθηκε μέ μιά"αντικοινωνική"συμπεριφορά,μέ μιά αντίθεση στόν καθωσπρεπισμό,όχι επειδή τήν κουβαλούσε μέσα του,αλλά επειδή χαρακτήριζε αυτούς πού τή χρησιμοποιούσαν . Σέ μιά εποχή πού η κοινωνική άνοδος σηματοδοτούνταν μέ τήν αγορά Ι.Χ. καί διαμερίσματος,τό "μηχανάκι"έγινε τό μεταφορικό μέσο τών πληβείων:ιδιαίτερα τής νεολαίας τών συνοικιών γύρω απ'τήν Αθήνα καί τή Θεσαλονίκη.Είναι αστείο αλλά ο "θρύλος"τών σημερινών Superbikes αντλεί τήν αίγλη του από τά Ζούνταπ καί τίς Φλορέττες πού μαζεύονταν κατά εκατοντάδες στήν Κοτζιά φορτωμένες σπιάρια καί ζεμπίλια.Η αίσθηση τής ελευθερίας,"μέ τόν αέρα στό πρόσωπο",ξεκίναγε από τή δυνατότητα νά πάς τή Κυριακή για μπάνιο: συνήθως μέ τήν παμπάλαια BMW καί μάλιστα μέ τό καλάθι-νά ο κατευθείαν πρόγονος τής TENERE.Η περιφρόνηση τού μοτοσυκλετιστή "ντουλάπα μέ τίς 4 ρόδες" δέν ξεκινά από τήν διαφορά τών 2 τροχών.Είναι ή έκφραση τής άηδίας άπέναντι στόν μικροαστό πού κάνει "τό σκατό του παξιμάδι" γιά νά άνέβει,νά γίνει άφεντικό.Πρόκειται γιά μιά έποχή πού ή έργατική νεολαία άγαπάει καί ύπερασπίζει τά δικά τής χαρακτηριστικά άπέναντι στήν έπίθεση τοῦ άστισμοῦ:τά ροῦχα, τίς έκφράσεις,τά τραγούδια,τό μηχανάκι.

Πρόκειται γιά μιά έποχή πού έχει περάσει άνεπισ τρεπτί.'Η καπιταλιστική άνάπτυξη,ή συγκέντρωση τοῦ πληθυσμοῦ στίς τεράστιες πόλεις δημιουργοῦν νέες συνθῆκες,μέσα στ'άλλα καί τήν μοτοσυκλέτα.'Η οίκονομική κρίση καί τό κυκλοφοριακό πρόβλημα δημιουργοῦν μιά νέα κοινωνική άξιοπρέπεια γιά τό δίκυκλο: Σήμερα ή μηχανή άποτελεῖ ένα φτηνό άλλά κυρίως γρήγορο μέσο κυκλοφορίας στό χάος τῆς πόλης.Μέ τό δίκυκλο γλυτώνεις καί χρόνο καί χρῆμα γίνεται τό σύνθημα τῆς άγορᾶς.Καί τό κοινό τῆς μοτοσυκλέτας διευρύνεται μέ καταπληκτικούς ρυθμούς.

Ποιοί χρησιμοποιοῦν σήμερα μηχανή; Δίπλα στό φοιτητή μέ τό παπάκι,ό νέος οίκοδόμος πού δούλεψε δυό χρόνια γιά νά βγάλει τό πεντέμισυ.Δίπλα στό πλασιέ μέ τήν Βέσπα,ό executive μέ τό ψευτοσόπερ. 'Ο πιτσιρικάς μέ τό πενηντάρι καί ό γιατρός μέ τή Goldwing.'Ο κνίτης μέ τήν ΜΖ κι όλη ή Φιλοθέη μέ τά χωματερά...'Η μηχανή συναντᾶ τήν "άξιοκρατική" της χρησιμοποίηση πέρα άπό ταξικές διακρίσεις καί προκαταλήψεις.Οί μοτοσυκλετιστές σήμερα δέν έχουν άλλο στοιχεῖο ένότητας πέρα άπ'τό ότι καβαλοῦν μηχανή.

'Η τεράστια διεύρυνση τοῦ κοινοῦ τῆς μοτοσυκλέτας άποτέλεσε ένα νέο έπίπεδο κερδῶν γιά τούς καπιταλιστές.Οί έταιρίες παραγωγῆς -καί ίδιαίτερα οί γιαπωνέζικες- καθοδηγοῦν τήν διεύρυνση τῆς άγορᾶς έξασφαλίζοντας τεράστια κέρδη.Σήμερα παρατηρεῖται μιά καταπληκτική γκάμα προσφερόμενων προϊόντων.

Πῶς χρησιμοποιεῖται σήμερα ή μηχανή; Τα RD "πού πᾶνε μέ χίλια" καί συνήθως συναντᾶνε τήν κολώνα πρίν τελειώσει τό στρώσιμο.Τά XL πού άνεβαίνουν τήν 'Αλεξάνδρας στήν μιά ρόδα.Γυαλιστερά CB -super dream φορτωμένα σχάρες,βαλίτσες,φέριγκ,άν και δέν έχουν βγεῖ ποτέ άπό τήν 'Αθήνα.Καθαρόαιμα χωματερά λειώνουν τά τακούνια καί τούς κινητῆρες τους,στήν παραλιακή χωρίς νά πατήσουν ποτέ τό χῶμα.Τά SACHS καί τά SIMONINI πού ξεκουφαίνουν.Τεράστιες χιλιάρες καμαρώνουν άπαστράπτουσες έξω άπό Disco καί Fast-Food.Σκηνές άπειρουκάλλους μέ XR600 ή άνεκδιήγητες TENERE,πού φτιάχτηκαν "γιά νά διασχίζουν τήν έρημο" καί ψήνονται στό μποτιλιάρισμα τῆς Κηφισιάς.Προοδευτικοί τεχνοκράτες BMW γιά τήν διαδρομή σπίτι-ΥΧΟΠ καί άντιστρόφως.Καί τό νέο κλίμα έπιστροφῆς τῶν τζεντάϊ:Turbo-VF-XJ-Katana κ.λ.π Σ'όλο αύτό τό χάος δέν λείπουν καί οί πούροι μοτοσυκλετιστές:Τό "πάθος" γιά τήν σωστή μηχανή,τήν σωστή όδήγηση.Πάθος πού συνήθως σημαίνει προτίμηση εύρωπαϊκῆς έταιρίας '(σύνδρομο GUZZI) καί άπαραίτητα μιά καλή στολή,μπότες καί ένα άψογο κράνος.'Η πραγματική χρήση πού γίνεται σέ μαζική κλίμακα σήμερα στό έμπόρευμα-μοτοσυκλέττα είναι τυπικά καταναλωτική.'Η Μεγάλη 'Ιδέα τῶν δύο τροχῶν φωλιάζει μέσα στά computers καί τά κεφάλια τῶν managers τῶν τεσσάρων άδελφῶν τῆς χώρας τοῦ 'Ανατέλλοντος 'Ηλίου.

Παρ'όλα αύτά ή μοτοσυκλέττα,σάν κάθε έμπόρευμα πού άπευθύνεται κύρια στούς νέους,έχει μιά έντονη ίδεολογική φόρτιση.Φόρτιση πού δέν προέρχεται πιά,άπ'τό ποιοί καί πῶς χρησιμοποιοῦν τήν μοτοσυκλέττα,άλλά άπό αύτούς πού τήν έμπορεύονται καί τό πῶς σκοπεύουν νά τήν πουλήσουν.'Ετσι πάνω σέ διαφορετικές κατηγορίες δικύκλων έπενδύονται συγκεκριμένες ίδεολογικές κατηγορίες πού άπευθύνονται σέ συγκεκριμένες κατηγορίες άγοραστῶν.

Σέ ποιές ίδεολογικές έπιλογές,σέ ποιές στάσεις ζωῆς παραπέμπει ή χρήση τῆς μοτοσυκλέττας γιά τόν σημερινό νέο; 'Η άπάντηση δέν είναι ένιαία:Στή κορυφή τῆς πυραμίδας βρίσκεται ένα στρῶμα πού χαρακτηρίζεται άπό έντονο τεχνοκρατισμό σέ συνδυασμό μ' έναν ίδιόμορφο κοινωνικό πατσιφισμό:Πρόκειται γιά νέους (καί όχι μόνο) όπου ή παρακολούθηση τῶν τεχνολογικῶν έξελίξεων στούς 2Τ έχει γίνει περιεχόμενο ζωῆς καί κριτήριο έπιλογῶν.Τό καλό καί τό κακό κρίνεται σέ πιστόνια,βαλβίδες καί έκκεντροφόρους. 'Ο κόσμος χωρίζεται σέ "σωστούς" καί όχι άναβάτες. 'Ενα στρῶμα πού άν καί είναι έντονα μειοψηφικό,είναι κυρίαρχο ίδεολογικά μέσα άπ'τήν σχέση πού αναπτύσσει μέ περιοδικά,λέσχες,κράτος.Είναι χαρακτηριστικό ότι μέ τίς προκηρύξεις πού άκολούθησαν τήν πορεία,αύτό τό κομμάτι "τίθεται στήν διάθεση τοῦ κ. πρωθυπουργοῦ" γιά όλα τά άναγκαῖα μέτρα έξυγειανσης τοῦ κυκλώματος -μοτοσυκλέττα.

Ἀπό κεῖ καί κάτω ἐπικρατεῖ ἕνα χάος ἰδιαιτεροτήτων. Ἕνα χάος ὅπου, κατά τήν γνώμη μου, δυναμώνουν δυό κεντρικά χαρακτηριστικά: Ἀτομισμός καί ἀπομονωμένη ἔκφραση μέσα ἀπό τήν "μηχανή σου". Στήν θέση τῆς παλιᾶς γενικά χαρούμενης διάθεσης ὅπου μηχανή σήμαινε δυνατότητες γιά ἐκδρομές, παρέες, πλάκες -σήμερα ἀναδεικνύονται τά "ἀτομικά κατορθώματα" (σούζες, κόντρες, ἐπιδόσεις) ὅπου θά ἐπιβραβευτοῦν μέ τήν καταξίωση τοῦ "πρώτου" στήν καφετέρια, τή Disco ἤ τήν πλατεία. Ἐπιθετικότητα καί μιά στροφή σέ μιά νέα τυφλή καί παράλογη προτίμηση βίας. Χαρακτηριστικά πού δέν ἐκδηλώνονται κατ' ἀνάγκη μόνο μέ συγκεκριμένες πράξεις ἀλλά ὑποβόσκουν στό μυαλό καί τίς διαθέσεις ἀκόμα καί τῶν πιό "ψόφιων" μοτοσυκλετιστῶν. Ἡ Suzuki ἔδωσε στά μοντέλα της τό ὄνομα τοῦ ξίφους τῶν Σαμουράϊ (Katana). Ἐνορχηστρώνοντας μιά ἀντίστοιχη διαφήμιση κατάφερε νά τά πουλήσει σέ ἑκατομμύρια μικροαστούς πού στόν ὕπνο τους πρωταγωνιστοῦν σέ ἐπεισόδεια ὅπου τούς χρειάζεται μιά πραγματική Katana. Τό παράδειγμα ἀκολούθησε μέ ἐπιτυχία ἡ YAMAHA στηρίζοντας ὁλόκληρη καμπάνια σέ ἰδεογράμματα ἀπό τούς γιαπωνέζικους πολεμικούς κώδικες. Ἡ "ἄγρια" αἰσθητική τῶν νέων μοντέλων συνοδεύεται μέ τόν πολλαπλασιασμό τῶν μοτοσυκλεττιστῶν πού τό παίζουν Mad Max. Πρόκειται γιά ἐπιθετικότητα καί τάση γιά βίαιες ἀντιδράσεις πού εἶναι σύμφυτες μέ ἐξεγερσιακές διαθέσεις τῆς νεολαίας; Ἡ γνώμη μου εἶναι ὄχι πρόκειται γιά τή βία πού ἐλέγχεται καί προβάλεται ἀπό τό κεφάλαιο καί τό κράτος, γιά τή βία πού χαρακτηρίζει κάθε μεμονωμένη προσπάθεια τοῦ μικροαστοῦ νά προβληθεῖ, νά διακριθεῖ, νά ξεχωρίσει.

Δίπλα σ' ὅλα αὐτά πλαταίνει τό φαινόμενο τοῦ ἀριστεροῦ-μοτοσυκλεττιστή. Δέν πρόκειται γιά μοτοσυκλετιστές πού γίνονται ἀριστεροί, ἀλλά γιά ἀριστερούς πού γίνονται μοτοσυκλεττιστές. Μοτοσυκλεττιστές, ὄχι γιατί κινοῦνται μέ μοτοσυκλέττα, ἀλλά γιατί προσχωροῦν στήν Μεγάλη Ἰδέα. Μέσα στήν κρίση ἰδεῶν, ἀξιῶν, προοπτικῶν πού μαστίζει τήν ἀριστερά (καί ἰδιαίτερα τό "χῶρο") ἡ μοτο-ἰδέα γίνεται σύμβολο συνέχειας μιᾶς, προσωπικῆς πιά, ἀπελευθερωμένης πορείας. Στή σχέση μέ τήν μηχανή μεταφέρεται ὅλη ἡ θρησκευτικότητα καί ἡ ἀνελαστικότητα, ἡ "στάση ἀρχῶν" πού χαρακτηρίζει τήν σχέση τῶν ἀριστερῶν μέ ἄλλες ἰδέες καί πρακτικές: Ἄς βρέχει κι ἄς χιονίζει ὁ συνεπής μοτοσυκλεττιστής θά πάει ἀπ' τά Ἐξάρχεια στήν Νομική καβάλα στήν μηχανή του. Ἔτσι γιά λόγους ἀρχῆς.

Δίπλα βέβαια στίς ἀρχές φυτρώνουν ὅλο καί περισσότερο οἱ παραφυάδες: Εἴτε τύπου Mad-Max, εἴτε τῆς λατρείας τῶν κυβικῶν καί τῶν κυλίνδρων.

Σήμερα οἱ μοτοσυκλεττιστές δέν ἀποτελοῦν μιά ἰδιαίτερη κοινότητα. Πρόκειται γιά τούς καταναλωτές ἑνός συγκεκριμένου προϊόντος πού σάν τέτοιοι δέν μποροῦν νά ἔχουν ἑνιαία στάση ἀπέναντι στά ἐπίσης διαφορετικά προβλήματα πού ἀντιμετωπίζουν. Πρόκειται για κατανάλωση πού πραγματοποιεῖται ὅλο καί πιό ἐξορθολογισμένα χωρίς καμμιά σχέση μέ διεκδικήσεις ἐλευθερίας, μέ ἐκδηλώσεις ἀντικομφορμισμοῦ.

Τό νά συνεχίζουμε νά φορτώνουμε ὅτι λείπει ἀπό τήν ζωή μας στήν μοτοσυκλέττα σάν χαρακτηριστικά καί ἰδιότητες πού δέν ἔχει ἀπό μόνη της, εἶναι μιά τάση ἀδιέξοδη. Εἶναι μιά τάση πού ὁδηγεῖ τούς μοτοσυκλεττιστές στό νά ὑπηρετοῦν τήν μοτοσυκλέττα, ἀντί νά (ἐξ)υπηρετοῦνται ἀπ' αὐτή. Εἶναι μιά τάση πού δένει ὅλο καί περισσότερους νέους ἀνθρώπους στήν οὐρά τῶν ἐμπόρων τῆς μοτοσυκλέττας, στήν οὐρά τῶν ἐμπόρων τῆς ἰδέας τῆς μοτοσυκλέττας.

Ἡ συζήτηση γιά τό πῶς οἱ χιλιάδες νέοι πού χρησιμοποιοῦν δίκυκλο μποροῦν νά ἀντιδράσουν στά μέτρα καταστολῆς ἤ στούς φορομπήχτες τοῦ ΠΑΣΟΚ, γιά νά προχωρήσει πρέπει πρῶτα νά ξεπεράσει τίς αὐταπάτες πού φορτώνονται ἀπό παντοῦ στή μοτοσυκλέτα.

A.N.

ROCK ArOUNd the CLOCK

Γήπεδο Σπόρτιγκ ...Τό συγκρότημα -ὑποπροϊόν τοῦ πάνκ- New Order (Νέα Τάξη) παίζει ἀνέκφραστο ἐπί σκηνῆς. Κάτω γίνεται χαμός. Οἱ φασιστίζοντες στίχοι ἀφήνουν ἀνεπηρέαστο τό κοινό. Ὁ ἐκσφενδονισμός μιᾶς μελόντικας ἀπό μέλος τοῦ συγκροτήματος πού σπάει κάποιο κεφάλι ἀντιμετωπίζεται μέ ἀδιαφορία ἤ καί ζητωκραυγές. Let's have fun...

"Τί μαλακίες εἶναι αὐτό τό πάνκ.." δηλώνουν οἱ μακρυμάλλιδες καί πιθανῶς γενειοφόροι "παλιοροκάδες". Ἀλλά πόσοι ἀπο αὐτούς ἀναρωτήθηκαν ποτέ γιατί οι Ρόλινγκ Στόουνς ἀντιμετωπίζουν τίς γυναῖκες σάν κάτι πού πρεπει "νά συμπιέζεται μέ τόν ἀντίχειρα" (Under my thumb), γιατί ὁ Ερικ Κλάπτον δίνει συναυλίες γιά τό διώξιμο τῶν μεταναστῶν ἀπό τήν Βρετανία, ἄν ὁ ἠλίθιος Ράντ Στιούαρτ χρηματοδοτεῖ τούς φασίστες τοῦ Ἐθνικοῦ Μέτωπου, ἤ πῶς ὁ περφεξιονιστής Ντέϊβιντ Μπόουϊ ἔφτασε -τί κρῖμα- τό 1978 νά δηλώνει θαυμαστής τοῦ Χίτλερ. (Ὁ Χίτλερ ἦταν τέλειος καί τά ἔφτιαξε μιά χαρά -ἀπό συναυλία στό Μάτσεστερ).

Ναί, τό Ρόκ εντ Ρόλλ εἶναι κάτι τό ἑνιαῖο...ὅμως, ἄλλοι λόγοι πυροδότησαν τήν βίαια ἔκρηξη τῆς δεκαετίας τοῦ '50, ἄλλα γεγονότα επηρέασαν τό "PEACE BROTHER" τῆς δεκαετίας τοῦ '60, ἄλλες κοινωνικές ἐξελίξεις ὁδήγησαν στό ἐξοντωτικό καί πολιτικοποιημένο πάνκ τοῦ τέλους τῆς δεκαετίας τοῦ '70 καί πάει λέγοντας.

Καί ἀκόμα, ἀπό τό ἴδιο περιβάλλον ξεπήδησαν οἱ ἐκρηκτικές σέ ἐξέγερση συναυλίες τοῦ Μπίλλυ Χάλεϋ καί τό κούνημα τοῦ κώλου τοῦ Ἔλβις Πρίσλεϋ. Ὁ ἐπιθετικός ριζοσπαστισμός τῶν Ντόορς καί ἡ μαστουρωμένη παραίτηση τῆς ψυχεδέλειας τῆς δεκαετίας τοῦ '60. Τό αρτ-ρόκ τοῦ Ντέϊβιντ Μπόουϊ καί ὁ βλακώδης τσαμπουκᾶς τοῦ Χέβυ Μέταλ. Ἡ ἐπανάσταση καί ὁ "ἐργατισμός" τῶν Κλάςς καί τῶν Τζάμ καί τά ὑποπροϊόντα τοῦ νεορομαντισμοῦ τῶν ἀοχῶν τῆς δεκαετίας τοῦ '80.

Στό παρακάτω κείμενο δυστυχῶς δέν ἦταν δυνατό νά πιαστεῖ ὅλη αὐτή ἡ πορεία σκεφτήκαμε ὅτι τό βάρος ἔπρεπε νά πέσει στό ρόκ τῆς δεκαετίας 1973-83 ,ὄχι γιά κανένα ἄλλο λόγο, ἀλλα γιατί ἦταν ἡ ἐποχή τοῦ ρόκ- κατά πλειοψηφία- γιά τήν Ἑλλάδα καί γιατί τό νέο ρόκ και τό πάνκ ἀντιμετωπίζονται εἴτε μέ σνομπάρισμα ἀπό τήν γενειά τῶν "παλιῶν" ἐπαναστατῶν, εἴτε σάν μιά ἄνευ ὅρων ἀποδοχῆς τους ἀπό τήν γενειά τῶν "νέων". Ἐλπίζουμε κάποιοι ἄλλοι σύντροφοι νά δώσουν καλύτερα τήν κατάσταση πού ὑπάρχει στόν ἑλληνικό χῶρο καί κύρια στούς νέους.Κάτι,πού αὐτοί πού ἔγραψαν αὐτό τό κείμενο ἀποφεύγουν ν'ἀγγίξουν,γιατί στό κάτω-κάτω ἑτοιμάζονται καί οἱ δυό τους νά πατήσουν τά τριάντα.

Αγγελος Κ.
Κωστας Π.

Τό 1956 ἡ ἐγκυκλοπαίδεια Μπριτάνικα ἔγραφε γιά τό ρόκ εντ ρόλλ:"Θορυβώδης μουσική πού προσπαθεῖ νά φτάσει τά ἠθικά καί καλλιτεχνικά τῆς ζούγλας.Τό 1957 ὁ ραδιοσταθμός τοῦ Σικάγου ἔσπαγε ὅλους τούς ρόκ εντ ρόλλ δίσκους του σέ ζωντανή ἐκπομπή γιατί"ἡ μουσική αὐτή ἦταν ὑπεύθυνη γιά τήν αὔξηση τῆς νεανικῆς ἐγκληματικότητας καί τήν προβολή ἀντικοινωνικοῦ τρόπου ζωῆς"

Στή δεκαετία τοῦ '50 τό ρόκ εντ ρόλλ κάνει τήν ἐμφανησή του προκαλώντας ἕνα κῦμα ἀγανάκτησης στούς "καθώς πρέπει"πολίτες .Ἡ μουσική αὐτή γίνεται ἀμέσως σῆμα κατατεθέν τῆς νεολαίας καί ειδικότερα τοῦ πιό ἀντικοινωνικοῦ της κομματιοῦ τῶν τεντυ-μπόϋς.Ὅπως καί ἡ συμπεριφορά τῶν τελευταίων -πού μέ προκλητικέςἐνέργειες,ντύσιμο καί συμπεριφορά ἀρνοῦνται τήν κοινωνική ἔνταξη ἔτσι ἐμφανίζεται καί ἡ μουσική τους:Στριγγλή,παράφωνη,προκλητική, μέ στίχους πού δεν ἔχουν καμμιά ποιητική φιλοδοξία (οἱ στίχοι σ'αὐτή τήν φάση εἶναι ἀσυνάρτητα ἤ κενοί περιεχόμενου καί ἀναφέρονται στό πώς πρέπει νά εἶναι "τό κοκκοράκι τῶν μαλλιῶν ἤ τό χρῶμα τῶν παπουτσιῶν"). Μετά ἀπό κάθε σχεδόν συναυλία ἀκολουθοῦν συγκρούσεις μέ τήν ἀστυνομία,σπάσιμο αὐτοκινήτων, βιτρινῶν κλπ.

Τριάντα χρόνια ἀργότερα ,ἀντί ἡ μουσική αὐτή νά ἔχει ἁπλᾶ ἐγγραφεῖ σάν τό σκοτεινό ἰδίωμα μιᾶς νεολαίας "ἐπαναστατῶν χωρίς αἰτία",φαίνεται νά ἔχει μετατραπεῖ σ'ἕνα εἶδος μουσικῆς γενικῆς ἀποδοχῆς ἀκόμα καί ἀπό τούς πιό ἀπαιτητικούς κριτικούς. Φυάσαμε μέχρι τό σημεῖο ὁ Κάρολος καί ἡ Ντaϊάνα νά παρακολουθοῦν κονσέρτα τῶν Dire Straits (Ζόρικα Στενά) .

Ἔστω καί ἀν ἡ ἡλικία αὐτῶν πού ἀκοῦν (καί δημιουργοῦν) ρόκ εντ ρόλλ φτάνει σήμερα μέχρι καί τά σαράντα,ἡ μουσική αὐτή ξεκίνησε σάν πολιτιστική ἔκφραση τῆς νεολαίας καί ἑνός ὁρισμένου τρόπου ζωῆς.Ἔτσι θά πρέπει νά εἰδωθεῖ σέ σχέση μέ τήνκίνηση αὐτοῦ τοῦ στρώματος καί τίς ἰδιαιτερότητες πού παρουσιάζει.

Δεκαετία '60: Απ'την εξέγερση...

Στήν διάρκεια τῆς δεκαετίας τοῦ 60 τό ρόκ εντ ρόλλ ἀποκτᾶ ἐκείνη τήν ποικιλομορφία πού τό ὁδηγεῖ στό νά πάψει νά εἶναι ἁπλᾶ καί μόνο ἡ βίαια μουσική ἔκφραση μιᾶς ἀντικειμενικῆς καί τυφλῆς σέ καταστροφική μανία μερίδας νεολαίας -καί σάν ἔτσι βραχύβιας- καί νά γίνει μιά αὐτόνομη μουσική ἔκφραση "καλλιτεχνικῶν ἀπαιτήσεων".

Τό ἄλμπουμ τῶν Beatles, Sergeant Pepers Lonely Heart's Club Band σκιαγραφεῖ μέ τόν καλύτερο τρόπο αὐτή τήν ἐξέλιξη.Γιά πρώτη φορά ἔχουμε νά κάνουμε μέ μιά μουσική σύνθετη , "σοφιστικέ" καί μέ στίχους πού εἶναι ἡ ἀπαρχή τῆς ρόκ ποίησης.Ὅλη αὐτή ἡ ἐξέλιξη πάει χέρι-χέρι μέ τήν διαμόρφωση τῆς νεολαίας σ'αὐτή τήν δεκαετία.Ἡ δεκαετία τοῦ '60 κυριαρχεῖται ἀπό τήν χίππικη ἰδεολογία καί πρακτική.Ἀγάπη,λουλούδια,ἄρνηση τῆς βίας,κοινοβιακή ζωή.Στό περιθώριο τῆς κοινωνίας, δημιουργία μιᾶς "ἀντικοινωνίας" πού μέσα σ'αὐτή ἡ νεολαία προσπαθεῖ νά βρεῖ τήν ἑνότητά της.Τά πάντα λύνονται μέ τήν "ἀλλαγή τοῦ ἐσωτερικοῦ κόσμου τοῦ ἀτόμου" καί ἡ μαγική λέξη κλειδί εἶναι....Ἀγάπη.

Ἡ ψυχεδέλεια (Seeds,Greatful Dead, Country Joe, Pink Floyd) ἀν ἀπό τήν μιά πλουτίζει καί ἀνεβάζει τήν καλλιτεχνική ἀξία τοῦ ρόκ,ἀπό τήν ἄλλη αὐξάνει μιά τάση γενικῆς ἀνθρωπιστικῆς κατεύθυνσης, ἑνός ἰδιόμορφου Χριστιανισμοῦ.Ἡ βία,πού ἦταν κυριολεκτικά ἡ μαμή τοῦ ρόκ,ἐξαφανίζεται.

Βέβαια, στόν ἀντίποδα τοῦ"Peace - Love - Music " ἐμφανίζονται καί συγκροτήματα πού ἀπό τήν μιά διατηροῦν τό βίαιο χαρακτήρα τοῦ ρόκ καί ἀπό τήν ἄλλη ἐμφανίζουν ἕνα καθαρά πολιτικοποιημένο στίχο πού κύρια συνδέεται μέ τόν πόλεμο τοῦ Βιετνάμ καί τήν κοινωνική μιζέρια τῶν φτωχότερων στρωμάτων καί τῆς νεολαίας τῆς ΗΠΑ.Οἱ MC5 (ἐνεργά μέλη τῶν Λευκῶν Πανθήρων-φυλακή γιά βόμβες), οἱ φανταστικοί Doors,Stooges,Jefferson Airplane στίς ΗΠΑ,τό βίαιο κίνημα τῶν Μοντς (σ'ἀντίθεση μέ τούς ἀμερικάνους Χίππις) στήν Βρεττανία, ἀποτελοῦν τήν ἐπαναστατική πλευρά τοῦ ρόκ στά τέλη τῆς δεκαετίας τοῦ '60.

...στην ενσωμάτωση;

Τό τέλος τῆς δεκαετίας τοῦ '60 σημαίνει καί τό τέλος τῆς χίππικης ἰδεολογίας καί τήν διάλυση τῶν αὐταπατῶν. Τά πιό καλά παιδιά κουράστηκαν καί γύρισαν στό σπίτι.Δύο πράγματα σηματοδοτοῦν αὐτή τήν διάλυση.Ἀπό τήν μιά ἡ ἐμπορευματικοποίησηκαί ἡ δημιουργία τῶν Σούπερ στάρς καί ἀπό τήν ἄλλη ὁ ἐκφυλισμός τοῦ Χιππισμοῦ σ'ἕνα ἁπλᾶ καί μόνο στύλ ζωῆς (μέχρι καί πανάκριβες μπουτίκ γιά νά ντυθεῖς χίππυ ὑπῆρχαν). Οἱ νέες συνθῆκες ἐκφράζονται ἀνάγλυφα στό ρόκ τῶν ἀρχῶν τῆς δεκαετίας τοῦ 70.Δύο εἴδη κυριαρχοῦν :Τό Χέβυ μέταλ καί τό Ἄρτ ρόκ.

Τό χέβυ μέταλ ὑποτίθεται ὅτι ἀκολουθεῖ πιστά τήν παράδοση τοῦ ρόκ. "Σκληρή" μουσική, ἁπλοί στίχοι, ἄρνηση τῶν εἰρηνόφιλων κινημάτων τῶν χίππυς.Ὅμως, ἐδῶ ἔχουμε τό πιό χαρακτηριστικό σημάδι ἐκφυλισμοῦ.Δέν ὑπάρχει τίποτε περισσότερο,παρά μονάχα ἕνα κλισαρισμένο στύλ πού τονίζει τόν ἀντρικό "τσαμπουκά".Οἱ στίχοι εἶναι ὅσο τό δυνατόν πιό ἀνώδυνοι ,ἀπομακρυσμένοι ἀπό κάθε κοινωνικό πρόβλημα (ἀναφέρονται σέ μάγους καί μάγισσες,σατανικές ἱεροτελεστίες καί τά ρέστα).Μουσική γιά σκληρούς τηνεητζερς .

Ἀπό τήν ἄλλη πλευρά τό Ἄρτ ρόκ μᾶς δίνει μερικά σημαντικά μουσικά ἔργα καί συγκροτήματα (Genesis,Roxy Music,Van der Graaf Generator καί κύρια τόν μέχρι φασισμοῦ περφεξιονισμό τοῦ David Bowie). Μ'αὐτόν ὅμως τόν τρόπο τό ρόκ τείνει νά μετατραπεῖ ἁπλά καί μόνο σέ μιά ἄλλου εἴδους μουσική, ἔστω ποιοτική ,χωρίς ὅμως τόν ἐξεγερσιακό του χαρακτήρα.Παύει νά ἀποτελεῖ ἕνα ἑνοποιητικό μουσικό παράγοντα ἑνός νεολαιίστικου κινήματος

Αὐτή λοιπόν ἡ κατάσταση τῆς ἐνσωμάτωσης,εἴτε μέσω τῆς πλήρους ἐμπορευματικοποίησης, εἴτε μέσω "τῆς καλλιτεχνικῆς ἀναγνώρισης" εἶναι τά χαρακτηριστικά τῆς νέας δεκαετίας.῾Η ἐξέγερση φαίνεται νά ἔχει γίνει ἀνάμνηση τοῦ παρελθόντος.Παραμένει μονάχα ἕνα στύλ ζωῆς, πού οἱ ρόκ-στάρς τό κάνουν πίσω ἀπό τούς χοντρούς τοίχους τῶν πολυτελῶν βιλλῶν τους.

Μονάχα τό 1974-75 παρουσιάζεται μιά μικρή παραφωνία πού ὅμως σταματᾶ ἀπότομα καί ἀνώδυνα μέσα στήν γενική κατακραυγή .Οἱ New York Dolls.Μέ ἐμφάνιση "ξεφωνημένων" τραβεστί οἱ Κοῦκλες τῆς Νέας῾Υόρκης παίζουν βρώμικο, παράφωνο ,καθαρό ρόκ εντ ρόλλ.Οἱ ἴδιοι δέν ξέρουν καλά -καλά νά παίζουν τά ὄργανά τους.Οἱ δύο δίσκοι πού βγάζουν πρίν διαλυθοῦν εἶναι γεμάτοι φάλτσα.Μέσα σ᾽αὐτούς ὁ βίαιος χλευασμός κάθε κοινωνικά ἀποδεκτῆς συμπεριφορᾶς συνδιάζεται μέ τήν ἄρνηση ὁποιουδήποτε καλλιτεχνικοῦ ραφιναρίσματος.῾Η διάλυσή τους δέν ἀφήνει τίποτα πίσω της ἐκτός ἀπό μιά ἰσχή ἀνάμνηση γιά κάποιους "ἀλῆτες",ἐκφυλισμένους,"ἀποβράσματα" (χαρακτηρισμοί τῶν Τάϊμς τῆς Νέας ῾Υόρκης).Κάποιου ὅμως ᾿Εγγλέζου θά τοῦ κάνουν τόση ἐντύπωση, ὥστε ὅταν γυρίσει στήν ᾿Αγγλία θά ἀναζητήσει τούς ἀνθρώπους πού θ᾽ἀποτελέσουν ἕνα συγκρότημα πού ἡ μουσική του θά εἶναι ἄμεσα ἐπιρεασμένη ἀπό τίς Κοῦκλες τῆς Νέας ῾Υόρκης ,ἀκόμα περισσότερο ὅμως ἄγρια καί πολύ πιό πολιτικοποιημένοι:Εἶναι ὁ Μάλκολμ Μάκλάρεν καί ὁ ἄνθρωπος πού θά βρεῖ εἶναι ὁ Τζώννυ Λίντον.῾Ο τελευταῖος θά γίνει μιά ἀπό τίς πιό θρυλικές μορφές στήν ἱστορία τοῦ ρόκ μέ τό ψευδώνυμο Τζώννυ Ρότεν (σάπιος) καί τό συγκρότημα εἶναι βέβαια οἱ Sex Pistols .

Punk

῾Η ἔκρηξη τοῦ πάνκ εἶναι γεγονός.Καί τί ἔκρηξη !!! Ποτέ πρίν στήν ἱστορία τοῦ ρόκ δέν εἴχαμε τόση ἀντίδραση.Μονάχα μέ αὐτό πού γινόταν στά πρῶτα βήματα τοῦ ρόκ μπορεῖ νά συγκριθεῖ.῾Η μία μετά τήν ἄλλη οἱ ἑταιρεῖες δίσκων ἀρνοῦνται νά ἔχουν ὁποιαδήποτε σχέση μέ τό συγκρότημα.῾Ο πρῶτος μικρός δίσκος τους "᾿Αναρχία στό ῾Ενωμένο Βασίλειο" ἀπαγορεύεται ἀπό τό ραδιόφωνο καί τήν τηλεόραση καί ὁ Βρεττανικό τῦπος προειδοποιεῖ τήν μουσική βιομηχανία νά μήν ἐπιτρέψει τίς ἠχογραφήσεις "σ᾽αὐτό τό αἶσχος".῾Η εταιρεία EMI διακόπτει τό συμβόλαιο μαζί τους καί καταστρέφει ὅλα τά ἀντίτυπα.Μονάχα μιά μικρή καί προοδευτική -τότε- ἑταιρεία δέχεται νά ἠχογραφήσει δίσκο,ἡ Βέρτζιν.Τό πρῶτο -καί μοναδικό ἄλμπουμ εἶναι ἕτοιμο καί ἡ πρόκληση κορυφώνεται.῾Ο τίτλος Never Mind the Bollocks here's the Sex Pistols (Μήν ἐνδιαφέρεστε γιά τ᾽ἀρχίδια,νά τά Πιστόλια τοῦ Σεξ).Τό 1977 εἶναι ἡ χρονιά πού ἡ βασίλισσα γιορτάζει τό ᾿Ιωβηλαῖο της.Οἱ Σεξ Πίστολς γράφουν τό κομμάτι "ὁ Θεός σώζοι τήν βασίλισσα " νοικιάζουν ἕνα μικρό πλοιάριο, τό ἀράζουν μπροστά στό κοινοβούλιο καί παίζουν τό τραγούδι τους ἀπό τόν Τάμεση."῾Ο θεός σώζοι τήν βασίλισσα καί τό φασιστικό καθεστώς της... ἀλλά γιά σένα δέν ὑπάρχει μέλλον..."᾿Αμέσως σχεδόν ἐπεμβαίνει μέ σκάφη της καί πενήντα ἐπίλεκτους ἄνδρες γιά τήν καταστολή τρομοκρατικῶν ἐνεργειῶν.

῾Η ἔκρηξη ἔχει γίνει καί σχεδόν σέ κάθε γειτονιά τῆς ᾿Αγγλίας φτιάχνονται πάνκ συγκροτήματα. δύο εἶναι τά κύρια χαρακτηριστικά:Στίχοι μέ ἔντονη πολιτικοποίηση,ἁπλοί καθημερινοί ὅπως στά πρῶτα κομματια τοῦ ρόκ καί μουσικοί ρυθμοί γρήγοροι,σκληροι ,μιά κραυγή μίσους καί ἐλπίδας ταυτόχρονα χωρίς κανένα περισπούδαστο γαρνίρισμα (ἄλλωστε ὅλα σχεδόν τά συγκροτήματα δέν φημίζονται γιά τό ἀριστοτεχνικό παίξιμο τῶν ὀργάνων).

῾Η ἀντίληψη πού βγαίνει ἀπό τό πανκ εἶναι ἁπλῆ καί ἀπόλυτη:῾η τέχνη ἀνήκει στήν ἄρχουσα τάξη ὅσο πιό περισπούδαστο εἶναι ἕνα κομμάτι τόσο πιό γενικόλογο καί ἐνσωματώσιμο γίνεται σάν "καλλιτεχνικό προϊόν". ῞Ενα κομμάτι πρέπει νά εἶναι ἁπλό, βίαιο,προκλητικό,ἄμεσο, νά βάζει σ᾽ἐνέργεια τό μυαλό μέ ἄμεσες εἰκόνες ἀπό τά βιώματα τοῦ καθένα καί πάνω ἀπ᾽ὅλα νά ὑποκινεῖ σέ δράση.Δράση,νά λοιπόν ἡ μαγική λέξη.῾Η θεωριτικολογία ἐξοστρακίζεται στό πῦρ τῆς κολάσεως."ἡ δική σου ἐπανάσταση εἶναι ἡ ἐπανάσταση τοῦ τεῖου διανοούμενε"λένε σ᾽ἕνα κομμάτι τους οἱ Μπλίτζ καί οἱ Σεξ Πίστολς στό ᾿Αναρχία στό ῾Ενωμένο Βασίλειο , "Εἶμαι ἀναρχικός,εἶμαι ἀντίχριστος,θέλω νά καταστρέψω,ἀλλά ἐγώ νά ἐπιβιώσω,δέν ξέρω τί θέλω ἀλλά ξέρω πώς νά τό ἀποκτήσω". ῾Ο Τζώννυ Ρότεν δηλώνει: "θά βάλουμε τέλος στό κύκλωμα τῶν ρόκ-στάρς.Μᾶς καθοδηγοῦν χοντρομαλάκες μουσικοί πού σπούδασαν ἐπειδή εἶχαν πλούσιους γονεῖς".

Βρισκόμαστε στά τέλη τῆς δεκαετίας τοῦ ᾽70. ῾Η ἀνεργία ἰδιαίτερα στούς νέους ἤδη γίνεται μαζική.Οἱ νέοι δέν αἰσθάνονται νά τούς συνδέει τίποτε μέ τό ρόκ τοῦ ᾽60.Γιαὐτούς,οἱ χίππυς ἦταν ἀμφισβητίες μιᾶς "εὐτυχισμένης κοινωνίας" πού μποροῦσαν νά περιθωροποιοῦνται ἐκμεταλευόμενοι τήν ἀνοχή τῆς "καταναλωτικῆς κοινωνίας" τῆς μεγάλης ἄνθησης τοῦ καπιταλισμοῦ καί τίς δυνατότητες πού προσέφερε ἡ περιστασιακή δουλειά.Οἱ νέοι τοῦ ᾽70 ἀποτελοῦν μέλη μιᾶς τεράστιας στρατιᾶς ἀνέργων,ἐκλοβισμένοι σέ μιά κοινωνία πού τούς ἔχει καταδικάσει στήν μιζέρια. ῾Ο ἐχθρός εἶναι λοιπόν αὐτή ἡ κοινωνία καί ἡ κριτική δέν μπορεῖ ν᾽ἀναφέρεται σέ γενικόλογες ηθικές ἀξίες ἀλλά στά προβλήματα τοῦ ἐδῶ καί σήμερα.Ποτέ τό ρόκ δέν ἦταν τόσο ἔντονα πολιτικοποιημένο.

῾Η ταξική καταγωγή τῶν μελῶν τῶν συγκροτημάτων πού εἶναι ἀπό τήν νεολαία τῆς ἐργατικῆς τάξης ὑποδηλώνεται μέ συνεχεῖς ἀναφορές στούς ἀγῶνες αὐτῆς τῆς τάξης:"Φαντάσου ἄν αὔριο οἱ ἐργάτες κατέβουν σέ ἀπεργία", λένε οἱ Jam, "ὄχι μόνο στήν British Leyland ,ἀλλά οἱ ἐργάτες ὅλου τοῦ κόσμου, ποιός τότε θά παράγανε τά κέρδη τους;ποιός θά τούς ἔφτιαχνε τίς μπόμπες τους;τότε θά ἔβλεπες τήν καταπίεση νά ἐξαφανίζεται καί τό συστημά τους νά γκρεμίζεται σέ ἐρείπια".

Αὐτή ἡ ταξική τοποθέτηση πάει χέρι-χέρι μέ τόν χλευασμό καποιου ἀστικοῦ δικαιώματος: "Νεοι ἐπαναστάτες!μάθετε τά δικαιωματά σας! "λένε οἱ

ΟΡΓΟΥΕΛ: Από το «περιθώριο» στην Καταλωνία! και μετά... 1984

George Orwell

Πριν προφτάσει καλά-καλά να μπεί η φετεινή χρονιά κατακλυστήκαμε απο κάθε είδους αφιερώματα και αναφορές στο γνωστό και τελευταίο βιβλίο του Οργουελ το "1984". Αναφορές σε εφημερίδες κάθε απόχρωσης, αφιερώματα σε περιοδικά πολιτικά και όχι (απο το ΑΝΤΙ που αφιέρωσε ολόκληρο τεύχος, μέχρι την ΓΥΝΑΙΚΑ που είχε κι αυτή άρθρο), εκπομπή στην τηλεόραση, μνεία του 1984 σε δημόσιες συζητήσεις (όπως την συζήτηση με τον "Πράσινο" βουλευτή όπου ο εκπρόσωπος της ΑΚΕ με αφορμή το "1984" μας έκρουσε τον κώδωνα του κινδύνου για το πού βαδίζει η κοινωνία μας, κλπ.).

Στις αναφορές που γίνονται στον Οργουελ και το "1984", βλέπουμε δυό "τάσεις":

Η μια, είναι η διεκδίκησή του σαν "πολιτικού" συγγραφέα. Δηλαδή οι αναρχίζοντες των θεωρούν αναρχικό (πχ. στην εισαγωγή της "Φάρμας των ζώων" στον Ελεύθερο Τύπο, μαθαίνουμε ότι όλη του τη ζωή υπήρξε αναρχικός), η "Ανανεωμένη" Αριστερά τον θεωρεί "ανανεωμένο αριστερό", οι φιλελεύθεροι αστοί, φιλελεύθερο. Κι αν δούμε και τι γίνεται στο εξωτερικό τον θεωρούν και πατριώτη και δεξιό και στην Αμερική ίσως και συντηριτικό.

Η άλλη τάση, καταδικάζει τις πολιτικές του απόψεις που βγαίνουν απ' τα βιβλία του θεωρώντας τον είτε σαν "νάριξε νερό στο μήλο της αντίδρασης" ή να συνέβαλε στην ψυχροπολεμική υστερία επειδή κάνει κριτική στον σταλινισμό ή ότι αντικειμενικά έπαιξε το παιχνίδι της δεξιάς.

Εχουμε λοιπόν: "επαναστάτης", "πρώϊμος αντισταλινικός", "πατριώτης", "αναρχικός", "σοσιαλιστής", "άκρως φιλελεύθερος μικροαστός" κλπ. για το ίδιο πρόσωπο.

Αυτό το κείμενο δεν θα προσπαθήσει να διεκδικήσει ή να αφορίσει τον Οργουελ και το έργο του.

Η σκοπιά απο την οποία υπάρχει το ενδιαφέρον μας για τον Οργουελ δεν είναι μόνο σαν συγγραφέα του 1984, αλλά σαν την περίπτωση του ευαίσθητου απομονωμένου λογοτέχνη που η πορεία του και τα έργα του καταγράφουν τα σκαμπανευάσματα μιας πολιτικοποιημένης διανόησης που ανακαλύπτει την εργατική τάξη (απο τους περιθωριακούς στο οργανωμένο ρεφορμιστικό εργατικό κίνημα, μέχρι το επαναστατικό κίνημα) και ζεί την απογοήτευση της ήττας της απο τον φασισμό, τον σταλινισμό και τον πόλεμο.

Γι αυτό το λόγο, και επειδή η πολιτική σκέψη του Οργουελ πέρασε απο διάφορες μεταπτώσεις και μεταπηδήσεις που αντικατοπτρίζονταν και στα γραφτά του, ο τρόπος που θα προσπαθήσουμε να πλησιάσουμε πιο κοντά στον συγγραφέα και στα έργα του θα είναι μια ανάλυση των σταδίων που πέρασε η πολιτική του σκέψη σε σχέση με την εποχή που αυτή διαμορφωνόταν (δηλαδή 1920–1950).

Ο Οργουελ ποτέ δεν αυτοαποκαλέστηκε μαρξιστής ή αναρχικός. Αυτό που ξέρουμε είναι το βαθύ ενδιαφέρον του και

η συμπάθειά του για την συμπεριφορά και την κατάσταση της εργατικής τάξης και των λούμπεν προλετάριων.

Στην εξέλιξη και στις αλλαγές των πολιτικών του θέσεων μπορούμε να παρακολουθήσουμε μια σειρά από αντιρρήσεις και διλήμματα που αντιμετώπιζαν όχι μόνο ο Οργουελ αλλά κάθε σοσιαλιστής στην περίοδο αυτή των τριάντα χρόνων της λογοτεχνικής του καριέρας.

Και η γραμμή που χάραξε και που φαίνεται και στα έργα του με την ανταπάντησή του σ' αυτές τις πιέσεις είναι παρόλα αυτά τα σκαμπανευάσματα μια καταγραφή της διεθνούς πολιτικής σκηνής τότε.

Ο Οργουελ φοίτησε στο Ητον, το καλύτερο κολλέγιο της Αγγλίας σε μια εποχή (1917–1921) που έπνεε σ' αυτό ένας αέρας ριζοσπαστισμού. Ηταν η εποχή που χιλιάδες νέοι της Βρετανικής αυτοκρατορίας και πολοί απο το Ητον ξεκίνησαν για έναν υποτιθέμενο "ενθουσιώδη νικηφόρο πόλεμο" και ποτέ δεν γύρισαν.

Οι συμμαθητές του, θαύμαζαν τον Λένιν, κορόϊδευαν την θρησκεία, ήταν ενάντια στην πατροπαράδοτη πειθαρχία στο σχολείο.

Παρόλα αυτά τελειώνοντας, κατατάγηκε στην Ινδική αυτοκρατορική αστυνομία και πήγε στην Μπούρμα (1922–1927).

Γυρίζοντας, έζησε δυό χρόνια στο Παρίσι ανάμεσα στους λούμπεν προλετάριους, κάνοντας διάφορες δουλειές, γνωρίζοντας την ζωή τους και προσπαθώντας να γράψει. Απ' τις εμπειρίες του εκεί κι απο τις εμπειρίες του αργότερα στο Λονδίνο όπου συνέχισε για ένα διάστημα να αλητεύει στις φτωχογειτονιές, έγραψε το πρώτο βιβλίο του που ήταν " Οι αλήτες του Παρισιού και του Λονδίνου" που εκδόθηκε το 1933.

Τα χρόνια που πέρασε στην Μπούρμα σαν αστυνόμος της αυτοκρατορικής αστυνομίας έχουν δημιουργήσει μέσα του τα πρώτα αντιιμπεριαλιστικά αισθήματα. Στο επόμενο βιβλίο του τις "Μέρες της Μπούρμα" επιτίθεται ενάντια στον ρατσισμό και την καταπίεση που ασκούσε η αγγλική αποικιοκρατία, έτσι όπως τάχε ο ίδιος γνωρίσει.

Σέ σχέση μ' αυτό ο Οργουελ γράφει:

"Για πέντε χρόνια ήμουν κομμάτι ενός καταπιεστικού συστήματος κι αυτό μ' έχει αφήσει με βαριά συνείδηση" και επίσης "υπηρέτησα στην Ινδική Αστυνομία για πέντε χρόνια και προς το τέλος αυτής της περιόδου μίσησα τον ιμπεριαλισμό που υπηρετούσα, με μια πίκρα που είναι δύσκολο να εξηγήσω" (The Road to Wigan Pier).

Το 1936 εκδίδει το "Κρατήστε σφικτό τον μικροαστισμό σας". Στο μεταξύ έχει προσχωρήσει στο Ανεξάρτητο Εργατικό Κόμμα που είναι αριστερίστικη παραφυάδα του εργατικού κόμματος, έχει μπεί σε αριστερούς κύκλους και γράφει στο περιοδικό "Η Αδερφή".

Οταν ο Gollanez ο εκδότης της "Λέσχης αριστερού βιβλίου" έστειλε τον Οργουελ να κάνει ρεπορτάζ στους ανθρακωρύχους, ο Οργουελ ανακαλύπτει για πρώτη φορά και έρχεται σ' επαφή με την οργανωμένη εργατική τάξη σε σύγκριση με το λούμπεν προλεταριάτο που γνώριζε μέχρι τότε. Γιά ένα διάστημα έμεινε και δούλεψε εκεί στ' ανθρακωρυχεία γνωρίζοντας απο κοντά τις συνθήκες που δούλευαν και ζούσαν οι εργάτες.

Στο "Δρόμο για το Wigan Pier" που έγραψε τότε, η έμφασή του είναι στην περιγραφή της μιζέριας και της εξαθλίωσης της εργατικής τάξης, παρά στους αγώνες της. Δεν αναφέρει το αγγλικό κίνημα ενάντια στην ανεργία που ήταν τεράστιο τότε (δεκαετία 30), ούτε τις μεγάλες απεργίες των ανθρακωρύχων που είχαν γίνει στη Wigan πρίν πάει ο Οργουελ. Λέει όμως δίνοντας μια αναφορά για την ζωή του απο τότε που γύρισε απο την Μπούρμα: "ένοιωσα ότι έπρεπε να ξεφύγω όχι μόνο απο τον ιμπεριαλισμό αλλά απο κάθε είδους κυριαρχίας ανθρώπου απο άνθρωπο. Θέλησα να καταδυθώ, να βρεθώ τελείως χαμηλά ανάμεσα στους καταπιεσμένους, να είμαι ένας απο αυτούς και στο πλευρό τους ενάντια στους τυράννους τους ...."

Μ' αυτό τον τρόπο οι σκέψεις μου στράφηκαν προς την αγγλική εργατική τάξη. Ηταν η πρώτη φορά που ένοιωσα την ύπαρξη της εργατικής τάξης και αρχικά ήταν μόνο επειδή προσέφερε μια αναλογία. Ηταν τα συμβολικά θύματα της αδικίας, που έπαιζαν τον ίδιο ρόλο στην Αγγλία με τους Βιρμανούς στην Βιρμανία." (The Road to Wigan Pier). Στο δεύτερο μέρος του "Wigan Pier" περιγράφει το δικό του δρόμο προς τον σοσιαλισμό.

Πολύ γρήγορα έσπασε με τον σταλινισμό και το Εργατικό Κόμμα.

"ΦΟΡΟΣ ΤΙΜΗΣ ΣΤΗΝ ΚΑΤΑΛΩΝΙΑ"

Η ένταξη του Οργουελ στον επαναστατικό μαρξισμό άρχισε μέσα στον Ισπανικό εμφύλιο το 1936.

Πήγε στην Ισπανία για να πολεμήσει κι όχι για να γράψει. Εφτασε πολιτικά συμφωνόντας με την επιλογή του Κ.Κ. Ισπανίας ότι: "πρώτα ο πόλεμος εναντίον του Φραγκισμού και μετά η επανάσταση".

Πολύ σύντομα μπήκε στο POUM (Εργατικό Κόμμα Μαρξιστικής Ενότητας) αργότερα διαπιστώνει ότι συμφωνεί και με τις θέσεις της FAI (Αναρχική Ιβηρική Ομοσπονδία). Αμέσως ενθουσιάστηκε απο τον Εργατικό Ελεγχο στην Βαρκελώνα και σύντομα μετακινήθηκε σε μια επαναστατική αντίληψη για τον εμφύλιο πόλεμο, βλέποντας τα εργατικά συμβούλια σαν κάτι πολύ περισσότερο απο ένα μέτωπο ενάντια στον Φρανκισμό.

Η εργατική εξουσία ήταν ο δρόμος για να νικηθεί ο Φράνκο και ο δρόμος για τον σοσιαλισμό.

Το βιβλίο του γι'αυτή τη περίοδο "Φόρος τιμής στην Καταλωνία" είναι μια περιγραφή για το πώς άνθισε η εργατική εξουσία. Είναι ένα αντίδοτο για το "1984" πλημμυρισμένο απο εργατικούς αγώνες.

Τον ενθουσιασμό του Οργουελ απο την επαφή του και την συμμετοχή του στο επαναστατικό κίνημα τον διαδέχεται όμως η απογοήτευση.

Τον Ιούλη του 37 που γυρίζει στην Αγγλία η κατάσταση στην Ισπανία είναι τραγική. Η επανάσταση έχει χαθεί. Το POUM και η JCI (Ιβηρική Κομμουνιστική Νεολαία) έχουν κυρηχτεί εκτός νόμου γιατί δεν συμφωνούν με το Κ.Κ.Ισπανίας και την NKVD (Πολιτική Αστυνομία του Στάλιν). Στήνονται δίκες των μελών του POUM και όλων των διαφωνούντων με το σταλινικό Κ.Κ., στο μοντέλο των δικών της Μόσχας,

και οι φίλοι του Οργουελ τον φυγαδεύουν τραυματισμένο στην Γαλλία για να αποφύγει την σύλληψη απο τους σταλινικούς.

Η περίοδος μετά την ήττα του ισπανικού εμφύλιου είναι μια περίοδος όπου ο φασισμός σάρωνε σε μια Ευρώπη που τα κινήματα της εργατικής τάξης έχουν ηττηθεί. Ο Στάλιν σταθεροποιούσε την κυριαρχία του στην Ανατολή.

Ηταν μια απελπιστικά μοναχική περίοδος για τους επαναστάτες.

Η απουσία μιας επαναστατικής εναλλακτικής προοπτικής έξω απο τα σταλινικά Κ.Κ. εκείνη την περίοδο στην Αγγλία και γενικότερα άφησε τον Οργουελ και πολλούς άλλους να ταλαντεύονται πολιτικά στην διάρκεια του Β' Παγκόσμιου Πόλεμου.

Ο Οργουελ το 39 έγραφε:

"Τίποτα δεν μπορεί να μάς σώσει εκτός απο την άνοδο στα επόμενα δυό χρόνια ενός πραγματικού μαζικού κόμματος που οι βασικές του αρχές να είναι η άρνηση του πολέμου και η πάλη ενάντια στην ιμπεριαλιστική αδικία ..."

Απάντησε όμως στο σύμφωνο Χίτλερ—Στάλιν με μια στροφή αριστερού πατριωτισμού ερχόμενος έτσι σε αντίθεση με την προηγούμενη επαναστατική του θέση ενάντια στον πόλεμο.

" Η ΦΑΡΜΑ ΤΩΝ ΖΩΩΝ

Είναι το πρώτο βιβλίο του Οργουελ που διαβάστηκε πλατιά ακόμα κι όταν ζούσε. Μαζί με το "1984" είναι απο τα πιο διαδεδομένα βιβλία Αγγλου συγγραφέα αυτόν τον αιώνα. Μέχρι τότε, το κοινό του Οργουελ είχε περιοριστί σημαντικά στην αριστερά. Κι αυτό το βιβλίο του προοριζόταν για την αριστερά. Αναφέρεται μεταφορικά στην Ρωσσία και στην προδομένη επανάσταση, και είναι μια επίθεση στον σταλινισμό. Ο Οργουελ ήταν με την επανάσταση.

Παρόλα αυτά τη δεξία κακοερμηνεία αυτού του έργου του την εκμεταλεύτηκαν κυνικά μετά τον θανατό του.

Η βάση αυτής της χρησιμοποίησης βρίσκονταν στην κοινή αποδοχή του σταλινισμού που κυριαρχούσε στην αριστερά εκείνη την περίοδο. Σοκαρισμένοι απο την κοφτή αντίληψη που έβγαινε απο το βιβλίο για τον σταλινισμό και την επικράτιση της αντεπανάστασης, οι απολογητές του Στάλιν, με μεγάλη ευκολία και ανακούφιση ταύτιζαν κάθε κριτική για την Ρωσία με την δεξία.

Ενδεικτικό για το κλίμα "ορθοδοξίας" των διανοούμενων της αριστεράς ενείνη την εποχή είναι ότι αυτο το βιβλίο αρνήθηκαν να του το εκδώσουν οι αριστεροί εκδότες επειδή έκανε κριτική στον σταλινισμό.

Το τελικό σχέδιο της "Φάρμας των ζώων" συνέπεσε με τις διαπραγματεύσεις της Τεχεράνης και την Γιάλτα. Εκείνο τον καιρό ταυτισμένοι με την δεξιά ήταν όσοι συμφωνούσαν με την Γιάλτα. Δηλαδή η βρετανική αριστερά και ο Στάλιν.

Στα τέλη της δεκαετίας του 40 κυκλοφορούσαν πολλές απόψεις για την "Φάρμα". Προς αποφυγή παραξηγήσεων, ο Οργουελ στον πρόλογο της ουκρανικής εκδοσεώς του το 1947 γράφει αυτοβιογραφικά: "Ως το 1930 δεν θεωρούσα τον εαυτό μου σοσιαλιστή. Εγινα σοσιαλιστής περισσότερο απο αηδία για την καταπιεσμένη και παραμελημένη ζωή των βιομηχανικών εργατών παρά απο οποιαδήποτε κατανόηση μιας σχεδιασμένης κοινωνίας.". Μετά μιλάει για την αυξανόμενη αντίθεσή του με το ρώσσικο ολοκληρωτισμό αλλά χωρίς να δίνει λεπτομέρειες για τις πολιτκές του πεποιθήσεις που σχημάτιζαν τη βάση του αντισταλινισμού του.

ΤΟ "1984"

Είναι το πιο πολυδιαβασμένο και πιο προβλημένο βιβλίο του Οργουελ. Είναι ένα πολιτικό βιβλίο, αλλά κι ένα βιβλίο απελπισμένο. Ξεχειλίζει απο απαισιοδοξία και απογοήτευση. Η εξέγερση του μοναχικού ήρωά του του Σμίθ, είναι καταδικασμένη στην αποτυχία. Παρόλο που λέει ότι "... αν υπάρχει ελπίδα, αυτή βρίσκεται στους προλετάριους, το προλεταριάτο είναι ηττημένο απο μια ολιγαρχία. Και σ' αυτό το βιβλίο του όμως, ο Οργουελ βλέπει τα πραγματα απ' την σκοπιά των "απο κάτω".

Οι δεξιοί εκδότες στην Ευρώπη και πιο πολύ στην Αμερική το διακίνησαν κατά κόρον, συμβάλλοντας στην ψυχροπολεμική υστερία μετά τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο. Βέβαια ο Οργοελ πέθανε πολύ 'γρηγοράι αφ' ότου το έγραψε κι έτσι δεν μπόρεσε να το υπερασπιστεί. Το μόνο που είχε πεί για το "1984" είναι ότι δεν στρέφεται ενάντια στον σοσιολισμό. Κι επίσης είχε αρνηθεί να δώσει συνέντευξη γι αυτό σε δυό μεγάλα αμερικάνικα περιοδικά, γιατί αρνιόταν την "δημοσιότητα ντροπής" που του έδιναν, παίρνοντας το 1984 για καταγγελία της Ρωσίας, δηλαδή κατα την γνώμη τους του σοσσιαλισμού, που κι αυτός ταυτίζονταν (επίσης κατά το συμφέρον τους) με τον ολοκληρωτισμό.

Γι αυτό το βιβλίο, άλλοι τον θεώρησαν "προφήτη" κι άλλοι τον πολέμησαν και καταδίκασαν τις απόψεις του, ανάλογα με την σκοπιά που βόλευε τον καθένα.

Το ζήτημα, όμως, εδώ δεν είναι να δικαιώσουμε ή να καταδικάσουμε τον Οργουελ σαν πολιτικό, αλλά να καταλάβουμε πως τα έργα του αντικαθρεφτίζουν την πορεία του εργατικού κινήματος τότε, τις εξάρσεις του και τις ήττες του.

Κι απο αυτή τη σκοπιά, το "1984" παύει να είναι ένα έργο με αιώνιες και αναλοίωτες αξίες και γίνεται μια συγκεκριμένη και δυνατη καταγγελία της κοινωνίας που χτίστηκε πάνω στην ήττα των προλετάριων σε Ανατολή και Δύση.

Βιβλιοκριτική: Ρομπέρ Λινάρ
Ο Λένιν, οι Αγρότες, ο Ταίυλορ

Σοσιαλισμοί και αναλύσεις... σε μία μόνο χώρα!

Μια σειρά απο παλιές και καινούργιες αμφισβητήσεις της πρώτης νικηφόρας σοσιαλιστικής επανάστασης και του λενινισμού, βρίσκουν σήμερα πρόσφορο έδαφος για να ανθίσουν την βαθύτερη κρίση που γνώρισε ποτέ η επαναστατική αριστερά μετά το ελπιδοφόρο ξέσπασμα του Μάη του 68.

Κριτικές για τον Λένιν—πραξικοπηματία και τους μπολσεβίκους που σφετερίστηκαν την εξουσία των εργατικών συμβουλίων και οδήγησαν την Ρωσία στην κοινωνία των ψυχιατρείων, των τάνκς, των καταναγκαστικών στρατοπέδων εργασίας, μέχρι τις πιο εκλεπτυσμένες για την αδυναμία των μπολσεβίκων να μετατρέψουν τις καπιταλιστικές σχέσεις παραγωγής σε σοσιαλιστικές, σίγουρα είναι πολύ πιο διαδεδομένες απο κάποιες άλλες προσπάθειες ανάλυσης της πείρας της ρώσικης επανάστασης και της σταλινικής αντεπανάστασης που την διάλυσε.

Ο Λινάρ δεν συγκαταλέγεται ανάμεσα σ᾽ αυτούς που "υιοθετούν απέναντι στον Λένιν και τα πρώτα χρόνια της δικτατορίας του προλεταριάτου στην Ρωσία την θέση του ταξικού μίσους ..." για να αρνηθούν τελικά "το δικαίωμα των καταπιεσμένων μαζών να εξεγείρονται και να επιβάλουν την δικτατορία τους στους εκμεταλλευτές" (Ρομπέρ Λινάρ, σελ. 15). Ο ίδιος τουλάχιστον την εποχή που έγραφε το βιβλίο του αυτό υποστήριζε με θέρμη την "δικτατορία των εργατικών και αγροτικών μαζών" της Κίνας. Οπωσδήποτε, η Κίνα της Πολιτιστικής και του Μάο, είναι για τον Λινάρ η αγαπημένη διέξοδος και το "ξεπέρασμα στην πράξη" των ορίων της ρώσικης εμπειρίας. Κατά την γνώμη του, στα βασικά ζητήματα που αντιμετώπισαν οι μπολσεβίκοι στην Ρωσία όπως η αντίθεση ανάμεσα στην πόλη και την ύπαιθρο, τους χειρώνακτες και τους διανοούμενους, προβλήματα θεωρίας για την οικοδόμηση του σοσιαλισμού, η σκέψη του Μάο και των Κινέζων κομμουνιστών της Πολιτιστικής Επανάστασης άνοιξαν ένα καινούργιο δρόμο.

Ετσι η Κίνα και το μοντέλο ανάπτυξης του "σοσιαλισμού" σ᾽ αυτή τη χώρα στοιχειοθετούν για τον Λινάρ ένα νέο φώς εμπειριών κάτω απο τις οποίες πρέπει να κριθεί η πρώτη προσπάθεια οικοδόμησης του σοσιαλισμού στις συνθήκες που δημιουργήθηκαν μετά την ρώσικη επανάσταση και τελικά ο ίδιος ο λενινισμός.

Μια αρχική παρατήρηση όσον αφορά τις συνέπειες αυτής της αντίληψης: η υποστήριξη απο τον Λινάρ της δυνατότητας οικοδόμησης του σοσιαλισμού σε μια και μόνο χώρα, —κεντρική αποδοχή του σταλινισμού— τον κάνει να στρέφει την προσοχή του μόνο στην εσωτερική κατάσταση της Ρωσίας. Αγνοεί και υποτιμά τη σημασία των διεθνών παραγόντων τόσο σαν συνεπειών πάνω στην πορεία της εσωτερικής κατάστασης όσο και σαν όποιων δυνατοτήτων παρουσίαζαν γι αυτήν. Ετσι τελικά καταλήγει να είναι "ανάλυση σε μια και μόνη χώρα".

Η ανάλυση αυτή στρέφει την προσοχή της στη σχέση της νέας εξουσίας με τους αγρότες απο την μια, και στις αντιλήψεις για την οργάνωση της βιομηχανικής εργασίας απο την άλλη.

Ο Λένιν και η Επανάσταση

Η επιτυχία της Οκτωβριανής Επανάστασης κάθε άλλο παρά οφειλόταν σε μια καλοσχεδιασμένη πραξικοπηματική κίνηση του Λένιν και του Μπολσεβίκικου Κόμματος. Ηταν η σύμπτωση δυό ταυτόχρονων διεργασιών στις πόλεις και στην ύπαιθρο. Ενα τεράστιο φούντωμα της αυτενέργειας, της πρωτοβουλίας, και της συνειδητότητας των εργατών στις πόλεις ήρθε να ενωθεί με τις δεκάδες αγροτικές εξεγέρσεις που συντάραξαν την ρώσικη ύπαιθρο. Οι μάζες μπουχτισμένες και αηδιασμένες απο την ιμπεριαλιστική σφαγή, την εξοντωτική εκμετάλλευση στράφηκαν ενάντια στην Προσωρινή Κυβέρνηση. "Η εργατική τάξη της πόλης επωφελήθηκε απο αυτές τις συνθήκες διάλυσης του κράτους, που συγκλονίστηκε μέχρι τις βάσεις του απο αυτά τα κολοσσιαία κινήματα της υπαίθρου και κυρίεψε εξ εφόδου την κυβερνητική εξουσία."(1).

Το Μπολσεβίκικο Κόμμα, ήταα το μόνο κόμμα που υποστήριζε απεριόριστα την έκρηξη της πρωτοβουλίας των μαζών, που αναγνώριζε ανεπιφύλακτα να καταλάβουν τα σοβιέτ όλη την εξουσία. Σίγουρα δεν είχε στην διάθεσή του ένα εξωτερικό πρόγραμμα για να το επιβάλει στην εργατική τάξη όπως ισχυρίζονται οι αυτόνομοι. Το ίδιο το κόμμα ήταν κομμάτι της τάξης οργανικά δεμένο μαζί της.

Αγρότες και Σοσιαλισμός

Ομως αυτό που ένωνε τις τάξεις που πήραν μέρος στην εξέγερση δεν ήταν η ταυτότητα των απώτερων στόχων τους. Ενώ οι στόχοι της εργατικής τάξης ήταν καθαρά σοσιαλιστικοί,, για τους αγρότες το πρόβλημα ήταν η αρπαγή της γής των γαιοκτημόνων και το ξαναμοίρασμά της πάλι σύμφωνα με τις αρχές της ατομικής ιδιοκτησίας. Με το μοίρασμα της γής δημιουργήθηκαν νέες ταξικές διαφοροποιήσεις στην αγροτιά. Ετσι η υποστήριξη που είχε η εξουσία των σοβιέτ στις πόλεις απο την ύπαιθρο δεν μπορούσε να ήταν πλέον η ίδια που υπήρχε στις μέρες του Οκτώμβρη.

"Κατά βάθος, αυτή ήταν η στιγμή που μπορούσε η πολιτική δουλειά να περάσει σ΄ ένα καινούργιο στάδιο και να αναδείξει καινούργιες πολιτικές δυνάμεις —στις τελευταίες μέρες του 1917 και στις αρχές του 1918, με την ευκαιρία τής διανομής, ταξική πάλη πλούσια σε περιεχόμενο και να διαφοροποιηθούν πολιτικά οι διάφορες δυνάμεις της αγροτικής κοινωνίας. Ο πόλεμος, η ανάγκη επιβίωσης του επαναστατικού προλεταριάτου των πόλεων, η πείνα αποφάσισαν άλλα" (Ρ. Λ., σελ. 33-34).

Πώς μπορούσε λοιπόν να λυθεί το πρόβλημα του ανεφοδιασμού των πεινασμένων πόλεων; Ηταν δυνατόν το πέρασμα σε μια νέα πολιτική που θα εξαφάνιζε την αντίθεση ανάμεσα στην πόλη και την ύπαιθρο στην καθυστερημένη Ρωσία του 17; Ο Λινάρ απαντάει στο ερώτημα αυτό αναζητώντας την ιδεολογική επανάσταση στην ρωσική ύπαιθρο. Εμπόδιο σε μια τέτοια αντίληψη ηταν οι μηχανιστικές αντιλήψεις των μπολσεβίκων, το αντιαγροτικό μίσος μερίδας διανοούμενων, η παραίτηση απο την υποστήριξη του μαζικού κινήματος. Ακόμα "ο Λένιν ήταν συγχρόνως οπαδός της πειθούς και του εξαναγκασμού".

Για τον Λένιν και για τους μπολσεβίκους οι αντικειμενικοί όροι για την οριστική λύση της αντίθεσης ανάμεσα στην πόλη και την ύπαιθρο δεν βρίσκονταν στην καθυστερημένη Ρωσία. Στο "Κάλλιο Λιγότερα Αλλά Καλύτερα" ο Λένιν επαναλαμβάνει για πολλοστή φορά: "Ωστόσο, μόνο μ΄ αυτή την εμπιστοσύνη (εν. των αγροτών) δεν είναι εύκολο να κρατηθούμε ως τη νίκη της σοσιαλιστικής επανάστασης στις πιο ανεπτυγμένες χώρες, γιατί η μικρή και η πολύ μικρή αγροτιά, ιδιαίτερα με την ΝΕΠ, εξακολουθεί να βρίσκεται, απο οικονομική ανάγκη, σ΄ ένα πολύ χαμηλό επίπεδο παραγωγικότητας της εργασίας".

Για την περίοδο μετά τον Οκτώμβρη, η Ευρώπη συνταράχτηκε απο επαναστάσεις που είχε να δεί απο την περίοδο του 1848. Διαβάζουμε στον Γκράμσι για την σημασία της Κομμουνιστικής Διεθνούς την περίοδο του 1919: "Η Κομμουνιστική Διεθνής είναι κι όλας μια υπαρκτή πραγματικότητα της δημοκρατίας της Ρωσίας και της Ουγγαρίας. Η ύπαρξη των δυό προλεταριακών κρατών δίνει στην δράση των εργατών και αγροτών της Δυτικής Ευρώπης ένα συγκεκριμένο νόημα: πρέπει να εμποδίσουμε τις αστικές κυβερνήσεις να στραγγαλίσουν τις Σοβιετικές Δημοκρατίες. "... Η αλληλεγγύη στους "αποκλεισμένους" .... πρέπει να τείνει να επιβάλλει να ξαναρχίσουν οι ανταλλαγές με την Ρωσία και την Ουγγαρία"(2)

Εχοντας αυτογνωσία των ορίων τους, προσπάθησαν να εφαρμόσουν μια πολιτική που σε καμμιά περίπτωση δεν την βάφτισαν σοσιαλιστική.

Μέσα σε συνθήκες ολοκληρωτικής απομόνωσης της καθυστερημένης Ρωσίας, με τον εμφύλιο πόλεμο και την ιμπεριαλιστική επέμβαση να τοποθετούν τους όρους του παιχνιδιού, με την βιομηχανική παραγωγή να διαλύεται, με την πείνα που όπως γράφει ο Λινάρ "αποφάσιζε άλλα", οι διαδοχικές πολιτικές των μπολσεβίκων αποτύχαιναν: "Ο μεσαίος αγρότης έδειξε σε μεγάλο βαθμό την παραδοσιακή συμπεριφορά του κουλάκου. Αν η υποστήριξη των φτωχών αγροτών δεν είχε καταφέρει να ανεβάσει την παραγωγή, η υποστήριξη των μεσαίων αγροτών οδήγησε όλο και πιο μεγάλο μέρος της παραγωγής στην μαύρη αγορά."(3)

Ο ομαλός ανεφοδιασμός των πόλεων με τρόφιμα απαιτούσε επαρκή ανταλλάγματα στους αγρότες, βιομηχανικά αγαθά που η διαλυμένη παραγωγή κάθε άλλο παρά μπορούσε να τα διαθέτει.

Το καθεστώς στην διάρκεια του Πολεμικού Κομμουνισμού είχε συγκεντρώσει όλες τις δυνάμεις σε μια μόνο επιδίωξη που ο Μ. Λέβιν την ονόμασε "νίκη για την επιβίωση".

Τέλος η ΝΕΠ, ήρθε να συμβιβάσει την αυξανόμενη αντίθεση των αγροτών δίνοντας τους μια "ισχυρή δόση του καπιταλισμού σ΄ αντάλλαγμα με τα "υπόλοιπα" δηλαδή την πολιτική εξουσία στα χέρια των μπολσεβίκων"(4).

Απέναντι στις καπιταλιστικές πιέσεις της αγροτιάς πραγματοποιήθηκε μια υποχώρηση, που τελικά έσωσε τους αστικούς πληθυσμούς απο την πείνα. Ομως ο δρόμος για τον σοσιαλισμό στην ύπαιθρο δεν ήταν η ΝΕΠ, ούτε υποστηρίχτηκε σαν τέτοια απο τους μπολσεβίκους.

Ούτε βέβαια, η βίαιη κολλεκτιβοποίηση της σταλινικής περιόδου άνοιγε την προοπτική του σοσιαλισμού παρά τις θετικές διαβεβαιώσεις του Στάλιν και των οπαδών της θεωρίας

του σοσιαλισμού σε μια μόνο χώρα.

Οσον αφορά την προσπάθεια για το πέρασμα σε συλλογικές μορφές καλλιέργειας ο Λένιν συχνά επαναλλάμβανε τις θέσεις που ανέπτυξε ο Ενγκελς "Για το Αγροτικό Ζήτημα στην Γαλλία και την Γερμανία": "Κατά πρώτο λόγο ... προβλέπουμε την αναπόφευκτη καταστροφή του μικρού αγρότη, αλλά σε καμμιά περίπτωση δεν χρειάζεται να παρέμβουμε για να την επιταχύνουμε.

Κατά δεύτερο, είναι εξίσου σαφές ότι όταν καταλάβουμε την κρατική εξουσία δεν πρέπει να θελήσουμε να απαλλοτριώσουμε βίαια την γή του φτωχού αγρότη (με αποζημίωση ή όχι δεν έχει σημασία), όπως θα είμαστε αναγκασμένοι να κάνουμε με τους μεγαλογαιοκτήμονες. Στόχος μας, σε σχέση με τους φτωχούς αγρότες, θα πρέπει να είναι πριν απ΄ όλα να μετατρέψουμε την ιδιωτική παραγωγή και ιδιωτική ιδιοκτησία τους σε συλλογική παραγωγή και ιδιοκτησία, όχι όμως με βίαια μέσα, αλλά δίνοντάς τους το παράδειγμα και προσφέροντάς τους κοινωνική βοήθεια γι αυτό το σκοπό."(5).

Ενώ απο την άλλη, όπως αναφέρει ο Carr, ο Λένιν υιοθετώντας στάση ανοικτού εμφύλιου πόλεμου απέναντι στους κουλάκους απο την μια, απο την άλλη υποστήριζε ότι "αποτελούσε όμως σοβαρό λάθος το να πλήττουν τους μεσαίους αγρότες, "απο απειρία των σοβιετικών εργατών", χτυπήματα πού είχαν σαν στόχο τους κουλάκους".(6).

Ακόμα κι αυτή η δυνατότητα "που αποτελούσε για την ώρα φαντασία", της μηχανοποίησης της αγροτικής παραγωγής, για να απαλλαγεί ο αγρότης απο την μιζέρια της καλλιέργειας με πρωτόγονες μέθοδες θα ήταν αποτέλεσμα διεθνών εξελίξεων: "Για να πετύχουμε κάτι τέτοιο όμως, πρέπει πρώτα να υποτάξουμε την διεθνή αστική τάξη, να την υποχρεώσουμε να μας δώσει αυτά τα τρακτέρ".(Λένιν).

Η βίαιη κολλεκτιβοποίηση της γεωργίας απο τον Στάλιν ήταν η επιβεβαίωση της κυριαρχίας της κρατικής γραφειοκρατίας πάνω στην ύπαιθρο και όχι η εκδήλωση της καταναγκαστικής πλευράς του λενινισμού. Αν στην πρώτη περίοδο, η βίαιες επιτάξεις σιτηρών είχαν να κάνουν με τις ανάγκες επιβίωσης της εργατικής τάξης των πόλεων και μπορούσαν να δικαιολογηθούν σαν μέτρα εκτάκτου ανάγκης, σίγουρα αυτή η λογική δεν έχει καμμιά σχέση με την σχεδιασμένη εξόντωση των αγροτών για χάρη της αυξημένης παραγωγικότητας των πεντάχρονων του Στάλιν και απολύτως καμμιά σχέση με τις αντιλήψεις του Λένιν.

Ο Λινάρ, διαπιστώνει ότι στο τέλος της ζωής του ο Λένιν άρχισε να διερευνά την δυνατότητα μιας "πολιτιστικής επανάστασης" στην ύπαιθρο. Θέλει έτσι να μας υποδείξει ότι την σκυτάλη αυτής της θετικής λογικής την παρέλαβαν μονάχα οι Κινέζοι την Πολιτιστικής θέτοντας ετσι το ζήτημα της αντίθεσης πόλης-υπαίθρου σε εντελώς διαφορετική βάση. Στην Ρωσία, η πολιτική του σοσιαλισμού σε μια και μόνο χώρα βρήκε διέξοδο στην εξοντωτική απαλλοτρίωση των αγροτών. Παρόμοια στην Κίνα "η πάλη για την εξάλειψη των αντιθέσεων ανάμεσα στις πόλεις και την ύπαιθρο" οδήγησε στην υποχρεωτική "αγροτική θητεία" για την νεολαία και σε μια κολλεκτιβοποίηση που προωθήθηκε μ΄ ένα σύστημα μέσεων αντίστοιχων με τα εργοστάσια. Οι αγρότες είχαν δικαίωμα να συζητούν, να υλοποιούν τα κεντρικά σχεδιασμένα πλάνα κι όχι να τα αρνηθούν αν το ήθελαν.(7).

Οι εργάτες του Λένιν... και του Ταίυλορ;

Αν για τους αγρότες ο Λινάρ υποστηρίζει ότι δεν υπήρξε μια σοσιαλιστική αντιμετώπιση που να εξαλείφει την αντίθεση πόλης-υπαίθρου, για τους εργάτες έρχεται να ισχυριστεί ότι και η ιδεολογία και η πρακτική των μπολσεβίκων δεν ήταν τέτοια ώστε να μικραίνει το χάσμα ανάμεσα σε διευθυντές και διευθυνόμενους, σε χειρώνακτες και διανοούμενους μέσα στην "καρδιά" του παραγωγικού μηχανισμού: το εργοστάσιο.

Αποδείξεις γι αυτά είναι, απο την μια, η ιδεολογία των μπολσεβίκων που δεν ξεπερνούσε κάποια όρια μένοντας σε κάποια πλαίσια λίγο ως πολύ τεχνοκρατικά. Απο την άλλη, η διατήρηση των παλιών διευθυντών και των τεχνικών στελεχών, η γραφειοκρατικοποίηση της παραγωγικής διαδικασίας όξυναν την αντίθεση ανάμεσα σε διευθυντές και διευθυνόμενους, απομακρύνοντας έτσι την προοπτική εγκαθίδρυσης σοσιαλιστικών σχέσεων στην παραγωγή.

Οι οπαδοί αυτής της θεωρίας προχωρούν μάλιστα ακόμα περισσότερο σκιαγραφώντας μια εικόνα του Λένιν-χρονομέτρη και του ρώσικου εργοστάσιου σαν χώρου επιστημονικών πειραμάτων εκμετάλλευσης της εργατικής τάξης.

Σύμφωνα με τον Λινάρ, ο Λένιν αναζήτησε στον "ταιυλορισμό" την "απλούστευση της χειρωνακτικής εργασίας απο την οποία περίμενε και την απελευθέρωση της εργατικής τάξης με μια σημαντική μείωση σε χρόνο μιας εργασίας που είχε γίνει πιο παραγωγική, και την εξάπλωση, σ΄ ένα λίγο ως πολύ μακρυνό μέλλον, των παραγωγικών καθηκόντων στο σύνολο της κοινωνίας" (Ρ.Λ.,σελ. 156), αξιοποιώντας ότι πιο θετικό είχε να προσφέρει η εποχή του. Στην πραγματικότητα, όμως, αυτός ο λεγόμενος "σοβιετικός ταιυλορισμός" έφερνε την γραφειοκρατία μέσα στην παραγωγή και όξυνε την αντίθεση ανάμεσα σε διευθυντές και διευθυνόμενους. Η συγκεκριμένη τροπή της κατάστασης καθορίστηκε απο την διάλυση της εργατικής τάξης και την αυταρχική στροφή που συνδεόταν με τις συνέπειες του πολέμου. Ο μπολσεβικισμός είχε λοιπόν τα όρια του όσον αφορά την ριζοσπαστική κριτική των εργασιακών σχέσεων, όρια που οι "Κινέζοι σύντροφοι" κατάφεραν να ξεπεράσουν μερικές δεκαετίες αργότερα ...

Ο Λινάρ δεν καταλογίζει στους μπολσεβίκους την επιδίωξη να μετατρέψει τους εργάτες σε ρομπότ και τους εαυτούς τους σε μάνατζερς που θα ανεβάζουν την παραγωγικότητα. Εχοντας μια αντίληψη του σοσιαλισμού σε μια και μόνο χώρα σαν ένα αποτέλεσμα της θεληματικής πράξης του προλεταριάτου που ισοπεδώνει όλες τις παλιές διαχωρισμένες αστικές σχέσεις βάζοντας αυτόματα στις θέσεις τους τις νέες σοσιαλιστικές, προχωράει στην ανάλυση του μετεπαναστατικού εργοστάσιου. Η ανάλυση αυτή αναζητάει τόσο τις "νέες σχέσεις" όσο και την υπαρκτή ή όχι ιδεολογική στηριξή τους απο τον μπολσεβικισμό.

Ομως οι μπολσεβίκοι δεν πίστευαν ότι άμεσα έπρεπε να είχαν επιδιώξει την δημιουργία μιας "μικρής ουτοπίας" αφού κάποιες υλικές προυποθέσεις δεν βρίσκονταν στην διάθεσή τους, κι ήταν αδύνατο να εξασφαλιστούν χωρίς την νίκη της επανάστασης σε κάποιες ανεπτυγμένες χώρες. Η μιζέρια, η

πείνα και η εξαθλίωση κάθε άλλο παρά αποτελούσαν τέτοιες προυποθέσεις.

Μέσα στα εργοστάσια έβαλαν σαν στόχο τους να κρατηθούν οι διευθυντές και οι ειδικοί κάτω απο τον έλεγχο των εργατών. Η εργατική δημοκρατία, ο εργατικός έλεγχος ήταν κάτι το χειροπιαστό και το διασφάλιζε ο έλεγχος πάνω στον κρατικό μηχανισμό.

Ακριβώς αυτό ήταν το κεντρικό ζήτημα μέσα σε κείνες τις συγκεκριμένες συνθήκες πράγμα στο οποίο ο Λένιν έδωσε την "τελευταία του μάχη". Η άνοδος της γραφειοκρατίας στο κράτος και στο κόμμα ήταν ένας πρωταρχικός κίνδυνος για τις κατακτήσεις της επανάστασης. Το χάσιμο του εργατικού ελέγχου μετέπειτα με την απαγόρευση των απεργιών, την υποταγή των συνδικάτων στην κομματική γραφειοκρατία, την άνοδο του ρόλου της τεχνοκρατίας (πολύ αργότερα) άνοιξαν τον δρόμο για την εντατική εκμετάλλευση των εργατών απο τους κρατικοκαπιταλιστές.

Απο την άλλη και μέσα στα εργοστάσια και έξω απο αυτά είχαν μια αντίληψη για την εκπαίδευση και την προώθησαν στην πράξη, που έδειχνε ότι η φιλοσοφία τους "ξεπερνούσε" τα όρια της εποχής τους. Τα νομοθετικά διατάγματα του 1918 για την εκπαίδευση, ο πρωτοφανής πειραματισμός μέσα στα σχολεία, κάθε άλλο παρά στόχευαν στην μαζική παραγωγή ειδικών και τεχνοκρατών. Η εξειδίκευση στην εκπαίδευση αντικαταστάθηκε με μια αντίληψη για την "πολυτεχνική" μόρφωση που έβαζε στο κέντρο της την ελεύθερη ανάπτυξη των ιδιαιτεροτήτων της προσωπικότητας του καθένα. "Η εργασία όχι απο την σκοπιά του ειδικού αλλά περισσότερο απο τηνσκοπιά του οικοδόμου μιας νέας ζωής που ανεξάρτητα απο το επάγγελμά του πρέπει να έχει μια καθαρή αντίληψη των σχέσεων και της αλληλεξάρτησης των διάφορων μορφών εργασίας."(8) Ολα αυτά συνοδευόντουσαν απο τα προγράμματα ενάντια στον αναλφαβητισμό, την ελεύθερη πρόσβαση σ' όλες τις εκπαιδευτικές βαθμίδες, την κατάργηση των εξετάσεων και των πτυχίων το 1919. Ο επίτροπος Λαϊκής Παιδείας Λουνατσάρσκι παραιτήθηκε το 1929 διαμαρτυρόμεος για την στροφή της εκπαίδευσης στην εξειδίκευση.

Προσπάθειες έρευνας γύρω απο θέματα οργάνωσης εργασίας γίνονταν απο διάφορους κύκλους επιστημόνων και ειδικών. Γνήσιος οπαδός του Ταίυλορ ήταν ο Γκάστεβ ο οποίος υποστήριζε την άκριτη αποδοχή του. Ο ίδιος προώθησε την δημιουργία ενός κέντρου μελετών, Το Κεντρικό Ινστιτούτο Εργασίας (ΚΙΕ). Απο την άλλη, ο Κερζέντσεφ προτείνοντας μια ριζοσπαστική κριτική του "ταιυλορισμού" δημιουργεί τον "Σύνδεμο για τον Χρόνο". Ο διάλογος προχωράει μέσα απο περιοδικά, συσκέψεις κλπ.. Τον Γενάρη του 23 το ίδιο το επιτροπάτο εργασίας παρεμβαίνει και επικρίνει την πολιτική του Γκάστεβ και του ΚΙΕ κατηγορώντας το ότι επιδιώκει την "μετατροπή του εργάτη σε άψυχη μηχανή" (9).

"Στην πραγματικότητα, στην αυγή της οκτωβριανής επανάστασης, οι αντικειμενικές και υποκειμενικές συνθήκες μιας βαθειάς ανατροπής της διαδικασίας της βιομηχανικής εργασίας απέχουν πολύ απο το να είναι συγκεντρωμένες μέσα στην ρώσικη κοινωνία" (Ρ.Λ., σελ. 96).

Η Αριστερή Αντιπολίτευση έβλεπε ότι μία τέτοια ανατροπή εκείνη την περίοδο πέρναγε μέσα απο την εκβιομηχάνιση, την διαρκώς διευρυνόμενη εργατική δημοκρατία που θα χτυπούσε την γραφειοκρατία. Πάνω απο όλα όμως οι ελπίδες της ήταν στραμένες στους εργάτες της Δ. Ευρώπης.

Το καθεστώς που έβγαινε απο την ΝΕΠ κι αργότερα απο τα πεντάχρονα του Στάλιν δεν θα μπορούσε να γράψει στην σημαία του την σοσιαλιστική αρχή "απο τον καθένα σύμφωνα με τις ικανότητές του, στον καθένα σύμφωνα με τις ανάγκες του". Στα πανεπιστημιακά συγγράματα θα μπορούσε να βρεί κανείς παρατηρήσεις του τύπου "οι απόψεις και οι μέθοδες του Ταίυλορ στον τομέα της εντατικοποίησης της εργασίας είναι αδιαμφισβήτητα... ζητητί προοδευτικές" (10).

ΠΚ

---

(1) Α. Γκράμσι, "Τα εργοστασιακά συμβούλια και το κράτος της εργατικής τάξης", Εκδόσεις Στοχαστής.
(2) ό.π. σελ. 50
(3) Ε.Χ.Κάρρ, "Ιστορία της Σοβιετικής Ενωσης, 1917-23.τ.β'", σελ.216
(4) Μοσέ Λεβίν, "Τελευταία Μάχη του Λένιν", σελ.35
(5)Ε.Χ.Κάρρ, ό.π., σελ.492
(6) ό.π., σελ.215
(7) ΕΡΓΑΤΙΚΗ ΠΡΩΤΟΠΟΡΙΑ, Νο 38 (επίσης βλέπε Νο 37, 39)
(8) Chanie Rosenberg, «Education and Revolution»,έκδοση του SWP
(9) Περιοδικό «Radical Science Joyrnal», Νο 13
(10) Τόνυ Κλίφ, "Κρατικός Καπιταλισμός στην Ρωσία", σελ.25.

Βερολινο 1919:Ο Γερμανικος στρατος εναντια στους Σπαρτακιστες

του σοσιαλισμού σε μια μόνο χώρα.

Οσον αφορά την προσπάθεια για το πέρασμα σε συλλογικές μορφές καλλιέργειας ο Λένιν συχνά επαναλλάμβανε τις θέσεις που ανέπτυξε ο Ενγκελς "Για το Αγροτικό Ζήτημα στην Γαλλία και την Γερμανία": "Κατά πρώτο λόγο ... προβλέπουμε την αναπόφευκτη καταστροφή του μικρού αγρότη, αλλά σε καμμιά περίπτωση δεν χρειάζεται να παρέμβουμε για να την επιταχύνουμε.

Κατά δεύτερο, είναι εξίσου σαφές ότι όταν καταλάβουμε την κρατική εξουσία δεν πρέπει να θελήσουμε να απαλλοτριώσουμε βίαια την γή του φτωχού αγρότη (με αποζημίωση ή όχι δεν έχει σημασία), όπως θα είμαστε αναγκασμένοι να κάνουμε με τους μεγαλογαιοκτήμονες. Στόχος μας, σε σχέση με τους φτωχούς αγρότες, θα πρέπει να είναι πριν απ' όλα να μετατρέψουμε την ιδιωτική παραγωγή και ιδιωτική ιδιοκτησία τους σε συλλογική παραγωγή και ιδιοκτησία, όχι όμως με βίαια μέσα, αλλά δίνοντάς τους το παράδειγμα και προσφέροντάς τους κοινωνική βοήθεια γι αυτό το σκοπό."(5).

Ενώ απο την άλλη, όπως αναφέρει ο Καρρ, ο Λένιν υιοθετώντας στάση ανοικτού εμφύλιου πόλεμου απέναντι στους κουλάκους απο την μια, απο την άλλη υποστήριζε ότι "αποτελούσε όμως σοβαρό λάθος το να πλήττουν τους μεσαίους αγρότες, "απο απειρία των σοβιετικών εργατών", χτυπήματα πού είχαν σαν στόχο τους κουλάκους".(6).

Ακόμα κι αυτή η δυνατότητα "που αποτελούσε για την ώρα φαντασία", της μηχανοποίησης της αγροτικής παραγωγής, για να απαλλαγεί ο αγρότης απο την μιζέρια της καλλιέργειας με πρωτόγονες μέθοδες θα ήταν αποτέλεσμα διεθνών εξελίξεων: "Για να πετύχουμε κάτι τέτοιο όμως, πρέπει πρώτα να υποτάξουμε την διεθνή αστική τάξη, να την υποχρεώσουμε να μας δώσει αυτά τα τρακτέρ".(Λένιν).

Η βίαιη κολλεκτιβοποίηση της γεωργίας απο τον Στάλιν ήταν η επιβεβαίωση της κυριαρχίας της κρατικής γραφειοκρατίας πάνω στην ύπαιθρο και όχι η εκδήλωση της καταναγκαστικής πλευράς του λενινισμού. Αν στην πρώτη περίοδο, η βίαιες επιτάξεις σιτηρών είχαν να κάνουν με τις ανάγκες επιβίωσης της εργατικής τάξης των πόλεων και μπορούσαν να δικαιολογηθούν σαν μέτρα εκτάκτου ανάγκης, σίγουρα αυτή η λογική δεν έχει καμμιά σχέση με την σχεδιασμένη εξόντωση των αγροτών για χάρη της αυξημένης παραγωγικότητας των πεντάχρονων του Στάλιν και απολύτως καμμιά σχέση με τις αντιλήψεις του Λένιν.

Ο Λινάρ, διαπιστώνει ότι στο τέλος της ζωής του ο Λένιν άρχισε να διερευνά την δυνατότητα μιας "πολιτιστικής επανάστασης" στην ύπαιθρο. Θέλει έτσι να μας υποδείξει ότι την σκυτάλη αυτής της θετικής λογικής την παρέλαβαν μονάχα οι Κινέζοι την Πολιτιστικής θέτοντας ετσι το ζήτημα της αντίθεσης πόλης-υπαίθρου σε εντελώς διαφορετική βάση. Στην Ρωσία, η πολιτική του σοσιαλισμού σε μια και μόνο χώρα βρήκε διέξοδο στην εξοντωτική απαλλοτρίωση των αγροτών. Παρόμοια στην Κίνα "η πάλη για την εξάλειψη των αντιθέσεων ανάμεσα στις πόλεις και την ύπαιθρο" οδήγησε στην υποχρεωτική "αγροτική θητεία" για την νεολαία και σε μια κολλεκτιβοποίηση που προωθήθηκε μ' ένα σύστημα πιέσεων αντίστοιχων με τα εργοστάσια. Οι αγρότες είχαν δικαίωμα να συζητούν, να υλοποιούν τα κεντρικά σχεδιασμένα πλάνα κι όχι να τα αρνηθούν αν το ήθελαν.(7).

Οι εργάτες του Λένιν... και του Ταίυλορ;

Αν για τους αγρότες ο Λινάρ υποστηρίζει ότι δεν υπήρξε μια σοσιαλιστική αντιμετώπιση που να εξαλείφει την αντίθεση πόλης-υπαίθρου, για τους εργάτες έρχεται να ισχυριστεί ότι και η ιδεολογία και η πρακτική των μπολσεβίκων δεν ήταν τέτοια ώστε να μικραίνει το χάσμα ανάμεσα σε διευθυντές και διευθυνόμενους, σε χειρώνακτες και διανοούμενους μέσα στην "καρδιά" του παραγωγικού μηχανισμού: το εργοστάσιο.

Αποδείξεις γι αυτά είναι, απο την μια, η ιδεολογία των μπολσεβίκων που δεν ξεπερνούσε κάποια όρια μένοντας σε κάποια πλαίσια λίγο ως πολύ τεχνοκρατικά. Απο την άλλη, η διατήρηση των παλιών διευθυντών και των τεχνικών στελεχών, η γραφειοκρατικοποίηση της παραγωγικής διαδικασίας όξυναν την αντίθεση ανάμεσα σε διευθυντές και διευθυνόμενους, απομακρύνοντας έτσι την προοπτική εγκαθίδρυσης σοσιαλιστικών σχέσεων στην παραγωγή.

Οι οπαδοί αυτής της θεωρίας προχωρούν μάλιστα ακόμα περισσότερο σκιαγραφώντας μια εικόνα του Λένιν-χρονομέτρη και του ρώσικου εργοστάσιου σαν χώρου επιστημονικών πειραμάτων εκμετάλλευσης της εργατικής τάξης.

Σύμφωνα με τον Λινάρ, ο Λένιν αναζήτησε στον "ταιυλορισμό" την "απλούστευση της χειρωνακτικής εργασίας απο την οποία περίμενε και την απελευθέρωση της εργατικής τάξης με μια σημαντική μείωση σε χρόνο μιας εργασίας που είχε γίνει πιο παραγωγική, και την εξάπλωση, σ' ένα λίγο ως πολύ μακρυνό μέλλον, των παραγωγικών καθηκόντων στο σύνολο της κοινωνίας" (Ρ.Λ.,σελ. 156), αξιοποιώντας ότι πιο θετικό είχε να προσφέρει η εποχή του. Στην πραγματικότητα, όμως, αυτός ο λεγόμενος "σοβιετικός ταιυλορισμός" έφερνε την γραφειοκρατία μέσα στην παραγωγή και όξυνε την αντίθεση ανάμεσα σε διευθυντές και διευθυνόμενους. Η συγκεκριμένη τροπή της κατάστασης καθορίστηκε απο την διάλυση της εργατικής τάξης και την αυταρχική στροφή που συνδεόταν με τις συνέπειες του πολέμου. Ο μπολσεβικισμός είχε λοιπόν τα όρια του όσον αφορά την ριζοσπαστική κριτική των εργασιακών σχέσεων, όρια που οι "Κινέζοι σύντροφοι" κατάφεραν να ξεπεράσουν μερικές δεκαετίες αργότερα ...

Ο Λινάρ δεν καταλογίζει στους μπολσεβίκους την επιδίωξη να μετατρέψει τους εργάτες σε ρομπότ και τους εαυτούς τους σε μάνατζερς που θα ανεβάζουν την παραγωγικότητα. Εχοντας μια αντίληψη του σοσιαλισμού σε μια και μόνο χώρα σαν ένα αποτέλεσμα της θεληματικής πράξης του προλεταριάτου που ισοπεδώνει όλες τις παλιές διαχωρισμένες αστικές σχέσεις βάζοντας αυτόματα στις θέσεις τους τις νέες σοσιαλιστικές, προχωράει στην ανάλυση του μετεπαναστατικού εργοστάσιου. Η ανάλυση αυτή αναζητάει τόσο τις "νέες σχέσεις" όσο και την υπαρκτή ή όχι ιδεολογική στηριξή τους απο τον μπολσεβικισμό.

Ομως οι μπολσεβίκοι δεν πίστευαν ότι άμεσα έπρεπε να είχαν επιδιώξει την δημιουργία μιας "μικρής ουτοπίας" αφού κάποιες υλικές προυποθέσεις δεν βρίσκονταν στην διάθεσή τους, κι ήταν αδύνατο να εξασφαλιστούν χωρίς την νίκη της επανάστασης σε κάποιες ανεπτυγμένες χώρες. Η μιζέρια, η

πείνα και η εξαθλίωση κάθε άλλο παρά αποτελούσαν τέτοιες προυποθέσεις.

Μέσα στα εργοστάσια έβαλαν σαν στόχο τους να κρατηθούν οι διευθυντές και οι ειδικοί κάτω απο τον έλεγχο των εργατών. Η εργατική δημοκρατία, ο εργατικός έλεγχος ήταν κάτι το χειροπιαστό και το διασφάλιζε ο έλεγχος πάνω στον κρατικό μηχανισμό.

Ακριβώς αυτό ήταν το κεντρικό ζήτημα μέσα σε κείνες τις συγκεκριμένες συνθήκες πράγμα στο οποίο ο Λένιν έδωσε την "τελευταία του μάχη". Η άνοδος της γραφειοκρατίας στο κράτος και στο κόμμα ήταν ένας πρωταρχικός κίνδυνος για τις κατακτήσεις της επανάστασης. Το χάσιμο του εργατικού ελέγχου μετέπειτα με την απαγόρευση των απεργιών, την υποταγή των συνδικάτων στην κομματική γραφειοκρατία, την άνοδο του ρόλου της τεχνοκρατίας (πολύ αργότερα) άνοιξαν τον δρόμο για την εντατική εκμετάλλευση των εργατών απο τους κρατικοκαπιταλιστές.

Απο την άλλη και μέσα στα εργοστάσια και έξω απο αυτά είχαν μια αντίληψη για την εκπαίδευση και την προώθησαν στην πράξη, που έδειχνε ότι η φιλοσοφία τους "ξεπερνούσε" τα όρια της εποχής τους. Τα νομοθετικά διατάγματα του 1918 για την εκπαίδευση, ο πρωτοφανής πειραματισμός μέσα στα σχολεία, κάθε άλλο παρά στόχευαν στην μαζική παραγωγή ειδικών και τεχνοκρατών. Η εξειδίκευση στην εκπαίδευση αντικαταστάθηκε με μια αντίληψη για την "πολυτεχνική" μόρφωση που έβαζε στο κέντρο της την ελεύθερη ανάπτυξη των ιδιαιτεροτήτων της προσωπικότητας του καθένα. "Η εργασία όχι απο την σκοπιά του ειδικού αλλά περισσότερο απο την σκοπιά του οικοδόμου μιας νέας ζωής που ανεξάρτητα απο το επάγγελμά του πρέπει να έχει μια καθαρή αντίληψη των σχέσεων και της αλληλεξάρτησης των διάφορων μορφών εργασίας."(8) Ολα αυτά συνοδευόντουσαν απο τα προγράμματα ενάντια στον αναλφαβητισμό, την ελεύθερη πρόσβαση σ' όλες τις εκπαιδευτικές βαθμίδες, την κατάργηση των εξετάσεων και των πτυχίων το 1919. Ο επίτροπος Λαϊκής Παιδείας Λουνατσάρσκι παραιτήθηκε το 1929 διαμαρτυρόμεος για την στροφή της εκπαίδευσης στην εξειδίκευση.

Προσπάθειες έρευνας γύρω απο θέματα οργάνωσης εργασίας γίνονταν απο διάφορους κύκλους επιστημόνων και ειδικών. Γνήσιος οπαδός του Ταίυλορ ήταν ο Γκάστεβ ο οποίος υποστήριζε την άκριτη αποδοχή του. Ο ίδιος προώθησε την δημιουργία ενός κέντρου μελετών, Το Κεντρικό Ινστιτούτο Εργασίας (ΚΙΕ). Απο την άλλη, ο Κερζέντσεφ προτείνοντας μια ριζοσπαστική κριτική του "ταιυλορισμού" δημιουργεί τον "Σύνδεμο για τον Χρόνο". Ο διάλογος προχωράει μέσα απο περιοδικά, συσκέψεις κλπ.. Τον Γενάρη του 23 το ίδιο το επιτροπάτο εργασίας παρεμβαίνει και επικρίνει την πολιτική του Γκάστεβ και του ΚΙΕ κατηγορώντας το ότι επιδιώκει την "μετατροπή του εργάτη σε άψυχη μηχανή" (9).

"Στην πραγματικότητα, στην αυγή της οκτωβριανής επανάστασης, οι αντικειμενικές και υποκειμενικές συνθήκες μιας βαθειάς ανάτροπής της διαδικασίας της βιομηχανικής εργασίας απέχουν πολύ απο το να είναι συγκεντρωμένες μέσα στην ρώσικη κοινωνία" (Ρ.Λ., σελ. 96).

Η Αριστερή Αντιπολίτευση έβλεπε ότι μια τέτοια ανατροπή εκείνη την περίοδο πέρναγε μέσα απο την εκβιομηχάνιση, την διαρκώς διευρυνόμενη εργατική δημοκρατία που θα χτυπούσε την γραφειοκρατία. Πάνω απο όλα όμως οι ελπίδες της ήταν στραμένες στους εργάτες της Δ. Ευρώπης.

Το καθεστώς που έβγαινε απο την ΝΕΠ κι αργότερα απο τα πεντάχρονα του Στάλιν δεν θα μπορούσε να γράψει στην σημαία του την σοσιαλιστική αρχή "απο τον καθένα σύμφωνα με τις ικανότητές του, στον καθένα σύμφωνα με τις ανάγκες του". Στα πανεπιστημιακά συγγράμματα θα μπορούσε να βρεί κανείς παρατηρήσεις του τύπου "οι απόψεις και οι μέθοδες του Ταιυλορ στον τομέα της εντατικοποίησης της εργασίας είναι ασυζητητί προοδευτικές" (10).

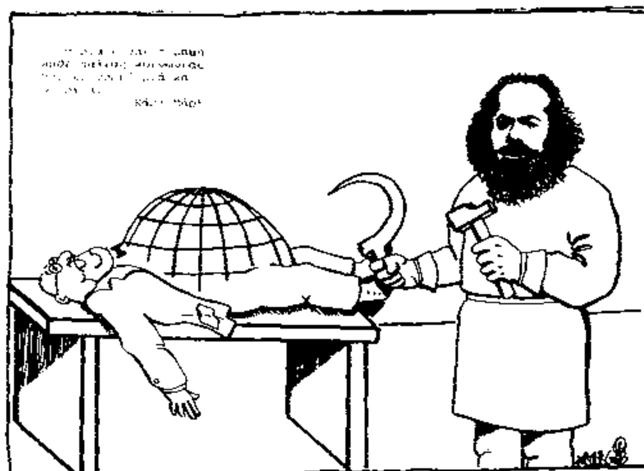
ΠΚ

(1) Α. Γκράμσι, "Τα εργοστασιακά συμβούλια και το κράτος της εργατικής τάξης", Εκδόσεις Στοχαστής.
(2) ό.π. σελ. 50
(3) Ε.Χ.Κάρρ, "Ιστορία της Σοβιετικής Ενωσης, 1917-23.τ.β', σελ.216
(4) Μοσέ Λεβίν, "Τελευταία Μάχη του Λένιν", σελ.35
(5)Ε.Χ.Κάρρ, ό.π., σελ.492
(6) ό.π., σελ.215
(7) **ΕΡΓΑΤΙΚΗ ΠΡΩΤΟΠΟΡΙΑ**, Νο 38 (επίσης βλέπε Νο 37, 39)
(8) Chanie Rosenberg, «Education and Revolution»,έκδοση του SWP
(9) Περιοδικό «Radical Science Joyrnal», Νο 13
(10) Τόνυ Κλιφ, "Κρατικός Καπιταλισμός στην Ρωσία", σελ.25.

Βερολινο 1919:Ο Γερμανικος στρατος εναντια στους Σπαρτακιστες

η Μαμη

Η ΜΑΜΗ * Διμηνιαίο περιοδικό τής ΟΣΕ *
Υπεύθυνη:Μαρία Στύλλου * Μενάνδρου 50 * Ομόνοια * Αθηνα 101 * Τηλ.5241001
Εκτύπωση:Α.Φλώρος,Η.Αρχοντας * ΤΥΠΟ 35 *
Βαλτετσίου 35 * Εξάρχεια * Τηλέφωνο:3613914 *
Κυκλοφορεί στά κεντρικά περίπτερα.

Βιβλιοπωλεία

ΑΘΗΝΑ
Αίολος
Ελεύθερος Τυπος
Ιστορικές Εκδόσεις
Κομμούνα
Λεσχη του Βιβλίου
Μηνυμα
Οπερα
Παρατηρητής
Πλέθρον
Πρωτοπορεία
Φωτογραφία
Χνάρι

ΠΕΙΡΑΙΑΣ
Πρίσμα
Κιβωτός
Ζαχαρόπουλος
Μποστανόγλου

ΤΡΙΚΚΑΛΑ
Β.Κόπανος

ΚΕΡΚΥΡΑ
Τυφλοπόντικας

ΗΡΑΚΛΕΙΟ
Πράξις

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ
Μπαρμπουνάκης
Ιστορικές Εκδόσεις
Σημάδια
Θυμέλη
Τύπος-Πρές
Κοτζιάς
Ραγιάς
Κατώι τοῦ βιβλίου
Κεντρί
Ψαράς
Εκδοτική Ομάδα

○ Εργατικός έλεγχος
χωρίς
εργατικό κίνημα.

Ο ιμπεριαλισμός σήμερα
και οι ελληνοτουρκικοί
ανταγωνισμοί

Κυπριακό:
Πρόβλημα εθνικό, διεθνές
ή ταξικό;

ΠΟΛΩΝΙΑ:
ΜΙΑ ΔΙΑΡΚΗΣ ΕΡΓΑΤΙΚΗ
ΕΞΕΓΕΡΣΗ

